Digitized by the Internet Archive
in 2015

https://archive.org/details/tboschdereremyte00bloe

't BOSCH Der EREMYTEN Ende EREMITINNEN,

Van Ægypten ende Palestinen, met figuren van Abraham Blommaert, door *Christophorus à Sichem.*

Met kort verhael van eens yders leven, getrocken uyt het *Vaders-Boeck*, door *H. Ian van Gorcum, Priester, ende* H. R. Societatis IESV.

Eerst t' ANTWERPEN,
By Ieronymus Verdussen, Nu herdruct By P. I. PAETS, M.D.C.XLIV.

VOOR-REDEN.

En sal in desen boeck vinden de Eremijtische historie, dat is, het leven ende de spreucken der Eremijten ende Eremijtinnen, die geleeft hebben van ende voor de tijden Constantini den Grooten, tot de tijden van den Keyser Zeno ende daer ontrent: alle welcke verhalinge begrijpt by na vijf hondert jaren. Wt dese fonteynen hebben Benedictus, Cassiodorus, Martinus Duinienſis, Dominicus, ende andere Religieusen Overſten ende leytſmannen hunne hofkens besproeyt. Martinus Bisschop in het kloosſter van Dunen heeft doen overſetten uyt het Griecx in 't Latijn door de handen van Paschasius Diaken Cardinael, veel vraghen ende antwoorden der Heyliger Vaderen van Egypten. Cassiodorus schrijvende tot de Religieusen sijnes Cloosters van Vivarien, spreect aldus: Leeſt neerſtelijck ende hoort dickwijls leſen de boecken van den Prieſter Cassianus, die hy van de onderwijſinge der Eremijten geſchreven heeft. Den Heyligen Dominicus ende den Heyligen Thomas van Aquinen hebben de boecken van Cassianus ſeer geacht, als ſeer profijtelick ſijnde om in een geeſtelijck leven voortgangh te doen. S. Benedictus in 't laetſte Capittel van ſijnen reghel, ſeght: De conferentie ende inſtellinge der Vaderen ende hun lieder leven, ende den regel van onſen H. Vader Baſilius; wat ſijn dat anders dan exempelen der Religieuſen, die wel ende gehoorſamelijck gheleert hebben, ende eene toeruſtinghe tot de deught? Hieronymus in den eerſten brief aen Heliodorus van den lof der woeſtijnen ſeght: O woeſtijne, daer de bloemē Chriſti bloeyen! O ſchoon

wout, alwaer de steenen groeyen, daer de stadt des grooten Conincx in Apocalypsi mede wort gebouwt! O wilderniſſe, die u met Godt in meerder blijdſchap hout! Gerardus Magnus die een heylich leven gheleyt heeft, ſprekende van de Geeſtelijcke boecken, die hy ſijne diſcipelen aenprees dickwils te leſen, ſtelde onder die het leven der Vaderen. Inſgelijcx oock den Godtvruchtigen Thomas van Kempen ſchijnt ſijnen geeſt getrocken te hebben uyt het leven der Vaderen, ende tot het leſen van 't ſelve is hy ons vermanende: Inſiet (ſeght hy) de levende exempelen der Heyliger Vaderen, in welcke verſcheenen heeft de waerachtige volmaecktheyt ende een geeſtelijck leven; ghy ſult ſien ende bemercken, hoe weynich ja bykans niet en is het gene dat wy doen. Eylaes, wat is ons leven vergeleken met hunlieder leven? Hier uyt is genoech te verſtaen, in wat eene groote weerde het leven der Vaderen eertijts gehouden is geweeſt, ende hoe grooten profijt de geeſtelijcke ſielen daer uyt geſchept hebben. Ruffinus ſeght: Ick hebbe daer in der waerheydt geſien den ſchat Chriſti Godts Sone in menſchelijcke vaten verborgen. Want wy by hen geſien hebben veel Vaders, op der aerden gheſtelt zijnde, een Hemelſch leven te leyden. Sy woonen de gantſche wilderniſſe door verſpreyt, ende met cellekens af-geſcheyden, maer met broederlijcke liefde vaſtelijck aen malkanderen verbonden. Daerom worden ſy met wooningen van malcanderen geſcheyden; op dat hen, als ſy in de ruſte der ſtil-ſwijgentheyt, ende in de aendachticheydt der Goddelijcker contemplatien zijn, noch ſtemme, noch yemants ontmoetinge, noch eenige ydele ende onnutte redenen en ſouden verſtooren. Nazianzenus looft ſeer de Religieuſen; ende hy

Lib. 1. Van de navolginge Chriſti int 8. cap.

Nazianzen. erat. in laudem Baſilii, & in carm. ad Hellen.

heet

heet hen het uyt-geleſenſte ende wijſte deel der heyliger Kercken, die hen ſelven van des werelts ghemeynſchap afgeſcheyden, ende Godt hun leven toegeeygent hebben; gene menſchelijcke glorie die haeſt vergaet begerende, ende ſteunende op het leven dat in Chriſto verborgen is; op dat ſoo wanneer het ſelve ſal verſchijnen, ſy oock dan mogen blincken, ende de groote glorie des Heeren ſonder middel claerlijck mogen aenſchouwen. Noch ſeght Nazianzenus: Siet ghy deſe menſchen wel in armoede levende, die boven alle aertſche dingen ſijn: die onder de menſchen wandelen, ende boven alle menſchelijcke dingen zijn: die in de werelt niet en hebben, ende hebben 't al, ende de werelt onder haer, deſe die om de verſtervinge onſtervelijck zijn: die van des werelts liefdè vremt zijn, maer brandende met de liefde Godts: den welcken toebehoort de Fonteyne des lichts, ende de doorſchijnende ſtralen, de Engelſche ſanghen, ende de optreckinghe des Geeſts tot Godt: die bloot zijn, ende met een onbederffelijck cleet gecleet zijn: die in de woeſtijne deſer werelt des andere werelts groote ſoeticheyt genieten, ende de Engelen tot medegeſellen hebben: die de genoechten der werelt verwerpen, ende onſprekelijcke verheuginge des herten hebben. Den ſelven Nazianzenus in de ſchoone verantwoordinge, daer hy reden geeft waerom dat hy 't Biſchdom verlaten hadde, ende gevlucht in Pontus, ſeght, dat hy 't ſelve principael gedaen heeft, om de ontallijcke goeden van dit religieus leven, 't welck hy is noemende een ſtil leven, ende afgeſcheyden van alle geruchten, ende ten laetſten eene vrye plaetſe des toevluchts: My dochte (ſeght hy) dat daer niet geluckiger en was, dan dien menſch, die de

Idem orat. 1. in Iulia.

ſinnen des lichaems geſloten ende bedwongen houdende, ende buyten het vleeſch ende de werelt gheſtelt zijnde, ende in ſy-ſelven vereenicht, gene wereltſche dingen aen en raeckt, dan daer den uyterſten noot toe dwinght, ende met ſy-ſelven ende met Godt ſprekende een leven leyt, dat alle ſienlijcke dingen te boven gaet: ende de Godlijcke gedaenten ende ſuyvere beelden, met gene aertſche ende dolende vormen vermengelt weſende, in ſy-ſelven mede draeght, ende dagelijcx wort eenen geheelen ſuyveren ſpiegel Gods ende der Godlijcker dingen, ende met de Engelen verkeert; ende op der aerden levende, de aerde verlaet, ende wort van den Geeſt in den Hemel geſtelt. Deſe dingen ſeght Nazianzenus. Als ick (ſeght den Heyligen Ephrem) deſe Engelſche maniere van leven overlegge; ſoo achte ick elcke byſondere hare inſettinge ſalich te ſijn. Want wie en ſoude den menſch, die wel ende Godvruchtelijck leeft, ende ſuyverheyt onderhout, om die ontallijcke ende ongemeten goeden die voor hem bewaert worden, niet ſalich heeten? Salich zijn ſy voorwaer, ſeght Damaſcenus, ja ſeer ſalich, als die met de liefde Godts geblaeckt hebben, ende om ſijne liefde alle dinghen hebben geacht voor niet: want ſy tranen hebben gheſtort, dach ende nacht hebben ſy bedroeft geweeſt, om dat ſy de eeuwige vertroeſtinge ſouden mogen ontfangen. Door des herten ſuyverheyt hebben ſy een Tabernakel des Heyligen Geeſts gheweeſt, om dat ſy ſouden ſtaen aen de rechterhant Chriſti. De welcke (ſeght Bernardus) en wete ick niet met wat naem dat ick weerdelijcker ſoude konnen noemen, oft Hemelſche menſchen, oft aertſche Engelen, levende op der aerden, maer hebbende hunne verkeeringe in den

Serm. de virtut. & vit.

In hiſtor. P. Ioſaphat.

Ad ſrat. de monte Dei.

Hemel. Philo ſeght: De gene die Godt begeren te vinden, die beminnen de eenicheyt als hunne vriendinne. Baſilius noemt de eenicheyt een Paradijs der weelden, eenen Luſt-hof der Heyliger begeerten, ende eene ſchole der Hemelſcher leeringe. De eenicheyt is den beſten middel tot het beſte eynde: want het eynde daer de eenicheyt toe is ſtreckende, is de contemplatie oft de beſchouwinghe van Godt oft van Goddelijcke dingen, ſeght Bellarminus. Die Goddelijcke menſchen die verlicht ſijn met het eeuwich licht, ende ontſteken ſijn met de Goddelijcke liefde, die worden gehouden voor volmaeckt. Het is een perfect volkomen leven, in der aerden te weſen met het lichaem, ende met den geeſt te woonen in den Hemel: onder de menſchen te leven, ende met de Engelen te verkeeren. Chryſoſtomus ſeght: Waer 't ſake dat yemant nu quame in de woeſtijne van Egypten, ſoo ſoude hy die ſien als een Paradijs van ontallijcke Hemelſche menſchen blinckende, gelijck als den Propheet te vooren hadde gheprophetеert, ſeggende: De woeſtijne ſal haer verheugen, ende ſal bloeyen als eene Lelie: groeyende ſal ſy groeyen, ende haer verheugen vol blijdſchap ende lovingen. Hieronymus ſchrijvende van de eenicheydt, ſeght: De Biſſchoppen ende Prieſteren hebben tot exempel de Apoſtelen ende Apoſtoliſche mannen, wiens eerweerdigheydt ſy beſittende, ſullen arbeyden oock dien loon te verkrijgen: maer wy ſullen voor ooghen ſtellen onſe voorgaende Princen als Paulus, Antonius, Hilarion, Macarius, ende dat ick my tot de Schrifture keere, onſen Prince Helias, onſe Prince Eliſeus, onſe leytſmannen de Diſcipelen der Propheten, die daer woonden in Ackers ende in de wilderniſſen,

Philo de Abrahamo.
Baſil de laude ſolit. vis.
Bellarm. de Eremit.
Chryſoſt. in Matth. hom. 8. & 60.
Iſa. 35.
Hieron. in rep. Monach.

ende

ende hunne Tabernakelen maeckten by de loopende
Ierem. 35. Iordane. Van deſe zijn de kinderen van Rechab, die genen wijn noch noch Cicere en droncken, woonende in tenten ende hutten: die van Godt door den mont van den Propheet worden ghepreſen; belovende hen dat daer van hunlieder geſlacht genen man ghebreken en ſoude, ſtaende voor des Heeren aenſicht tot alle daghen.

Caſsianus Auguſt. ad frat. in cremo. In Egypten waren dryderley gheſlachten van Religieuſen: de eerſte noemtmen *Cenobiten*, die in 't gemeyn leven, die hunnen eygen wille hebben overghegheven onder de macht hunder Overſten, ende waren hem onderdanich met geheelder gehoorſaemheyt. De tweede noemtmen *Eremijten*, welcker wooninge alleen was in de cellen, die dienden Godt met vaſten ende bidden, ende wrochten ſommigerhande hantwerck om hunne lichamelijcke nootdruft te krijghen. De derde hieten *Anachoreten*, hunne wooninge was in de woeſtijnen ende wilderniſſen in holen ende bergen, ende ſy aten wortelen ende kruyden der aerden. Van welcker manieren van leven den eerſten inſtelder heeft geweeſt den Heyligen Paulus Eremijt, ende den Heyligen Antonius: ende om noch voorder te gaen; ſo is hunnen Prince den
Matth. 3. Marc. 1. 4. Reg. 1. Heb. 11. Heyligen Ioannes Baptiſta: deſen hadde een kleet van kemels hayr, ende eenen lederen gordel aen ſijne lendenen. Inſgelijcx was oock Elias eenen hayrigen man met eenen lederen riem om ſijne lendenen gegort, in woeſte plaetſen dolende, op berghen ende in ſpeloncken, ende in de holen der aerden, ſo Paulus ſegt. Merckt dat de voorſeyde Anachoreten uyt de Cenobiten opgenomen wierden tot een Anachoreets leven, als ſy nu langen tijt, 't zy twintigh oft dertich jaren, onder de

ghehoorſaemheyt ende ghemeynte in alle deughden doorproeft ende dooroeffent waren. Siet, hoe goet ende hoe genuechelijck is 't als goede broeders met malcanderen te ſamen woonen. Auguſtinus verclaert hoe dat den naem *Monachus* ſoo veel gheſeyt is als eenen alleen: ende daerom heet men alſoo de gheene die in een leven, ſoo dat ſy te ſamen eenen menſch maecken. Overſulcx grijpt in hen plaetſe dat daer gheſchreven ſtaet: Eene ſiele ende een hert; veel lichamen: maer niet veel ſielen: deſe worden te recht *Monos* genaemt, dat is, eenen alleen. Dionyſius Areopagita ſeght: Onder alle de gheene die volmaeckt worden, de hooghſte oorden is de heylige diſpoſitie, geſtelteniſſe oft geſchicktheyt der Religieuſen, ende Monachoren, met alle ſuyveringe geſuyvert door alderhande deught, oft oeffeninghe der deughden, door de perfectſte puerheydt hunder wercken, ende door alle heylich-makinge die hunne Orden betaemt, in verſtandighe theorie, dat is, gheeſtelijcke ende contemplative wijſheyt, &c. Ende daerom onſe goddelijcke leydtſmannen (te weten, de heylighe Apoſtelen) hebben deſe Religieuſen weerdich gherekent met heylighe namen te noemen; noemende hen Therapentas ende Monachos om hunne puere Godſdienſticheyt ende onghedeylt ſonderlingh leven; hen vereenighende met Godt, ende volmaeckt elijck Godt behaghende. Sy worden aldus na de eenſaemheyt gheheeten *Monachi*, ende na de ghemeynſchap *Cœnobitæ*. In deſe werelt (ſeght Gregorius) niet met allen begheerende, niet met allen vreeſende, docht my dat ick ſtondt op het hoochſte van alle dinghen, ſoo Godt ſeght door den Proheet: Ick ſal u verheffen boven de hoocheden der aerden, dat is, die alle wereltſche

Pſal. 132.

Auguſt. in Pſal. 132.

Monachus. wat dat geſeyt is.

Dionyſ. Areopag. Eccleſ. Hierarch. c. 6.

2. Regiſt. Epiſt. 5.

Iſa. 58.

hoogheyt door 'sherten verachtinge vertreedt. 'tHerte van eenen Religieus is als den arent, dat hem tot Godt is opheffende, ende sy nen nest stelt op 'thooghe in de hemelsche dinghen. Het vliegen heeft arbeydt aen in desen tijt, maer den nest heeft rust in, namaels vast ende onbeweghelijck. Hunnen nest is om hooghe gheveesticht, der welcker staet gheestelt is boven alle 'tgheene dat daer gheschapen is: want die de werelt nu versaeckt heeft, die is meerder dan des werelts eeren ende rijck; so men hier in dit Vaders-boeck vande H H. Vaders sal moghen bemercken, door wiens exempelen wy onse herten sullen verstercken. Gratie zy met alle de ghene die lief hebben onsen Heere Iesum Christum in onverganckelijckheyt met groote puerheyt: gratie ende benedictie op aerde, glorie ende jubilatie in den hemel inder eeuwicheyt: O Heere, alle die u lief hebben, die moeten blincken als de Sonne in haren opganck schijnt.

D. Paulus in Epist. ad Galat. cap. 5.

Wie Christo toebehooren, die hebben hunlieder vleesch gekruyst met de gebreken ende quade lusten.

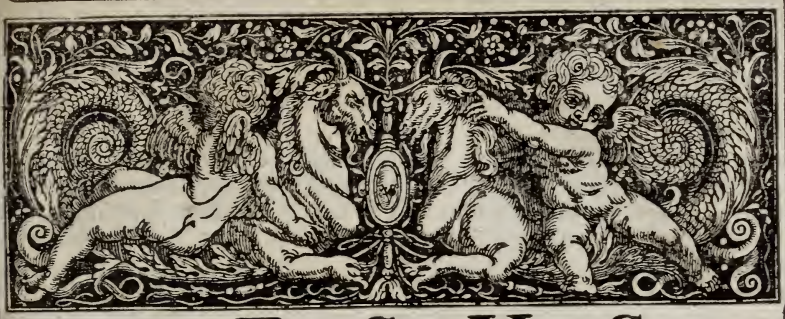

IESVS

IS GELEYT

IN DE

VVOESTYNE.

Matthæi 4.

IEt is behoorlijck te overpeysen / hoe dat den eersten Adam uyten den Paradijse in de Woestijne gejaecht is; op datmen daer door bemercke / in wat manieren den tweeden Adam upt de Woestijne naer den Paradijse gheleert is. Men siet hier klaerlijcken als dat des Duyvels voordeel ende aenslagen alhier volcomentlicken wederleyt worden / ende het Goddelijck voornemen wederom sijnen stant gryypt. Adam wort geschapen upt der aerden / welcke maget was onbebouwt. Christus wort geboren van eender maghet. Adam is geschapen naer het Beelt Godts / Christus is Godts beelt selfs. Adam is gestelt over alle onredelijcke dieren; Christus over al dat leven ontfangen heeft. Door eene vrouwe komt ons alle dwaesheyt: Door eene maget alle wijsheyt. De doot door den Boom / het leven door het Cruyce. Om dat Adam naeckt was van Geestelijcke goederen / bedeckte hy hem met bladeren der Boomen. Christus naeckt van allen wereltlijcke goederen / heeft geen wereltlijcke kleederen van doen ghehadt. In de woestijne was Adam / in de selve was oock Christus: want hy wel wiste waer den verlooren mensch te vinden was:

Ambros. lib. 4. in Lucam. cap. 4.

Genes. 1.

Genes. 3.

den welcken hy vyt van dwalingen ten Paradijse wederom socht te brengen. Maer nademael Adam met een wereltlijck habijt ende manieren bekleet wesende / niet en vermochte wederom te keeren/ende nieman 't 't Paradijs bewoonen en mach/ ten sy hy van sonden sy; heeft Christus de menschelijcke nature den ouden mensch doen upt-schudden / ende den nieuwen doen aentrecken. Aenghesien het Goddelijck voornemen onveranderlijck is / soo is meer den persoon dan de sententie verandert. Maer de ghene die in den Paradijse sonder leptsman sijnen begonsten wegh verloozen hadde: hoe waer 't hem moghelijck / den verloozen wegh in der woestijnen wederom te bekomen sonder leptsman / daer den selven wech vol tentatien is/ den aenbanck van de deught seer swaer / ende den val tot het quaet seer licht. Jesus dan vol van den Heyligen Geest is ghedreven tot der Woestijne om dry redenen. Ten 1. met opsetten raet/ om den Duvel te beroepen; want en hadde Godt niet gestreden/ hy en soude tot mijnder baten niet ghewonnen hebben. Ten 2. dooz mysterie / om Adam upt het ballinckschap te verlossen. Ten 3. tot een exempel / om te bewijsen dat den Duvel benijdende is die hen ter deught spoeden: ende alsdan moetmen meer vooz hem sien dat de kranckheyt des verstants niet af en wijcke de gratie der verbozgenthept.

DVCTVS EST IESVS IN DESERTVM.

S. IOANNIS BAPTISTA.

24. Iunij. Petrus Damianus. sermo 1. de Nat. S. Ioannis Bapt.

DEn H. Ioannes is van jonghs af door den H. Geest tot de woestijne gelept: ende 't ghene hem door sijne jonghe jaren ontbrack / wiert van de Goddelijcke macht hem overvloedelijck toegheschickt: aenghesien dat den H. Geest / noch aen en siet 't sy pemant man / oft vrouwe / 't sy oft kranck van lichaem / oft oock oudt van jaren: dan voorcomt elcken soo alst hem gelieft met sijne goedertieren gratie. Ioannes dan verlaet de Werelt / vliet de menschen / veracht sijn Vaderlant / versmaet sijne ouders; alleenlijck sijne gepeysen tot Godt / als het eenich widt van sijne Salichept / keerende. Het is eene wondere ende ongehoorde saecke / dat een mensch die welcke dese werelt met hare wellusten nauwelijcx van verre besichticht oft betreden heeft / de selve niet alleenlijcken en vergeet; maer oock (hem houdende aen het gesel schap van God Almachtich) gehelijck versmaet. De sijde wegen der bergen / de om-wegen der Bosschen ende verlaten valleyen dienden den H. Patriarch Ioanni tot sijne woonplaetse. Hier. 1. Men behoeft my niet voorts te brengen Jeremias / noch oock het predicken sijnder kintscheyt: Matth. 11. Want al is het dat hy geheylicht is tot eenen Propheet; soo is nochtans desen meerder als een Propheet geheten gheweest. Ende al was het dat Jeremias toekomende dingen voorseyde; en heeft nochtans (gelijckerwijs Ioannes) der menschen gesel schap niet gevloden. Desen H. Ioannes dan wesende al noch in sijne kintsche jaren / was seer rijp van verstande / versmade den Edeldom sijns geslachts / bekommerde hem alleenlijck met der H. Godtheyt; was eenen regel van een seltsaem ende Goddelijck leven / was eenen spiegel der religieusen / ende eenen Patroon voor de Eremijten: Matth. 3. Ja oock een voorbeelt van alle geestelijcke handelinge. Syn cleet was Kemels hayr, met eenen leyren riem op syne lendenen om-gort, syn spyse sprinck-hanen ende wilden honich. Een straf hayren kleet benaude het lichaem deses H. Patriarchs / ende pijnichde seer met harde strafheyt sijn vleesch / ende tedere leden (niet tegenstaende de selve met de gratie des H. Geests overgoten waren) met eene langh-duerige martelie: maer hoedanich was sijne spijse? Voorwaer gene phaisanten en quamen hem te voorsen / daermen allen 't Lant door om-liep om des H. Patriarchs mage te versaden. Maer sijn spijse was sprinck-hanen ende wilden honich. Den dauwe des Hemels / ende een veracht dierken was sijne spijse / overmits sijne groote strengicheyt van vasten anders gene spijse toe en liet.

S. IO.

S. IOANNES BAPTISTA.

Het leven van den H. Paulus den eersten Eremijt in Egypten,

Beschreven door den H. Hieronymum Priester.

In den tijdt van de verbolginghe der Christenen onder Decius ende Valerianus / zijn d'ouders van den Heyligen Paulus / die seer rijck waren / gheslorven / als hy vijftien jaren oudt was / ende sijne eenige suster ten houwelijck besteet. Hy was so wel in de Griecksche als in de Egyptische letter-konst erbaren; daer by sachtsinnich / deughdelijck / ende Godt seer beminnende. Ende soo die verbolginghe bleef geduerende / vertrock hy in eene verdere ende alleen gelegen hoeve: maer siet / sijns susters man / die hem hadde behooren te verbergen / heeft hem gesocht te verraden. Dit heeft hy ghemerckt: daerom is hy ghegaen tot de woeste ende verlaten bergen / om daer een eynde deser verbolginge te verwachten; makende van den noot eene deught. Hy is ten laetsten so verre voortgegaen ter tijdt toe dat hy quam aen eenen Bergh / onder den welcken eene groote speloncke was / die met eenen steen was toegelept. Desen steen heeft hy wech-ghenomen / ende heeft daer eene groote plepn gevonden. Ende den Heyligen man pverich alle hoecken doorsoeckende / heeft daer ghevonden eenen ingangh / dien eenen ouden dadel-boom met sijne wijt-uptghespreyde tacken gheheylijck overdeckt hadde: noch mede eene seer klare Fontepne. Ock waren daer in 't hol van den Bergh ettelijcke rellekens; waer in noch te sien waren de aenbeelden ende hamers verbuylt met roest / waer mede men in voorleden tijden gelt geslagen hadde. Wt gantscher herten dan dese plaetse beminnende / ende al oft hem die van Godt ghegheven hadde gheweest / is hy daer alle sijn leven lanck / hem oeffenende in 't gebedt / voor de werelt onbekent gebleven. Hy heeft mede van den dadel-boom sijnen kost ende klederen gekregen / etende de dadels / ende met de bladeren hem kledende. Het is geschiet terwijlen den saligen Paulus nu hondert en derthien jaren lanck een Hemelsch leven op der aerden was leydende / dat in eene andere woestijne den Heyligen Antonius woonde / tnegentich jaren oudt zijnde: den welcken (soo hy selfs gewoon was te seggen) dese gedachte in den sin is gekomen / dat daer boven hem geen volmaeckter in de woestijne te vinden en was. Maer hem

Pauli gheleertheyt.

Is in perijckel van sijnen swager verraden te wordē. Gaet naer de woestyne.

Gaet in de wooninge hem van Godt verleen.

is by nacht in sijnen slaep veropenbaert geweest / dat daer noch eenen anderen dieper inde woestijne was / veel beter ende volmaecker dan hy: om den welcken te besoecken hy hem derwaerts soude moeten spoeden. Terstondt soo het dagh wiert / heeft den eerweerdigen ouden man sijnen stock in de hant genomen / ende heeft hem op den wech begeven; sonder te weten waer hy gaen soude: ende so het nu middagh was / heeft de sonne seer heet geschenen / ende hem moepelijck geballen; nochtans en liet hy hem den wech niet verdrieten; maer seyde by sy selven: Ick geloove in mijnen Godt / dat hy toonen sal sijnen dienaer; gelijck hy my belooft heeft. Den tweeden dach was nu voor-by gegaen; hy hadde alleen groot betrouwen / dat hy van Christo niet en soude verlaten worden. Hy vrocht dan twee nachten over in waken ende bidden: ende 's morgens vroegh alst noch doncker was / so siet hy door de duysternisse een licht: ende met eene vierige begeerte derwaerts haestende / heeft hy met sijnen voet aen eenen steen stotende / eenich gelupt gemaeckt. 't Welck so den H. Vader Paulus hoorde / ende sach dat hy tegens dat hol quam; gingh hy binnen / ende besloot den ingang. Doen bekende Antonius terstont dat hy den genen was dien hy sochte; viel neder voor dat hol / ende badt ootmoedelijck tot den middernacht / om doch te mogen inkomen / seggende: O lieven vrient Gods / ick en hebbe genen twijfel oft ghy en weet wel wie dat ick ben / ende waeromme dat ick hier ben gekomen: ick weet wel dat ick onweerdich ben u aensicht aen te sien: ende nu soo hebbe ick ghesien dat ghy de dieren ontfangt / ende wilt ghy de menschen verdrijven? Ick hebbe gesocht / ende gevonden. Ick kloppe / op dat my mochte open gedaen worden: want so ick dat niet en verbijde ende verkrijge; so sal ick voor uwe deure sterven / etc. Daer na heeft Paulus hem toelacchende den inganeck geopent. Welcken geopent zijnde / sijn sy malcanderen om den hals geballé / eñ hebben elckanderen met hunnen eygen naem gegroet; God dē Heere van gantscher herten lovende ende danckende. Daer na nam Paulus Antonium by der hant / ende sat by hem neder / eñ sprac: Nu siet Paulum dien ghy met grooten arbeyt hebt gesocht: hier siet ghy eenen mensch / die binnen corter wijlen sal asschen worden / etc. Als sy dus by den anderen saten ende spraken; soo quam daer eene rave op eenen boom sitten / ende stillekens ter aerden vliegende / vrocht sy voor hen beyden een geheel vroot: waer van sy seer verwondert waré. Doē sprac Paulus: Dē Heere heeft ons het noenmael gesonden: hy is voorwaer goet ende bermhertigh. Het is nu geleden 60 jaren / dat ick alle dage een half vroot ontfangen hebbe: maer nu ghy tot my gekomē sijt / so heeft Christus

Antonius spoeyt hem om Paulum te besoeckē.

Paulus woont in eene spelōncke.

Eene Rave brengt Paulo een broot.

ſijne Soldaten van dobbele koſt-proviſie vooꝛſien. Den Heere dan t'ſamen met danckbaerheyt lovende/ zijn ſy beyde op den kant van eene klare Fontepne neder-geſeten. Maer hier is een groot geſchil/ dat bynaeſt tot den avont toe duerde/ tuſſchen hen beyden op-gheresen/ wie van hen beyden het bꝛoot ſoude bꝛeken. Paulus/ overmits hy hem als gaſt ontfangen hadde/ begeerde dat het Antonius bꝛeken ſoude: maer hy weygerde dit; aengeſien Paulus ouder was. Ten laetſten/ hebben ſy raet ghevonden/ dat ſy 't in hunne hant nemende/ alſoo van een trecken ſouden. Daer naer doen ſy een weynich hadden gegeten/ ende van dat water gedꝛoncken/ ende Godt gedanckt; hebben ſy wederom den gheheelen nacht wakende in ghebeden overghebꝛocht. Als nu den dach aengheſchenen was/ ſpꝛack Paulus tot Antonium: O lieven bꝛoeder/ ick wiſte wel over menigen tijdt dat ghy hier tot my ſout komen/ ende by my in mijn eynde ſout weſen: want Godt heeft my belooft/ dat ick u ſien ſoude vooꝛ mijne doot. Maer want nu den tijdt mijns ſterbens aengekomen is/ ende dat ick nu ontbonden ſal wozden/ daer ick langhe na verlanght hebbe om met Chꝛiſto te ſijn; daerom zijt ghy van Godt gheſchickt om dit lichaem met aerde te bedecken/ jae om d'aerde in d'aerde te ſteecken. Gaet wederom/ ende bꝛenght my den mantel dien u Athanaſius gegeven heeft; ende wint mijn doodt lichaem daer in. Dit heeft Paulus begeert; niet om dat hy ſeer beladen was/ oft ſijn doot lichaem bedeckt of naeckt zijnde/ ſoude verrotten/ die daer ſoo langhen tijdt hem gheleen hadde met een kleet van dadel-bladeren ghemaeckt: maer om den rouwe ſijnder doot van den wech-repſenden Antonio te verminderen.

Een gheſchil ſpruytende uyt ootmoedigheyt.

Paulus voorſeght ſijn doot. Paulo is kennelick door den geeſt, dat den Biſſchop Athanaſius Antonio eenen mantel gegeven heeft.

Antonius dan verwondert ſijnde dat hy den H. Paulum van Athanaſius ende ſijnen mantel hooꝛde ſpꝛeken/ liet hem duncken al oft hy Chꝛiſtum in Paulo hadde gheſien: daerom en dooꝛſte hy niet meer met hem ſpꝛeken; maer ſweegh ſtille. Hebbende hem dan gekuſt ſijne ooghen ende ſijne handen/ is hy met grooter haeſten wederom gekeert na ſijn Klooſter/ om den mantel te halen. In 't welck als hy ghekomen was/ ſijn hem twee van ſijne Diſcipelen te ghemoet ghekomen/ ſeggende: O lieven Vader/ waer ſijt ghy ſoo langhe gheweeſt? Doen verſuchtede hy ſeer innichlijck/ ende ſpꝛack: O wee my ſondaer/ ick hebbe dus langhe t'onrecht den naem van eenen Monick ghevoert. Ick hebbe Joannem ende Eliam in de Woeſtijne gheſien; ende hebbe Paulum geſien in 't Paradijs. Met deſe wooꝛden ginghy hy haeſtelijck in ſijne celle/ nam den mantel/ ende keerde wederom na Paulum in de woeſtijne: want alle ſijne begeerte ſtont daer

naer

naer dat hy den H. Vader Paulum noch eens voor ſijne doot ſien mochte. Als nu des anderen daeghs de Sonne begonſt te ſchijnen/ ende hy nu dry uren lanck gherepſt hadde / heeft hy Paulum onder eene menichte der Engelen ende Choozen der Pzopheten ende Apoſtelen blinckende als ſneeuw / ten Hemel ſien varen. Hy dit ſiende / is terſtont met ſijn aenſchijn ter aerden plat neder ghevallen; ſtropende ſant over ſijn hooft/ ende oock met lupder ſtemmen weenende/ ſeyde hy: Waerom/ Paule/ verlaet ghy my? Waerom ſchept ghy dus ſonder groeten van my/ ende eer ick u adien geſept hebbe? Vertreckt ghy ſoo haeſtelijck/ die ſoo ſpade bekent ſijt gewozden? Ende op-ſtaende is hy met ſulcke ſnellicheyt geloopen / gheliick hy ſelve naderhant bekende/ dat hy meynde dat hy vloghe. Ende in de ſpeloncke gheko-men zijnde / heeft hy het doot lichaem Pauli ſien ſitten op ſijne ghevoochde knien/ met op-gerechten hoofde ende handen; alſoo dat hy met den eerſten meynde dat hy noch leefde/ ende in ſijn ghebedt ſat; ende hy is oock op ſijne knien ghevallen. Maer als hy hem in ſijn ghebedt niet en hooꝛde ſuchten nae ſijne gewoon-te; ſoo ginghy hy vooꝛ hem ſtaen: ende ſiende hem onder ſijne oogen/ bemerckte hy dat de ſiele van het lichaem was geſcheydē: overſulcx is hy hem om den hals gevallen/ende heeft hem vzien-delick gekuſt. Den H. Paulus is geſtoꝛven ontrent het jaer 340.

Hebbende dan 't lichaem met den vooꝛſeyden mantel Athana-ſij bedeckt/ ende bupten de ſpeloncke gebzocht/ heeft den H. An-tonius Hymnem ende Pſalmen gheſongen / naer het oudt ghe-bzuyck der Hepliger Kercken. Ende hy is boven maten ſeer dzoevigh ghewoꝛden / midts hy gene gereetſchap en hadde om een graf te graven. Ende alſoo hy daer mede ſwaerlijck bekom-mert was; ſiet/ twee Leeuwen upt het diepſte der wilderniſſe quamen tot hem geloopen / ende hebbe d'aerde met hunne klau-wen beginnen upt te krabben / ende eene plaetſe gegraven daer rechts eenen menſch alleen in liggen honde. Ende alſoo ſy uit vertrocken waren/ heeft den ſaligen Vader Antonius dit Hep-lich lichaem in het graf gelept/ende naer de oude gewoonte met aerde bedeckt. Des anderen daeghs heeft hy vooꝛ hem gheno-men ſijnen rock / dien den H. overleden Vader vooꝛ ſy-ſelven mande-gewijs van dadelbladeren geblochten hadde. Ende op de hoochſte Feeſt-dagen als van Paeſſchen ende Sinxen / heeft hy hem altijdt met het kleet van den H. Paulus ghekleet. Had-de ick eenen wenſch van Godt / ſeght den H. Hieronymus; ſoo ſoude ick veel liever den rock van Paulus met ſijne verdienſten verkieſen/ dan het purpuren kleet der Coningen met alle hunne Coninckrijcken.

Antonius ſiet de ſie-le Pauli na den hemel varen.

Gheſtalte-niſſe des lichaems van den overleden Paulus.

Hy is gheſtorven ontrent het jaer 340.

Den rock Pauli van Dadelbla-deren met ſijne ver-dienſten, is veel be-ter dan een Co-nincx kleet met Coninck-rijcken.

S. PAVLVS PRIMVS EREMITA.

Het leven van den H. Antonius Abt,

Beschreven door den H. Athanasius Bisschop van Alexandrien.

Antonius is in't lant van Egypten geboozen van edele ende seer Godtbzesende ouders. So nu sijne ouders overleden waren/ ontrent achthien oft twintigh jaren out zijnde / wiert hy indachtich hoe dat de Apostelen alle dingen verlatende / den Salichmaker gevolght hadden; ende gingh in de kercke daer het Euangelium gheleſen wiert / in het welck Christus seght tot den rijcken: Wilt ghy volmaeckt zijn/ gaet verkoopt al wat ghy hebt / ende geeft het den armen / ende komt volght my nae / ende ghy sult eenen schat hebben in den hemel. Dat wooꝛt gingh Antonio so seer ter herten / recht oft Godt dat alleen tot hem hadde gesprooken. Ende haestelijck t'huys gaende / heeft hy alle sijne goederen verkocht: ende daer van veel gelts vergadert hebbende / heeft hy 't onder d'arme menschen uptgherepckt. Daer en waren oock doen ter tijdt in Egypten so veel Kloosteren niet/ ja niemant en kende de wilde ende onbewoonde woestijne: maer soo wie Godt de gratie gaf hem te dienen in eenichept / die vertrock van sijnen hupse/ ende diende daer Godt eenichlijck. Daer was in een seer by-gelegen velt eenen sekeren ouden man/ die van jonck af in eenichept geleeft hadde: den welcken so nu Antonius gesien hadde/ heeft hy sijn best gedaen om sijn deughdelijck leven naer te volgen. Ende waer dat hy hooꝛde segghen van eenen geestelijcken man; daer gingh hy na toe / ende besochte hem: ende dede recht als de bpe doet/ die van d'eene bloeme op d'andere vlieght/ ende van elcke de soeticheyt versoecht; van den eenen ootmoedicheyt / van den anderen ghewillige armoede/ oft innich gebedt: ende want hy van een pegelijck eenigerhande deughden nam; so gingh hy dan daer mede t'huys/ ende besloot dat in sijn herte: ende met alsulcken leven maeckte hy dat alle herten der gener die hem kenden/ tot hem geneycht waren/ ende hem sonderlinge seer beminden.

Matth. 9.

Antonius verkoopt alle sijn goet.

Hy soeckt de beste na te volgen.

Als hem Antonius nu tot een soodanich leven begaf/ waer dooꝛ hy aller menschen herten tot hem was trechende; is den booſen bpandt (siende dat hy dagelijck altijdt meer in deughden toenam) hem met sijn out bedꝛoch in verscheyden manieren geweldichlijck aengevallen; hem behooꝛende oft hy hem eenichsins van sijn voorgenomen leven soude konnen aftrecken. Maer Antonius verwon den booſen bpandt dooꝛ het gheloove in Godt/

Hy wort ghequelt door duyvelsche lagen, die hy verwint door bidden, vasten, ende waken.

dooꝛ

door bidden/waken/ende vasten: want onsen Heere Christus dede hem hulpe ende bystant. Hy oeffende hem dickwils geheele nachten in 't gebedt: hy en at maer eens daeghs/ende dat na der Sonnen ondergang: sijnen kost was broot/sout/ende water: sijn bedde waren biesē met een hayren kleet. Daer naer begerende te volgen het exempel van Elias/ ging hy van dese plaetse tot een Capelleken/ende sloot hem daer in: alwaer hem eenen van sijne kennisse op sekere dagē t'eten brochte. Dēdupbel dit siende/ging hem met sijne mede-gesellen bestormen; hem so deerlijck slaende/ dat Antonius van pijne noch gaen / noch staen / ja niet spreken en konde; maer plat over doot ter aerden lagh. Maer doen Antonius tot sp-selven quam / beriep hy den dupbel / seghende: Siet ick ben hier / die uwe slagen niet en vreese: niemant en sal my scheyden vande liefde Christi: al stonden daer legers tegen my op / soo en sal mijn herte niet vreesen. Doen overvielen hem de helsche gheesten met alle hunne macht / ende maeckten groot gerucht al oft sp hem souden verscheurt hebben / ende sloegen hem dapperlijck. Antonius was in al dit lyden seer cloeck van geeste: ende al versuchtede hy van pijne; nochtans geckte hy met de vpanden / seggende: Hadt ghy-lieden eenige macht / eenen waer genoech om my te verwinnen: maer om dat den Heere u-lieden de macht beneemt / daerom dreycht ghy-lieden my met de menichte. Hebt ghy-lieden eenige macht over my; siet ick ben bereet: maer en hebt ghy-lieden geene macht: waerom doet ghy verlozen moepte? want het teecken des H. Kruys met het betrouwen op den Heere is ons eenen onwinnelijcken muer. Met dese woorden sloech Antonius spne oogen op-waert / ende sagh een schoon licht / door het welck geheel sijne woon-stede verlicht wiert/ ende alle de vpanden werh liepen. Hy was oock terstont genesen van alle sijne quetsueren: waer upt hy verstont dat den Heere by hem was: oversulck seyde hy met een swaer versuchten: O goeden Jesu/ waer waert ghy? Waerom en hebt ghy hier van 't beginsel niet geweest/om mijne wonden te genesen? Ende daer is een stemme tot hem gekomen/ seggende: Antoni / ick was hier: maer ick vertoefde om uwen strijt te aenschouwen. Maer nu / om dat ghy vromelijck verhtende / u niet en hebt laten overweldigen; so sal ick u altijts voortaen te hulpe komen/ende sal uwen naem de gehele werelt door bekent maken. Antonius dit gehoort hebbende/verstont ende bevont dat hy veel sterckter was en vroomer/dan hy opt van te voren geweest hadde. Hy was 35. jaren out als dit geschiede: maer gingh daer naer dieper inde woestijne/tot dat hy aen een verhallē Casteel quam/ daer niemant in en woonde. Hier nam Antonius sijne woonste-

Hy versmaet de Duyvels.

Hy wort met eene hemelsche aenschouwinge vertroost.

Oudt xxxv jaren. Hy woont xx. jaren alleen.

de:

de: ende stoppende den ingang met steenen/ bleef hy daer in sijne eenichepit wonen; hebbende by hem broot voor ses maenden/ met een luttelken waters. Hy en wilde in 20. jaren gene spijse ontfangen/ dan twee-werf in den jare. Aldus bleef hy 20. jaren lang gesloten: maer daer na vertoonde hy hem/ eñ maerte gemeynschap met de menschen. Een jegelijck verwonderde hem over de gratie sijnder woorden. Sijne sprake was vermaecklijck/ den broevigen eenen troost/ den onwetende eene leeringe/ den gramnoedighen eene versoeninghe. Tersont verlieten door sijn exempel veel menschen de werelt/ ende gingen de woestijnen bewoonen: soo dat daer op corten tijt veel kloosters gestight wierden in de wildernissen. Den H. Antonius wiert van de broeders gebeden/ dat hy hen wilde regelen stellen/ daer sy souden mogen na leven. Op welcke vrage hy antwoorde/ ende sepde: Een deughdelijck ende oprecht leven met een vast geloove in Godt (beminde) sijn sterche wapenē tegen den duyvel. Gelooft my die't geproeft hebbe/ dat Sathanas het waken vande gene die een goet levē leydē/ innichlick eñ aendachtichlick bidden/ vasten/ sachtmoedig sijn/ de gewillige armoede omhelsen/ de ydele glorie versoepē/ de ootmoedichept in 't werck stellen barmhertichheyt beoeffenen/ de gramschap bedwingen/ eñ boven al een suyver herte met de vierige eñ brandende liefde tot den Heere Jesum dragen/ nyterlick seer is vresende. Ick vermane u lieden oock/ dat ghy eer door een goet leven wilt sorge dragē/ dan door mirakelē eñ tekenē te doē.

Met wat wapenen den Duyvel verwonnen wort.

Den H. Antonius schouwde in sulcker voeghen de Manicheen/ Arrianen/ ende alderhande ketters/ dat hy daer gheene sprake mede hebben en wilde. Hy was in sulcke groot-achtinge/ dat Constantinus den Keyser ende sijne sonen dickwijls aen hem schreven/ gelijck hunnen vader; ende verblijdt waren als sy van hem antwoort ontfingen. Hy hadde in sijn aensicht eene uptnemende gratie: want altijts een vrolijck aensicht tonende/ toonde hy blijckelijck dat hy met hemelsche saken bekommert was: want hy altijts een wesen houdende/ soo wel in het gene hem teghen als mede gingh/ bleef even onberoert; noch en wierdt door voorspoet hooghmoedich/ noch door tegenspoet kleynmoedich. Aengaende sijne wijshepdt daer hem Godt mede begaeft hadde/ was grootelijck te verwonderen: want hy seer geestich ende in alles ervaren was; daer hy nochtans nopt in de letterkonst ghestudeert en hadde. De cloecke Philosophen/ die met hunne gheleerthept de werelt wilden bestricken/ wierden van den ongeleerden Antonius soo bestrickt/ dat sy beschaemt weth gingen. Op eenen tijt van eenen bespot zijnde/ dat hy niet letterwijs en was; so vraegde hy wyselijck: Welck is eerst: het verstant

Dē keyser schrijft aen hem.

Hy blijft van aensicht ende herte onberoert.

Eene seer aerdighe slot-reden tegen de Philosophen.

oft

oft de letteren? ende welck is des anders oorspronck? Spruyt het verstant upt de letteren / oft de letteren upt het verstant? Ende so sy lieden antwoorden / dat het verstant den oorspronck der letteren was; so seyde hy: So en heeft dan dien die een volkomen verstant heeft gene letter-konste van doen. Sy waren verwondert over so groote vernufthept des geests; aenghesien dat die nopt met de letterkonste geoeffent en was. Hy en was hart / noch stuer / maer vrolijck / ende in d'aensprake liefghetal.

Hy voorseyt den broederen sijne doot, out zijnde 105. jaren.

Hy voorseyde den broederen sijne doot / seggende: Hoort nu de laetste vermaninge ende leeringhe van uwen Vader: want ick u lieden in dese werelt niet meer en denche te sien. De natuere dwinght my / dat ick nu hondert ende vijf jaren out zijnde / van dese werelt schepde. De nature begeert haer recht / als dat ick na hondert ende vijf jaren / die my Godt in dese werelt verleent heeft; also ick van aerde ben gekomen / dat ick der aerden hare nature weder sal geven / ende weder tot asschc worden. Doen sijne broeders dese reden hoorden / weenden sy seer / ende vielen hem om sijnen hals ende om sijne voeten / al oft hy in der selver uren van de werelt soude schepden.

Sijne laetste onderwijsinge.

Doen sprack Antonius tot hen: O mijne lieve broeders: Bewaert uwe herten van toornicheyt; weest gestadichlijck in goede oeffeninge; schout alle traegheyt; ende leeft so suyverlijck van herten / recht oft ghy altijt terstont van aertrijck sout schepden; laet u altijdt duncken / dat ghy eerst beginnen sult aen een goet leven; hebt een vast geloof tot Godt / ende eene geheele getrouwicheyt tot malkanderen; keert u vierichlijck tot de ghene die Heylich van leven sijn / om die nae te volgen; bemint altijdt de ootmoedicheyt ende de gewillige armoede; ende soo ick u dickmaels te voren vermaent hebbe / wacht u voor de Ketters; gedenckende dat ick hen alle mijne dagen hebbe geschout ende gevloden: want hunlieder ongoddelickheyt is nu alle man bekent. Daer beneffens / wilt oock de onsekerheyt deses levens alle dagen bevroeden; ende u lieden sal den Hemelschen loon sonder twijfel gegeven worden. Hy begeerde van hen-lieden dat sy sijn lichaem daer in de woestijne souden begraven / ende niemant te kennen geven waer dat het ghelept was. Ende so hem sijne discipelen kusten / uptreckende een weynich sijne voeten / is hy blijdelijck in den Heere gherust: so dat men de tegenwoordicheyt der Heyliger Engelen upt sijn vrolick aensicht konde bemercken / die daer neder-gedaelt waren om sijne siele na den Hemel te voeren. Den H. Augustinus toont hoe dat hy door des Heyligen Antonij leven ontsteken geweest is tot de verlatenisse des Werelts / ende na-volginge der deughden.

Antonius sterft blijdelijck in de tegenwoordigheyt der monicke. *August. lib. 8 Confess. cap. 67*

Hy overleet in het jaer 358.

Het

SANCTVS ANTONIVS.

Het leven van den H. Hilarion Abt.

Beschreven door den H. Hieronimum Priester.

Den H. Vader Hilarion/ eenen vermaerden Eremijt/ geboren tot Tabata in Palestijnen van ongeloovige ouders/ was in sijne jonckheyt naer Alexandrien ter scholen gesonden: alwaer hy geleert wiert niet alleenlijck in de konste der welsprekenthey t/ maer ock in't Christen gheloof. Doen Hilarion hoorde den vermaerden naem Antonius ende van sijn heylich leven; soo ontvonckte sijn herte met een groote begheerte om hem te sien/ ende hy ginghvan daer nae de woestijne. Ende soo haest den H. Antonius den jonghelinck Hilarion aen-sagh/ bekende hy terstondt door de voorsichtichey t des H. Gheests/ dat hy Godt een uytverkoren vat soude worden; ende ontfingh hem seer lieflijck: by den welcken hy terstont sijn gewoonlijck habijt veranderde; twee maenden daer blijvende. Binnen welcken tijt hy neerstelijck aenmercte alle de manieren van des heylighen Antonij leven. Maer als hy sagh de groote menichte van sterke menschen/ die hem daghelijcks quamen besoecken; soo keerde hy naer sijn vaderlant; denckende dat het beter was voor hem erghens alleen te beginnen in eene woestijne (ghelijck Antonius in'tbeginsel selve gedaen hadde) dan daer onder alle het volck te blijven. Hilarion was doen ter tijt vijfthien jaren out: ende gingh soo naer eene groote woestijne van Syrien; hebbende alleenlijck sijne leden met een sack bedeckt/ ende een over-cleet van vellen. Hy en at anders niet dan daghelijcks vijfthien droogghe vijghen naer der Sonnen ondergangh. Den boosen vyant dit benijdende in sulcken jonghelinck/ begonst sijn lichaem te verwerken ende te beroeren tot ongeregelthey t. Maer Hilarion temde daer tegen sijn vleesch met bidden ende vasten; ende sloegh voor sijne borste/ seggende tot het lichaem: O esel/ ick sal wel maken dat ghy my niet meer so wederspannich en sult vallen: ick sal u honger ende dorst laten lijden/ swaerlijck belasten/ende door hitte ende koude soo jagen/ dat ghy eer op het eeten dan op dertelhey t sult dencken. Hy was dickwijls biddende ende singende; werckende altijt wat met sijne handen. Hy maeckte ock korfkens ende mandekens van biesen/naer het exempel van de Monicken van Egypten: so dat hy nimmermeer stil en was. Hilarion schuylde van sijne sestien jaeren tot dat hy twintich-jaren out was in een kleyn huttecken van biesen ende lies ghemaeckt teghen alle hitte

ende

Hilarion wort ter scholen besteet.

Hy besoeckt Antonium, ende blijft by hem twee maenden.

Sijne klederen waren eenen sack, ende een over-kleet van vellen.

Hy wort met vleeschelijcke lusten bekoort.

Hy stelt sijne handen te werck. Sijne woninge.

ende houde: maer daer na maechte hy een celleken van ontrent vijf voeten breet / vijf voeten hooghe / ende wat langer dan sijn lichaem was: soo dat het meer een graf scheen te wesen/ dan een hups. Hy en schoor jaerlijckx sijn hayr maer eens af ontrent Paesschen. Hy sliep alle dagen sijns levens op de bloote aerde/ eñ op een bedde van biesen gemaeckt. Hy en wiesch sijnen sack oft hemde nimmermeer dan dat hy hem eens aengetrocken hadde; seggende dat het noodeloos was / nettichept in een hayren kleet te soecken: noch hy en veranderde oock sijnen anderen rock niet/ ten waer den eersten geheel versleten was. Sommighe moordenaers quamen hy nacht tot hem doen hy achthien jaren oudt was / ter wijlen hy noch in sijn hutteken woonde; ende seyden: Wat sout ghy doen oft de moordenaren tot u quamen? Hilarion antwoorde/ die naeckt is en vreest geene moordenaers. Ja (seyden sy) ghy mocht gedoot worden. 'Tis waer (seyde Hilarion;) ende daerom en vreese ick de moordenaers niet: want ick tot sterven bereyt ben. Sy lieden dan hen verwonderende over sijne kloeckheyt ende vast betrouwen/ hebben belooft van dien tijt af hun leven te beteren. Hy was nu in de woestijne tot het twee-en-twintichste jaer gekomen / eenen pegelijcken alleenlijck by den naem ende goede fame bekent/ eñ door alle de steden van Palestina vermaert. Hilarion dede veel mirakelen: soo dat daer veel in Jesum Christum geloofden/ ende een religieus leven aenveerden. Doen ter tijt en waren in Palestina noch gene kloosters / noch pemant en kende opt monick in Syrien voor de tijden des H. Hilarions: maer door hem wierden de wildernissen van Palestynen ende Syrien dagelijckx bewoont. Hierom wort hy met recht ghenoemt den eersten fondateur van dese maniere van leven in Syrien. Onsen Heere Jesus hadde daer in Egypten den vol-jarigen Antonium; in Palestynen den jonck-jarigen Hilarionem. Daer woonden veel Religieusen met hem; de welcke hy neerstelijck onderwees upt de H. Schrifture/ ende wapende hen tegen alle bekoringhen des vyants. Hy ghenas veel sieken die men tot hem brochte van alle kanten / ende verloste verschepden beseten menschen alleen door sijn gebedt / ende het aenroepen van den naem des Heeren. Hy was van den Heere so glorieuselijck verheven/ dat oock den H. Antonius/ hoorende de heylichepdt sijns levens / hem brieven schreef/ ende seer geerne van hem oock brieven ontfingh.

Maer als hy nu dry-en-tsestich jaeren out was ghewordẽ/ ende sagh dat hy gheene ruste en hadde in Syrien van alle het volck dat hem dagheliyckx besochte; so beweende hy dat bitterlijck; ende trock nae twee jaeren van daer tot andere plaetsen.

Sijne ruststaetse van de naeckte aerde, eñ een biesen matrasse.

Den nae den vreest gene moordenaers. Noch een kint sijnde versmaet hy de doot.

Hy was in Syrien de eersten stichter van de Cloosters.

Antonius schrijft aen hem.

Hy woonde daer naer in eene woestijne in het Lant van Aphzoditon. Als hy sach dat hy daer ooch al te seer bekent wiert; soo troch hy naer eene woestijne staende by Alexandzien/in de welcke hy hem ontrent een jaer verborgen hielt. Daer naer repsde desen ouden Hilarion te schepe naer Sicilien;upt oorsake dat hy daer hoopte onbekent te blijven. De teeckenen die hy in Sicilia dede/hebben daer eene ontallijcke menichte/niet alleen van sieckе ende ghebzeeckelijcke / maer ooch Gelig ieusen tot hem doen komen. Hilarion siende dat hy daer ooch so bekent ghemaeckt was / repsde na Cypzus; sijne woonstede daer nemende in eene woestijne niet verre van Paphus : in de welcke hy terstont soo vermaert wiert / dat hy daer binnen dertich dagen wel twee hondert verloste van den boosen Geest. Na twee jaren repsde hy van daer met Hesychius na Egypten; ende nam daer sijne woonstede in de woeste geberchten ende wildernissen van Bucolia by Alexandzien. Alhier woonde hy vijf jaren. Waerom hy so dickmaels van plaetse veranderde/was/om dat hy vloot de eere ende het gequel van verscheyden menschen: want hy altijts naer stillichept/ende een onbekent leven was trachtende. Nu tachtentich jaren oudt zijnde / heeft hy aen Hesychium eenen korten bzief Testaments-ghewijse gheschzeben; in welcke hy hem alle sijn goet ghelaten ende gemaeckt heeft / te weten/ eenen Euangelie-boeck / eenen sacken-rock / sijn hapzen kleet / ende sijnen mantel. Hy beswoer alle de ghene die daer tegenwoozdigh waren/ dat sy hem na sijne doot genen oogenblick tijdts en souden op d'aerde houden; maer dat sy hem terstont begraven souden op de selve plaetse. Ende soo in sijn lichaem noch seer luttel warmte ende luttel levens was; soo spzack hy sijne siele aldus toe: Gaet upt/ O siele / wat bzeest ghy ? gaet upt : ghy hebt by naer tseventich jaren Chzisto gedient; ende bzeest ghy noch te sterven? Met dese woozden heeft hy sijnen geest gegeven. Ende men begroef sijn lichaem / gelijck hy begeert hadde. Hy stierf ontrent het jaer 373.

Hy verloft int Eylant van Paphos by 200. befetenen.

Hy vliet de eere.

Het Testament dat Hilarion maeckte.

Hy sterft 80. jaren out zijnde.

SANCTVS HILARION.

Het leven van den H. Malchus.

Beſchreven door den H. Hieronimum Prieſter.

DAer was eenen goeden Religieus geheten Malchus/ die ghebraecht wiert van den Heyligben Hieronymus van ſijn leven. Doen ſprack hy tot hem: Ick ben van geboorte ende van ſprake upt den Lande van Syria; ende was een eenich kint mijnder ouderen: de welcke alſoo ſy my tot houwen en trouwen wilden dwingen / hebbe geantwoort/ dat ick veel liever hadde eenen Religieus te worden. Ende dat is de oorſake waerom ick mijns Vaders huys hebbe verlaten/ ende quam in de woeſtijne die geheten is Calcidus: ende daer vont ick Religieuſen in een ſeer geeſtelijck Clooſter. Ick leerde daer de Kloosterlijcke manieren / ende een geeſtelijck leven/ eenſamentlijck de Heylige Schrifture. Ick kaſtijde mijn lichaem met vaſten: ick leefde als alle d'andere; met arbeyt der handen den koſt ſoeckende. Maer veel jaren daer na is my gheſept dat mijnen Vader doot was / ende dat mijne moeder was eene Weduwe ghewonden. Doen viel my eene bekoringe in't herte/ als dat ick mijne moeder ſien wilde ende haer trooſten; ende dat ick dat goet verkochte / ende daer een Kloooſter mede Timmerde/ ende dan voort daer arme menſchen mede verblijden. Ende doen ick mijne gedachten aen mijnen Abt te kennen gaf; ſoo ſprack hy dat het was des Duyvels raet / ende ſijne valſche bekoringe: oock dat daer in dier voegen veel Religieuſen waren bedrogen. Hy brocht my upt de Heylige Schrifture ſeer veel exempelen te voren; de ſelve uptleggende ende my toevoegende: ende als hy my dit geenſins wijs en konde maken; ſoo badt hy ootmoedelijck op ſijne knien vallende / dat ick hem doch niet en ſoude willen verlaten / ende alſoo tot mijne bederfeniſſe gaen: dat ick de hant gheſlagen hebbende aen den ploeg/ niet achterwaerts omſien en ſoude. Maer 't en hielp al niet: want ick mijnen wille wilde volghen. Deſen mijnen Abt dan my noch bupten het Klooſter na-volgende met groot beklagen/ recht oft hy my ten grave hadde ſien dragen; ende ten laetſten adieu ſeggende/ ſeyde: Een ſchaep 't welck upt de ſchaeps-kope gaet/ is in perijckel van de wolven verſlonden te worden. Ende alſoo ſcheyde ick van mijnen Abt; ende quam in eene woeſtijne/ daer niemant door gaen en dorſte dan met eene groote menichte van menſchen t'ſamen / om het groot perijckel van de

Malchus verlaet ſijn Vaderlant. Hy wort Religieus.

Hy loopt uyt het Clooſter tegens den wille van den Abt.

Ismaeliten ghevanghen te worden. Dese vinghen ons met groote onbermhertighept/ met onghenadighe stooten ende slaghen; ende ons ghebonden hebbende op hunne Kemelen/ reden sy haestelijck met ons wech. Ende doen sy ons alsoo verre door de woestijne ghebracht hadden/ dat sy niemant meer en vreesden; doen depden sy ons onder henlieden: ende ick wiert eenen Heydenschen Heere toe-gedeplt; die ons gevangen ende gebonden lepde in sijn Landt/ ende vreef ons door met geesselen ende stocken. Doen gedachte ick dat my mijnen Abt te voren hadde ghesept/ ende my dat ghetrouwelijck hadde ontraden. Men belastede my de schapen te hoeden: ende in allen mijnen teghenspoet ghenoot ick desen troost/ dat ick mijne meesters ende mede-dienaren seer selden sach. Ick oeffende my ghedurichlijck in 't gebedt/ ende songh Psalmen die ick in 't Klooster gheleert hadde. Mijne ghevanghenisse ghenoechde my upt der maten seer/ ende was danckbaer over Godts oordeel. Ick was somwijlen eene gheheele maent in de woestijne; de Schapen als eenen getrouwen Herder wepdende. Ende seer langen tijdt daer naer ghebiel 't op eenen dagh dat ick in de woestijne sat/ ende daer mijns Heeren Schapen wepde die hy my bevolen hadde; ende doen ick alsoo alleen was dat ick niemant en sach dan den Hemel ende d'Aerde; so begonste ick by my selven te overdencken ende te overleggen seer neerstelijck/hoe menighe scharen der Hepliger Religieusen by malkanderen waren; ende hoe dat ick also gevangen hier sat onder het gewelt van eenen ongelovigen mensch/bupten het ghesellschap der goeder broederen; ende principalick bedachte ick de getrouwicheyt van mijnen goeden Abt/ die my hadde onderwesen/ neerstichlijck ghebeden/ ende my soo geerne by hem ghehouden/ ende nu doch my verloozen heeft: soo begonste my mijne ghevanghenisse te verdrieten: ick begonste na de Cellen des Kloosters te haecken/ de selve te soecken/ ende hadde seer veel ende menigerhande ghedachten van de repse. Gaende dan tusschen hope ende vreese ben ick ick ten laetsten den thiensten dach door de wildernisse aen de Legers der Romeynen ghekomen. Ende door den Velt-Heer gebracht zijnde/ verhaelde ick ordentlijck de sake: ende van daer wiert ick gheseonden na Sabianum/ die Hooftman was van Mesopotamien. Ende aenghesien mijnen Abt nu in den Heere gherust was/ al-daer weder-ghekomen zijnde tot mijn Klooster/ sepde ick tot de Religieusen/ hoe dat het my vergaen is.

Hy wort van de Ismaeliten gevangen.

Hy wort indachtig sijns voorleden staets.

Hy neemt de vlucht.

Hy begeeft hem weder tot de monicke.

SANCTUS MALCHUS.

Het leven van den H. Onuphrius
Eremijt.

Beschreven door Paphnutium Abt.

O ick Paphnutius eens alleen ende stilswijgende sat/ hebbe ick by my selven in mijn herte gedacht/ dat ick na de Woestijne soude gaen repsen/ ende alle de plaetsen der Hepliger Vaderen ende Eremijten besoecken; aenmerckende in welcker voeghen sy Godt dienen. Ick ben op-gestaen/ ende door de wilderniſſe seventhien daghen gedurichlijck gherepst / tot dat ick aen de plaetse ghekomen ben/ welcke my den Heere gheliefde te openbaren. Terwijlen ick dan vermoept zijnde/ rustede/ hebbe ick van verre eenen man gesien die van aensien seer grouwelijck was / even als een dier over al sijn lichaem met lanck hayr bewassen / ende met bladeren ende krupden bedeckt. Soodanigen menſch besien hebbende/ben ick met eene groote verbaerthept verschrickt geweest. Ick hebbe de vlucht ghenomen/ ende liep op eenen hoogen bergh; alwaer ick in grooter angst ende vreese ter aerden ben ghevallen. Doen gingh hy my na / ende riep tot my; seggende: O man Godts/ komt af van den Bergh / en wilt niet vreesen: want ick ben oock eenen mensch alsoo wel als ghy. Door dese woorden ghetroost zijnde / ben ick van den Bergh gegaen tot den Heplighen man/ ende viel neder voor sijne voeten. Maer hy my verbiedende voor hem te liggen/ staet op/ seyde hy/ staet op: want ghy zijt eenen dienaer Godts / ende uwen naem is Paphnutius/ eenen vrient der Hepligen. Doen stont ick op/ ende was seer vrolick/ ende sprack tot hem: Ick bidde u/ O Vader / upt een devoot herte/ ende door dien om wiens wille ende liefde ghy de woesthepdt deser woestijnen bewoont / dat ghy my verklaert ende te kennen geeft u Lant ende naem / eensamentlijck den tijdt ende het jaer dat ghy nae dese woestijne ghekomen sijt. Doen sprack hy tot my: Ick ben Onuphrius ghenaemt / ende ben wel tseventich jaren hier in dese wilde woestijne gheweest / ende hebbe gheleeft van dese krupden in stede van broot. Ick hebbe met mijn ellendich lichaem in berghen / in speloncken/ oock in vallepen mijne ruste nemende/ ghelegen. In gheheel den tijdt dien ick hier ghewoont hebbe / en heb ick niemant anders ghesien dan u. Ende eer ick in dese woestijne ben ghekomen / was ick

Onuphrius is gheheel hayrich.

Hy kent Paphnutius door het Godelijck ingeven.

Hy en heeft in 70 jaren in de woestijne niemant gesien.

Hy was uyt het klooster Hermopolis.

in't kloosser Hermopolim gelegen in het lantschap Thebaida/ daer t'samen by naer hondert Religieusen woonden; ende daer in wiert ick van mijne kintsheyt opghevoet: daer heb ick den regel van een ghereghelt leven van de broeders geleert. Ende ick hoorde seer dickmaels dat soo wanneer de broeders van een gheestelijck leven spraken/ dat sy dan aldermeest loofden der Eremijten leven/ boven alle ander leven. Sy seyden ock van Helias die hem inde woestijne oeffende met vasten ende met gebeden; hoe dat hem de Enghelen spijsden in de woestijne; ende hoe dat hem Godt met eenen vierighen waghen in het aertsche paradijs voerde. Ock seyden sy hoe dat Joannes Baptista in de woestijne verkreghen heeft met sijn heylich leven den Salichmaker in de Jordane te dooper/ ende Christum het lam Godts te sien/ ende met sijnen vinger te toonen. Ende dat hy gepresen wort/van hem seggende: Daer en is genen meerderen opgestaen onder de kinderen der vrouwē/dan Joannes den Dooper. Maer ic hoorende henlieden sodanige dingen verhalen/ vraegde ic henlieden waerom dat sy der Eremijten leven also presen voor andere. Doen antwoorden sy my/ ende spraken: sone sy sijn veel stercker dan wy-lieden: want sy sonder allen menschelijcken troost ende bystant leven; wy troosten den eenen den anderen. Wy hebben onse hupsen voor den reghen. Maer die de wildernisse bewoonen/ en ghenieten gheenen troost ter werelt/ dan alleen van Godt: alle dat wy ontfanghen van den menschelijcken troost/ dat ontfanghen sy vanden goddelijcken troost. Doen ick soodanighe reden hoorde/ begonste ick in mijn herte te dencken wat glorieuse salichevdt sy in den hemel moeten ghenieten/ die swaere strijden hier op der aerden om de liefde Gods gheleden hebben: mijn herte wierdt van liefde brandende/ soo dat ick dagh noch nacht rust hebben en konde: ende ick dachte altijdt hoe dat ick alsulck een leven mochte krijghen. Ick ben alsoo ghegaen op Godts ghenade na de woestijne/ ende ben tot een seer schoone speloncke ghekoomen: ende willende sien oft daer yemandt binnen woonde/ terstondt quam daer upt ghegaen eenen seer Heylighen man; den welcken ick ter aerden vallende/ behoorlijcke eere ende reverentie bewees. Doen hief hy my op met sijne handt/ ende gaf my eenen kus des vredes/ ende sprack seer sachtmoedelijck tot my/ seggende: Ghy sijt mijnen broeder in dit Eremijtsch leven; comt binnen/ O Soone/ Godt gheve u dat sijne vreese in u altijdt moet blijven/ ende dat allen u werck ende oeffeninghe hem moet aenghenaem wesen. Ick ben dan terstont met hem in de speloncke ghetreden; blijvende by hem eenen langhen tijdt: ende hy leerde my

Door het exempel van Helias ende Baptista wort hy verweckt om naer de woestyne te gaen. *Matth.* 2.

Het leven der Eremijten is sterckste.

hoe

hoe dat ick mp in deſe woeſtijne houden ſoude. Ende na ettelijcke daghen ſprack hp tot mp: Broeder / ſtaet op/ ende gaet in die binnenſte woeſtijne / daer heeft u Godt eene wooninghe berepdt/ daer ghp eenichlijck in ſult leven: ende hp ginghdoen vier daghen met mp: maer den vijfden dagh ſijn wp ghekomen op eene plaetſe gheheeten Calidiomea; alwaer veel ſchoone dadel-boomen ſtonden. Doen heeft den H. Vader tot mp gheſept: Siet daer is de plaetſe die u Godt berept heeft om te woonen. Ende hp was ghewoon mp alle jaren eens te komen beſoecken: ende alſdan en hielt hp niet op mp met goddelijcke redenen te vermanen. Maer komende op eenen ſekeren tijt naer ſijne oude ghewoonte tot mp; ende doen wp hp malkanderen ſaten ende ſpraken van dat eeuwich leven; ſoo quam den hepligen vader in eene ſoo groote ſoetichepdt / dat hp neder-ſonck op de aerde: ende ſijne ſiele na den Heere ſepndende / is hp gheſtorven. Doen wierdt ick ſeer bitterlijck ſchrepende / ende begroef dat heplich lichaem met groote droefheyt. Doen ſprack ick Paphnutius tot den hepligen man Onuphrium: O hepligen Vader/ wat groooten arbepdt hebt ghp in deſe woeſtijne om den naem Chriſti gheleden ende verdraghen. Waer hp op antwoorde: Ghelooft mp broeders / ick hebbe in deſe woeſtijne ſoo veel geleden / dat ick dickwils mepnde dat mp de doot verwon. Soo langhe den dagh duerde / wiert ick van den brandende ſonne-ſchijn ghequelt: bp nacht wiert ick met den dauw bedauwt / ende met den rijm berijmt; ende ſoo dorr honger ende dorſt upt-gheteert. Ick hebbe dan de lichamelijcke ſpijſe veracht / om des te weerdichlijcker de gheeſtelijcke te ontfanghen. Want mp alle daghe mijnen H. Engel een brodeken brocht/ende een wepnich waters/ om mijn lichaem t'onderhouden/dat ick niet flau worden en ſoude. Ende daer ontrent waren Dadelbomen geplant/ die binnen het jaer twaelf-mael Dadel-bruchten voort-brochten: de welcke ick alle dagen op-rapende / in ſtede van broot nuttede; de ſelve mengelende met bladeren der krupden: ende deſe waren in mijnen mondt ſoet als eene honich rate. Ende ſoo ick dit van hem hoorde/ſepde ick: O Hepligen Vader/hoe oft wanneer ontfangt ghp dat gebenedijt Heplich Lichaem onſes Heeren Chriſti Jeſu? Waer op ſhp antwoorde: Alle Sondaghen komt den Enghel Godts tot mp / ende brenght mp dat ghebenedijdt lichaem ende bloedt onſes Heeren Jeſu Chriſti; van wiens handt mp ſoo koſtelijcke gaven gheſchoncken worden / ende de eeuwighe ſalichepdt mijns levens. Ende doen den morghenſtondt ſeer vroech ghekomen was / naer de ure des ghebedts/ ſagh ick hem in het aenſicht gantſchelijck verandert ende doot-

Den onderwijſer Onuphrij ſterft.

Hy ontfanght alle dagen water ende broot van den Engel. Dadelboomē twaelf maels jaers vrucht en voortbrengende.

Hy ontfanght des Sondaegs van den Engel de H. Communie.

verwich:

verwich: soo dat ick hem gevraeght hebbe/ wat hem doch overkomen was? Ende hy antwoorde; En verslaet u niet/ broeder Paphnuti: want Godt heeft u tot my gheſonden/ dat ghy myn lichaem sult begraven: want eer deſe ure voor by loopt/ sal myne siele van het lichaem ontbonden wesende / tot haren Schepper in't Hemelrijck gevoert worden. Beminden Broeder/ repst naer Egypten/ ende volepndicht daer salichlijck den loop uwes levens: volbrenght volherdichlijck het ghene ghy wel begonst hebt: ende ghy sult naermaels de Croone der eeuwiger glorien ontfanghen. Hier naer heeft hy syne knien ghebooght met schrependen ooghen ten Hemel-waerts siende / ende heeft tot Godt syn ghebedt gheſtort; spreerkende met luyder stemmen: In uwe handen/ O Godt/ bevele ick mynen Geest. Ende als hy dit geſept hadde/ heeft een klaer-schynende licht syn lichaem omlommert: ende in de klaerhept des selven lichts is de Heylighe siele upt het lichaem geſchepden. Ende soo haest en was hy niet verſchepden/ oft ick en hebbe de stemme van eene menichte der Enghelen ghehoort/ die Godt loofden. Daer na hebbe ick mynen rock midden doorgheſneden; met het een deel my kledende / ende in het ander stuck het doodt lichaem van den saligen Onuphrius legghende: ende hebbe dat in een graf begraven. Daer naer ben ick van daer vertrocken/ ende wederom in Egypten ghekomen in myn Klooſter: alwaer ick verhaelt hebbe al wat ick geſien ende gehoort hebbe.

Paphnutius begraeft Onuphrium.

SANCTVS ONVPHRIVS.

Het leven van den H. Pachomiûs Abt van Tabennen.

Pachomius bemint de suyverheyt van joncx af.

DEn H. Pachomius is geweest eenen weerdigen Eremijt/ende is eenen Vader van veel monicken in Egypten geworden. Hy was eenen jongeling van 20. jaren in de tijden van Constantinus den Keyser: ende door de Godlicke gratie hadde hy de suyverheyt vã joncx af bemint. Hy is na't uytterste Thebaida gerepst: eñ heeft vernomẽ dat daer in de woestijne eenẽ Eremijt/ Palemon genaemt/ God was dienende. Tot dẽ welcken hy haestelick/ begerende met hem te wonen/ gegaen is. Den H. Palemon heeft hem ontfangen ende sy woonden by malcanderen; hen in 't vasten eñ bidden gedurichlick oeffenende. Eñ als Pachomius de H. schrifture was lesende/ ende met een Godvruchtich herte overleggende/ arbeyde hy 't selve met der daet te werck te stellen/ ende was neerstigh hem te oeffenen in ootmoedicheyt ende verduldicheyt/ oock in de suyvere liefde tot Godt ende sijnen naesten/ om veel menschen verre te boven te gaen. Hy beminde uyter maten seer het leven der Eremijten; dickmaels seer begerende d'eenicheydt; biddende den Heere ootmoedelick/ dat hy hem van de Duyvelsche lagen soude willen bewaren. Maer het is gebeurt dat Pachomius / verre van sijne celle gegaen sijnde/ gekomen is tot een Dorp Tabenna genaemt/ daer hy lange in 't gebedt was volherdende: ende upt den Hemel is tot hem eene stemme gekomen/ seggende: Blijft hier/ O Pachomi / ende sticht hier een Klooster: want hier veel menschen tot u sullen komen; begerende door uwe onderwijsinge in een volmaeckt leven gevordert te worden: den welcken ghy eenen leydsman ende over-hooft sult wesen. Hier na is den weerdigen Palemon sterckelic geworden: tot den welcken Pachomius komende/ hoesterde hem als sijnen vader; kussende sijne voeten/ eñ die omhelsende. Maer den ouden vader met alle deugdelicke gratien begaeft / ende vol van dagen sijnde/ is in vrede gerust. Doen heeft den H. Pachomius sijn H. lichaem begraven; ende is daer naer tot sijne eygen woninge wederom gekeert. Hier naer is Joannes sijnen broeder tot hem gecomen: den welcken als hy gesien heeft/ is hy boven maten seer verblijt geweest. Joannes dan/ sijnen navolger nu Wesende/ is by hem gebleven; hebbende een ende het selve voornemen van leven / oock de selve liefde tot Godt. Pachomius om sijn eygen lichaem te verootmoedighen/ dede dickwils een hayzen kleet aen. Hy heeft daer-en-boven des nachts sonder neder-liggen 15. jaren lang sijne nacht-ruste genomen: alleenlijck in't midden sijnder celle neder-gesseten zijnde.

Gaet tot de Eremijt Palemon.

Leest de H. Schrifture met aendachticheyt.

Sijne meeste deughden waren ootmoedicheyt, verduldicheyt, ende liefde.

Hem wort van Godt belast int Dorp Tabenna een Clooster op te richten.

Palemon sterft.

Sijnen broeder Ioannes komt tot hem.

Pachomius slaept sittende int midde sijnder Celle.

De

De booſe geeſten bemerckende ſijne volſtandicheydt/ dat hy in geen dinck en verſlauwde/ ſijn op hem met groot gewelt gevallen: eñ ſijne woonſtede omringelende/ ſchenē ſy die upt den gront te willen vernielen: ſo dat den Heylighen man mepnde dat de plaetſe upt den gront nu gevallen was. Den welcken onberoert eñ onverbaert blijvende/ heeft met een ſeer ſoet gelupt geſongen. Onſen Godt is eene toevlucht ende kracht/ eenen helper in de tribulatien/ die ons boven maten ſeer gevonden hebben: daerom en ſullen wy niet vreeſen als die aerde ſal verbaeſt ſtaen. Ende ſo haeſt en hadde hy niet begonſt te ſingen/ terſtont waſt daer geheel ſtil/ ende de booſe geeſten zijn als rooch verdwenen. Den H. Vader Pachomius hadde ſo groot betrouwen in Godt verkregen/ dat hy dickwils op ſerpenten ende ſcorpioenen trat/ ſonder gequetſt te worden. Hy vermaende de ſijne dat ſy geruſt van alle bekommerniſſen ſouden blijven/ ſeggende: Broeders/ daer ghylieden toe gheroepen zijt/ volhert daer in mannelijck/ leeſt de Pſalmen met andere geeſtelijcke boecken/ ende boven al het Heylich Euangelium wilt wel onthouden. Want ghy-lieden den Heere vierichlijck dienende/ ende malkanderen beminnende/ ſult wel geheel volmaeckt weſen. Hy beval hen ock dat ſy ſouden matelijcke ſpijſe hebben/ een verſmadelijck habijt/ ende eene tamelijcke nachtruſte. Maer Pachomio heeft alle de dienaren Chriſti ſoo ſeer bemint/ dat hy altijts met hen medelijden hadde met eene Vaderlijcke affectie: ende tot den kranckſten betoonde hy de wercken der barmhertichepdt; hen verſterckende. Hy vermaende deſgelijck alle Monicken bijtich te weſen tot gehoorſaemhepdt; op dat ſy lichtelijck door eenen ſulcken toepadt tot de opperſte volmaecktheydt mochten geraken: ende dat ſy hunne herten in de vreeſe des Heeren neerſtelijck ſouden oefenen: want ſy-lieden ſoo doende/ eer voor Godt/ dan voor hen ſelven ſouden leven/ als ſy ootmoedichlijck de vruchten der gehoorſaemhepdt voort brochten. Ter ſelver tijdt was den H. Biſſchop Athanaſius de Kercke van Alexandrien regerende/ eenen man voorwaer in alle uptnemende deughden wonderlijck. Alſo deſen jaerlijck de Kercken van het hoogh Thebaida ginck beſoecken; ſo is't gebeurt dat hy te ſchepe tot die van Tabennen gekomen is. Het welck Pachomius vernomen hebbende/ is hy hem haeſtelijck met alle ſijne Monicken in 't gemoet gekomen/ ende heeft hem met Pſalmen ende Hymnen vriendelijck onthaelt. Maer Pachomius ſchuylde al willens onder de menichte der monicken/ om dat den Biſſchop van Pentapen hadde den H. Athanaſio dickmaels van Pachomio vermaent; ſeggende dat hy eenen wonderlijcken man was/ ende eenen oprechten Dienaer

De Duyvelen pogen de woonſtede Pachomij om verre te worpen. *Pſalm* 45. Door het ghelangh verdwijnē de booſe geeſtē als roock. Hy trat op ſerpenten ende ſcorpioenen. Hy beveelt de ſijne Pſalmen eñ Euangelien te leſen.

Hy beveelt hen de onderdanicheyt. De ghehoorſaemheyt is eenen toepadt der volmaecktheyt.

Den H. Athanaſius komt tot Tabennē.

Gods/

Gods/dien hy weerdich vont tot d'eere des Priesterdoms gevoordert te worden. Als daer yemant was die pet sepde van synē naesten tot achterdeel/terstont syn aensicht van hem afkeerende/ ginghy hy wech/ende sepde: Niemant goet wesende/en brengt pet quaets vooyt upt synen mont/ noch en spreeckt de H. Vaders geensins met eenen venijnigen mont tegen. Den H. Pachomius veel menschen gesont makende/ende van den Dupvel verlossende door de kracht des H. Geests/ is even ootmoedich gebleven; noch en heeft nemmermeer eenige hooghmoedichept in syn herte laten plaetse grijpen: maer hy hadde dese gave/ dat hy altijt dē selven/ende in alles hem selven gelijck was/ ende synen geest in de vreese des Heeren sorghvuldichlijck bewaerde. Pachomius sepde: Broeders/daer en is niet dat dē dupvel meer syne kracht beneemt als d'ootmoedichept/ spruptende upt een supver herte; met de welcke nochtans by-gevoecht zijn de wercken der penitentien. Eenen Philosooph is gekomē tot de mannen Gods/om te disputeren/eñ vraegt: Wie is daer gestorven/ die niet geboren was? Wie is daer/die geboren zijnde/ van de doot bevrijt is geweest? Wie is daer die wanneer hy gestorven is/dooy den stanck niet bedorven en is geweest? Ende Theodorus Pachomij Discipel sepde: die ongeboren gestorven is/ is die eerst geschapē was/ Adam onsen eersten Vader. Maer die geboren is/ende nochtans niet gestorven/ is Enoch: die Godt behaeght heeft ende overgedragen is int Paradijs. Maer die gestorven is/ ende dooy genen stanck bedorven/is Lots hupsvrouwe geweest; die in eenen soutsteen verkeert synde/noch hedensdaeghs tot een exempel der ongeloovigen/in sodanige gestelteniſſe blijft staen. In syn klooster waren ontrent 1000. ende 400. mannen. Maer naer den Feestdagh van Paschen is Pachomius sieck geworden: ende niet tegenstaende dat syn geheel lichaem seer teeder ende swack was; nochtans hadde hy een vrolick ende blinckende aenschijn. 2. Dagen te vorē eer hy stierf/roepende alle de broeders te samē/heeft hy gesept: ick gaen nu in den wegh der Vaderen: want ick sien dat ick haestelick van den Heere geroepen worde. Kiest upt u lieden allen hier in mijne tegenwoordichept eenen broeder/die naer Godt uwen Oversten sy/ ende vooy u lieder sielen sorge draegt. Maer so veel als ick naer mijne discretie kan bemerckē; so dunct my Petronius den alder-bequaemsten daer toe te wesen. Desen was machtich in 't geloove/ ootmoedich in 't conversēren/ seer wijs van verstande/met goede sedē verciert/eñ met discretie volmaert. Eñ Pachomius sy-selven met het krups Chzisti tekenende/eñ den Engel die tot hem gesonden was/met een vrolick aensicht aenschouwende/heeft hy synen geest aen Godt opgegeven.

Hy acht groot de Heylighe Vaders.

Pachomius was altoos sy-selven gelijck.

Pachomius wort sieck.

Hy sterft den Engel Gods blydelijck aenschouwende.

Het

SANCTVS PACHOMIUS.

S. ABRAHAM EREMITA.

Het leven van den Heyligen Abraham Eremijt.

Beschreven door den H. Ephrem Diaken.

Abraham Eremijt is weerdich geweest genaemt te worden den tweeden Abraham; wiens deughden niet weerdichlijck genoech en konnen verhaelt worden. Want hy in onsen tijdt gheleeft heeft een Engelsch leven op der Aerdē. Hy heeft daer-en-boven de verduldichept als eenen harden diamant in sijn herte gedragen: waer door hy verdient heeft de Hemelsche glorie te besitten. Desen Abraham heeft seer rijcke ouders ghehadt/ die hem boven maten seer beminden. Dese hebben hem in sijne kintsche jaren met een dochterken tot den houwelijcken staet gheschickt; begerende hem in eenige wereltsche hooghept te voordertn. Maer hy dede alle sijne neerstichepdt in sijne kintsjept/ hoe dat hy sijn herte na den wille Gods mochte richten: ende wat hy in de Kercke hoorde van de Heylige Schriftuere/ dat besloot hy seer vastelijck in sijn herte; ende lepde daer aen alle sijne neerstichept/ ende alle sijne gedachten. Als nu den tijdt quam datmen hem ten houwelijck soude besteden; so en hadde hy genen sin daer toe; seggende dat hy sijn herte aen niemant geben en wilde/ dan aen Godt alleen. Doen wierden alle sijne vrienden seer bedroeft / ende vielen hem onmatelijck lastich. Hy dan hunne menichvuldighe woorden ende moepelijckheden niet langher willende lijden / gheliet hem selven al oft hy hen hadde willen ghehoorsaem wesen. Als nu de bruploft-feeste volepndicht was / ende de bruyt in hare slaepkamer was gheseten; soo is daer terstont een goddelijck licht in sijn herte gheschenen: door het welck hy ghedreven zijnde / terstont upt de kamer is gheloopen; latende de bruyt alleen. Ende ontrent 2. mijlen verre van sijn huys / heeft hy een celle gevonden / daer hy hem selven in verberchde. Ende als sijne vrienden hem sochten ende ghevonden hadden / naer veel woorden die sy met hem hadden / heeft hy hen alle-gader seer hertelijck ghebeden / dat sy hem niet en wilden met veel besoeckens moepelijck vallen; ende dat sy Godt loven ende dancken souden dat hy hem upt de sondighe werelt ghetoghen hadde. Naer dat sy van hem vertrocken waren / heeft hy den inganck sijnder cellen toeghestopt: ende sy-selven daer binnen sluptende / heeft hy daer een

Abraham wort ten houwelick belooft noch een kint zijnde.

Verlaet sijnc bruyt uyt des bruyts kamer lopende.

Hy stopt den ingang sijnder Cellen toe.

klepn venster-gat ghelaten / waer dooz hy op ghewoonlijcke dagen spijse ende dzanck ontfingh. De goddelijcke gratie dan verlichtede sijne siele/die nu van beroeringe verstooznissen der menschen bevzijt was: ende daghelijcx hier in toenemende / besat hy als een eerste fondament sijns geestelijcken levens de deught der supverheyt: hem vlijtichlijck oeffenende in waken ende bidden met ootmoedige tranen ende liefde. Ende soo hy nu over al dooz eenen godtvzuchtighen man vermaert wiert; soo zijn daer seer veel menschen tot hem gekomen / om hem te sien/ ende van hem onderricht te wozden. Sijne woozden waren soo overvloedigh van wijsheyt/ ende soo gratieus ende troostelijck / dat alle die de selve hoozden / wierden in hun-lieder herte als met een klaer licht dooz straelt. Maer het is ghebeurt in het twaelfste jaer sijnder bekeeringhe dat sijne ouders overleden; die hem groot goet ende groote erfenisse achterlieten. Doen badt hy eenen van sijne vzienden dien hy 't toe-betrouwde / dat hy dat goet onder de behoeftighe ende arme weesen om Godts wille uptdeelen wilde. Want hy ghene saecke soo seer ter herten en nam/als hem van alle aertsche bekommernissen te ontslaen: ende daerom en besat hy ter werelt anders niet / dan eene ppe met eenen hayzen rock: dien hy aendede. Sijn huysraet en was niet meer dan een houten schotelken / daer hy ghewoon was upt te eten ende te dzincken oock een matteken daer hy op plach te slapen. Hy beminde de ootmoedichept boven maten seer. Hy hadde alle menschen even lief/ sonder eenighe uptneminge der persoonen. Sijne straffinghe ende berispinge was soo sachtmoedich / dat niemant eenich verdziet daer van en ontfingh. Den reghel sijnder abstinentie en heeft hy in vijftich jaren tijts niet verandert: ende oermits de groote liefde die hy hadde tot Godt/soo en dochten hem die vijftich jaren nauwelijcx eenen dagh lanck te wesen. Abzaham wiert dooz de oplegginge der handen van dē Bisschop Pziester gewijt;op dat hy soude gaen na een dozp/ dat noch in de dupsternisse der heydenscher ongeloovichept verstrickt lach/ om hen te leeren den wegh der salichept / ende te verlichten met het licht van het heylich Euangelie:in welcken last hy sijnen arbeyt soo voozsichtichlijck belepde/ dat de heydenen dooz sijne lijdtsaemheyt bekeert wierden. Hy scheen in hun-lieder tegenwoozdichept eenen Engel te wesen:ende als hy hen-lieden dooz Christo gewonnen hadde/ is hy na sijne eerste celle wedergekeert. Hy en heeft sedert sijne bekeeringhe nopt sijne handen noch voeten gewasschen: want hy leefde in soodaniger voegen / al oft hy alle dagen hadde moeten sterven. Hy en is nopt dooz eenich verdziet bedzoeft ghewozden. Wt sijn aensicht was eene supverheyt des

De suyverheyt is het fondament van een geestelijck leven.

Sijne kledinge was eene pye met een hayren kleet.

Sijnen huysraet.

Hy en heeft sijn hayren kleet in 50. jaren tijts niet verndert.

geests

geests schijnende. Hy en heeft sijn hayren kleet daer hy mede gekleet was/gedurende dē tijt van vijftich jaren/nimmermeer verandert. Den heylighen vader Abraham seght in sijne Collatie: Alle de weelden van dese werelt versmadende/ hebben wy in dese verworpen armoede onse genoechte; ende setten de vervaerlijcke woestichept deser woestijnen boven alle de gheneuchten; ende de dorrichept van desen lande boven alle de rijckdommen des vruchtbaren lants. Want wy en soecken het tijdtlijck ghemack des lichaems niet; maer het eeuwigh ghewin des geests begeeren wy. Want het is een kleyn dinck dat eenen Monick eens in 't beginsel sijnder bekeeringhe de tijdtlijcke tegenwoordighe dinghen versmaet/ 't en sy dat hy de selve daghelijcks versmaet / ende tot de doot toe op een versaken sijns selfs staet/ dat wy moghen segghen met den Propheet: Heere / ghy weet dat ick des menschen dach niet begeert en hebbe. Ende hier af staet in 't Euangelie: Soo wie naer my komen wil / die versake hem selven/ ende heffe daghelijcx sijn Cruys op/ ende volghe my. Ende hierom die van de puerheyt des inwendigen mensches eene wackere sorghvuldigheyt heeft/ die moet de plaetsen verkiesen/ die sijn gemoet tot geenderhande saken verstroyt en maken. Die sijn lichaem ende sijn gemoet gestadichlijck op eene blijvende stede besluyt / die kan recht als eenen Visscher in de alder-stilste diepte sijns herten sien / ende de menichte der ghedachten vanghen/ die daer swemmen; ende als van de hooghde scherpelijck nederwaerts siende in de diepte/ welcke hy met den saligen haeck schuldich is tot hem te trecken / ende wat schadelijcke visschen met een scherpsinnich onderscheyt hy wilt verlaten ende verworpen. So wie dan in dit waernemen sijns selfs ghestadichlijck volherdet/ die sal volbrengen het ghene dat door den Propheet Abacuc klaerlijck wort gesproken: Op mijne hoede sal ick staen/ seght hy/ ende ick sal mijnen ganck vast maken op die sterckte / ende ick sal beschouwen: op dat ick sien mach wat hy in my spreeckt/ ende wat ick antwoorden sal tot den genen die my berispt. Het welck hoe groot dien arbeyt ende die swaricheyt is / die daer toe behoort / dat wort ons door ondervindinghe van sommige broederen bewesen / die in de diepste woestijnen gewoont hebben. 't En is geen wonder als yemant in der Cellen sit/ ende alle sijne ghedachten als in eene enge besluytinge/ met hem vergadert sijnde/door menichvuldige ancxsten ondergraven wort: welcke gedachten met den mensch uyt den Kercker terstont uytbersten als ongebreydelde Peerden/ende vliegen in het wilt. Maer als sy in dien tegenwoordigen tijdt recht (als uyt stallen) uytdwalen; soo nemen sy terstont eenige

Cass. coll. 24. cap. 1.

Ons selven te versakē tot den eynde toe.

Ierem. 17.

Luc. 9.

Idem cap. 3.

VVaernemen onses selfs.

Idem cap. 4.

Abac. 2.

Idem 5. cap.

VVtlopinge hoe schadelijck.

hoyte oft dyoevighe vermahinghe: maer als het lichaem weder tot de celle keert / ende alle de menichten der ghedachten weder tot hem selven vergaderen: soo worden sy daer veel swaerlijcker af gepijnicht. Daerom de gene die de nepginge hunnes wils niet en konnen noch en willen wederstaen / ende van traetheden in der cellen banghe ende benauwt worden; die gaen om vermahinghe uyt: maer sy sullen daer door veel sware tentatien tegen hen selven verwecken: recht als sommige menschen meynen de brandende hoytse met hout water te blusschen / die daer af meer ontsoucht wort dan verkoelt: ende na eene hoyte gherechte volght eene swaerdere pijne. Hierom sal alle des monicx intentie oft meyninghe altoos strecken tot eene / ende het beginsel ende omganck van alle sijne ghedachten in dat selve / dat is / tot de ghedenckenisse van Godts strengelijck wederroepen. Is 't dat wy den wegh der rechter volkomenthepd nae den wille Christi hebben aengegrepen / ende doorden alle onse begeerten / ende af-snyden onsen schadelijcken wille / ende niet alleen dat ons niet en blijve van der substantien deser werelt / daer den hyant / als ons daer na lust / macht in vindt om ons te verwoesten ende te verstooren; maer dat wy oock ghevoelen dat wy onses selfs heeren niet en zijn / ende vervullen in der waerhepdt dat den Heyligen Paulus seght: Ick leve / ick nu niet; maer Christus leeft in my. Want wat mach hem swaer zijn / wat mach hem hardt zijn / die het joock Christi met sijn gheheel ghemoedt heeft aenghenomen / die op de waerachtighe ootmoedichepdt ghefondeert staende / het ghesicht altoos tot den Heere heeft / ende hem verblijdt in al het onrecht dat hem aenghedaen wordt; seggende: Daerom heb ick mijn behaghen in kranckheden / in lijden / in benauwtheden om Christo: want als ick kranck ben / dan ben ick machtich? Oft van wat schade der dinghen / segghe ick / sal hy bedroeft worden / die met eene volmaeckte bloothepdt alle de substantie deser werelt vrywillichlijck versmaedt heeft / ende alle hunne begheerlijckheden acht als dreck / om dat hy Christum soude moghen winnen / ende de ghebooden sijnder Evangelien overdenckende / alle de begheerlijckhepdt der dinghen versmaedt ende uyt hem stuyt? Want wat baet het den mensch / is 't dat hy alle de wereldt wint / maer sijnder zielen verlies lijdet? Oft wat manghelinghe sal eenen mensch geven voor sijne siele? Wat mach men hem nemen daer hy hem om bedroeven sal / die al dat hem ontnomen kan worden / kent dat het sijn niet en is; ende roept met eene onverwinnelijcke kracht: Wy en hebben in dese werelt niet ghebracht; 't is oock sonder twyffel dat wy daer van niet en moghen uytdraghen? Ende wie sal in 't

Idem cap. 6.

Idem cap. 23.

Galat. 2.

2. Cor. 12.

Phil. 3.

Matth. 16.

gedreck

ghebreck eenigher dinghen sijne sterckheydt laten verwinnen/ die ghene male op den wegh/ gelt inde borse/ noch kleedt in der tijt en wil hebben; maer verblijdt hem met den Heyligheu Paulus in vasten/ in honger/ in dorst/ in koude/ in naecktheden? Wat arbeydt/ wat armoede/ oft wat ghebodt des Oversten/ hoe groot dat het waer/ soude de vrede sijns herten mogen benemen/ die in geene dinghen epghen wille en heeft; maer alle dat hem geboden wort niet met alleen lijtsamelijck/ maer ooch blijdelijck teghen loopt? Maer indien hier teghens het jock Christi ons niet licht ende soet en schijnt te wesen/ dat is onser hoovaerdigher hartneckicheyt met recht toe te schrijven.

1. *Tim.* 6.

Matth. 10.

2. *Cor.* 12.

Idem cap. 24.

S. BASILIUS MAGNUS.

Het leven van den H. Basilius Artsch-Bisschop van Cæsarea Cappadociæ,

Beschreven door Amphilochium Bisschop van Iconium.

Basilius was den eersten die voor de Monicken eenen bequamen reghel maeckte; ghemerckt dat hy langhen tijdt als Monick gheleeft hadde. Hy en was maer acht jaren Bisschop: soo dat het schijnt dat hy gestorven is ontrent den tijt van 't eerste Concilie van Constantinopolen/ te weten/ ontrent het jaer dry-hondert twee-en-tachtentich. Basilius was geboozen in't Lant van Pontus van goede Christene ouders: de welcke hem ter scholen besteet hebbende/ heeft hy boven maten seer ghevoordert: want hy hadde sulcke vierighe begeerte om tot de wetenschappen te gheraken/ dat hy in sijn herte voor hem nam niet eer broot oft Wijn te nutten/ voor hy en hadde door de ghehengenisse Godts de verholen wetenschappen door-gront. Hy heeft dan in 't studeren vijfthien jaren tijdts over-gebracht. Daer naer opstaende is hy gegaen in Egypten tot den Abt Porphyrium/ ende is daer ghebleven; hem oeffenende in 't overleggen der Heylige Schriftueren; met water ende warmoes alleen hem onderhoudende. Hem wiert ghevraeght welck de eyghen beschrijvinghe der Philosophien was: daer op hy antwoorde: d'eerste eyghen beschrijvinghe der Philosophien/ is de aendachtichept des doots. Hy vraeghde wederom: Wie is onverwerret? Doen antwoorde hy: Die boven de Werelt is: soet zijn de wooiden der Werelt; maer sy is seer bitter den ghenen die haer misbruycken. De welluste des lichaems is verschepden van de welluste der sielen. Basilius wiert van Meletius Bisschop Diaken ghemaeckt: ende hy heeft de Proverbien van Salomon uytghelept/ ende hy is wonderlijck seer verheven. Basilius leefde in groote eenichept; verkeerende altijdts in de Cloosters/ die hy neerstelijck reformeerde. De Bisschoppen by een komende/ kiesen met de hulpe des Heyligen Geests den Heyligen Basilium tot Bisschop. Den welcken ghewijt zijnde/ regeerde de Kercke door de Voorsienichepdt Godts. Hy dede den Goddelijcken dienst met eene sonderlinghe vierighe aendachtichepdt. Den Heyligen Ephrem zijnde in de woestijne/ heeft sommighe dinghen door de verlichtinghe des Heyligen Geests gesien/ ende sommige door groote

Basilius gaet in Egypten tot den Abt Porphyrium.

Hy leeft by water ende warmoes.

Hy wort Bisschop van Cesarea ghemaeckt.

begheerte ende vraghen geweten; als de wonderlijcke wercken van onsen H. vader Basilius: soo dat hy sonder op-houden bat dat hem Godt soude gelieven t'openbaren / hoedanich dat den grooten Basilius was. In den gheest dan opghetoghen zijnde / heeft hy een columme viers ghesien / wiens opperste tot den hemel toe raechte; eene stemme ghehoort van boven / segghende: Ephrem / Ephrem / gheliick ghy dese columme des viers ghesien hebt / soodanich is ook den grooten Basilius. Ende terstont eenen taelman met hem nemende (overmidts hy de Grieksche tale niet spreken en konde) is hy in de groote kercke van Cesarea ghekomen op der heyligher dry Coninghen dagh / ende heeft Basilium in de kercke sien komen. Als nu den heyligben grooten Basilius de heylighe schrifture upt-leyde; soo sagh den saligben Ephrem eene vierige tonghe door den mont van Basilius spreken. Waerom hy Godt heeft gheglorificeert / segghende: Basilius is in der waerheyt groot / Basilius is waerachtichlick eene columme des viers / ende den H. Gheest spreeckt voorwaer door synen mont Basilius dan heeft den H. Ephrem gheroepen / ende heeft hem met eenen kus in den Heere onthaelt / segghende: Ghy zijt ons willekom / vader / ghy zijt ghekomen om eenen sondighen menschc te aenschouwen: den Heere Godt moet u loon naer uwen arbeyt gheven. Ende den H. Ephrem heeft tot hem ghesept: Weerdighen vader / eene gratie versoecke ick van u / wilt doch maken dat my die ghejont worde. Basilius heeft tot hem ghesept: Ghebiedt / ende seght het ghene dat ghy begheert. Doen sepde Ephrem tot hem: Ick weet wel / heyligben vader / dat alle 'tgene ghy van Godt begheert / u niet geweygert en sal worden: daerom begheere ick op u / dat ghy Godt hertelijck wilt bidden / dat ick Griecx mach spreken. Ende Basilius heeft gheantwoort. Ghy hebt op my begheert eene begheerte die mijne krachten te boven gaet. Niet-te-min om dat ghy't met een vast betrouwen begheert hebt / comt / Vader ende Meester van de woestijnen / laet ons den Heere hertelijck bidden: want hy is machtich uwen wille te volbrenghen. Want daer staet geschreven: Hy sal volbrenghen de begheerte der ghener die hem vreesen: ende hy sal hun ghebedt verhooren / ende sal hen salich maken. Ende alsoo sy neder knielden ende ter aerden lagen / heeft den grooten Priester synne handt op den H. Ephrem ghelept / ende het ghebedt ghesproken; segghende daer naer tot hem: Gebiedt dat wy op-staen. Synne tonghe dan verbult zijnde / sepde den heyligben Ephrem in de Grieksche tale: Maeckt salich / ontfermt / ontfanght / ende bewaert ons Godt in uwe goedertieren gratie. Ende als hy nu Griecx sprack; soo hebben sy ter

selver

Basilius wort aen Ephrem vertoont gelijck eene colomne viers.

Ephrem siet Basilium met eene brandende tonge spreecken.

Basilius ontfanght Ephrem met eenen kus.

Ephrem begeert door de voorbidding van Basilius Griecx te spreken.

Psal. 144.

Ephrem spreeckt Griecx.

selver ure den Heere ghegloxificeert: wien alle dinghen moghelijck zijn/ ende verhoort de ghebeden van de ghene die hem vreesen. Ende hen dry dagen lanck verblijdende / heeft Basilius den tael-man Diaken gewijt / ende den heyligen Ephrem Priester; latende hen alsoo in vrede vertrecken. Basilius stierf ontrent het jaer. 383.

Ephrem wort Priester.

Van den lof der Woestijnen sprack den heyligh vader Basilius aldus: Het eenich leven is eene hemelsche begheerte/ ende eene deughd der goddelijcker wijshept: het is eenen wegh dien men gaet tot de kennisse der hooghet waerheydt. Waerachtelijck de woestijne ende eenichept is een paradijs der ghenuchelijckheydt. Daer riecken de edele reucken der deughden / als spererpen ende wel-riekende bloemen: want daer schijnen de rooscn der liefden met den viere der rooder verwen: daer blincken de lelien der suyverheydt met een sneeu-wit schijnsel: daer lichten de violen der ootmoedicheydt met eene ghestadighe volherdicheyt in der liefden Godts. Daer ontspringht de myrrhe der volmaeckter versterbinghe des vleesch ende der quader begheerten. Daer rieckt den wierooch des devoten ghebedts. O Woestijne ende eenicheyt / eenen lust der heyligher sielen / ende eene soeticheyt der inwendigher besoekinghen / eene apoteker der hemelscher spererpen / ghy gheeft dat de aensichten bleech worden van Vasten ende waken; maer dat het verstandt vervult wort met gratie. O Woestijne ende eenicheyt / ghy gheeft dat den mensch met reynder herten Godt siet/ dat te voren met duysternissen der sonden bevanghen was: ghy set den mensch in't opperste des ghemoedts / dat hy onder hem siet wech vlieten alle verganckelijcke dinghen. O Woestijne / celle / ende eenicheyt/ eene vaste inwooninghe des heyligen ridderschap/ eene tente Godts / een veldt des goddelijcken oorloghs / daer den gheest teghen het vleesch ten strijde gaet/ daer den stercken van den krancken verwonnen wordt. O Woestijne ende eenicheydt/ eene doodt der ondeughden / ende een leven der deughden. Waerachtichlijck Mopses heeft van u de schrifte der thien ghebooden / die hy twee-mael ontfanghen heeft: Helias heeft door u bekent den vierighen waghen / die hem op-voerde: Heliseus heeft door u verkreghen den dobbelen gheest sijns meesters Helie: Joannes Baptista heeft in u verdient dat hem den Heere onder sijne handt booghde / ende van hem ghedoopt wierdt: Antonius heeft in u verkreghen dat sijnen naem over alle de wereldt bekent is: Maria Magdalena verkreegh in u / dat sy alle daeghs seven-mael van de Enghelen wiert op-gheheven: jae Christus selve heeft in u ghewoont veertich daghen lanck.

In vit. Patrum de laude solit. vit.

VVaer het vleesch vertreden wort van den geest.

O Woestijne ende eenichepdt / ghy maeckt dat de sielen komen tot het schijnsel der Engelscher klaerhepdt: ghy zijt een Hups der mede-spraken Godts / daer niet alleen de tongen en spreken; maer oock de herten gheopenbaert worden. Ghy zijt een werckhups daer de kostelijcke steenen ghepolieert worden met den Hamer der kastinghe / om tot den Oppersten Tempel in-ghebracht te worden. O Celle ende eenichepdt / waer door het herte tot Godt verheven wort; daer het goet is met swijghen te verbepden de salichepdt des herten. Hy sal alleen sitten ende swijgen / ende sal hem selven verhooghen boven hem selven. Want de siele die hongherich is naer Godt / die richtet haer op van het Aertsche tot het Hemelsche. O Woestijne ende eenighepdt / ghy maeckt oock den mensch hem selven vremt / ende doet hem in deughden bloepen: ghy zijt eenen troost der bedruckter menschen / een weder-segghen der sonden / eene vryhepdt der sielen.

Psalm 54. David begeerde u doen hy spraeck: Siet / ick hebbe my verre ghemaeckt al vliedende / ende ick bleef woonende in de woestijne.

SANCTVS EPHREM.

Het leven van den H. Ephrem uyt Syrien, Diaken van Edessen,

Door Gerardum Vossium, uyt het Griecx int Latijn overgeset.

DEn H. Ephrem Eremijt ende Diaken van Edessa was eenen seer geleerden ende hooch-geachten man in den tijdt van den H. Basilius Bisschop van Cesareen; die hem Priester ghemaeckt heeft. Desen H. Vader Ephrem is van Godtvruchtige Ouders in Edessa geboren/ van jonex af in de vreese Gods opgevoet/ ende in de H. Schriftuere seer wel geleert. Hy versmade alle de vergancklijcke saken/ ende allen eygendom van gelt oft goet; ende verkoos de ghewillighe armoede. Hy ginghwoonen in de woestijnen van Syrien; daer hy in groote soberheyt ende strengicheyt leefde; hem selven eenpaerlijck in de Heylige Schrifture oeffenende. Hy schouwde sorghvuldighlijck alle het gesel schap van vrouwen: soo dat hy die niet eens aensien en wilde. Het gheschiede dat hy groote begeerte kreegh / om de inwoonders van de stadt Edessa te besoecken/ende heeft den Heere gebeden/ seggende: Als ick in die stadt sal gaen/ laet my doch soodanighen mensch ontmoeten/ die met my upt de Schriftuere spreke. Ende soo hy nu door de poorte ginghy; soo ontmoetede hem eene vrouwe/ die in de stadt een oneerbaer leven leyde; de welcke aenschouwende den Dienaer Gods Ephrem/ bedroefde hy hem inwendichlijck. Maer de oneerbare vrouwe heeft blijven staen/ hem aensiende: tot de welcke den Heyligen Ephrem seyde: Segt my/ dochter / waerom blijft ghy stil staen; ende waerom slaet ghy u gesichte soo sorghvuldichlijck op my? Wien de selve antwoordende/ seyde: Ick besichtighe u soo neerstelijck / om dat ick eene vrouwe zijnde/ upt den man genomen ben. Maer ghy en hebt my niet te besichtigen; maer wel d'aerde / daer ghy eenen man zijnde/ upt gesproten zijt. Welcke redenen als hy gehoort heeft/ synne ooghen na den Hemel opslaende/ heeft hy God gegloxificeert ende gelooft/ die haer soodanige wijsheyt inghestort hadde/ op dat hy sulcke antwoorde van haer soude ontfangen. Ende van daer voort-treckende/ is hy in de stadt Cesarea in Cappadocien gekomen: alwaer hy in de Kercke gaende/ gevonden heeft den H. Basilium Artsch-Bisschop. Maer Basilius vol van den H. Geest synde / heeft hem gekent ende tot hem gesproken: En zijt ghy niet Ephrem geboren upt Syrien? Want in der waerheyt/ gelijck ick 't door andere verstaen hebbe/ lief-heb-

Aen dē H. Ephrem ontmoet eene sonderlinge.

Eene aerdige antwoorde.

Ephrem komt tot den H. Basilinm Bisschop van Cesarea.

ber der ruste;alſo heb ick't oock in u bevonden:want uwe sachtmoedichept ende goedertierenhept / ende eenvoudichept is als een licht eenen pegelijcken klaerschijnende. Den H. Basilius hadde een groot gevoelen van Ephrem/ ende prees hem van sijne groote geleerthept. Nopt mensch en heeft hem gram gesien. Desen H.Vader dan naer dat hy sijn leven wel ende salichlijck volepndicht hadde/van te vozen sijnen sterfdach kennende/heeft sijne Discipelen een Testament gemaeckt/ ende hen vermaent/ van het gene dat toekomende was:ende alſo een wepnich tijdts sieck liggende/is hy in den Heere gerust/ende van de Monicken der Woestijnen begraven.

Ephrem kent sijnē sterfdagh te vooren. *Vixit anno* 380.

Den H. Vader Ephrem schrijvende van de ruste ende eenichept/ in welcke de supvere liefde wozt opgevoet:Besit/segt hy/ die stille ruste als eenen stercken muer:want sy maeckt u hoger dan uwe passien: om dat ghy vecht van boven; maer sy van beneden.O rust ende eenichept/die daer zijt de vooz̄deringe van de eensame afgeschepdene menschen;eñ eenen spiegel der sondaren/ de welcke den mensch sijne gebzeklē toont. O ruste/eene verspiester der gedachtē/eene moeder der discretien/eene haven der stillichept. O rvste/eene blijtschap der sielen/eene vzeught des herten/eenen toom der tongē/eene aendienster der H.bloothept. Besit dese/O mijnen bzoeder/ende ghy sult geneuchte eñ vermaeck hebben in den Heere uwen God/ so dat ghy sult mogen seggen: Mijne siele heeft u aengehangen/ende uwe rechte hant heeft my ontfangen. Hierom als met vet ende smeer moet mijne siele vervult wozden. Hy wil u lepden in de woestijne/dat is/tot de H. ruste ; op dat hy uwe wegen soude verlichten met de colomne der wolcken/ende u spijsen met het manna/ te weten/ der stillichept ende gerustichept : dat ghy sout ontfangen d'erfenisse des goeden Lants/dat Hemelsche Jerusalem. Mijn herte bedzoeft my/Bzoeders/komt ende hoozt/mijne siele wozt met suchten benaut: waer sijn nu de tranen ende de bewegenisse? wie heeft my geset in de onbewoonlijcke plaetse / daer gene stemme ghehoozt en wozt/daer de klaerhept ende stillichept is/daer geen gerucht noch getier en is / die het schzepen ende kermen beletten. Verheffende mijne stemme heb ick geweent tot Godt/ veel bittere tranen stozтende : ende met suchten hebbe ick gesept : Gheneest my Heere/ende ick sal wozden genesen:want met seer veel sinerten wozt mijn herte benauwt. Want ick sien/ O Heere/dat ghy uwe Heyligben als uptgekoozen gout / upt dese ydele werelt in de ruste des eeuwigen levens opneemt/ende vergadert alſo uwe uptverkoozen Heyligen. Wee my/O mijne siele/ die soo haestelick van de Heylige Vaders berooft zijt. Waer sijn nu sulcke va-

Ephrem de patientia fol. 166.

Psalm 62.

Idem de Sanctis Patribus tempore suo defunctis,fol. 766.

Ephrem verhaelt van de H. in sijnen tijdt.

deren?

deren? Waer zijn de volmaeckte? Waer zijn de Heyligen? Waer zijn de oprechte ende rechtveerdighe? Waer zijn de wakers? Waer zijn de sobere? Waer zijn nu de ootmoedighe ende sachtmoedighe: Waer zijn de gheruste? Waer sijn de suyvere? Waer zijn de godtvruchtighe? Waer zijn de ghewillighe arme? Waer zijn de berouwighe herten? Ende waer zijn de Godt-aenghename / die in de puere ende oprechte ghebeden tot Godt ghekeert stonden als Enghelen verlicht / nat / ende vochtich maeckende d'aerde met soete tranen die sy storteden? Waer zijn nu de vrienden Godts vol liefden: die niet-met-allen op der aerden besittende / maer ghestadichlijck hun krups op-nemende / volghden den Salichmaker nauloecklijck ingaende den enghen wech. Hierom Godt hen seer lief hebbende / heeft hen gebracht in de haven des levens / ende in de eeuwige blijdschap; op dat sy hen aldaer souden verheugen / ende daer triumpheren in het Paradijs der wellustichept / ende in den Hemelschen Thron ghevoecht by den onsterffelijcken Bruydegom. Want met seer groote blijtschap sijn sy van hier ghescheyden / ende gherepst tot den Heyligen Godt; met hen hebbende hunne berepde lampen. De heylige Vaderen die ons voortghegaen zijn / hebben den Heere profijtelijck gheweest: ende hebben hen selven ende andere met hunne stichtighe exempelen des levens bewaert. Alle hunne sorghen ende ghedachten streckten daer toe / hoe sy Godt souden moghen behagen. Sy waren voor een pegelijck die hen aensagh / eenen spiegel om te stichten. Eenen upt hen-lieden mocht voor veel menschen Godt verbidden: wederom twee upt hen-lieden konden met heylige gebeden staen voor den Heere / ende getrouwelijck versoenen den goedertieren God / ook voor veel dupsent menschen. Veel zijn daer van henlieden / die in hunne gebeden wesende / soetelijck in den Heere gherust zijn. D'andere in steenrotsen door meditatien inghekeert zijnde / hebben hunne siele den Heere op-ghegheven: andere wandelende op de bergen met Psalmen ende gebeden hunnen geest verweckende / zijn also gestorven. Wederom den anderen hem selven teeckenende met het teken des Heyligen Cruys / ende selve in 't graf gaende liggen / te voozen sijnen sterfdach wetende / heeft hem selven eenichsins begraven / met de gratie sijns Heeren versterckt wesende. Aldus mochte den Heyligen Vader Ephrem wel te recht klermen ende klagen over het verlies van alsulcke Heylige verlichte mannen / die de Werelt aen Godt verbaden met hunne vierige gebeden.

VVat kracht de Heyligen doen int gebedt.

S. SIMEON STYLITA.

Het leven van den H. Simeon Stylita.

Beschreven door Antonium sijnen discipel, ende Theodoretum Bisschop van Cypren.

Simeon was in sijns moeders lichaē uytverkoren.

DEn H. Simeon is in sijns moeders lichaem van den Heere verkoren geweest. Hy wiert van sijne ouders op-gevoet: ende als hy nu tot sijne derthien jaren gekomen was/ heeft hy sijns vaders schapen gehoet: ende siende eene kercke / heeft hy de schapen verlaten/ ende is daer inghegaen. Ende hoorende upt eene Epistel van den H. Paulus lesen/ is hy tot eenen ouden man ghegaen / hem vraghende: Vader/ wat is het ghene daer gheleſen wort? Den ouden man heeft hem geantwoort: Sone/ wat men in die lesse geleſen heeft/ dat gaet aen de salichept der sielen/ dat men Godt sal vreesen ende lief hebben upt gantscher herten. Simeon heeft gesept: Wat is Godt vreesen? Doen sprack den man: Waerom begeert ghy dat van my te weten/ soon? Ende hy antwoorde: Vader/ ick begheere te leeren/ overmidts ick onwetende ende onwijs ben. Doen sprack den ouden Vader: Het is pemant die om de vreese Godts ghestadichlijck vastet / ende hem verootmoedicht voor alle menschen / ende en heeft niet lief het gout noch silver / noch schoone klederen / noch rijckdommen; ende sijnen Vader ende Moeder eert / ende aen de Priesteren Godts alle reverentie bewijst/ die sal den Hemel besitten; ende die anders doet / die sal besitten de eeuwighe duysternissen / die Godt berepdt heeft voor de duyvelen. Alle dese dingen / Soone / worden daghelijck in 't klooster grootelijck met woorden verheven. Simeon dit hoorende/ is voor sijne voeten neder-gevallen / seggende: Ghy zijt mijnen Vader ende mijne Moeder / ende eenen leeraer van goede wercken / ende eenen leydtsman tot den Hemel. Doen ginghSimeon upt de kercke tot het klooster van den Heyligen Timotheus / die eenen groot-dadighen man was; ende neder-vallende voor de deuren des kloosters / lagh hy daer vijf daghen lanck ter aerden / sonder eten oft dzincken. Den vijfden dagh den Abt Timotheus upt-komende / heeft hem ghevraeght: Van waer zijdy/ Soone? oft wat ouders hebt ghy/ dat ghy u selven soo quelt? oft hoe is uwen naem? oft hebt ghy yet quaets bedreven? oft mogheliick eenen slave wesende / zijt ghy van uwen Meester gheloopen? Doen heeft Simeon met

Hy hoet de Schapen. Hy onderfoeckt den wegh der salicheyt.

Hy gaet in het Clooster van dē H. Timotheus.

tranen

tranen gheantwoordt: Neen ick / Heere: maer ick wensche alleen dat ick eenen slave ende dienaer Godts mach wesen / indien het hem belieft: Doen leyde hem de Abt in dat klooster / ende sprack tot de Broeders: Siet / ick bevele u-lieden desen jonghelinck / dat ghy hem leert de reghelen des kloosters. Ende alsoo was hy in dat klooster ses maenden / dienende de Broederen. Naderhant bedecktelijck uyt-ghegaen zijnde / is hy niet verre van 't klooster vertrocken / ende heeft daer langhen tijt blijvende / eene kluyse op-ghericht; volherdende daer in den tijdt van dry jaren: ende daer quam veel volcx tot hem / om sijne voorbiddinghe te begheeren. Daer na heeft hy eene kleyne columme oft pilaerken van vier cubitus / dat is van ses voeten hoogh / ghemaeckt / ende heeft daer vier jaren op-ghestaen. Maer sijn H. leven wierdt daghelijcx meer ende meer over den gantschen aerdtbodem in sulcker voeghen vermaert / dat sy hem eene colomme van twaelf cubitus maeckten: ende daer op heeft hy twaelf jaren ghestaen. Sy hebben hem wederom een columme van twintich cubitus ghemaeckt: ende hy heeft daer insghelijcx twaelf jaren op-ghestaen. Doen zijn vergadert te samen alle de inwoonders van die plaetse / ende hebben neffens die colomne twee heerlijcke timmeringhen ghelijck kloosters oft kercken / ende eene columne van dertich cubitus hoogh ghemaeckt: ende op de selve heeft hy vier jaren ghestaen / ende heeft begonst mirakelen te wercken: soo dat daer veel krancke menschen tot hem quamen / oock die van den duyvel beseten; ende hy verkreegh hen van Godt almachtich ghesontheyt: de blinde ontfinghen hun ghesicht / de lamme handen wierden versterckt / de doove hoorden / ende die met laserye besmet waren / wierden ghesuyvert. Desen heeft veel natien tot het Christen gheloove bekeert / als Saracenen / Persianen / Armacenen ende Laoten. Alle die van sijne deughden hoorden / quamen hem spreken ende groeten. Daer naer is sijne Moeder ghekomen om hem te besoecken: maer haer wiert verboden hem te sien; overmidts dat gheene vrouwe tot die plaetse in en gingh. Maer als Simeon de stemme sijnder moeder ghehoort heeft; soo heeft hy tot haer ghesept: Vrouwe moeder / houdt u noch een luttelken tijts gherust / ende wy sullen malkanderen in d'oneyndelijcke ruste sien. Maer sy is uyt onmatelijcke droefheyt ghestorven. Doen heeft Simeon den Heere voor haer ghebeden; segghende met tranen: Den Heere moet u in sijne blijdschap ontfanghen; aenghesien dat ghy groote swaricheyt om mijnent wille hebt gheleden. O Heere Godt der heyr-krachten / die op de Cherubinen sit / ende de fondamenten des afgronts door-grondet; die Adam

Hy staet op eene colomne.

Hy doet wondere tekenen.

Bekeert verscheyden volcken tot Godt.

Vertroost sijne moeder met de hope der eeuwiger aenschouwinge.

Syne moeder sterft uyt droefheyt.

eer hy was ghekent hebt; die de rijckdommen des hemelrijcx aen uwe minnaren belooft hebt; die tot Moyses uyt den vierighen doorn ghesproken hebt; die onsen Vader Abraham ghebenedijdt hebt; die in 't Paradijs de sielen der rechtveerdigher in-leydt / ende der goddelooser in de verderffenisse versmoordt; die de leeuwen verootmoedight hebt / ende den brandt van de Chaldeen aen uwe dienaren ghebluscht ende versoet; die Eliam door de rave ghespijst hebt; ontfaught hare siele in vrede / ende stelt haer in de plaetse der Heyligher Vaderen: want ghy almoghende zijt in der eeuwicheyt. Maer als desen tijt nu voorby was; soo hebben sy hem noch eene colomne gemaeckt veertich cubitus hoogh: ende op dese heeft hy sesthien jaren tot sijnen sterf-dagh toe ghestaen. Dat staen op de colomne heeft verlicht ontallijcke duysenden van de Jsmaeliten / die in de duysternisse der ongoddelijckheyt waren. Want dese seer blinckende lampe ghestelt wesende als op eenen kandelaer / heeft hare stralen rontsom uyt gheworpen: ende men mach daer sien komen Jsberen / ende Persianen / ende Armeniers het Goddelijck doopsel ontfanghende. Sulcken profijt doet de columne / ende sulcken grooten strael der kennisse Godts heeft sy ghesonden in de herten der barbarischer menschen. Theodoretus seght: Ick verwondere my alder-meest van sijne verduldicheydt: want hy staet dagh ende nacht / alsoo dat hy van een yeghelijck ghesien wordt. Want de deuren ende een groot deel van 't gheheymsel wech-ghenomen zijnde / wort hy als een nieuw ende wonderlijck schouw-spel voor een yeghelijck ghestelt: nu langhen tijdt staende / nu dickwijls hem krommende / ende Godt sijne aenbiddinghen opdraghende. Ende veel van de bystanders tellen desen aenbiddinghen. Ende soo dickwijls als hy hem booghde; soo brocht hy 't voorhooft tot aen sijne voeten. Want ghemerckt sijnen buyck maer eens ter weecken een weynigh voedtsel en neemt; soo gheschiet het dat den rugghe lichtelijck ghebooght kan worden. In openbare feest-daghen / nae den ondergangh der Sonnen tot dat de selve weder-om keert tot den circkel des onderganghs / staet hy den gheheelen nacht met uyt-ghereckte handen; noch door den slaep overvallen / ende van den arbeydt verwonnen wesende. Hier-en-boven is hy seer ghemeynsaem ende ghespraecksaem; antwoordt ghevende aen een yeghelijck die hem aenspreeckt. Hy doet alle daghe twee-mael vermaninghen; leerende d'aerdtsche dinghen versmaden / ende de toekomende verwachten. Maer naer sommighe jaren is 't ghebeurt op den vrydagh dat hy hem tot bidden begaf; volherden-

Hy bidt voor hare siele.

Hy staet dagh ende nacht.

Hy offert Godt dalijcx veel aenbiddingen.

Op Heylige dagen bidt hy dach ende nacht.

de

de dry daghen lanck / vrydagh / saterdagh / ende sondagh. Als nu den tijdt ghekomen was dat hy met Christo soude wesen / ende ontfanghen de kroone; soo is hy in den Heere ontslapen: ende de siele was in den hemel ontfangen: maer het lichaem en heeft alsoo niet willen vallen; dan het is vast / onberoert / ende recht op blijven staen ter plaetse van de strijden / als eenen onverwonnen kamp-vechter; niet willende met eenich deel des lichaems de aerde raecken. Den Bisschop van Antiochien komende met dry andere Bisschoppen / hebben rondtom de colomne goude lakene gordijnen ghespannen / ende hebben hem neffens den Altaer voor de colomne af-gheset. Stellende daer naer het lichaem op de bare / hebben sy 't met Psalmen ende Hymnen naer Antiochien ghedraghen / ende in de groote kercke ghelept. Aen sijn graf wierden oock so veel mirakelen gedaen / ja meer dan in sijn leven. Alle die onder de heerschappye der Romeynen zijn / kennen wel den uptnemenden Simeon / dat groot mirakel der werelt; ooch de Persen / Indianen / ende Mooren kennen hem / schrijft Theodoretus.

Hy bidt drie dagen lanck voor sijnē sterfdach.

Hy sterft staende.

Simeon eē mirakel der werelt.

SANCTUS POSTHUMIUS.

Het leven van den H. Posthumius Vader van vijftich duysent Monicken.

EN Heyligen Posthumius eenen dienaer Godts upt het lantschap der hooft-stadt van Memphis geboren / is van jonex af onnosel / ende geheel van de letter-konste der Egyptenaren / ende van hunne afgoderye verreemt geweest: die hem nopt onder jonck gheselschap en heeft laten vinden/ noch sijne voeten tot danssen geroert: noch hy en heeft opt in sijn leven een oneerlijck woordt ghesproken. Hy bewaerde geduerichlijck den vrede in sijn herte: ende nu seven-en-dertich jaren out zijnde; soo heeft het Godt ghelieft hem door den Enghel te leeren ende te onderwijsen. Den Engel heeft tot hem ghesept: Bidt Godt ende u sal wijsheyt ende verstant gegeven worden: ende Posthumius is ter aerden op sijne knien ghevallen / ende heeft ghesept: O hemelsthen Coninck / Heere Godt almachtich/ u sal ick ghebenedijden; die aen de gheene die u niet en kennen / de kennisse uwes naems instort door onsen Heere Jesum Christum uwen Soone; uwen naem openbarende / om u een volck by een te vergaderen upt alle volcken aenghenomen. Door hem bidde ick u/ dat ghy my het waerachtich licht toonen wilt. Ghy hebt my uwen Enghel ghesonden / ende mijn herte vermorwet ende gheopent: wee hem die van uwe wonderheden swijcht. Posthumius dan het Sacrament des Doopsels ontfanghen hebbende / wiert door broederlijcke liefde ontsteecken / ende beminde het jock der liefde boven maten seer. Ock besochte hy alle de broedees seer sorghvuldichlijck/ ende castijde dagheliex sijn lichaem met vasten; in 't ghebedt des Heeren gheheele nachten overbrenghende. Hy versade sijnen honger met wilde krupden; ende met water versloegh hy sijnen dorst. Hy droegh een hayren kleet / loopende door de woestijne / om het lichaem te brenghen onder den gheest: soo dat hy gantschelijck sijn lichaem was versmadende. Als hy in soodanigh strengh leven volherde; soo is hy naer de verholentheden der woestijnen gherepst: ende daer langhen tijdt ghewoont hebbende / is hy veelderhande listicheden der duyvelen overkomen. Het Heylich leven dan van Posthumius is den Heyligen Macario/ discipel dan den Heyligen Antonius / kennelijck geworden / ende sijnen naem wiert over al vermaert. Macarius dan heeft voor hem ghenomen / dat hy tot hem in de woestijne soude repsen: want den selven Macarius van den doorluchtigen

Posthumius wort van den Engel onderwesen.

Sijn vaste, nacht-waken, ende hayren-kleet.

Hy wort Macario bekent.

Macarius Vader van 50 duysent Monicken.

Antonio tot sijnen last vijftich duysent Monicken te regeeren aenveert hadde. Ende des voorseyden Macarij sterf-dagh nakende / was men besorght wie na sijne aflijvicheyt over sulcke groote schaeps-koye des Heeren den naem van den Meester soude voeren / ende dit ampt tot Gods eere bedienen. Als nu Macarius tot Posthumium gekomen was ; soo is hy hem seer wellekom geweest / sonderlinge om dat hem nu door den Engel sijnen naem bekent was. Den tegenwoordigen Macario dan stont het leven Posthumij soo wel aen / dat hy hem begonst heeft te raden/dat hy hem geweerdigen soude de reliquien van Antonius/ Prince der Woestijn-Vaderen oft Eremijten te besoecken. Maer als hy niet en wilde/ ende geensins van daer en begeerde te vertrecken ; soo heeft hem den Engel in sijnen droom terstont belast te gaen. Hy aenveert dan met Macario de reyse; komende onder alle de Monicken / die alleen van Macario geregeert wierden. Macarius dan sy-selven in den uytersten staet des levens vindende / heeft Posthumium tot hem doen roepen / ende alsoo tot hem begonst te spreken: Siet/Broeder/den tijt naeckt van mijne ontbindinge ende aflijvicheyt: daerom hoorende goede getuygenisse van u; so ben ick in het eynde mijns levens tot u gekomen. Ghy hebt dan seer wel gedaen/dat ghy herwaerts met my gecomen zijt. Wilt dan met Vaderlijcke liefde de regeeringe van dese schaepskoye Gods aenveerden: want ghy loon ter bequamer tijt van den Heere ontfangen sult. Doen heeft den H. Posthumius/ voor sijne voeten nedervallende/geseyt: Alder-liefsten Vader/hoe kont ghy my den last van sulcke groote menichte opleggē? Kiest uyt hen allen eenen weerdigē man/die met betere sorgvuldicheyt so veel sielen regeeren mach. Doen heeft Macarius tot Posthumium geseyt : Ick en geve gene excusatien gehoor ; want alle dese sullen onder u gebodt blijven; ter oorsake dat daer niet eenen anderen man so bequaem en is/ die de sielen van dat volck soude konnen regeeren ende sorghvuldichlijck handelen. Ende om sekerder te segghen / uyt-verkooren Broeder / den Heere heeft u tot dese dienst-plaetse verkooren : in gheenderley manieren dan en sult ghy Godts ghebodt wederstaen. Ende terwijlen hy by sy-selven sijne woorden overleyde / heeft Macarius Godt sijnen geest gegeven.

De besoeckinge der reliquien van den H. Antonius

Macarius Istervende evert Posthumio sijne regeringe over.

SANCTUS FRONTONIUS.

14. April.

Het leven van den H. Frontonius Abt.

Ex vitis Patrum.

DEn H. Frontonius was een oprecht dienaer des Heeren/ die welcke (alsoo hy eenen afkeer hebbende van het ghemeyn ende werelts leven) is met eteliicke Broeders naer de wilderniſſe vertrocken. Alwaer sy soberlijck levende / Godt den Heere danckten en loofden. Ende hoe wel dat sy des werelts stricken ontloopen waren: konden sy nochtans den Duyvel niet ontgaen / voor wien niet verborgen oft verholen en is. Heeft over-sulcx onder hen-lieden een gheschil ende murmuratie gestropt; seggende dat Godt op allen plaetsen is; datmen oock ten eeuwigen leven soo wel komen can in de steden/als in de wilderniſſe; dat het de Engelen toestaet leven sonder spijse ende niet de menschen. De broeders hier door ontstelt zijnde gingen tot den H. Frontonius / met blijdschap versoeckende om wederom te keeren na de werelt/daer van alles ghenoech te krijghen was. Frontonius dit hoorende/ heeft die met goede vermaningen gesterckt: tot hen seggende: hoe dat onse voor-Ouders murmurerende / inde wilderniſſe vande serpenten verscheurt zijn. Dat sy oock pepsen souden op't gene dat God seght. En wilt niet peysen wat ghy drincken oft eten sult, oft waer mede ghy u kleeden sult: sulcken dingen peysen der heydenen : dat sy oock ghedachtich soude zijn van 't ghene dat by den Prophect staet. Siet, de oogen des Heeren zijn op de gene die hem vresen: op dat hy die voede in hunnen honger. Dat sy overdencken souden 'tgene den H. Apostel verhaelt : in honger en dorst. Als hy dese vermaninge was doende tot sijne discipelen. Siet/ soo heeft den Engel by nachte tot eenen rijcken man gesept: Ghy etet hier lecker lijck; ende mijne dienaers inde woestijne lijden broots honger. In deser manieren dry-mael vermaent/ende gestraft zijnde heeft hy t'sestich Kemelen doen laden ; de welcke hy sonder lepdtsman naer de woestijne heeft laten gaen : de welcke afgaende ter sijden de vallepe des bergs/ zijn recht tot den klooster van den Heyligen Frontonius ghegaen. Die hem blijdelijck verheuchde / dat Godt hen soo wel van spijse voorsien hadde. Maer op datmen hem met eenige gierichept niet betichten en soude ; soo sont hy de helft der spijsen ende seggen-giften wederom. In sulcker voegen dat den H. Frontonius nopt meer pet en ontbrack : Aengesien dat de andere rijcke mannen door dit exempel verwecht zijnde/ inde woestijne spijse genoech toe sonden.

Num. 2. 1. & 11.

Matth. 6.

Psalm. 32.

2. Cor. 11.

Het

CONINCK van INDIEN.

Het leven van de H H. Barlaam Eremijt, ende Ioſaphat Koninck van Indien,

Beſchreven door den H. Ioannes Damaſcenus.

Doo in Egypten veel kloosters begonsten op-gebouwt te worden / ende veel menichten van Monicken by een te vergaderen; zijn de Indianen oock verweckt / om de selve maniere van leven naer te volghen: soo dat daer veel van hen-lieden alle aerdtsche ende wereltsche saken verlatende / hen selven tot de woestijne begeven hebben; in hun sterffelijcke lichaem een Engels leven leydende. Als nu dan alle saken in haren fleur stonden / ende etteliicke (gelijck men gemeenlijck seght) met gulde vleugelen na den Hemel vlogen; soo is daer in 't lantschap eenen Koninck Abenner genaemt / opgestaen / die seer rijck ende machtich was. Desen / overmits hem alle de saken des werelts voorspoedelijck gheluckten / heeft hem al te vermeetelijck verheven. Maer de doorluchtichste natie der Christenen / ende de Godtvruchtighe scharen der Monicken gantsch niet achtende des Koninck gesinthept ende af-godischen dienst / noch sijne dreygementen vreesende / voorderden boven maten seer door Gods gratie; soo dat de menichte dagelijck meer ende meer in sulcker voegen wies / dat oock etteliicke dooruchtighe Mannen ende Raets-Heeren / alle Wereltlijcke saecken versaecht hebbende / hen tot den staet der Monicken begaven. Den Koninck is hierom verwoedt gram geworden ende heeft terstondt by placcaten een ghebodt gedaen / datmen alle Christenen soude dwingen hun geloove te versaecken. Maer etteliicke van de Abten ende Oversten der kloosterlijcke vergaderinghen sijne boosheydt verispende ende wederlegghende / hebben door de martelie hun leven ghe-eyndicht / ende zijn alsoo tot de eeuwige salicheydtgeraeckt. Als nu dan met soodanige blindtheydt het geheel landt der Indianen bevangen was / ende de Godtvruchtighe ende Heylighe persoonen over al vervolght wierden; soo is daer eenen upt de opperste van des Koninck Hof geweest / die alle d'andere verre te boven ginch / soo in vromicheyt des gheests / in schoonheydt des lichaems / als in meer andere saecken / want soo hy dat Goddeloos placcaet ghooyt hadde / heeft hy alle d'aerdtsche glorie met alle wereltsche wellusten versaeckt / ende hem by 't eerweerdich geselschap der Monicken gevoecht: ende de vlucht nemende in verlaten

Veel Indiaensche Raetsheeren worden Monicken.

Eenen Indiaenschen Prince wort Monick.

plaetsen

plaetſen / heeft hy hem daer neerſtichlijck in vaſten ende waken gheoeffent. Den Coninck / die hem hertelijck beminde / dit vernomen hebbende / wiert met eene ſware droefheyt bevanghen / ende is teghen de Manichen noch wreeder gheworden. Als nu den Koninck in ſulcke groote dolinghe leefde / wiert hem eenen over-ſchoonen Soon gheboren: waerom hy boven maten ſeer verblijdt zijnde / heeft hem Ioſaphat genaemt. Daer nae dede hy by hem komen ontrent vijftich mannen / die in de Chaldeenſche wijſheyt (de welcke in de onderſoeckinge der ſterren gheleghen is) gheoeffent ende ervaren waren: ende heeft die van alles ondervraeght / wat het gheboozen kindt voor eenen man ſoude worden. Eene dan van die ſterre-kijckers / die alle ſijne mede-gheſellen in de wetenſchap der ſterren te boven gingh / heeft gheſeydt: Soo veel ick upt den loop der ſterren kan bemercken / O Koninck; ſoo en ſal de heerlijckheydt ende voordtgangh van uwen Soon in u rijck niet weſen; maer in een heerlijcker / ende dat by u rijck niet te ghelijcken en is: ende ick en weet niet beters / oft hy en ſal de Chriſten religie / die ghy zijt verbolghende / aenbeerden; noch ick en mepne anders niet / oft hy en ſal daer toe gheraken. Deſe tijdinghe is den Koninck ſwaerlijck op het herte ghevallen: dies niet-te-min heeft hy in eene byſondere ſtadt (alwaer een heerlijck Paleys opghetimmert hebbende) ſijnen Soone beſtelt; ende heeft belaſt dat daer niemandt by ghelaten en ſoude worden. Ende by hem ſtellende de meeſters ende dienaren / heeft hy belaſt / dat ſy hem ghene ſaken die in dit leven moeyelijck zijn / noch doodt / noch ouderdom / noch ſieckte / noch armoede / noch eenighe andere quellijcke ſake ſouden te kennen gheven: maer hem alle gheneuchelijckheydt ſouden voor-houden. Want hy boven alle dinghen nerghens meer voor beſorght en was / dan om de Wet Chriſti voor hem verborghen te houden. Maer des Coninex Soone in't Paleys alſoo afgeſloten blijvende / dat niemant by hem en mocht komen / is ſeer na tot de jaren ſijns verſtandts ghekomen. Als hy dan een ghemoedt hadde met groote bernuftheydt begiftight ende gheoeffent / begon hy by hem ſelven met rijpen rade te overlegghen / wat ſijnen Vader daer toe mocht beweerht hebben / dat hem den toegangh van alle menſchen verboden was / ende dat hy gheenſins en wilde lijden dat pemandt by hem komen ſoude. Als hy dan eenen meeſter hadde / dien hy boven alle d'andere ſeer beminde / ende daer hy oock vryer teghen was / heeft hy hem beſtaen te vraghen / wat den Koninck daer toe beweghen mocht / dat hy hem alſoo beſloten hielt? Is't ſake (ſeyde hy) dat ghy my dit openlijck upt-leght; ſoo ſal ick u voor

Den Coninck wort eenen Sone geboren Ioſaphat ghenaemt.

Eenen ſterre-kijcker ſeght dat hy ſal Chriſten worden.

alle

alle d andere houden / ende wil met u een verbont van eene eeuwighe vrientſchap maecken. Den meeſter/ overmidts hy ock eenen wijſen ende voorſichtigen man was/ en liet hem niet eens voorſtaen/dat hem daer upt eenich perijckel ſoude mogen ſpruyten: daerom heeft hy't hem in't geheel ende in het byſonder verklaert ende upt-gelept / midts dat daer een uptdruckelijck ghebodt/ om alle Chriſtenen te vervolgen / was verkondicht; ock daer by voegende het ghene de Sterrekijckers in ſijne gheboorte van hem hadden voorſeght: op dat hy gehoort hebbende hunne leeringhe/die niet en ſout verkieſen. Als den jonghelinck dit gehoort hadde; en heeft hy daer niet een woort op geantwoort/immers de ſalighe vermaninghe heeft ſijn herte geraeckt / ende de gratie des Heyligen Geeſts heeft ſijne geeſtelijcke oogen beginnen te openen; hem tot den waerachtighen Godt lepdende. Als den Coninck hem dickwils quam beſoecken; ſoo heeft op eenen dach den ſone tot den Vader gheſproken: O Heere Koninck ende Vader/ick ſoude ſeer geerne pet van u weten/ upt wat oorſaecke de geduerige droef hept mijn herte aldus is upt-teerende. Den Vader ſeer verſlagen zijnde/ heeft geſept: Seght my/ mijnen beminden ſone/ wat droefheydt is't die u herte aldus beſwaert? Waer op hy geantwoort heeft: Seght my doch wat de oorſake is/ dat ick hier aldus ghehouden worde / ende tuſſchen mueren ende deuren aldus van u afgheſlooten blijve. Den Vader ſepde: Hierom/ O ſone/ want ick niet en begere dat ghy pet ſien ſout/ dat u herte eenighe moepelijckheyt ſoude mogen aen-jaghen. Maer ick wilde wel (ſepde den ſone tot ſijnen Vader) dat het u beliefde te weten dat ick met deſe maniere van doen niet in blijtſchappe des herten / maer meer in verdriet mijn leven ben lepdende. Want mijn herte eenen ſonderlingen treck heeft / om te ſien wat daer bupten de deuren gheſchiet. Daerom/in ſoo verre ghy begeert dat ick vooraen blijdelijck lebe; ſoo gebiet dat ick mach bupten gaen / ende aenſchouwen met ghenoechten al het ghene dat my door deſe afgheſlootenheyt ghewepgert wort te beſichtigen. Den Koninck dit hoorende/ is bedroeft geworden; ende vreeſoe (inghevalle van wepgeringhe) dat hy hem quellen ende ongenuchte maecken ſoude. Overſulcx dede hy uptnemende ſchoone peerden met een ſeecker ghetal van Hellebardiers gereet maken/ ende gaf hem oorlof ſoo dickwijls bupten te gaen/ als't hem luſte. Doen nu des Koninck ſone in deſer voeghen dickwijls bupten ginghe; ſoo is't gebeurt dat hy twee mannen ſagh; van de welcke den eenen melaetſch/ende den anderen blint was. Hy deſe ſiende/wiert in ſijnen Geeſt bedroeft/ende vraegde wat dit door volck was. Sy antmoorden dat dit ellendicheden

Ioſaphat begeert te ſien wat daer buyten gheſchiet.

Hy krijght oorlof van ſijnen Vader.

Ioſaphat ſiet eenen melaetſchen ende eenen blinden.

waren/

waren/ die de menſchen aenquamen/ als ſy het lichaem vol quade humeuren hadden. Hy vraeghde / oft alle menſchen ſulck te verwachten hadden? Niet alle / antwoordẽ ſy; dan alleen der welcker geſonthept door quade humeuren bedorven is. Wederom bupten gaende / is hem ontmoet eenen ouden man / het aenſicht gerimpelt/ het lichaem krom/ het hooft gheheel grijs/ den mondt ſonder tanden / ſprekende ſeer pijnlijck ende met ghebroken woorden. Den jonghman verwondert zijnde/ vraeghde ſijn gheſelſchap / wat dit voor een vreemt ſpectakel was. Sy antwoordẽ hem: Deſen menſch heeft ſeer langhe gheleeft / ende de krachten hebben hem alleenſkens begheven / ende de leden zijn hem ghekrenckt: ſoo dat hy nu tot ſulcke ellende ghekomen is. Wat ſal d' uptkomſte zijn (vraeghde hy) van deſen man? Sy antwoordẽ: Niet dan de doodt. Den jonghman vraeghde: Naer hoe veel jaren gheſchiet dit? is de doot pet nootſakelijck; ende en is daer ghene konſte om de doodt t' ontgaen? Sy ſeyden hem: De menſchen komen tot tachtentich oft hondert jaren; ende daer nae ſterben ſy: ende dit en kan anders niet gheſchieden: want de doodt is eene ſchuldt van naturen wegheñ/ de menſchen van den beginne op-ghelepdt: ende hare komſte en kan door gheenen middel belet worden. Alle deſe dinghen hoorende ende verſtaende / inwendichlijck ſuchtende / heeft hy gheſept: Dit leven is wel bitter / ende vol alderhande ſmerten ende verdriet; aenghesien dat het aldus daer mede gheſtelt is Waerom hy wederom vraeghde ſijnen meeſter / oft hy pemant kende / die hem behulpſaem ſoude konnen weſen tot de ſake de welcke hy grootelijck begheerde: ende verſtercken ſijn herte/ beroert weſende met ſware ghedachten. In dien tijt was daer eenen Monick gheleert in goddelijcke ſaken / ende hadde ſijne woonſtede in eene ſekere woeſtijne des Landtſchaps van Sennaer/ ende was Prieſter ghenaemt Barlaam. Deſen dan door eene Goddelijcke vermaninghe verſtaen hebbende in wat ſtaet des Coninckx Soone was/ upt de woeſtijne gegaen weſende / is gherepſt tot een bewoont landt: ende verandert hebbende ſijn habijt met wereltlijcke klederen / is hy te ſchepe gegaen / ende ghetrocken naer het Coninckrijck van Indien: ende hem ghelatende als eenen koopman/ quam hy in de ſtadt daer des Coninckx Soone een paleys in hadde. Ende daer veel daghen ghebleven zijnde / heeft hy ſijnen meeſter met deſe woorden aenghe-ſproken: U lieden ſal weten / mijn Heere / dat ick eenen koopmanden/ ghekomen upt een verre-gheleghen landt / ende hebbe eenen ſteen van grooter weerde / wiens ghelijck nopt ghevonden en is; den welcken ick oock niemandt ghetoondt en hebbe.

Hy vraeght wat d'oorſake van de ſiecten is, Hy verwondert hem over een ſtock ouden man.

De doot is eene ſchult van naturen wegen.

Hy ſoeckt eenen onderwyſer.

Barlaam Monick in 't landtſchap van Sen. maer treckt door Gods vermaninge naer Indien.

Hy beloofte aen des Coninckx Sone eenen koſtelijcken ſteen.

Den meeſter ſepde tot hem / thoont mp dien: ende ſoo hp ſulcx is / als ghp ſeght / ſonder eenich vertoeven ſal ick u in-lepden tot des Coninckx Soon / die u vereeren ſal met d'alder-grooſte eere ende weldaden. Maer Barlaam heeft gheſept: Deſen ſteen van grooter weerden / behalven de krachten die ick gheſept hebbe / heeft oock deſe / dat niemant dien lichtelijck ſien en kan / 'ten ſp dat hp heeft eene gheſonde ende klare ooghe / ende een lichaem ſuyver ende vremt van alle vuplichepdt. Voorts ick ſien dat uwe ooghen niet ſeer gheſont en zyn: ende dies halven vreeſe ick dat ghp oock mocht verlieſen het gheſicht het welck ghp hebt. Maer van des Coninx Soone hebbe ick ghehoort dat hp ſuyver van leven is / ende dat hp ſchoone ende klare ooghen heeft. Dies ick gene ſwarichepdt en make hem dit juweel te laten ſien. Waer over hp na des Coninx Sone ginghe / ende verhaelde hem de gheheele ſake. Den welcken dit hoorende / in ſyn herte ghevoelde eene gheeſtelijcke verfrackinghe: ende als met eene Goddelijcke bewerginghe ghedreven zynde / gheboodt hp dat men hem haeſtelijck ſoude doen in-komen. Als dan Barlaam binnen ghekomen was / heeft Ioſaphat tot den ouden Vader gheſept: ick wilde dat ghp mp toonde dien koſtelijcken ſteen / van den welcken mynen meeſter heeft gheſept / dat ghp groote ende wonderlijcke ſaken ſeght. Ende Barlaam heeft gheſept: Al dat ghp van mp ghehoort hebt / is waerachtich ende ontwyffelijck. Ick hoope dat ghp ſien ſult den ſteen die alle weerde te boven gaet; ende dat ghp door het ſchynſel ſyns lichts dit ſult verkrygghen / dat ghp oock een licht worden ſult. Want om uwent wille hebbe ick ghearbept eenen langhen wegh te volbrenghen; op dat ick u ſoude toonen het ghene ghp nopt en hebt gheſien / ende u ſoude leeren het ghene ghp nopt en hebt gehoort. Maer Ioſaphat heeft tot hem gheſept: In myn herte is een vierblakende / het welck mp tot ſommighe noodſakelijcke vraghen ontſteeckt: maer ick hebbe tot noch toe ghenen menſch konnen krygghen / die mp dit ſeckerlijck ſoude konnen wys maken: maer ick begheere te weten wie dat uwen Heere is. Barlaam heeft gheſept: Indien ghp begheert te verſtaen wie mynen Heere is / het is den Heere Ieſu Chriſtus ick ſegghe dien eenighen ghebozen Sone Godts / dien ſaligen ende alleen machtighen / dien Coninck der Coninghen / ende Heere der Heeren / die alleen heeft de onſterffelijckhepdt / ende woont in het licht daer men niet en kan aenkomen: den welcken met den Vader ende den Hepligben Gheeſt wordt ghegloriſiceert. Ick beſenne ende belyde eenen Godt; den welcken in dry perſoonen / dat is / in den Vader / ende den Sone / ende den Hepligen

Deſen ſteen en kan niet gheſien worden dan met eene ſuyvere ooge.

Barlaam gaet by des Coninx Sone.

Gheeſt /

Gheeſt/ ende in eene nature ende weſen / ende in eene glorie/ en een opghedeplt Rijck wort gheglorificeert: die welcke ſoo wel datmen met den ooghen ſiet / als oock dat niet geſien en wort/ van niet gheſchapen heeft: te weten / eene ontallijcke menichte van onſienlijcke ende Hemelſche Gheeſten; daer nae deſe werelt die men ſiet/ dat is/ Hemel/ aerde / ende zee. Alle deſe dinghen heeft hy gheſept / ende ſy zijn ghemaeckt. Hy heeft het belaſt / ende ſy zijn gheſchapen. Hier nae maeckte hy den menſch van het ſlijck der aerden; hem gevende de ziele/ deelachtich van de reden ende verſtandt / door ſijne inblaſinge van de welcke geſchreven ſtaet dat ſy ghemaeckt is nae de gelijckeniſſe ende het beeldt Godts. Ende gheplant hebbende eenen luſt-hof / die vol van welluſte ende gheneuchte was / heeft hy den menſch dien hy gheſchapen hadde / daer in geſtelt. Maer ſoo haeſt als den eerſten menſch teghen het ghebodt Gods de verboden vruchte gheſmaeckt hadde / wierdt hy van den opperſten Vader ende Schepper upt den gheneuchelijcken luſt-hof ghewozpen; ende is (eplaes) in dit ellendich leven ghevallen; ende wierdt ten laetſten met de doodt geſtraft. Als wy dan in ſulcke ellende waren gekomen; ſoo en heeft hy ons niet verſmaedt / van wien wy waren gemaeckt; noch hy en heeft het ſchepſel ſijnder handen niet laten verloozen gaen. Maer dooz den goedertieren wille van Godt den Vader/ heeft den eenighen geboozen Soone ende het Woozdt Godts hem genadichlijck tot ſijne knechten vernedert. Want al was hy volmaeckt Godt/ ſoo wierdt hy volmaeckt menſch upt den Heylighen Gheeſt ende de H. Maghet ende Moeder Godts Maria: ende hebbende met de menſchen dertich jaren verkeert / heeft hy groote ende wonderlijcke dinghen ghedaen; verweckende de dooden tot het leven / de blinden verlichtende / de dupvelen verjaghende / ghenеſende de doove ende kreupelen / ſupverende de melaetſchen: ende om onſent wille heeft hy in den vleeſch de doodt geſtozven; om dat hy ons van de Tyrannye des doots ſoude verloſſen. Ende hy is ten derden daghe verreſen / nae dat hy de doodt hadde verwonnen/ ende ons de victozie teghen de ſelve hadde ghegheven; ende hy ghever der onſterffelijckheydt / hadde de onſterffelijckheydt/ dooz het vleeſch verkreghen. Hy is van ſijne diſcipelen gheſien/ ende heeft hen den vzede ghegheven; ende dooz hen aen het gheheel menſchelijck gheſlacht. Siet ick hebbe u met luttel woozden verklaert mijnen Heere ende Godt / ende den oozſpzonck der ſalichept.

Als des Koninck Soone deſe woozden ghehoozt hadde / is ſijn herte met een licht beſtraelt: ende dooz de groote blijdtſchap upt Ioſaphat ontfangt.

Het licht des gheloofs.

ſijnen ſtoel opſtaende / ende Barlaam omhelſende / heeft hy gheſept: Dit is misschien / O alder-treffelijcken vrientt / dien onweerdeerlijcken ſteen dien ghy niet ſonder reden verborghen houdt. Want ſiet / ſoo haeſt als ick deſe woorden hebbe ghehoort / is een over-ſoet licht in mijn herte ghekomen / ende het ſwaer deckſel der droefheydt / dat mijn herte van alle ſijden bevanghen hadde / is terſtondt wech genomen. Ghy hebt mp alle ſaken klaerlijck bewesen. Naedemael dan eene ſoo volmaeckte leeringhe vereyſcht een over-ſuyver leven; ſoo bidde ick u dat ghy mp wilt betoonen / op wat maniere dat hem yemandt nae het doopſel van alle ſmetten der ſonden ſuyver houden ſal. Ende Barlaam heeft geantwoort: Alle de gene die met het Goddelijck licht des ſalich-maeckenden gheloofs begift waren / als ſy verſtaen ende ghemerckt hadden datmen door veel tribulatien in 't Rijck der Hemelen moeten gaen / hebben daer toe alle neerſtighept gedaen / dat ſy naer het doopſel het kleet der onbederfelijckhept ſouden bewaren onbevleckt ende van alle ſmetten ſuyver; ende hen alſoo ſchickende / dat ſy ſouden af-ſnijden alle wercken van quade genegentheden / hebben ſy aengenomen eene nieuwe maniere van leven / die van andere verſcheyden is; ende om de ſtemme Gods alle dingen verlatende / dat is / verſmadende Ouders / vrienden / magen / rijckdommen / welluſten / ende alle gemack des werelts zijn ſy als ballingen gegaen in wildernijſſen / behoeftich / benauwt / gequelt / de welcke de werelt niet weerdich en was; dolende in wildernijſſen / op bergen / in ſpeloncken ende holen der aerden / ende hen ſelven vervreemdende van alle wereltſche geneughten ende welluſt. De ſommige onder den blauwen Hemel wierden van de hitte der Sonnen / door de felle koude / regen / onweder / ende tempeeſt gequelt. Andere huttekens maſſende / oft hen verbergende in ſpeloncken ende holen / brochten hun leven alſoo over. Ende alſoo oeffenende de deucht / hebben ſy tot den laetſten toe verworpen alle vleeſchelijcke vertrooſtinge ende ruſte; hun leven met rouw moes ende krupden / oft krupten onderhoudende. Eenighe van hen-lieden de gheheele weke met vaſten / overbrengende / nutteden alleenlijck ſpijſe op den Sondagh. Sommighe aten over anderen dagh ontrent den avondt. Maer Ioſaphat heeft tot hem gheſept: Eene walginghe hebbende van de wereltſche dinghen / hebbe ick door mp ghenomen mijn herte geheelijck daer af te trecken / ende mijn leven / dat mp noch overſchiet / met u over te brengen; op dat ick niet en verlieſe de vruchten van de eeuwige ende onbederfelijcke dingen door de vergancklijcke ende broosche: want ghy daerom hier zijt ghekomen om dat ghy mp upt de bitter ſlavernye des duyvels

ſout trecken; ſoo volepndicht uwe weldaedt/ ende brenght mijne ſiele upt de gebanckeniſſe/ ende neemt mp mede als een gheſelle uwer repſe; op dat ick geheelijck verloſt zijnde van het bedzoth des werelts/ mp ten laetſten mach begeven tot eenen mede-gheſelle van deſe wonderlijcke Philoſophie ende uptnemende oeffeninge. Aengeſien/ Geeſtelijcken Vader ende alder-beſten meeſter/ die mp alle goet toegebzocht hebt/ dat ghy voozgenomen hebt te repſen tot de plaetſe der Geeſtelijcker ruſten; ſoo en derre ick u niet langer ophouden. Gaet dan/ ende en vergeet mijne ellende niet in uwe vierighe ghebeden tot den Heere; op dat ick in het laetſte bp u mach komen/ ende u aenſicht aenſchouwen. Ioſaphat was beſich in ghebeden ende vaſten/ ende riep den Heere ghduerichlijck met deſe ſtemme aen: O mijnen Heere/ O mijnen Godt ende Koninck/ wien ick ghelooft hebbe/ tot wien ick ghevlucht ben/ ende ben van de dolinghe verloſt/ gheeft uwen dienaer Barlaam weerdighen loon/ om dat hp mp dolende u heeft ghetoondt/ die den Wegh/ het Leven/ ende de Waerheydt zijt: ende verleent mp dat ick in den lichaem mach dien Enghel ſien/ wiens de werelt niet weerdich en is; ende met hem mach overbzenghen het leven/ dat mp noch reſteert: op dat ick wandelende in ſijne voetſtappen/ u Godt ende Heere mach behagen. Den Koninck ſeyde: Aengheſien dat ick veel arbeydts ghedaen hebbe/ ende ghy voozghenomen hebt gheene van mijne redenen onderdanich te zijn: wel aen/ ſoo ſal ick mijn Rijck deplen/ ende maken dat ghy op u ſelven leeft/ ende u deel des Rijcks regeert. Als Ioſaphat dan/ ghebregen hebbende Koninckljcke macht/ ghekomen was in de ſtadt; ſoo heeft hp in 't midden der ſelver den Heere Chziſto eenen heerlijcken Tempel op ghetimmert: ende in kozten tijdt al het volck hem onderwozpen zijnde/ wierden in het Chziſtelijck gheloof onderweſen. Ende alle Pzieſters ende Monicken/ ende ſommighe Biſſchoppen/ die dooz ſijns Vaders vzeeſe hen hadden in berghen ende ſpeloncken verbozghen/ upt hunne ſchupl-plaetſen komende/ quamen met eenen blijden moedt tot hem. De gene die onder ſijns Vaders heerſchappye waren/ voechden hen liever tot hem. Ende het hupſghenin van Ioſaphat wies ende verminderde/ ende wiert krancker. Den Koninck Abenner dit ſiende/ nu ten laetſten tot ſp-ſelven komende/ is bekeert gewozden: ende Ioſaphats herte is met blijdſchap ende verwonderinge vervult; ende hp heeft Godt gedanckt ende gelooft. Maer op den veertichſten dagh naer het overlijden ſijns Vaders/ riep hp bp een alle de Magiſtraten/ ende het volck/ ende ſpzack tot hen: Hoozt mp/ ghy kent mijne maniere van leven onder u-lieden/ te weten/ dat

Ioſaphat wenſcht met Barlaam te gaen.

Ioſaphat is neerſtich in bidden ende vaſten.

Den Koninck deylt ſijn Rijck met ſijnen Sone Ioſaphat. timmert Chriſto eene Kercke.

ick van den tijt af dat ick de kenniſſe Chriſti hebbe ghekreghen/ ende ſijnen dienaer ben geworden/ verſmadende alle andere dingen/ hebbe ick alleenlijck in ſijnder liefden ghebrant; ende hebbe alleen daerom gewenſcht/ dat ick ontſlagen zijnde van de beroerte deſes levens/ ende vande ydele verſtooringhe ende gerucht/ met hem alleen ſoude verkeeren / ende in d'alder-meeſte geruſtichept des herten ſoude mijnen Godt ende Heere dienen. Nu is het dan tijt dat ick volbrenge het ghene dat ick Godt belooft hebbe. Ick ſeggh het is tijdt dat ick repſe daer hy my verbeyden ſal / ende de beloften volbrenghe / daer ick my in verbonden hebbe. Nu dan bemerckt by u ſelven / wien ghy wilt dat Overſten over u zy/ ende het Rijck beſitte. Maer hy nemende eenen van de Princen ter ſijden / welcken hy in grooter weerden hieldt om ſijnder Godtvruchtichept ende Heylichept wille / te weten Barachias/ ſpraeck hy hem vrindelijck aen / ende badt hem dat hy het Rijck ſoude aenveerden / ende ſijn volck regeeren in de vreeſe Godts. Den Koninck doen Barachiam met der handt nemende / heeft geſept: Deſen / O Broeders/ maecke ick Koninck over u-lieden. Ende hy ſtelde hem op den Koninckliycken throon / ende ſettede de kroone op ſijn hooft; hem ghevende den Koninckliycken rinck aen de handt. Hebbende dan Barachiam / dien hy tot Koninck geſtelt hadde / ende den anderen Magiſtraet ghekuſt / is Ioſaphat blijdelijck ende kloeckelijck upt het hof vertrocken; gaende tot een afgheſcheyden leven in het binnenſte der wilderniſſe/ hebbende ſijne ooghen tot ſijnen alderliefſten Jeſum Chriſtum; to twien hy riep ende ſpraeck: O Heere/ ick bidde u/ ſtiert mijne gangen / ende toont my uwen dienaer Barlaam / door wien ick de ſalichepdt hebbe verkreghen. Ende alſoo met een raſſchen gangh vervolghde hy de begonſte repſe; arbeydende te komen ter plaetſen daer Barlaam woonde / ende etende krupden die in de wilderniſſe waſſen. Ende Ioſaphat is in deſe wilderniſſe twee gheſele jaren ghebleven; dolende herwaerts ende derwaerts: ende hy gingh altijdts rontſomme / ſoeckende den ghenen dien hy begheerde. Ende hy heeft eene ſpeloncke gevonden door het bemercken van den voetpadt der ghener die derwaerts ginghen; in de welcke hy eenen eenſamigen ende alleen-woonendē Monick ſagh: den welcken omhelſt ende gekuſt hebbende / vraeghde hy hem waer Barlaam woonden. Als hy dan van hem hadde verſtaen/ waer dat het huys was van den genē die hy ſocht; ſo is hy derwaerts gegaen met grooter haeſten. Hy dan ſtaende voor de deure van de ſpeloncke/ ende ghekloppt hebbende/ ſeyde: Gebenedijdt my / O Vader / ghebenedijdt my. Ende na dat Barlaam deſe ſtemme ghehoort hebbende / upt het het hol was gekomen;

Hy wil ſijne beloften volbrengen.

Hy gheeft aen Barachias het Rijck.

Hy ſoeckt Barlaam twee jaren lanck.

Hy vindt Barlaam.

ſoo

heeft hy hem gekent/ ende hebben malkanderen omhelſt. Na alle vriendelijcke groeteniſſen / ſpraken ſy al ſittende met malcanderen. Ende Barlaam heeft gheſept: Ghy hebt ſeer wel gedaen/ beminden Soone/ dat ghy hier zijt gekomen: ick ſegge / Soone Gods ende erfgenaem des Hemelrijcx dooz onſen Heere Jeſus Chriſtus / dien ghy bemint hebt / ende hem liever ghehadt dan alle verganckelijcke dingen/ende gelijck (eenen wijſen Koopman) verkocht hebbende alle u goedt / hebt ghekocht de peerle die alle weerde te boven gaet. Den ouden Vader is verblijdt ende verwondert gheweeſt: ende tranen ſtoztende / ſepde hy: Glozie zy u onſen Godt/ die altijdt zijt by den genen die u beminnen/ ende de ſelve helpt. Ioſaphat is langhen tijt by Barlaam gebleven; onderhoudende dit wonderlijck eenſamigh leven / ende hem in alle ghehooꝛſaemheydt ende ootmoedicheydt / als ſijnen Vader ende meeſter / na-volghende. Maer het ghebedt was ſijne ghedurighe oeffeninghe: ende allen den tijdt des levens wierdt beſteet in Gheeſtelijcke ende Hemelſche contemplatien. Als dan Barlaam ende Ioſaphat aldus t' ſamen verkeerden / vry weſende van alle ſozghe ende beroerte deſes levens / op eenen dagh den ouden Vader tot hem gheroepen hebbende ſijnen Gheeſtelijcken Soone/ dien hy dooꝛ het Euangelie hadde gebaert/ heeft ſoodanighe reden begonſt: Het betaemde/ O vriendt/ Ioſaphat/ dat ghy over langhe in deſe wilderniſſen ſoudt gewoont hebben; Chriſtus hadde my dat in mijn ghebedt belooft / dat ick u dooꝛ den laetſten dagh mijns levens ſoude ſien. Ick hebbe 't dan geſien/ ſoo ick begheerde: ick ſegghe ick hebbe u gheſien gheſchepden van de werelt / ende met Chriſto dooꝛ een ſtantvaſtich herte vereenicht. Nu dan/ want den tijdt mijnder doodt aenſtaende is / ende dat nu verbult wozdt de begheerte die my altoos heeft bevanghen / om dat ick met Chriſto ſoude weſen; ſoo begraeft ghy mijn lichaem in de aerde / ende gheeft het ſtof aen het ſtof wederom: ende blijft ghy daer na in deſe plaetſe / verbolghende de aengheveerde manieren van het Gheeſtelijck leven. Maer ghy Soone / en vreeſt niet; noch en verflauwt niet om de laghen der Duyvelen: ja liever/ ghy kloeck ende dooꝛ Chriſti kracht beſchermt zijnde / beſpot hunne ſwackheyt: ende weeſt alſoo gheſtelt van herten/ als verwachtende daghelijcx het vertreck uyt dit leven. Alder-beminſten vriendt/ doet vromelijck / ende wozdet verſterckt. Verblijdt u altijts in den Heere; want hy heeft u verkoſen: en van de werelt gheſchepden weſende / heeft hy u geſtelt vooꝛ ſijn aenſicht. Als Barlaam deſe reden hadde volſepdt; ſoo vergoot Ioſaphat veel tranen; begheerende met hem te ſterven / op dat hy na ſijn vertreck niet langer in de werelt en ſoude

Barlaam voorſeght ſijne doot.

blijvē. Maer den out-Vader ſeyde: Wy en mogen niet tegenſtaen Godts oordeelen / die het begrijp des menſchelijcken verſtandts te boven gaet. Ick hebbe van ſijne goethept vernomen / dat het u nu niet profijtelijck en is het lichaem af te legghen; maer ſoo langhe in de Ghoeſtelijcke oeffeninge te blijven / tot dat ghy u ſelven eene ſchoondere kroone ghemaeckt ſult hebben: want ghy en hebt noch niet ghenoech gheſtreden voor de kroone die u bereyt is. Want ick nu bykans hondert jaren oudt zijnde / hebbe in deſe wilderniſſe overgebracht vijf-en-tſeventich jaren. Daerom aenveert / O vrienot / met een gewillich herte het ghene dat u van Godt geordineert is. Als nu den Goddelijcken Barlaam den H. dienſt der Miſſen gedaen hadde / genut hebbende de ſuyvere myſterien Chriſti / ende hebbende Ioſaphat die oock medegedeelt; ſo heeft hy hem in den Geeſt verheugt / ende heeft Ioſaphat wederom met ſalige redenen begonſt te vermaecken tot den avont toe / ende den gheheelen nacht over. Maer als't nu dagh wiert / heeft hy de handen ende oogen na den Hemel op-geheven; God danckende ende biddende. Na dat dit gebedt geheel gedaen was / heeft hy Ioſaphat omhelſt met eenen H. kus. Daer na ſyſelven geteeckent hebbende met het teecken des kruys / ende ſijne voeten upt-gheſtreckt / met groote blijdſchap overgoten (al oft hem eenige vrienden over-gekomen hadden geweeſt;) ſoo heeft hy hem begeven tot de ſalighe repſe / ende is in den Heere ontſlapen. Ioſaphat heeft het lichaem van Barlaam begraven: en hy is daer gebleven; tot den laetſten toe een Engelſch leven op der aerden lepdende. Na dat hy verlaten hadde het aerdtſch Koninckrijck in het vijf-en-twintichſte jaer ſijns levens / ende aengegaen den ſtrijdt van een kloofter-leven; ſoo heeft hy in de groote wilderniſſe vijf-en-dertich jaren lanck een boven natuerlijck leven gelept. Ten laetſten / als hy in deſer manieren ſijnen dienſt ende roep beleeft hadde; ſoo is hy verhupſt in vrede tot den Godt des vredes / met wiens begeerte hy altoos was bevangen gheweeſt. Maer ſijn lichaem is begraven in het graf van den Vader Barlaam. Deſe hiſtorie / die hier in 't kort beſchreven is / ſtaet in 't lanck beſchreven by den H. Johannem Damaſcenum.

De ouderdom van Barlaam.

Barlaam doet Miſſe.

Hem ſegenende met een kruys, ſterft hy.

Ioſaphat heeft in de wilderniſſe 35. jaren. geleeft.

SANCTUS IOANNIS IN LYCO.

Het leven van den H. Ioannes Eremijt,

Beschreven door Ruffinus Priester van Aquileien.

Iohannes, woont by de stadt Lyco.

Oannes was eenen Heylighen ende vermaerden Eremijt. Desen hebben wy gesien in het lant van Thebaida in de wildernisse die daer by de stadt Lyco gelegen is/ wonende op eene steen-rotse van eenen hoogen berg; dooz wiens swaren toe-gang men qualijck tot hem konde komen: ende sijne klupse was toegebolwerct ende gesloten; also dat van het veerstichste jaer sijns ouderdoms tot het negenstichste niemant in sijn klupse en is getreden: want hy sy-selven allenlick dooz eene venster verthoonde/ daer hy dooz spzack. Ende daer en quam nopt vzouw Persoon onder sijne ooghen/ ende selden man: want hy wilde hem altijt niet openbaren. Ende hoe hy hem meer van de menschelijcke sozghvuldichept ende van de t'samen-spzekinghen der menschen af-sneet/ hoe hem Godt naerder ende ghemeynsamer was. Ende ter oozsake dat hy sy-selven soo nauwelijck met Godt hadde vereenicht; soo en hadde hy hem niet alleen wijshept ende verstant gegeven; maer hy begiftichde hem oock met den Geest der Pzophetien/ dooz den welcken hy veel toekomende saecken voozsepde. Den Keyser Theodosius ginghy by hem te rade/ doen hy ter oozloge trock tegen den Tyzan Eugenium: ende hy verseckerde de Keyser van de victozie; hem voozseggende dat hy daer naer in Italien soude sterven. Als eenen seckeren velt-oversten tot hem gekomen was/ om te vzagen oft hy de Moozen verwinnen soude/ die in Spene zijn (het welck het beginsel van Thebaida is) ende nu alrede ingevallen waren/ ende hadden de frontieren daer ontrent af-geloopen/ ende verwoest; soo sepde Johannes tot hem: Indien ghy teghen hen optreckt/ ghy sult hen vangen/ verwinnen/ ende t'onderbzenghen; ende ghy sult vermaert zijn by de Keyseren. Dit is altemael gebeurt; bevestigende sijne voozsegginge. Johannes ghenas oock veel siecken/ die van alle na ende verre-gelegen landen tot hem quamen. Hy en liet niemant binnen komen; dan hy vertoonde alleen sijn aenschijn dooz een venster/ende spzack hen also toe. Het ghebeurde dat daer eenen goeden man tot hem quam/ wiens hupsvzouwe sieck was. Desen begonste hem te bidden/ dat hy soude wille toelaten/ dat sijne hupsvzouwe tot hem soude mogen komen/ de welcke seer verlanghde om hem te sien. Maer hy die nu in veertich jaren ghene vzouwe gesien en hadde in de spelonckse (daer hy/ nu negentich jaren out was) ende nopt selve daer

Hy is begaeft met den Geest der Propheten.

Hy is 40. jaren lang gheweest sonder vrouwe te sien. Hy was 90 jaren oudt.

upt

upt ghegaen en hadde / heeft dat gewepgert / seggende / dat hy niet ghewoon en was vrouwen te sien. Als dien man niet op en hielt hem te bidden met een gedurich smeecken; hem verseherende / by al-dien sy hem niet en mochte sien / dat sy van groote droefheyt soude moeten sterven. Ioannes heeft tot hem gesept: Gaet henen / desen nacht sal ick van haer gesien worden in den slaep ende dat sy niet voorder en gae om te sien mijn aensicht in den vleesche. Den man heeft aen sijne hupsvrouwe gebootschap het ghene dat den Out-Vader gesept hadde. Des nachts heeft den man Godts in een visioen by haer ghestaen; haer vermanende dat sy niet en behoorde te willen sien het uptwendich aensicht van de dienaren Godts; maer te hooren ende te volgen hun goet leven. Siet (seyde hy) ick en ben ghenen Propheet/ gelijck ghy meynt; maer ick hebbe voor u gebeden/ ende den Heere heeft u gesonthept verleent van alle uwe quellingen oft sieckten. Dese vrouwe ontwakende/ vertelde terstont aen haren man wat sy gehoort ende gesien hadde; daer by voegende het wesen ende gedaente sijns aensichts/ende alle teeckenen daer hy door gekent mocht worden: waer over haren man verwondert zijnde/is weder-gekeert tot den man Gods/ ende heeft Godt gedanckt: ende ontfanghen hebbende de benedictie / is hy in vrede van daer geschepden.

Hy wort alleen in den slaep gesien van eene vrouwe.

Daer-en-boven openbaerde den Heyligen Iohannes aen veel menschen de verborgentheden hunder herten / als de saecke dat verepschte: ende als pemant eenige sonde in 't heymelijck hadde gedaen; soo strafte hy hem secretelijck daer van/ ende verwechte hem tot penitentie ende leetwesen. Den H. Augustinus vermaent van desen Heyligen Eremijt in een seker boeckken/ dat hy ghemaeckt heeft van de sorghe die men voor de overledene moet hebben: daer hy verthoont upt dese legende/dat de Heyligen hen wel op andere plaetsen vertoonen/ dan daer sy zijn. Hy wist seer wijselijck van Goddelijcke saecken te spreecken. Wy waren seven Broeders in de wildernisse van Nitria / ick ende den saligben Evagrius / ende Albinius/ ende Ammonius/ met noch drp andere: ende wy sochten seer nauwe te weten/ welck dat de deught van desen man was. Ende als ick gekomen ben/ hebbe ick hem binden sitten in de venster / door de welcke hy scheen te vertroosten de gene die by hem quamen. Ende als hy my gegroet hadde heeft hy gesept: Van waer zijt ghy / ende waerom zijdy ghekomen? want my dunckt dat ghy zijt upt het convent van Evagrius. Ghy sult noch veel benauwtheden hebben: maer ghy hebt grooten strijdt ghehadt om upt de woestijne te gaen / ende ghy hebt bevreest geweest / ende ghy hebt het upt-geset. Den duyvel

Hy kent de verborgentheden des herten.

Cap. 17. *Item lib.* 6. *de Civit. cap.* 26.

Ioannes weet uyt wat konvent Palladius is, ende voorseght hem de gelegentheyt van sijne ouders.

brenght u al eenen Godtvruchtighen schijn voordt / ende die u redelijck dunckt; waer mede hy u op den loop brenght: want hy heeft u inghegheven het verlanghen naer uwen Vader / end met eenen om uwen Broeder ende Suster te trecken naer een kloosterlijck leven. Siet dan / ick brenghe u eene goede boodtschap: sp zijn alle beyde behouden: want sp hebben de wereldt versaeckt. Ende uwen Vader sal noch seven jaren leven. Weest dan sterck ende ghestadigh van moedt in de wildernisse; ende en wilt om hunnen wille niet gaen in uwes Vaders-lant. Want daer ghescbreven staet: Niemandt die sijne handt gheslaghen heeft aen den ploech / ende om siet / en is weerdich het Rijck der Hemelen. Door dese woorden gholpen ende versterckt zijnde / hebbe ick Godt ghedanckt. Daer na seyde hy al jockende tot my: Wilt ghy Bisschop worden? Maer ick hebbe ghesepdt: Neen ick. Hy seyde wederom tot my: Den tijdt sal komen dat ghy Bisschop gekosen sult worden / ende seer arbeyden; lijdende sware verdruckinghe. Hy heeft ons ghebraecht / oft onder ons pemandt van klergye was? Ende als wy allegader seyden / Neen: hy rondtom een peghelijck besiende / heeft bevonden dat daer onder ons eenen al-dus-danigen was (want hy was Diaken; maer begheerde dat verborghen te houden; ende niemandt en wist het van ons die met hem over wegh ginghen / dan eenen die hem ghetrouw was: die hy bevolen hadde dat hy 't niemandt segghen en soude: want upt ootmoedicheydt ende ten aensien van sulcke Vaders en hieldt hy sp-selven niet weerdich den Naem van Chzisto te voeren. Als Ioannes hem dan aldus besien hadde / hem met den vingher wijsende: Desen (seyde hy) is eenen Diaken. Maer als hy dat ghestadichlijck ontkende / ende socht verborghen te blijven: soo heeft hy upt de venster sijne handt ghegrepen / ende die ghekust: ende hem vermanende / heeft hy gesept: Soone / en wilt de gratie Gods niet loochenen / op dat ghy in de plaetse van goedt in gheen quaedt en valt / ende in de stede van ootmoedicheydt in gheene loghentale en loopt. En lieght niet loochenende de gave Godts: want de loghen moet verre zijn van de Chzistenen. In alle manieren behoozt men hem voor loghenen te wachten / die (het zy om eenich quaedt / oft om eenich goet) uptghespzoken worden. Want alle looghentael en is van Godt niet: maer (gheljck den Salich-maker seght) van den quaden. Besiet oft ghy de wereldt waerachtichlijck versaeckt hebt / oft ghy u-lieder deughden niet en soeckt tot ydele glozie. Een hert het welck de wereldt waerachtichlijck verloochent heeft / dat is / dat alle sonden af-gesneden heeft / dat de gramschap bedwinght / de haestichept weder-

staet /

Luc. 9.

Hy voorseght Palladio dat hy Bisschop soude worden.

Hy kust de hant eens Diakens.

Men moet de logentale oock in ootmoedicheydt schouwen.

Matth. 5. Ioan. 8.

staet/ de loghentael vliedt / de nijdichept verfoept/ ende 't quaet vermoeden van sijnen naesten niet toe en staet ; het welck sijns Broeders blijdschap voor sijne blijdschap houdt / een herte / seggh ick / dat dese ende deser gheliicke dinghen onderhoudt / opent in hem een plaetse aen den Heyligen Gheest : den welcken daer in-ghegaen zijnde/ ende dat verlicht hebbende / soo rijst daer in altijdt vreught/ blijdtschap/ liefde/ goedthept / ende alle gaven die den H. Geest toe-geschreven worden. Indien wy met een suyver herte voor Godt staen / soo sullen wy oock (soo verre als het moghelijck is) Godt konnen sien. Daerom/ mijne soonen/ bemint de rust ende stil-swijgenthept / doet neerstichept om wetenschap te verkrijghen/ ende oeffent u selven/ op dat ghy een suyvere herte aen Godt op-offert. Die in de oeffeninghe des Gheests sijne neerstichept doet/ende die in sy-selven Gheestelijcke ende Hemelsche ghedachten verwerckt/die is verre van boven alle de andere te achten: want hy berept in sy-selven eene plaetse daer den H. Gheest in woonen sal : ende verghetende alle aerdtsche saken / draecht hy sorghvuldichept voor Hemelsche dingen. Men moet altoos aendachtichlijck tot Godt gaen / alsoo veel als elck in sijnen Gheest vermach / ende alsoo veel als de menschen konnen bevatten. Dus moet den Gheest/ van de ghene die Godt soecken / ledigh zijn van alle andere dinghen. Want hy seght: Ledicht u/ ende bekent dat ick Godt ben. Die dan Gods kennisse verkreghen heeft / die verkrijght oock de kennisse van alle andere dingen : ende hy siet de verholentheden Gods / die hem de selve verthoont : ende hy voorsiet de toekomende dinghen : ende hy contempleert ende doorsiet de revelatien oft openbaringhen / ghelijck de Heyligen : ende hy doet wondere dinghen / ende verkrijght van Godt alle sijne begheerte. Wy moeten ons selven (eynde hy) hier versmaden: aengemerckt dat wy haest gaen tot het eenwich leven. Daerom ghy-lieden oock/ O kinderen / soeckt stillichepdt ; u-selven altoos oeffenende in contemplatien / Godt biddende dat ghy eenen suyveren Gheest moocht besitten. Voor seker/ beter is die in 't contemplatijf leven hem onledigh houdt/ dan die in 't werckende leven hem oeffent : latende eenen anderen die dinghen besorghen. Hy versaeckt hem selven / hy vergheet sijns selfs/ ende onderstoeckt Hemelsche dinghen / staende voor Godt ontbonden / ende vry van alle dinghen / van gheene andere sorghe achterwaerts af-ghetrocken zijnde. Want die soo is leeft met Godt / ende verkeert met God/ met gedurighe Hymnen Godt altoos lovende. Want ick weet eenen menisch in de wildernisse / die in thien jaren ghene aerdtsche spijse en heeft ghesmaeckt: maer den Enghel brocht

Een suyver ende gherust herte is eene woonplaetse des H. Geests.

Psalm. 45.

Het contemplerende leven is beter dan het werckende leven.

Hy wordt thien jaren lanck gespijst met Hemelsche spijse.

alle

alle dyp daghen Hemelsche spijse tot hem. Johannes dese dingen verhalende/ gelijck van eenen anderen/ sochte te bedecken sijn eygen leven ende wercken: ende ons vertellende dese dinghen ende veel andere/ ende dyp daghen langk toe-spreckende/ heeft hy onse sielen genesen. Ende na dat wy oock veel andere Vaders gesien hadden; soo zijn daer Broeders gekomen die ons bootschapten/ dat den salighen Joannes ghestorven was in eene wonderlijcke maniere: Want als hy bevolen hadde dat men in dyp dagen niemant en soude laten by hem komen/ sijne knien ghebooght hebbende tot het gebedt/ heeft hy sijnen Geest gegeven/ ende is ontslapen in den Heere; aen den welcken zy glorie van eeuwichept tot eeuwichept. Amen.

Hy sterft met ghebooghde knien.

Het leven van den H. Abt Hor.

Beschreven door Ruffinus Priester, ende door Palladius Bisschop van Helenopolis.

OP den bergh Nitria is gheweest eenen wonderbaren man/ eenen Abt by namen Hor/ onder hem hebbende kloosteren van dupsent broeders/ hebbende eene Engelsche gedaente: want al was hy negentich jaren out/ nochtans en was hy niet upt-gheteert van lichaem: maer schoon ende blijde van aensicht: alsoo dat upt sijn ghesicht eene groote eerweerdichept was schijnende. Desen als hy lange te voozen in 't binnenste der woestijnen hem geoeffent hadde; soo heeft hy daer na in eene naerdere woestijne kloosteren vergadert. Ende nademael daer gebreck was van hout/ heeft hy daer met sijne eyghen handen eene schoone plantagie van jonghe boomen gheplant: op dat de Broeders/ die hy daer in begheerde te versamen/ niet en souden ghenoodtsaeckt wesen verre van daer te gaen/ om hout te halen. Doen hy eerst in de woestijne was/ at hy krupden der aerden/ ende soete wortelen/ ende dronck oock water als hy het vondt; den gantschen tijdt des daeghs ende nachts met lof-sanghen ende ghebeden over-brenghende. Als hy nu ghekomen was tot de volkomenthepdt sijnder jaren; soo is hem den Engel Godts in de wilderniſſe door een visioen veropenbaert/ seggende: Ghy sult in de wilderniſſe een groot volck vergaderen; die onder u sullen staen/ sullen tien dupsent in getal zijn. Eñ als hy dit gehoort hadde/ is hy gekomē tot de woestijne die daer by lach. Hy leefde eerst alleen in een kleyn hutteken/

Hor, negentich jaren out zijnde, is noch jeuchdich.

Hy leeft by kruyden ende wortelen.

Hy wort van eenen Engel besocht.

dat

dat hy voor hem selven ghemaeckt hadde. Hy was eerst ongheleert in letteren: maer naer dat hy upt de woestijne ghekomen was in het bewoonde lant/is hem de gratie van Godt gegeven/ dat hy de Schrifturen van buyten konde. Ende als hem van de Broeders eenen boeck is ghelanght gheweest / heeft hy begonst te lesen/ al oft hy te voozen hadde konnen lesen. Hem is oock gegeven de macht teghen de Duyvelen/ om die upt te wozpen. Hy en hielt oock niet op andere sieckten te gheneesen. Waer door het gheschiet is / dat tot hem quamen dzy duysent Monicken: ende hy heeft upt de Schrifture begonst te leeren het ghene dat tot de stichtichept des levens ende des gheloofs behoozde: want hem eene sonderlinghe gratie van Godt ghegheven was/ om andere te leeren. Daer was te sien de menichte der Monicken die met hem waren; gheljck Chooren der Enghelen Godt lovende. Alle de Broeders ghetupghen van desen man seer groote deught/ ende sonderlinge de Heylige vriendinne Gods Melania/die op desen Bergh geweest hadde voor mp.

Hy wort door Gods ingheven gheleert.

Hy verdrijft de duyvelen.

Hy is Oversten van 300. Monicken.

Het leven van den H. Ammon Abt,

Beschreven door Ruffinus Priester, ende door Palladius Bisschop.

WP hebben oock in Thebaida ghesien eenen sonderlinghen man by namen Ammon/eenen Vader van ontrent dzy duysent Monicken/ die men Thabennenses noemt/ mannen van grooter abstinentie: de welcke naer hunne ghewoonte ghekleet zijn met collobijs / dat is / lijnen kelen / ende met een berept schaep-vel; met welck den hals tot beneden den rugge ende de sijden gedeckt wozden. Sy zijn oock ghewoon het hooft met hunne koevels te decken / bysonder als sy gaen eten; waer mede sy hun aensicht oock verbozghen/ op dat den eenen den anderen/als hy wepnich eet / niet en soude bemercken. Sy houden / ghedurende hunne maeltijt / eene groote stilte: alsoo datmen mepnt dat daer niet eenen mensch en is in de plaetse daermen aen de tafel sit: ende alle hunne conversatie is in de groote menichte alsoo gestelt / al oft sy in eenichept leefden; aenghesien eens pegelijcx abstinentie also verborgen is/dat sy van eenen anderen niet en kan bemerckt wozden.

Ammon eenen Vader van dry duysent Monicken.

Het leven van den H. Benon oft Benus Abt.

Beschreven door Ruffinus Priester.

Palladius cap. 49.

NOch hebben wy eenen anderen ouden man gheſien/alle menſchen in ſachtmoedichept te boven gaende / met naem Benus: van den welcken de Broeders / die met hem woonden / verklaerden dat daer nopt eedt oft logentale upt ſijnen mont en was gekomen; oft dat geenen menſch hem opt vergramt hadde geſien / oft een ydel woort hooren ſpreken: maer hy leefde in groote ſtillichept/ſijne manieren waren ſedich/ ende hy was hem in alles dragende gelijck eenen Engel. Hy was boven maten ootmoedich; ſp-ſelven in alles niet achtende. Deſen ſomtijden als daer een dier/ het welck men een zeepaert noemt / het lantſchap naeſt liggende by hem / was verwoeſtende/gebeden zijnde van de lant-lieden/is tot die plaetſe ghekomen: ende als hy die groote wilde beeſte gheſien ende bemerckt hadde / heeft hy tot haer gheſproken: Ick ghebiede u in den Naem onſes Heeren Jeſu Chriſti/ dat ghy dit lant niet meer en vernielt. Alſ doen is de beeſte / al oft ſp van eenen Enghel wech ghejaecht wierde / van daer gheloopen; Ende en is daer ſedert nerghens meer te voorſchijn ghekomen. Op de ſelve maniere ſeyden ſp dat op eenen anderen tijdt van hem oock eenen krocodil verdreven was. Wy zijn oock tot eene ſeeckere ſtadt van Thebaiden ghekomen / met Naem Oxyrynchus: in de welcke wy ſoo veel goets van de Heylige Religien gevonden hebben / dat het ſelve niemant naer ſijne weerdichept en ſoude konnen verhalen. Want wy bevonden / dat ſp van binnen ende van buyten omringelt was met kloosters van Monicken. Ende de geheele ſtadt door vont men meer kloosters dan huyſen. Daer zijn in deſe ſtadt twaelf kercken / in de welcke men dagheliex openbare vergaderinge hout/ behalven de kloosters/ in de welcke by ſonderlijck een bidt-plaetſe is. Daer en woxt niet eenē heyden gevonden; maer alle de Borghers zijn Chriſtenen. Hoe ſal ick eenichſins konnen verhalen het ghene dat het volck (ons ſiende door hunne ſtadt gaen ons als eenen Engel te gemoet loopende/ ende ons groote eere bewijſende? oft oock van de Monicken ende Maeghden / die daer in eene ontallijcke menichte woonen / ten vollen konnen uytſpreecken? Want hebbende onderſocht van den

Benus verjaecht een Zee-peert ende krocodil door de kracht Godts.

Hepli-

Heylighen Biſſchop deſer plaetſe / het ghetal van deſe / hebben wy bevonden dat daer twintich-duyſent Maeghden ende thien duyſent Monicken waren woonende ende Godt dienende. Men en ſoude niet konnen uytſpreken met wat eene diepe eerbiedinge ende hertelijcke liefde ſy ons onthaelt ende ghetoeft hebben ; een yegelijck ons met onſe mantels treckende / ende die by na ſcheurende / op dat wy ſyne gaſten ſouden zijn. Daer hebben wy oock gheſien veel van de Heylighe Vaders verſchepden gaven Godts hebbende: den eenen in het woort Godts / den anderen met teeckenen ende mirakelen het volck gedienſtich weſende.

Inde ſtadt Oxyrynchus waren 20000. maeghden eñ 10000. monicken.

SANCTUS THEONAS.

Het leven van den H. Theona Abt. ende Eremijt,

Beschreven door Ruffinus ende Palladius Bisschop.

WY hebben noch eenen anderen gesien niet verre van de stadt / in de wildernisse / met Naem Theonas / eenen Heyligen man / gesloten in een huysken alleen ; dertich jaren lanck het stil-swijghens onderhouden hadde : die soo veel wonderlyckheyden dede / dat hy voor eenen Prophect van een yeghelijck wiert gheacht. Want tot hem quam eene menichte siecken ; de welcke hy de handen op-legde door de venster / ende liet hen ghesont weer gaen. Hy hadde oock een Engelsch aenschijn / met blijde oogen / gantsch vol van seer groote gratie. Hy was eenen geleerden man in dryderley talen / in de Latijnsche / in de Griecxsche / ende in de Egyptische. Nimmermeer en at hy eenighe spijse die over het vier ghekoockt was. Dit is in't kort ghesept. Theonas swijcht 30. jaren.

S. MACARIUS ROMANUS.

Het leven van den Heyligen. Macarius Romanus. 23. oct.

En H. Macarius was geboren tot Romen/ende in dese Conincklijcke stadt opgheboedt. Desen (alsoo hy teghen sijnen danck tot het houwelijck gedwongen wiert) is op den dach der Bruyloft (heymelijck verlatende sijne Bruyt) van daer ghevloden. Ende is van den H. Engel Raphael door de enghe bergen ende vallepen naer de Wildernisse gelept; ende van eenen wilden esel gestiert/ende gebracht ter plaetse die hem van Godt berept was. Soo hy in de speloncke was/ vont hy daer twee jonge welpen van Leeuwen/ waer van de Moeder gestorven was: de welcke hy met eenige krupden opgevoet heeft: gebruyckende alsoo den tijt van twee jaren met hen eene woon-plaetse ende eene spijse. Den boosen vyant/ door den inwendighen haet tot Godts dienaers/ comt ende bedriecht Macarium in den schijn eender Vrouwen. Desen ongheluckigen mensch/ te laet des dupbels listen gewaer wordende/ ginck bupten/ slaende voor sijne borst/ bitterlijck weenende. De Leeuwen tot wraecke sijnder sonde zijn wech geloopen; ter tijt toe dat Macarius/ den Heere biddende/ de selve wederom gekeert zijn. Als nu de Leeuwen in de speloncke quamen/ hebben sy gegraven eenen kupl naer eens menschen lenghde: in den welcken Macarius tot den oorselen toegegaen is; bevelende aen de Leeuwen dat sy hem met aerde decken ende begraven souden. Twelck ghedaen zijnde/ heeft hy hem dry jaren in den selven kupl onthouden: tot dat de speloncke met groot gherucht omvallende/ hy eenighe krupden/ by sijnen kupl staende/ mocht plucken om te eten. Soo de dry jaren nu om waren/ zijn de Leeuwen wederom gekomen; ende wech doende de aerde/ trocken sy hem gesont upt den kupl. Den welcken op sijne knien vallende/ heeft al daer veertich dagen ende veertich nachten gebleven/ sonder sijn lichaem te verroeren. De veertich dagen overleden zijnde/ heeft hy Christus onsen Salich-maecker gesien: die welcke speloncke met sijne tegenwoordicheyt supverde ende Heylichde. Macarius dan in sijne speloncke gegaen zijnde/ heeft den Heere ghedanckt; die hem met sulcke Patientie/ tot Penitentie verheyt/ende bermhertich geweest hadde. Dit is gebeurt soo hy nu seven jaren al daer gewoont hadde/ ende maer veertich jaren out en was.

Ex Vitis Patrum.

SANCTUS PAULUS SIMPLEX.

Het leven van den Heylighen Paulus Simplex.

7. Mart.

Paulus met toenaem den simpelen/(alsoo hy sijne hupsvrouwe in overspel bevonden hadde) sonder Ex Ruffino & Palladio
pemant pet te seggen is upt den hupse/ende met grooten rouwe bevangen wesende na de woestijne gegaen: al waer hy dolende is gheraeckt by den H. Antonius; aen den welcken hy versocht den werck der salichepdt. Den H. Antonius (merckende dat hy een eenvoudich menschе was) sepde tot hem: Vp aldien dat ghy al doet 't gene dat ick u belaste/ soo moochdy ten eewigen leven komen: waerom hy sepde / dat hy hem in alles volcomentlijck gehoorsaem soude wesen. Antonius willende 't selve versoecken/ sepde: staet hier buypten mijne celle al biddende/ ter tijt toe dat ick voorcome. Paulus 't selve doende / is blijven staen soo in de hitte van den daghen / als in den rijm des nachts. Hy was soo gehoorsaem / dat het gebeurde als den H. Antonius hem wenckte te swijgen(gemerckt hy hem eene slechte redene te voren lepde:) hy sijn ghebodt soo nauwe onderhielt/dat het hem wonder docht. Antonius oefsende hem soo in de gehoorsaemhept dat hy hem somtijts te voren lepde 't gene buypten recht ende reden scheen te zijn: hy heete hem dickmaels water putten; ende alsdan 't selve om verre gieten: manden die gemaeckt waren/ dede hy hem ontvlochten ende dan wederom op maken. Een kleet dede hy hem outerren/ende weder om op maercken;ende dan wederom onterrenen. Waer door hy in korten tijdt tot groote volmaeckthept gekomen is: Gemerckt Godt den Heere soo door sijne gehoorsaemhept / als oock door sijne simpelhept / swaerder ende meerder teercken / door hem dede / dan door Antonius: want die Antonius niet en konde genesen / die sont hy tot Paulum. Vp hem wiert eens gebracht een rasenden mensch/ die van den Duyvel seer ghequelt wiert: ende alsoo hy soo seer haest niet gholpen wiert: soo sept men dat hy tot Godt den Heere / als gestoort zijnde sepde: Heere ten zy dat ghy desen mensch geneest; soo en sal ick heden niet eten. Ende van stonden aen heeft Godt hem als sijnen uytverkoren vrient/ in den welcke hy sijne vreught nam / voldaen. In deser manieren vergelt den goeden Heere sijne knechten / die hem giften van deughdelijcke wercken opofferen: ja ongelijck veel meer dan sy verdient hebben.

SANCTUS BONOSUS.

SANC-

VVen Bonosus; ja den mijnen/(oft om de waerheyt te seggē) den onsen klimt nu op den ledere van Jacob; hy draegt sijn krups/hy en draegt gene sorge voor den dach van morgen/ noch hy en siet niet over rugge om. Hy saept hier in tranen/ om hier namaels in vreugde te mayen; ende volgende Moyses hangt hy Geestelijck in de Wildernisse een metalen serpent om hooch. Siet dit kint/'twelc met ons in geleerthept is opgebracht. Hem en gebrac genen rijckdom/ende was onder sijns gelijc in grooter weerden. Desen klepn achtende sijne moeder/ suster eñ alder-beminsten broeder/neemt als een inwonder des nieuwē Paradijs/ dit verlaten Eylant ('twelck van de rupsende Zee van alle kantē by na overwelst is/vol klippen ende steen rotsen; also dat eenen mensch grouwelt die dese wildernisse aensiet) tot sijne besittinge. Hier sit hy alleen sonder eenich mede-geselle; ja liever (overmits Christus by hem is geensins alleen) siet hy hier de glorie Gods; de welcke oock de Apostelen wilders als in de woestijne gesien en hebben. Hy en siet gene stedē met hooge toorns; maer gevende sijnē cijnspenning wort sijnen naem opgeschrevē in de nieuwe stadt van't hemels Jerusalem. Sijn lichaem 'twelc met eenen sack gekleet zijnde/was schromelick om sien: maer aldus sal hy dē Heere in de wolckē gereder te gemoete komē. Daer hy woont en sijn fonteynen noch springhende wateren: dan upt de sijde Christi dranckt hy het water des eeuwigen levens. De Zee die rupscht daer oft sy raesde/ende hare barē slaende tegen't geberchte geven eene wederslach. Hier en wast geen gras / noch daer en zijn oock haghen oft lommeren: de stepge steen-rotsen maecken de plaetse schrickelijck gelijck oft 't eene gevanckenisse waer/als sy is. Ende nochtans al dit niet tegenstaende/so is hy gerust/ende onverbaert / gewapent zijnde deur de woorden des H. Apostels. Nu hoort hy Godt / nu leest hy pet Goddelijcx; nn spreeckt hy met Godt/te weten als hy bidt/ende siet misschien oock pets vremts in dat eylant/gelijck Joannes dede. Wat meynt ghy den dupvel hem al stricken lept? wat meynt ghy dat hy listen en laghen te voorschijn brengt? Misschien met sijnen ouden treck sal hy hem broot bieden om in de woestijne te eten. Maer God Almachtich heeft den Dupvel genoech geantwoort/ te weten. Een mensch en leeft niet alleen by dē broode. By avonturen sal hem bieden rijcdom. Maer men sal hem antwoorden: de gene die rijckdom soeckt, valt in bekoringe: eñ in den val: oft oock misschien sal hy 't lichaem swack ende kranck maken; maer men moet hem met den Apostel seggen: Hoe ick na de lichaem swacker ben, hoe ic na den geest vromer ben. Oft hy sal ten lesten hem met de doot drevgē: maer daer tegē moet hy hoorn. Ick soecke ontbonde, ende met Christo te wesē.

Hieron. Epistola. 41. ac Ruff Gen. 28. Matth. 16 Lucæ 9. Psalm. 125. Num. 21.

Matth. 11.

1. Thess. 4.

Ephes. 6.

Deut. 8.

Tim. 6.

Galat. 6.

Philip. 1.

SANCTUS APOLLONIUS.

Het leven van den Heyligen Vader Apollonius.

Beschreven door Ruffinus ende Palladius.

Och hebben wy eenen anderen Heyligen man gesien met naem Apollonius/ den welcken was woonende in Thebaiden by de palen van Hermopolis/ in de naest-leggende wilderniſſe onder eenen berg/ hebbende onder hem kloosters: want hy eenen Vader was van ontrent 500. broeders: ende Godt dede groote kracht van teeckenen ende wonderlijcke mirakelen door hem. Hy was by naer tachtentich jaren out doen wy sagen/ dat hy nu met de meeste menichte van Monicken omringhelt was. Sy seyden dat Apollonius vijfthien jaren out zijnde / nae die wilderniſſe is getrocken in een hol / in't welck hy heeft begonst te woonen; sonder op-houden dagh ende nacht in sijne gebeden besich zijnde. Sijn kleet was een korten rock van werck gemaerckt: ende hy hadde eenen doeck/ die sijnen hals ende hooft bedecte. Hy vermaende de sommige tot contemplatie: sommige leerde hy dat sy de deught souden volgen/ die in het wercken gelegen is; toonende eerst met de wercken het gene dat hy hen vermaende te doen met de woorden. Hy en at niet dan krupden die van selfs in de aerde wassen. Hy leerde alle daghe dat men sy-selven vercieren soude met deughden / ende de bestormingen des duyvels in het beginsel der gedachten geheelijck af slaen. Want als het hooft des serpents vertreden is; so is sijn geheel lichaem doot. Want daerom beveelt ons Godt/ dat wy souden gade slaen het hooft van het serpent; op dat wy terstont van den beginne geensins en souden ontfangen eenige quade oft duyple gedachten in onse herten. Hoe veel te meer en behoort men niet toe te laten dat de verbeeldinghen onser ghedachten hen in onse herten verspreyden/ de welcke hy van het beginsel verbiedt te ontfanghen? Hy vermaende noch dat wy souden arbeyden om malkanderen te boven te gaen in alle deughden; ende dat in desen lof niemant hem en soude laten overwinnen van eenen anderen. Daer upt (seyde hy) sult ghy weten dat ghy in deughden voort-gaet by aldien ghy-lieden ghene genegenthept en hebt tot wereltlijcke begeerten; want dit is het beginsel der gaven Godts. Al wat hy van Godt begeerde / dat verkreegh hy terstont. Hy sagh oock sommighe revelatien oft Goddelijcken openbaringhen want hy

Apollonius vader van 500. Monicken.

De beginselen van de quade gedachten moet men verpletten. *Genes. 3.*

Niet beweegt te worden tot wereltlijcke begeerten, is een teken van den geestelijcken voorganck in deuchde.

heeft gesien sijnen outsten Broeder/ die oock selve gestorven was in de woestijne / ende hadde hem in eene schoone maniere van leven te boven gegaen;met den welcken hy oock langen tijt geleeft hadde in de wildernisse. Ende als hy voor sy-selven was biddende / dat hem den Heere haestelijck soude halen / ende met sijnen Broeder de eeuwighe ruste in den Hemel laten genieten ; is hem van den Salich-maecker geantwoort / dat hy noch een luttelken op der aerden moest verkeeren / tot der tijt toe dat daer veel navolghers van leven souden sijn : want hem een groote menichte van Monicken soude bevolen worden. Ende gelijck hy dit ghesien heeft/soo is het oock geschiet:want als daer veel Monicken van alle kanten / door dien dat sy van hem veel hoorden seggen/ tot hem ghekomen waren/ ende dat daer door sijne leeringe ende leven seer veel gheheelijck de werelt verloochent hadden ; soo is daer eene t'samen-wooninge der Broederen geweest tot vijf hondert toe. Wy hebben van dese schare ghesien als een Enghelsch heyr-kracht met alle deughden toegerust. Want so veel volcx als daer in de steden is/by naer sulcke groote menichte van Monicken is daer in de wildernisse. Wy hebben daer oock sommighe van de natie der Mooren met de Monicken sien leven / ende dat veel van de selve de andere Monicken in deughden verre te boven gingen : soo dat in hen oock de Schrifture schijnt vervult te wesen/ die daer seght : Mooren-lant sal sijne handen tot Godt voor uptsteken. Eenen van de Broeders badt den Vader dat hy terstont Godt voor hem wilde bidden / op dat hy eenighe gratie mocht verkrijgen. Ende als hy gebeden hadde/ wiert hem gegeven de gratie van ootmoedichept ende sachtmoedichept : soo dat sy hen alle verwonderden/ dat hy soo sachtmoedich was. Voorwaer veel van hen-lieden en quamen maer ter neghenster uren van den bergh; ende naer dat sy het Heylich Sacrament des autaers ontfangen hadden / klommen sy wederom naer den bergh; te vreden wesende alleenlijck met dese Ghoestelijcke spijse : ende dat deden sy veel dagen achter malkanderen. Sy waren boven maten met blij-gheestichept overgoten; ende dusdanigh verheughen des herten was in hen-lieden/ als in eenighe menschen ter werelt konde wesen. Hy vermaende hen seer neerstelijck/ seggende: Dat in hen niet en behoorde eenige droefheyt te zijn / wiens salichept in Godt is/ ende wiens hope in het Rijck der Hemelen staet. Laet (sepde hy) de Heydenen hen bedroeven;laet de Joden schreyen ; laet de sondaers treuren ; maer laet de rechtveerdighe hen verblijden. Want de gene die aertsche dingen in hunnen sin hebben / die verblijden hen in aertsche dingen : hoe en sullen wy niet altoos blijde zijn/die de hoope hebben van sulcke groote glo-

Groote menichte der Monicken in Egypten.

Psalm. 67.

Apollonius verkrijght voor een ander ootmoedicheyt end sachtmoedicheyt. Sommige van sijne Broeders leven veel dagen alleen op de dagelijcksche communie.

rie/

rie / ende verheyden de eeuwicheyt; aengesien dat den Apostel ons raet / seggende: Meest altijt blijde / bidt sonder ophouden / danckt Godt in alle dingen. Ende de Monicken (seyde hy) indien het mogelijck zy / als het eenichsins geschieden mach / moeten alle dage ten Heyligē Sacramenten gaen. Want die sy-selven verre daer af hout / Godt gaet oock verre van hem: maer die dat dickwijls doet / die ontfanght dickwijls den Salichmaecker. Want dit is / seyde hy / eene salige stemme: Die mijn vleesch eet / ende mijn bloet druckt / blijft in my / ende ick in hem. Dat is de Monicken goet / die dagelijcx houden de gedachteniſſe van de salige Passie. Dat sy hen oock dagelijcx berept maecken / dat sy geheel weerdich zijn om te ontfangen de Hemelsche Sacramenten / want alsoo verkrijgen wy oock vergiffeniſſe der sonden.

1. Tess. 5.

Hy leert hoe goet het is alle dagen te communiceren.

Ioan. 6.

Het leven van den H. Vader Copres

Priester, ende van de H. Vader Mutius,

Beschreven door Ruffinus ende Palladius Bisschop.

DAer was eenen Priester met naem Copres / in de Wilderniſſe een klooster hebbende / eenen Heyligen man / ontrent tachtentich jaren out; veel wondere wercken doende / geneſende sieckten / ende werpende de Duyvelen upt de lichamen. Desen ons gesien hebbende / heeft ons gegroet / ende heeft ons ghevraecht wat in de werelt al gheschiede. Ende ter wijlen dat Copres ons vertelde het gene dat van de Out-Vaders wel ende deughdelijck ghedaen was: Een groot mirakel / seyde hy / heeft my Godt gegeven in de teghenwoordichept van veel: Want als ick eens in de stadt ghegaen was / hebbe ick eenen man gevonden / die eenen Tovenaer was / ende eenen Manicheeuschen Ketter / die veel volck verleyt hadde: ende als ick hem in 't openbaer niet en konde doen ghelooven / hebbe ick my gekeert tot het volck / ende gesept: Stoockt een groot vier op de strate / ende laet ons daer beyde ingaen: ende die van ons beyde onbeschadicht blijft van de vlamme / die heeft het oprecht geloof. Dit gedaen zijnde / na dat de schaeren het vier rasschelijck ontsteken hadden / trocken sy hem met my in 't vier. Maer hy seyde: Laet elck alleen daer in gaen: ende ghy moet daer eerst in gaen: aengesien ghy dese wet gestelt hebt. Ende als ick my in den naem Christo gesegent hadde / ende daer in gegaen was; soo heeft haer de vlamme ter eender ende ter ander syden af-gedeylt; ende sy en heeft my niet beschadicht / na dat ick eene halve ure lanck daer in gestaen hadde. Het volck siende dit mi-

Copres Priester gen eeft veel siecken.

Hy bevesticht het oprecht geloof met een mirakel.

Hem segenende met het kruys blijft hy ongequest van 't vier.

rakel /

rakel / heeft seer luyde geroepen / ende dwongh den toovenaer / om door het vier te gaen: maer hy en wilde niet / ende was vervaert. Dies niet-tegenstaende heeft het volck hem opgevat / ende in 't midden van de vlamme ghestooten: ende geheel rontom verbrant zijnde / hebben sy hem upt de stadt gheworpen / ende riepen: Verbrant den bedriegher levendich. Doen hebben my de scharen genomen / ende hebben my gheresen; my brengende in de kercke. Daer was in onse tijdē eenē seer vermaerden man met namen Pater Mutius / die in dese plaetse den eersten Monick geweest is / ende heeft in dese gheheele wilderniſſe ons alder-eerst den wegh der salichept ghethoont. In den eersten tijt sijnder bekeeringhe / als hy in de wilderniſſe was / ende eene geheele weke lanck gevast hadde; soo seght men dat hem eenen man is te ghemoet ghekomen in de woestijne / hebbende broodt ende water; den welcken hem vermaent heeft den kost te nemen / die hem van den Hemel ghesonden was. Daer hebben noch veel andere Vaders voor ons geweest / doende Hemelsche ende wonderbare teekenen. Ock leest men dat Pater Mutius de Sonne heeft doen stil staen / als sy soude ondergaen / om hem te lichten door de woestijne / terwijlen hy gingh tot eenen die sieck lach: het welck aldaer by de menschen eene groote verwonderinge brochte.

Na eene weke vastens wort hem broot gebrocht.

Hy doet de Sonne stil staen.

Het leven van den H. Abt Syrus, Isaias, Paulus, ende Anuph,

Beschreven door Ruffinus ende Palladius.

DAer-en-boven voeghde hy dit hier noch by: Den Abt Syrus (sepde hy) ende Isaias / ende Paulum zijn malkanderen te ghemoet gekomen op den kant der rivieren. Het waren mannen seer rechtveerdich / van groote abstinentien / ende seer volmaeckt in het religieus leven. Dese gingen om te besoecken eenē Eremijt met naem Anuph. Het klooster daer sy na toe-repsden / was bry dach-repsen verre. Als sy dan wilden over de riviere gaen / ende gheenen middel en hadden om daer over te komen / sepde sy tot malkanderen: Laet ons van den Heere gratie begeeren / op dat de repse van ons goet werck niet belet en worde: ende sy hebben den Heere met geboogde knien gebeden: ende als sy hun gebedt volepndicht hebbende / op-gestaen waren; siet / sy sien aen den kant een schipken aen komen / geheel toe-gerust zijnde tot de repse die sy doen moesten. Dit schipken in-getreden zijnde / zijn sy soo suellijck voort-gevaren / dat sy op eene ure tijts de gheheele repse (die sy ander-

sins

sins in dyp dagen tyts hadden moeten doen) af-lepden. Ende als sy aen het lant gekomen waren/ heeft Isaias gesept: Den Heere heeft my den man gethoont/ tot den welcken wy ons haesten/ ons in 't gemoet komende / ende die de secreten onser herten sal openbaren. Ende Paulus sepde ock: Den Heere heeft my ock getoont dat hy hem na dyp dagen upt dese werelt sal nemen. Als sy dan den wegh die tot het klooster lept / begonsten in te gaen; soo is hen in 't gemoet gekomen den boven-genoemden man: den welcken hen groetende / sepde: Ghebenedyjdt zy den Heere / die my u-lieden nu in den lichaem/ende te bozen in den Gheest heeft getoont. Doen sepde Paulus tot hem: Vertelt ons vande deuchden ende mirakeleuse daden/die ghy binnen u leben gedaen hebt/ daer ghy den Heere mede behaeght hebt. Want naer den derden dagh sult ghy gaen tot Godt: want ons den Heere vertoont heeft dat hy u van dese werelt sal op-nemen. Doen sepde hy: My en gedenckt niet dat ick pet groots de daghen mijns levens uptghericht hebbe. Dit hebbe ick nochtans van den tyt dat ick den Naem onses Salich-maeckers in de meeste vervolginge beleden hebbe / bysonderlyck bewaert; dat daer naer de belydenisse der opzechter waerhept nopt eenige logentale upt mijnen mont gekomen en is; ende dat ick nopt aertsche dingen en hebbe begeert om lief te hebben: ende de gratie onses Heeren en heeft my in alles ock niet ontbzoken. Aerdtsche spyse en hebbe ick ock niet gegeten; maer den Engel heeft my dagelyck gespyst met de Hemelsche spyse. Gheene begeerte van eenich ander dinck en is in mijn herte gekomen / dan van Godt. Den Heere en heeft voozmy ock niet verbozgen gehouden het gene dat daer op der aerden gheschiede: noch sijn Goddelyck licht en is mijn herte nopt ontnomen geweest; hebbende altyt een vierich begeeren om hem te sien. Daer-en-boven heeft hy sijnen Enghel by my altydt doen staen; die my was leerende. Al wat ick van Godt begeert hebbe/ hebbe ick terstont van sijne Goddelycke milthept verkregen. Hy heeft my dickwils getoont de menichte der Enghelen/ die tot sijnen dienst rontom hem stonden. Ick hebbe ghesien de Chooren der rechtveerdigen / de vergaderinge der Martelaren/ de scharen der Monicken / ende van alle Heyligen; der welcker geduricb werck niet anders en is dan den Heere altyt te pryssen ende te gebenedyden. Dese ende veel andere dingen ons vertellende dyp dagen lanck / heeft hy op den derden dagh sijnen Geest gegeven: ende terstont sien sy dat sijne siele van de Engelen opgenomen wiert / ende tot de Hemelen gevoert: alsoo dat sy het geklanck der lof-sangen selve hoozden / met de welcke de wechrepsende siele in het geselschap van alle de Engelen Godt loofde.

Anuph en heeft noyt gelogen.

Hy wordt van den Engel gespijst.

Hy wordt van sijnen bewaren-den Engel geleert.

Hy siet der glorie de Engelen.

Syne siele wort met eenen lofsanck der Engelen in den Hemel gevoert.

Het

SANCTUS HELENUS.

Het leven van den H. Helenus Abt,

Beſchreven door den H. Hieronymum Prieſter, Ruffinum, ende Palladium Biſſchop.

DAer is noch eenen anderen Heyligben man gheweest met Naem Helenus. Deſen is van ſijne kintſheyt af in den dienſt Gods met alle verſtervinge ſijns ſelfs ende ſupvere onderwijſinghe opgevoet / ende alſoo tot groote verdienſten gheko-men. Want hy noch een kint zijnde in het kloo-ſter / als daer eenich vier van noode was / het welck men in de gebuerte moest gaen halen; ſo droegh hy gloep-ende kolen in ſijnen ſchoot / ſonder eenighe hinderinghe ſijnder klederen: over het welck de Broeders die daer tegenwoordigh waren / hen verwonderende / begeerden den goeden wille ſijns herten / ſijnen pver / ſijn leven / ende ſijne verdienſten na te volgen. Hy is getrocken in de wilderniſſe / ende aldaer heeft hy ſpſelven met vaſten gecaſtijt. Hy wiert van de Goddelicke vooꝛſienichept met eene wonderbare ſoetichepdt van ſpijſe vermaeckt. Hy heeft in de ſelve plaetſe een ſpeloncke gevonden / in de welcke hy eenigen tijt geruſt heeft.

Helenus draecht vierige colen in ſijn kleet ſonder letſel.

S. ELIAS ÆGYPTIUS.

Het leven van den H. Elias Abt,

Beſchreven door Ruffinum ende Palladium.

NOch hebben wy eenen anderen Out-Vader gheſien in de wilderniſſe van Antinoo (de welcke is de hooft-ſtadt van Thebaida) met Naem Elias/ die hondert ende thien jaren out was. Sy ſeyden veel groote ende heerlijcke dingen van hem. Hy was ſeer vermaert / nademael hy in die grouwelijcke wilderniſſe gheleeft hadde t' seventich jaren. Wy vonden hem in eene aſſichtighe ende ſchyomelijcke ſpeloncke. Hy dede dagelijcx wondere teeckenen / ende en hielt niet op van de ſiecken te gheneſen. Sijnen koſt was een wepnigh broodts ende een luttelken olijven tot ſijnen uptterſten ouderdom toe: maer in ſijne jonckheyt en at hy altoos maer eens ter weecke.

Elias is hondert ende thien jaren out.

Elias leeft 110. jaren in de wilderniſſe.

Hy vaſt dickwijls eene geheele weke.

S A N C T U S P I T Y R I O N.

Het leven van den H. Vader Pityrion,

Beschreven door Ruffinum ende Paliadium.

WY hebben oock gesien in Thebaida eenen seer hoogen/ epsschelijcken ende steylen bergh by de riviere / ende Monicken daer op woonende in speloncken. Den Vader van dese Monicken was geheten Pityrion; den welcken eenen van de Discipelen des eerweerdigen ende Heyligen Antonij geweest hadde. Desen dan veel met salige vermaninghen stichtende / ende met veelderley leeringen onderwijsinge / leerde ons bysonder van het onderschepden der Geesten/ seggende: Is 't saecke dat daer pemant is / die de Heerschappye over den boosen Helschen vyandt wil houden / die moet eerst Heerschappye hebben over sijne eygen gebyeken ende genegentheden. Alle die dan de Duyvelen willen upt-jagen/ die moeten eerst de begheerlijckheden van hun-lieder gemoet t' onder brengen. Als ghy dan eenich gebyeck van uwe eygen genegentheden sult van u gewoyen hebben; soo sult ghy den boosen Duyvel lichtelijck upt de lichamen konnen woyen. Ende daerom moet men met alle mogelijcke middelen poogen sijne eygen gebyeken te verwinnen ende upt te ropen; op dat wy oock de verdoechte Helsche dyaecken mogen overwinnen / die dusdanige gebyeken hen onderwoyen. Desen Eerweerdigen Vader en gaf aen sijn lichaem maer tweemael ter weke een luttelken voetsels ende spijse / namentlijck op den Sondagh ende op den Donderdagh.

Pityrion den discipel van den H. Antonius.

Hy is seer kloeck in het onderscheyden der Geesten.

Hy leert hoe men de duyvelen saluyt-werpen.

Hy en at maer twee mael ter weke.

SANCTUS PAPHNUTIUS.

Het leven van den H. Vader Paphnutius Eremijt,

Beschreven door Ruffinus, Palladius Bisschop, ende Pelagius Diaken Cardinael.

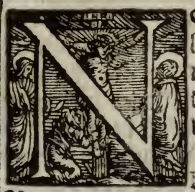

Och hebben wp ghesien het klooster van den Heyligen man Gods Paphnutius/ die den alder-vermaersten Eremijt van dat lant was / ende woonde op de upterste palen der wildernissen / in de gewesten van de Heerlijcke stadt des lantschaps van Thebaiden / Heracleos genaemt. Van desen hebben wp dooz de gheloof-weerdige verhalinge der vaderen bevonden / dat hy een Enghelsch leven was leydende. Hy heeft volhert in vasten ende bidden; sy-selven altijt tot grootere ende meerdere volmaeckthept begevende. Hy heeft den Heere ghebeden / dat hy hem soude thoonen wien hy onder de menschen ghelijck was. De Goddelijcke stemme heeft hem gheantwoozt: Ghy zijt gelijck eenen koopman die goede peerlen soeckt. Maer staet nu op / ende en vertoeft niet: want u sal eenen man tegen komen / den welcken ghy zijt. Ende Paphnutius sonder verbeyden uptgaende / heeft gesien eenen man / die eenen koopman was van Alexandzien/ Godtvzuchtich ende Chzistum liefhebbende. Desen vooz twintich dupsent goude kroonen koopmanschap met dzy schepen upt Thebaiden bzengende/ende thien sacken hant-vzuchten sijne knechten op-gelept hebbende / om die tot het klooster van den man Gods te dzaghen / heeft daer upt oozsake ghenomen om by den H. Paphnutium te komen. Ende soo haest als hy den koopman sach / heeft hy gesept: Wat doet ghy / O kostelijcke ende Godt-aengename siele? Hoe lange doet ghy aertsche koopmanschap / ende en komt niet aen de Hemelsche goeden? Wozt eenen koopman van het Hemelrijck daer ghy toe gheroepen zijt/ ende volght den Salich-maecker / die u eer langhen tijt sal komen halen. Ende hy / sonder eenich upt-stel/ heeft sijne knechten bevolen / dat sy alle het gene dat daer overschoot (want hy veel daer af dooz sijnen eygen persoon upt-gedeelt hadde) onder de armen soude upt-reycken. Ende hy volgende den H. Paphnutium in de wildernisse / is van hem in de selve plaetse gestelt / in de welcke de voozgaende Eremijten tot den Heere waren op-ghenomen / die insghelijcx van hem in alle

Paphnutius badt dat hem soude veropenbaert worden wie hem gelijck was.

Een koopman van Alexandrien wort by Paphnutius geleken.

Geestelijcke oeffeningen ende Goddelijcke wijsheyt gesticht ende onderwesen zijnde / aldaer volhert heeft. Ende daer bleef hy geduricht in gebeden. Een luttelken tijts daer naer heeft hy het lichaem verlaten / ende is gewozden eenen bozger des Hemels. Sy sepden van den Abt Paphnutius / dat hy niet lichtelijck wijnen en dzonck: ende op eenen tijt repsende / is hy ghekomen in eene vergaderinghe van moozdenaers / ende hy heeft hen ghevonden dzinckende: ende die den oppersten der moozdenaren was / heeft hem gelent / ende wist wel dat hy genen wijn en dzonck: Siende hem dan seer vermoept van den arbept des wechs / heeft hy eenen beker met wijn ghevult; ende in de andere handt een bloot sweert houdende / heeft hy ghesept tot den Out-Vader: Indien ghy niet en dzinckt / ick sal u dooden; Den Out-Vader wetende het gebodt Gods / ende begerende den armen mensch te winnen / heeft het genomen ende gedzoncken. Desen Pzince der Moozdenaers siende dese ootmoedichept / ende geraeckt wesende van de Goddelijcke genade / heeft hy leet-wesen gekregen / ende by hem penitentie gedaen / seggende: Vergeeft het my / Abt / ick hebbe u bedzoeft. Ende den Out-Vader sepde tot hem: Ick geloobe in mijnen Godt / dat hy dooz desen dzanck met u sal bermhertichept doen in dese ende in de toekomende werelt. Waer op den oppersten der moozdenaren heeft gheantwoozt: Ende ick gheloobe in Godt / dat ick boozt-aen niemant meer eenich quaet doen en sal. Ende den Out-Vader heeft de geheele vergaderinge der Moozdenaren gewonnen / om dies wille dat hy om Gods wille hem hadde ondergheben in hunnen wille. Niet seer lange daer naer / als Paphnutius selve sijn leven in alle oeffeninghen ende arbept der abstinentien gelept hadde soo is den Engel by hem gekomen seggende: Komt ghebenedijden in de eeuwighe Tabernakelen Gods. Ende eenen dach / (naer dat hem dit veropenbaert was) noch lebende / als daer sommige Pziesters dooz openbaringe tot hem gekomen waren; soo heeft hy aen hen allen te kennen gegeben dat hem den Heere veropenbaert hadde. Ende als hy van alle dingen in 't besonder seer wijselijc hadde gesproken / heeft hy sijnē geest aen sijnē Goddelijcken Schepper gegeven. De Pziesters die daer tegenwoozdich waren / ende alle de bzoeders hebben hem oogblijckelijck van de Engelen sien op-nemen / lof-sangen singende / ende Godt lobende. Al was Paphnutius boven tnegentich jaren out / nochtans en heeft hy nopt toegelaten dat pemant jongers den arbept van water op sijne schouderen te dzagen hem afname. Wat baet het (sepde hy) eenige saecken hoochlijck te beginnen / ten zy dat het epnde den beginne gelijck is? Tot de volkomenthept en konnen wy niet geraecken / is 't dat wy die niet

Paphnutius de moordenaers in wijn te drincken gehoorsaem zijn de, bekeert hen alle te samen.

Paphnutius wort van den Engel geroepen.

De siele van Paphnutius wort van de Engelen in den Hemel gevoert.

Cassian. collat. 8.

en kennen: oft al kennen wp die / indien wp die met de wercken niet en poogen te volbzengen. Wp moeten met alle neerstichepdt ons haesten / dat onsen inwendighen mensch alle den rijckdom sijnder gebzeecken / die hp in dat out voozgaende leven / aen getogen heeft / af-wozpe ende verstrope: de welcke den lichaem ende de siele gestadichlijck aen-klevende / eygentlijck onse zijn: ende ten sp dat wp die binnen ons leven af-snijden oft af-werpen; soo en sullen sp oock niet op-houden ons te volgen na de doot: want alsoo de deughden / oft de liefde selve (die eene Fontepne der deughden is) die in dit leven verkregen zijnde / haren lief-hebber na de doot schoon ende blinckende maeckt: alsoo maecken de ondeughden de siele in der eeuwichepdt met lelicker swarter verwen ongedaen. Want de schoonhepdt oft lelijckhepdt der sielen wozden van de deughden oft van de ondeughden gebaert. De sommighe sullen alsulcke schoon-blinckende verwe ontfangen / dat sp van den Propheet verdienen te hoozen: Den Koninck sal begeeren uwe schoonhepdt: oft sal alsulcke lelijcke verwe ontfangen dat sp hunsselfs mismaeckthepdt belijden sullen / ende seggen: Stinckende ende vupl zijn mijne wonden ghewozden van het aensicht mijnder onwijshepdt. Als den Heere ooch selve seght: Waerom en is de wonde der dochter mijns volcx niet verbonden? Als wp deser werelt Rijckdommen verlaten; so en hebben wp noch het onse niet verlaten noch versaeckt; want het ons niet toe en behoozt: al is 't saecke dat wp ons daer in verheffen / als wp die hebben beerft. Want (soo ick ghesept hebbe) niet en is onse / oft wp en hebben niet dan alleen het gene dat in der herten is / ende het gene dat wp met der herten besitten / ende alsoo aen onse siele is klevende / dat het ons niemant benemen en mach. Ons behoozt dat seecker te wesen / al oeffenden wp alle deughden met grooten arbept sonder ophouden; nochtans en mochten wp geensins met onse neerstichepdt tot de volkomenthepdt ghetaecken; noch met menschelijcken arbept tot sulcken hoogen loon der salichepdt komen / ten waer dat onsen lieven Heere onsen mede-wercker waer ende ons herte stierde tot het gene dat ons doer toe voozderlijck waer. Daerom sullen wp altijt met David bidden ende seggen: Volmaeckt mijne voozt-gangen in uwe toepaden; op dat mijne voetstappen niet beweeght en wozden. Ende hp heeft mijne voeten gestelt op den steen / ende mijne gangen geschickt / etc. Aldus en mach genen gerechtighen mensch in der gerechtichepdt blijven staende / ten zp dat de Goddelijcke guedertierenthepdt den waggelenden ende den vallenden te hulpe kome. Noch die Heplighe mannen en hebben die weghe-stierinqhe daer sp mede tot de volkomenthepdt der deughden quamen / aen hunsselfs vzomichepdt

Collat. 3. cap. 8.

Deught hoe schoon sy de siele maeckt.

Psalm. 44.

Psalm. 37.

Ierem. 8.

Collat. 3. cap. 10.

Cap. 12.

Psalm. 16.

Psalm. 39.

Collat. 3. cap. 13.

niet toegheschreven: maer sy baden den Heere / ende sy seyden: Leydt my in uwe waerheyt / ende stiert mijnen wech in u aenschouwen / ende maeckt my kennelijck den wech daer ick in wandelen mach. Sommighe andere en hebben dit alleenlijck in den geloove / maer oock mede in 't ondervinden gevoelt / doen sy seyden: Ick hebbe 't bekent / Heere / dat eens menschen wech in sijne macht niet en is: noch 'ten is des mans macht niet dat hy wandelt / ende te recht beschicke sijne wegen. Ende Godt sprack tot Israel: Ick sal hem beschicken als eenen gropenden abeelboom: upt my is uwe vrucht gevonden. Oock en verkregen die Heylighe mannen dat verstant in de Wet Godts niet met lesen; maer overmits der leeringhen ende der inlichtinghe Godts begeeren sy 't dagelijcx te ontfangen; seggende: Thoont my / Heere / uwe weghen; ende leert my uwe paden. Ontdeckt mijne oogen / ende ick sal aenmercken de wonderlijckheden van uwe wet: ende leert my uwen wille doen; want ghy sijt mijnen Godt. Ende / Heere / ghy leert den mensch de wetenthept. Den Heyligen man David en vermat hem dat verstant / daer men de geboden Godts mede bekennen mach / niet van sy-selven te hebben; maer te verkrijgen van den Heere / als hy seght: Heere ick ben uwen knecht / geeft my verstant / op dat ick uwe geboden leeren mach. Al hadde David na den natueren een verstant / daer mede en konde hy de geboden Godts niet verstaen. Daerom badt hy om de dagelijckschе inlichtinge des Heeren / om de wet Godts Geestelijck te verstaen. O Godt / (seyde David) maeckt stantvastich het gene dat ghy in ons ghewrocht hebt; vertoonende dat het niet genoech en is dat hy hem het begin der salichept geest / 'ten zy dat hy die met de selve vermhertichept / ende met de dagheljckschе mede-werckinge volmaecke.

Psalm. 34. *Psalm.* 5. *Psalm.* 142. *Ierem.* 10.

Oze. 14.

Collat. 3. *cap.* 14. & 15.

Psalm 24.

Psalm 118.

Psalm 93.

Psalm 118.

Het leven van den H. Isidorus Abt,

Beschreven door Ruffinus Priester, ende door Palladius Bisschop van Helenopolis.

Isidorus heeft duysent Monicken onder hem.

Daer-en-boven hebben wy in Thebaiden gesien het vermaert klooster van den H. Isidorus / daer duysent Monicken in waren. Het was seer wijt in 't begrijp / wesende omringhelt met eenen muer; ende het hadde van binnen seer veel putten. De broeders leefden in stillichept ende gerustichept; hen selven met gebeden ende Godtvruchtige oeffeningen bekommerende. Ende het meeste ende het won-

derlijck-

derlijckste dat daer in te bemercken staet / is / dat niemant van hen allen in eenige sieckte oft kranckheyt valt: maer een peghelijck / als het eynde sijns levens is aenstaende / weet dat volkomelijck te voozen: ende na dat hy aen de Bzoeders sijnen uptgangh heeft te kennen gegeven / ende een pegelijck aen Godt bevolen / neder-leggende sijn hooft / geeft hy blijdelijck sijnen Geest. Eenen Bzoeder heeft den Abt Isidozus gebzaecht / segghende: Waerom vzeesen u de Duyvelen soo seer? Den Out-Vader sepde tot hem: Nae dat ick Monick ben ghewozden / heb ick altijt ghearbeydt dat de gramschap tot mijne keele niet op en soude klimmen / ende dat ick gheene grammoedighe woozden en soude uptspzeken. Hy heeft ghehadt sulcke groote gratie / kennisse / ende verstandt / dat hy oock zijnde over maeltijt / in den Gheest opgetogen wiert / ende dat hy stom wiert ende sonder gevoelen.

De sachtsinnicheyt verdrijft de Duyvelen.

Hy wort in den Geest opgheto-gen.

Desen Heyligen Vader dan na dat hy met eenen harden ende langen strijt overwonnen hadde het vleesch / de werelt / ende den Duyvel / ende sijne siele verciert met alderhande deughden / heeft hem sijnen Velt-Heer Chzistus Jesus tot hem gheroepen in de eeuwighe woon-steden / om voor sijnen arbeyt de triumphante kroone der salichept te ontfangen.

Het leven van den H. Serapion Priester,

Beschreven door Ruffinus ende Palladius.

WY hebben noch in het Landtschap van Arsenoiten den Pziester Serapion ghesien / eenen Vader van veel kloosters; onder wiens sozge veel verschepden kloosters by na van thien dupsent Monicken gestelt waren: die het meestendeel van den loon des arbepts hunder handen (den welcken sy principalijck in den tijt des ooghsts verkregen) tot den voozgemelden Vader bzengende / tot het gebzuyck der armen ozdineerden ende schichten. Wy hebben oock in het Lantschap van Memphis ende Babylonien ontallijcke menichten van Monicken gesien: by de welcke wy verschepden gratien van deughden / ende schoone vertierselen van manieren hebben gevonden. Daer was noch eenen anderen met Naem Serapion / toeghenaemt Sindonites / dat is / Lijnwaetdzager (want hy en hadde nopt meer dan eenen lijnen kleet aen:) desen oeffende hem in groot gebzeck ende armoede; alle sijn besit ende rijckdom verlatende. Ende al en konde hy niet lesen; nochtans sepde hy geheele Heylige Schzifture van bupten. Hy nut-

Serapion Vader van thien duysent Monicken.

Hy en dede niet aen dan een lijnen kleet.

Hy is alleen door Godt ghelleert.

tede niet dan Broot ende water: ende ſijnen mont was altijt beſich met de H. Schrifture. Den Prieſter Serapion ſeght: Het
Caſſ. coll. 5. cap. 4. voordert ſeer veel de gene die om puerheyt arbeyden / dat ſy de materien ende objecten daer de vleeſſchelijcke paſſien af-komen/ met den alder-eerſten ontwijcken ende ſchouwen: op dat de ſiecker ſiele daer af gene oorſake noch gedenckeniſſe gebaert en worde. Ende der ſiele is grootelijck van node eene wackere aendachtichept der Schrifturen/ ende neerſtighe sorghvuldichept tot de eenichept; op dat ſy niet benijnichs daer af en ontfanghe. Dat
Collat. 5. cap. 10. opſtaen der ydeler glorien gheeft aen de hoogheerdye een voedtſel om haer te volgen. Hierom indien men de hoogheerdye begeert te verwinnen/ moet men de ydele glorie onder de voet worpen. Het
Cap. 14. ghemoet der menſchen verkrijght in elcke victorie eene nieuwe kracht. Een peghelijck moet hem ſelven te ſtrijden ſetten na dat hy beſtreden wort: ende na de verwinninghe der ſtrijden ſullen wy tot de puerheydt des herten ende tot de volheydt der volmaecktheyt moghen komen. De Out-Vader ſeyden dat Serapion Sindonita door eenen anderen Religieus ſy-ſelven hadde
Cap. 17. doen verkoopen aen ſommighe heydenſche menſchen voor twintich goude penningen: ende als hy de penningen ontfangen ende wel toe-geſegelt wech gheſteken hadde/ heeft hy die wel bewaert:
Hy heeft ſy-ſelven aen de kamerſpeelders verkocht, om die te brengen tot Chriſtum. ende hy heeft ſoo lange by de Kamer-ſpeelders gebleven die hem gekocht hadden / ende hen gedient/ tot dat hy hen tot het Chriſten geloof bekeert/ ende van het kamer-ſpeelen ghetrocken hadde. Met lanckheyt van tijde is eerſt bekeert geweeſt den meeſterkamerſpeelder / daer na de vrouwe / ende achter-naer het geheel hupsgeſin. Als ſy dan beyde gedoopt waren/ verlieten ſy het kamerſpeelen: ende als ſy tot een eerbaer ende Godvruchtich leven gekomen waren / hebben ſy den man Gods ſeer ge-eert. Dus ſeyden ſy tot hem: Komt hier/ broeders/ wy ſullen u vry maken; aenghemerckt dat ghy ons vry ghemaeckt hebt van eene lelijcke ſlavernye. Hy ſeyde tot hen: Aenghenſien dat Godt ghevrocht heeft / ende dat uwe ſielen ſalich gheworden zijn; ſoo ſal ick u-lieden mijne converſatie die u verborghen is / ſegghen: Ick hadde mede-lijden met uwe ſielen/ doen ick vry weſende/ een Religieus leven leyde; ick ben eenen Egyptenaer van gheboorte; ende ick verkochte my ſelven/ om dat ick u-lieden ſoude behouden. Ende
Hy veracht het gout. want Godt u in genade genomen heeft/ ende dat uwe ſielen door my armen ſondaer ſalich gheworden zijn; ſoo neemt uwe goude penninghen weder; op dat ick oock andere menſchen mach helpen. Maer als ſy hem ſeer gebeden ende belooft hadden/ ſeggende: Wy ſullen u als onſen Vader ende Heere houden / blijft alleenlijck by ons; ſoo en hebben ſy hem daer niet konnen toe bren-

gen.

gen. Doen seyden sy tot hem: Geest het gout den armen; want dat heeft ons geweest eene oorsake der salichept: maer komt ons doch ten minsten eens binnen een jaer besoecken. Ende also is hy van hen gheschepden. Doen is hy na veel repsens ghekomen in Grieken-lant: ende als hy ghekomen was in de contreyen van Lacedemonien/ heeft hy gehoort dat daer eenen onder de principaelste van de stadt eene Manicheeusschen ketter was met sijn gheheel huys; ende dat het anders eenen goeden man was. Aen desen heeft hy sy selven wederom met eene groote liefde verkocht: ende als hy hem binnen twee jaren tijts ghebrocht hadde van de ketterye/ende sijne huysouwe ook bekeert tot de salichmaeckende waerheyt; soo heeft hy hem versoent met de Heylige al-ghemeyne kercke. Doen hebben sy hem lief ghehadt; ende en hielden hem niet meer voor hunnen slave/ maer voor hunnen eygen broeder ende Vader; Godt hertelijck lovende ende danckende van sijne barmhertichept.

Hy bekeert eenen Manicheeusschen ketter.

Het leven der HH. Eremijten van den Bergh Nitria,

Beschreven door Ruffinus ende Palladius.

ALs wy ghekomen zijn tot die van Nitria / daer hebben wy veel groote Eremijten gesien; sommige waren ingeboorene/ sommige vremdelingen; die alle te samen malkanderen met deughden trachteden te boven te gaen / eñ oeffenden hen met groote neerstichept. Sommige van dese begaven hen tot het contemplatijf leven/ sommige tot het werckende. Sy woonen in eene woeste plaetse; ende sy hebben cellen die verre van een staen/ op dat eenen van den anderen niet en soude konnen gekent/ oft noch niet haest gesien/ oft de stemme van pemant gehoort worden: maer sy woonen met eene groote ruste. Na dese is daer noch eene andere plaetse in het binnenste der wildernissen by na thien mijlen van Nitrien gelegen: de welcke plaetse (om de menighte der cellen die in de wilderniße verspreydt liggen) Cellia genoemt is. Tot welcke plaetse hen zijn vertrecken de alle de ghene die alhier in Nitrien eerst in een Godtvruchtich ende strengh religieus leven onderwesen zijnde/ een hepmelijcker ende eensamiger leven begeeren te leyden: want dese wildernisse is gheheel woest / ende de cellen zijn soo verre van malkanderen gheteldt ende verstrepden / dat den eenen den anderen niet sien noch hooren en kan. Hunne liefde tot malkanderen is soo uyt-

VVaer Cellia synen naem af genomen heeft.

nemen-

nemende groot / ende sy zijn met sulcke hertelijcke affectie tot malkanderen ende tot alle broeders verbonden ende gesint dat sy inder waerheyt aen alle menschen eene verwonderinge / ende eenen klaren spiegel der Godtdelijcker liefden vertoonen. Onder hen-lieden en ontbreken oock niet de Godtdelijcke deughden der ootmoedicheyt/sachmoedicheyt/matigheyt/wijsheyt/ende voorsichtigheyt.

Het leven van Cronius Priester,

Beschreven door Ruffinus ende Palladius Bisschop.

NOch hebben wy by hen-lieden gheseen eenen anderen man van seer grooten ouderdom/ ghenaemt Cronius; den welcken was levende in eenen Godtvruchtighen ende volmaeckten ouderdom: want hy was hondert ende thien jaren out. Desen was noch van de discipelen des Heyligen Antonij overgebleven: wiens ootmoedicheyt haer boven alle andere deughden boven maten was upt-steken-de. Desen Cronius eenen Priester van Nitria heeft my vertelt: Doen ick (seyde hy) noch jonck was in 't beginsel / ende dat ick upt benauwtheyt ende droef heyt des ghemoets vloodt upt het klooster mijns Abts; soo ben ick al dolende ghekomen tot den berch van den saligen Antonius. Den H. Antonius hielt hem tusschen Babylonien ende Herculeas in eene groote woestijne/ die na de roode zee streckt/ontrent dertich mijlen van de riviere. Als ick dan ghekomen was tot sijn klooster / het welck naer by eene riviere is: alwaer woonden sijne discipelen Macarius ende Amathas (die hem oock na sijne doodt begraven hebben:) soo hebbe ick vijf dagen lanck gebeyt / om dat ick den H. Antonius spreken soude. Men seyde dat hy tot dit klooster quam somtijts na thien dagen somtijts na twintich/ somtijts na vijf; na dat het profijtelijck was voor de ghene die in 't klooster quamen. Soo waren met my dan t' samen gekomen verschepden broeders om verschepden oorsaecken wille: onder de welcke was oock Eulogius van Alexandrien eenen Monick / ende met hem eenen anderen verlemden van lichaem; de welcke daer ghekomen waren om dese oorsaecke.

Cronius was hondert ende thien jarē out.

De plaetse der woestijnen des saligen Antonij.

Het leven van Piammon Prieſter.

Beſchreven door Ruffinus Prieſter van Aquileien.

ICk en mach alhier met ſtil-ſwijginghe niet vooꝛ-by gaen de inwoonders der wilderniſſe/ die aen de zee van Parthenien ende ſeer na by eene ſtadt gelegen is/ die Diolcos ghenaemt wooꝛt: in de welcke wy eenen Prieſter gevonden hebben/ die Piammon genaemt was/ eenen wonderlijcken man/ in alle ootmoedicheyt ende goedertierenthepꝛ ſeer uptnemende; hebbende oock de gratie der veropenbaringen. Op eenen tijt dan als hy aen Godt de Heylige offerhande op-offerde / ſagh hy den Engel des Heeren by den Autaer ſtaen / ſchrijvende de Namen van de Monicken / die tot de tafel des Heeren gingen / in eenen boeck dien hy in ſijne hant hadde/ ende ſommige namen niet ſchrijvende. Ende als dit den ouden man ſeer nauwe gade ſloech / wie de ghene waren der welcker namen niet op-gheſchꝛeven en waren; als de hooch-weerdighe myſterien waren volbꝛocht / roepende elck van hen-lieden in het beſonder/ begonſte hy te vꝛaghen wat ſonde onder henlieden in het verbogen was bedꝛeven: ende hy heeft upt hunne belijdeniſſe bevonden/ dat een peghelijck in eene doot-ſonde leefde. Doen vermaende hy hen-lieden dat ſy penitentie ſouden doen: ende ſy-ſelven met hen-lieden vooꝛ den Heere nederwoꝛpende / heeft hy dach ende nacht gheweent; ende heeft ſoo lange met hen in berouw des herten ende tranen volhert/ tot dat hy den ſelven Enghel weder ſach ſtaende ende op-ſchrijvende de namen van alle de ghene die het H. Sacrament ontfinghen. Ende na dat alle hunne namen op-gheſchꝛeven waren / heeft hy die oock den Engel by namen ſien upt-roepen / ende tot de verſoeninge des Autaers nodende/ verwerken. Piammon ſeght in ſijne Collatie: De waerachtige lijtſaemheyt ende gelijckmoedicheyt van binnen en wooꝛt ſonder grondighe ootmoedicheyt des herten noch verkregen noch behouden: ende wooꝛden wy ontroert oft ontſtelt als men ons pet te hooꝛt doet / dat is een teecken dat het fondament der ootmoedicheyt in ons noch niet vaſt genoech gelept en is. Ende daerom wooꝛt alle onſe timmeringe met eene klepne beſtoꝛminge ter neder gewoꝛpen. Want die gheliickmoedicheyt en is niet te prijſen noch te verwonderen / die ſonder eenige aenſtootingen in vꝛeden blijft: maer die is te prijſen ende te verwonderen/ die in veel beſtoꝛmingen hem ombewegelijck houden kan. Want daer men die met tegenheyt in mepnt te bꝛeken/

Piammon ſiet den Engel Godts by den Autaer.

Caſſian. coll. 18. cap. 13.

Lijtſaemheyt en kan niet ſtaen ſonder de ootmoedicheyt.

daer

daer wort ſy meer in geſterckt. Overmits lijden leert men lijdtſaemheyt; overmits vernederinghe leert men ootmoedicheyt: Daerom en ſal men niemant gelijckmoedich heeten/ 't en zy dat hy ſonder onweerdicheyt leert lijden alle het ghene dat hem opgelept wort. Hier af ſpreeckt Salomon daer hy gheljck-moedigen prijſt: Beter is eenen lijtſamighen dan eenen ſtercken man: ende die ſijns gemoets Heere is/dan eenen verwinner der ſteden. Want eenen lanckmoedigen man is ſeer groot in wijſheyt / etc. Het huys dat op den ſteen ghetimmert was / dat bleef ſtaende: maer dat op het ſant ſtont/ viel eenen ſwaren val / etc. Hierom laet ons de gelijckmoedicheyt niet van buyten / maer van binnen ſoecken: want gelijck het Rijck Godts in ons is / alſoo hebben wy oock onſe eygen huysgenooten in ons / die onſe vyanden zijn. Want niemant en is my meer tegen dan mijnen ſinne / die mijnen inwendigen huysgenoot is. Daerom zijn wy ſorghvuldich om ons te bewaren van binnen; ſoo en ſullen wy van de inwendighe vyanden niet gequeſt worden. Want daer ons onſe huysghenooten niet en verwinnen / daer wort het Rijck Godts met gelijckmoedicheyt des herten verkregen. Want is het ſake dat ghy 't te recht bemerckt / ick en mach van gheens menſchen quaetheyt ghequeſt worden / ben ick met my ſelven van binnen te vreden. Maer worde ick gequeſt / dat en is niet het ghevreck der geener die my beverhten; maer het is mijns onachtſaemheyts ſchult.

Prov. 16.

Idem cap. 16.

Niemant en wort gequeſt dan van ſy-ſelven.

SANCTUS SERENUS.

Het leven van den Abt Serenus.

Beschreven door Sulpitius ende Cassianus.

Cass. collat. 7. cap. 1.

WY hebben oock gesien den Abt Serenus/ een man van groote Heylichept ende verstervinghe / eenen waerachtighen spieghel van synen eyghen Naem (want Serenus schoon ende doorluchtich beteeckent) van den welcken wy met eene uptnemende eerweerdichepdt boven alle de andere ons seer verwondert hebben. Wien boven alle deuchden (die niet alleen in synne manieren / maer oock door de gratie Godts in syn aensicht waren upt-schijnende) met een besondere gratie de gave der supverhept alsoo is in-gestort/ dat hy nopt door naturelijcke begeerlijckhept ende hitte synes vleeschs / oock in synen slaep eenige ongerustichept heeft geboelt. Desen saligen Serenus gedurichlijck in het gebedt / dach ende nacht in basten ende waecken (om de inwendighe supverhept des herten ende des lichaems te bewaren) volherdende; als hy nu sach dat hy de begeerte synder gebeden verkregen hadde / als door eenen alder-soetsten smaeck der supverhepdt ontsteken zynde / heeft hy met meerderen dorst door den yver der supverhept gheblaeckt; ende heeft begonst in meerdere gebeden en basten te volherden; op dat de af-sterbinge van dese genegenthept/ oock tot de uptwendige supverhept haer soo verre soude uptstrecken / dat hy oock niet door simpele oft naturelijcke beroeringhe en soude bestormt worden. Als hy om dit te verkrijgen gedurichlijck badt ende weende; den Engel tot hem komende in eene veropenbaringe des nachts/ heeft tot hem gesept: Siet / de verweckingen uwes vleeschs zijn af-gesneden: ende weet dat ghy als heden eene eeuwige supverhept uwes lichaems/ de welcke ghy soo getrouwelijck begeert hebt/verkregen hebt. Ten laetsten / als wy den veertichsten dach by hem quamen / ende veel verschepden vragen hem waren voor-houdende; doen heeft hy (gelijck hy altijt een liefflijck gesicht hadde) met een blijde ghelaet antwoordende / gesept: Het ghemoet des menschen is altoos bewegelijck ende seer beroerlijck / ghelijck in het boeck der Wijsheyt geschreven staet: De aertsche in-wooninge druckt neder-waerts het verstant dat veel peysende is. Daerom en mach 't van synder naturen wegen nimmermeer ledich staen: maer het moet nootsaeckelijck in synne eygen ongestadichept omloopen / ende vliegen over al; ten zy dat men 't in tijts wijse daer

De deuchden Sereni waren in sijn aenschijn verschijnende.

Hy is tot de suyverheyt gecomen door vasten, bidden ende waken.

Den Engel neemt van hem wech den prickel van het vleesch.

cass. collat. 7. cap. 4.

Sap. 9.

het

het sijne werckelijckheden oeffenen mach/ende daer in gestadichlijck bekommert te blijven; tot dat het met lange oeffeninge ende dagelijckschе gewoonten ende arbeyt gewoon worde / ende leere met onderbindinge wat materien dat men 't berepden sal / daer 't sijne ongerustige omblieginge in oeffenen mach. Also wort het ten laetsten getemt: ende in de temminge wort het overmits den gebede sterck/ dat het alle upt-lockinge ende menichvuldicheden daer het toe getogen wort / verdrijven mach; ende blijven stilstaen in dien staet die het langhe begheerde. Salich is den man/ wiens hulpe van u is / Heere: hy heeft de op-klimminge in sijn herte geschickt. Siet ghy nu wel dat het in onse macht staet de op-klimminge / dat is / met de gedachten tot Godt gaen; oft de neder-dalinghe / dat is / met de gedachten tot de aertsche ende vleeschelijcke dingen gaen/in onse herten te mogen schicken? De welcke waer 't saecke dat in onse machten niet en stonden / den Heere en soude de Phariseen daer af niet berispt hebben / daer hy seyde: Waerom denckt ghy quaet in u herte? noch doorden Propheet en soude hy 't niet hebben gheboden / seggende: Doet weck het quaet uwer ghedachten van mijne oogen. Ende hoe lange sullen de quade gedachten in u herte woonen? Van alduscanich volkomen gemoet hebben wy eene seer schoone figure in het Euangelie van den hondersten man beteeckent / doen hy seyde: Ick ben ock eenen mensch onder eens anders macht gestelt / hebbende onder my krijchs-knechten: ende ick segghe tot desen / Gaet henen; ende hy gaet: ende tot den anderen / Komt hier; ende hy komt: ende tot mijnen dienaer / Doet dat; ende hy doet dat. Mochten wy dan ock alsoo mannelijck teghen alle de verstoringhen des ghemoedts strijden / ende in ons sterffelijck vleesch de passien dooden/ ende de ongestadighe scharen der ghedachten onder het gebodt van de reden dwinghen / ende met het salich krijchs-bendel des krups onses Heeren de sterche scharen onser weder saken upt het lant onse herten verdrijven;so mochten wy sulcken Geestelijcken Centuris worden / ende hebben macht de uptlepdende gedachten te gebieden / dat sy henen gaen; ende de goede Geestelijcke gedachten die wy begeeren / dat sy by ons blijven; ende den knecht ons lichaem te ghebieden al dat de repnichept ende puerhept toestaet te hanteren; ende hy sal 't sonder tegen-seggen doen ende wesen den Geest gedienstich. Den Wijsen man seght: Wie sijn lant bouwt / die sal met brooden versaet worden:maer wie ledichept volght/die sal met armoede verbult worden. Noch en laet ons gene schadelijcke wanhope upt dese intentie trecken: want daer is meerder sorghvuldichept toe van doen. Want dat Rijck der Hemelen lijt gewelt / ende die kracht

Matth. 9.
Isa. 1.
Ierem. 4.
Matth. 8.
Prov. 28.
Matth. 11.

doen/ grijpen dat geweldelijck. Want ghene deucht en wort sonder arbeyt volbracht;noch 'ten is niemant mogelijck tot dese gestadichept des ghemoets te komen / sonder seer grooten arbeyt des herten. Want den mensch is tot den arbeyt geboren / op dat hy in eenen volmaeckten man mach teghen loopen / in de mate des ouderdoms van Christi volkomenthept; soo is hem van node altijt met eene gestadige sorghvuldichept in vieriger mepninge wacker te wesen; een alleen begeerende/ na een dorstende / tot dat een alle sijne wercken ende gedachten altijt stuerende/ op dat hy dat selve een dat daer te verwachten is/ nu in dit tegenwoordich leven getrouwt hebbe/ dat is / dat hem Godt al in alle dinghen sy. Soo wie de strijden des inwendigen menschs ghewaer zijn geworden / die en twijffelen daer niet aen / oft onse vpanden legghen ons altijt laghen; maer sy en mogen ons tot gene quade dingen dwinghen ; maer alleen toe-stoken ; anders en soude niemant die moghen schouwen. Is 't dat wy hunne aenvechtinghe vresen ; soo laet ons de bescherminge ende de hulpe Godts daer teghen schicken / daer af gesept wort : Hy is meerder die in ons is/ dan die in dese werelt is. Hierom misdoet een pegelijck daer in / als de boose gedachten komen / dat hy die terstont niet af en wijst: want daer staet geschreven: Wederstaet den vpant/ ende hy sal van u vlieden. Daer en is gené twijffel aen dat de boose geesté de manieren ende de gedaenten onser ghedachten eenichsins mogen weten: maer upt onse geschicktheden/upt onse worden/ upt onse wercken ende uptwendighe teecken vermoeden sy van buyten/ dat wy hier toe oft daer toe met onse ghedachten ghenepcht staen: maer dat noch upt het binnenste der sielen niet uptgebaert en is/ daer af en mogen sy niet weten.

Ephes. 4.

Idem coll. 7. cap. 8.

Iacob. 4.

Collat. 7. cap. 15.

Het leven van den Abt Daniel.

Beschreven door Sulpitius ende Cassianus.

Cass. coll. 4. cap. 1. 2. 3. 4. & 5.

Onder andere Eremijten hebben wy oock ghesien den Abt Daniel d'andere wel gelijck zijnde in alle deuchden ; maer met meerdere gratien der ootmoedichepdt verciert: die door de verdiensten sijns supverhepts ende sachtmoedichepts van den Heplighen Paphnutius Priester der selven wildernissen tot de bedieninge des Diakenschaps is verkosen geweest. Den saligen Paphnutius verblijde hem soo seer in sijne uptnemende deuchden / dat hy (den welcken hy kende door de verdiensten sijns levens ende door de gratie

De ootmoedicheyt Danielis.

hem

hem gelijck te zijn) hem haestede/ om den selven in het ampt des Priesterdoms sy-selven oock gheliick te maecken. Ten laetsten/ wenschende sy-selven noch lebende te voorsien van eenen den alderbequaemsten naevolgher / heeft hy hem tot de Priesterlijcke weerdichept verheven. Desen Daniel hadde in veel dinghen de gave der prophecien. Wy vraeghden den H. Daniel hoe dat het wesen mocht / dat wy somtijdts in onse celle met sulcke groote vroliickheyt des herten/ende met sodanige overbloedige vreuchden der Geestelijcker sinnen vervult worden/ dat wy die met gene woorden en mogen upt-spreecken;ja oock een puer gebedt ons bereet wesende/ ende dat gemoet vol Geestelijcker vruchten ende begeerten soo krachtich ende veerdich synde / dat sy / al slapen wy/ den Heere schijnen te genaken : ende wederom sonder eenige saecke worden wy onvoorsienlijck met groote benauwthept vervult / ende met eene onredelijcke droefhept verdruckt / dat wy niet alleen in onse bevoelen en verdoxren ende verdroogen ; maer ons grouwelt oock voor de celle/ het lesen stinckt ons tegen / ende het gebedt is ongestadich/ende waggelt van den eenen tot den anderen / recht oft het droncken waer ; ja al versuchten wy / al schrepen wy/ al pijnen wy ons tot den eersten staet weder te keeren / ons ghemoet en heeft gene macht; ende hoe dat het neerstelijcker tot de aenschouwinghe Godts weder-gebrocht wort/ hoe dat het geweldiger tot de ongheslachige om-loopinge in slibberachtige wegen verkracht wort ; ende wort aldus van alle Geestelijcke vruchten berooft / dat het noch van de begheerten des Hemelrijcx / noch van de vresen der hellen van dien doodelijcken slaep verwekt en mach worden. Hier op antwoorde ons den Heyligben Abt Daniel/ dat na de leeringhe der Vaderen alsulcke onvruchtbaerhept oft dorrichept des gemoets om dryderhande saecken quamen. De eerste is onse versuymelijckheyt ; de andere is de aenverchtinge des vpants;de derde is de verhenghenisse Godts/ ende geschiet om ons te proeven. Van onse versuymelijckheyt geschiet het / als wy met voorgaende lauwichept in de ghebreecken blijven / ende niet en letten op ons selven : ende overmidts de traechept ende lauwichept noch versuymelijcker worden ; alsoo dat de onnutte schadelijcke ghedachten onse spijse worden / ende doen het aertrijck onser herten distelen ende doornen dragen; ende als die beginnen te wassen/ soo worden wy onvruchbaer / ende van alle Geestelijcke vruchten ende contemplatien naeckt ende bloot. Maer van de aenverchtinghe des vpants geschiet het somtijts als wy in goede dinghen vlijtich zijn / dat onsen vpandt met synre listighe behendichept ons ghemoet doordringt/ dat wy van onse goede meyninghe dickwijls onwetende

Hy wort Priester.

Dorricheyt des ghemoets van waer die komt.

ende onwillens af-getogen worden. Ten derden geschiet het van de verheughenisse Godts om ons te proeven/ ende dat om twee saecken wille: de eerste is/ op dat wy een luttelken van den Heere ghelaten zijnde/ de kranckheyt onses gemoets souden aensien/ ende dat wy ons van de voorledene puerheydt des herten gheensins en souden verheffen; aenghesien dat ons die van de ghenade des Heeren gegeven wort: ende als wy ons van hem aldus verlaten vinden / dat wy overmits ons suchten ende soecken / den staet der puerheyt / ende der vrolijckheyt / ende de voorleden begravinge niet en mogen vinden: maer dat wy verstaen souden dat het selve van sijnder ghenaden ghegeven is. Ende sullen wy sijnder genaden gebruycken / dat moet van sijne tegenwoordige inlichtinge geschieden. De andere saecke is der proevinge: op dat onse volherdinge ende de volstandicheyt onses gemoets/ eensamentlijck onse begeerte geproeft worde; ende dat in ons geopenbaert worde/ als ons de visitatie des Heyligen Geests gelaten heeft / met wat volstandicheyt des gebedts wy de selfde dan weder soecken; ende dat wy de Gheestelijcke vreucht ende blijdschap der puerheyt / als wy die gevonden hebben / te sorghvuldichlijcker bewaren ende behouden souden. Want wat men lichtelijck meynt te verkrijgen / dat placht men te onnachtsamelijcker te bewaren. Hier door mogen wy klaerlijck verstaen / dat de gratie ende de bermhertichevdt Godts altoos dat goedt in ons werckt: ende als wy daer af verlaten zijn; soo en mach onse blijtichevdt ende onse kloecheyt sonder de hulpe Godts den eersten staet niet weder krijgen: ende dan wort Gheestelijck in ons vervult dat daer geschreven staet: Niet den willende ende den loopende; maer des ontfermenden Godts. Ock mede gebeurt het dat de selve genade somtijts den versuymenden met de Heylighe overvloedige ingeestinge begaeft / ende inblaest Geestelijcke gedachten den ghenen die des onweerdich zijn: ende ontweckt de slapende / verlicht de blijde / ende berispt ende castijt ons goedertierlijck; stortende haer selven in onse herten/ op dat wy doch alsoo van den slaep onser traecheyt door sijne beweginge souden verweckt worden/ ende op-staen. Ock worden wy ten laetsten met Geestelijcke reucken / die boven alle menschelijcke makinge gaet/ in dese voorsienelijcke visitatie begaeft ende vervult: alsoo dat ons ghemoet in dese wellustichevdt hem selven ontgaet / ende wort in den Geest opghetogen / ende vergeet sijns selfs dat het in den vleesch woont. Daniel seght: Questien te onderscheyden is een deel des verstants; ende het is een groot deel der wetenheyt / te kennen oft te weten wat ghy niet en weet. Daerom wort daer gesept: Dat eenen onwijsen mensch door wijsheyt ge-

Cap. 5.

Rom. 9.

Collat. 4. cap. 9.

reken[t]

reken woort/ dat hy vragen kan. Want al is 't dat den genen die vraeght/ den sin der questien niet en weet; nochtans om dat hy wijselijck ondersoeckt het gene dat hy niet en verstaet; soo sal dat selve hem tot de wijshept gereken worden/ om dat hy wijselijck bekent dat hy 't niet en weet. Het is spotteliick/ dat sommige na de vierichept der eerster versakinge (daer sy hunnen hupsraet/ ende veel hunnen rijckdom/ ende wereltsch Ridderschap/ als ooch hen selven gegeven hebben tot de kloosteren) noch aen seer kleyne ende snoode dinghen alsoo gebonden staen/ dat hunne begeerten ende passien daer in meerder zijn ende min overwonnen/ dan sy te voren in groote dingen waren. Alsulcken en voordert niet veel groote rijckdommen ende veel substantien versmaet te hebben; want sy hunne begeerlijckheden/ daer de rijckdommen om te versmaden zijn/ weder in kleyne dingen setten. Want sy de passie der gierichept/ die sy in kostelijcke dinghen pleghen te hebben/ ende nu niet oeffenen en moghen/ die en verwinnen sy niet; maer veranderen die/ ende blijven daer mede aen snoode materien gebonden/ als aen een mandeken/ sackken/matte/ende meer andere diergelijcke verworpene ende slechte dingen; bewarende ende beschermende die met sulcke groote neerstichept/ dat sy hen niet en schamen tegen hunnen broeder toornich te worden/ ende daerom te kijven. Ende daer in moghen sy de siechte van hun-lieder ghemoet/ ende de gierichept huns herten kennen: want de dingen die hen schijnen toe te hooren/ die bewaren sy so naulwelijck ende scherpelijck/ dat niemant die handelen en moet; ende willen 't dan noch beschermen dat geen ghebreck en is om alsulcke dinghen verstoort te worden. Wat onderschept is daer aen/ oft den mensch de verstoorende passien der begeerlijckhept behout tot kostelijcke dingen/ oft tot slechte materien? dan dat hy daer in te berispelijcker is/ dat hy groote dinghen versmaden kan/ ende aen kleyne gebonden blijft staen. Daerom dusdanige versaeckinghe en verkrijcht de volkomenhept des herten niet: want al heeft hy den staet des armen mans/ hy heeft den wille eens rijcken mans noch behouden.

Idem. coll. 4. cap. 21.

Eygentheyt hoe dat men die moet versterven.

Het leven van den Abt Moyſes in Scithi, ende van den Abt Moyſes van Libyen,

Beſchreven door Palladius Biſſchop.

Aer was eenen man ghenaemt Moyſes/die hem ſelven begheven heeft in een kloofter; ende heeft ſulcke penitentie beweſen/ als met der daet ghebleecken heeft. By hem zijn de Duyvelen ghekomen; hem dzyvende tot de ghewoonte der onkuyſchept: den welcken ſoo ſeer van hen behoozt is gheweeſt / dat ſy hem by naer van ſijn goet booznemen ghebzocht hadden. Maer als hy tot dzy repſen toe ghegaen was tot den ſeer grooten Iſidozus die in Scete woonde; ſoo heeft hy hem t' elcke repſe te kennen gegeven / hoe dat hy bevochten wiert van den Gheeſt der onkuyſchept. Tot den welcken d'n Heyligben man heeft gheantwoozt: En wozt niet bcroert/ O bzoeder/ het zijn de beginſelen: ende daerom zijn ſy u te ſtercker aenghevallen; ſoeckende hunne oude ghewoonte. Want gheliick eenen hont / als hy ghewoon is in 't vleeſch-huys beenderen te knaghen / niet en laet ſijne ghewoonte: maer indien 't vleeſch-huys gheſloten is/ ende niemant hem pet en gheeft; als dan van honger by nae doodt zijnde / en komt hy daer niet meer. Alſoo oock ghy/ is 't ſaecke dat ghy blijft in de oeffeninge van uwe ſupverhept / doodende uwe leden die op de aerde zijn/ ende upt-ſluptende van hunnen in-ganck de gulſichept (de welcke Moeder is van de onkuyſchepdt) ſoo en ſal den Duyvel dat niet konnen verdzaghen / als gheen voetſel hebbende om u t'ontſteken; ende hy ſal van u gaen. Als dan Moyſes den dienaer Chziſti wech ghegaen was / ende dat hy van dier uren af hem ſelven in ſijne celle gheſloten hadde; ſoo oeffende hy hem in alle dinghen met ſeer groote verduldichept / ende ſonderlinghe in abſtinentie van ſpyſen: want hy anders niet en nuttede dan twaelf oncen dzooch bzoots; ſeer werckende / ende vijftich ghebeden alle daghen doende. Als hy dan ſes jaren lanck ghebleven hadde in ſijne celle met een gheſtadich ghebet tot Godt; ſoo is hy daer na ghegaen by nacht na de cellen der Monicken/ ſonderlinghe der ghener die nu oudt ghewozden waren in arbeyden/ ende die ſelve gheen water meer en konden gaen halen; ende

Wat men doen moet tegen den Geeſt der onkuyſchheyt.

Coll. 3.

Moyſes leeft by twaelf oncen drooch broots.

nam hunne krupcken sonder hunne wete / ende vulde die met water: (want in die plaetsen is het water verre te halen) ende is wederom ghekeerdt in de celle; hem selven voorts oeffenende. Naer twee oft drp maenden den vroomen strijder Moyses ghevraecht zijnde van den Salighen Priester Isidorus / oft den onsuyveren Gheest hem noch ghequelt hadde; heeft hy gheantwoordt: Van dier uren af dat den dienaer Christi my ghesegent heeft / en is my dieswelijck niet meer overkomen. Desen Heylighen man heeft begaeft gheweest met gratie teghen de Duyvelen / soo seer dat hy die niet meer en achtede dan my de vliegen doen: alsoo / ende oock noch meer verachtede desen grooten Moyses de Duyvelen. Op eenen tijt heeft den Rechter van den lande groote dinghen hooren vertellen van den Abt Moyses / ende is na Scithi gherepst om hem te sien; ende sommighe hebben den Out-Vader van sijne komste ghewaerschouwt; den welcken opghestaen is om te vluchten in het Vroeck-Landt. Den Rechter met sijn Volck is hem in 't ghemoet gekomen / ende heeft hem ghevraeght / seggende: Out-Vader segt ons / waer is de celle van den Abt Moyses? Ende hy sepde tot hem: Waerom wilt ghy hem besoecken? het is eenen sotten Mensch ende eenen ketter. Ende den Rechter in de Kercke komende / heeft tot de Klergye ghesept: Ick / hoorende de groote fame van den Abt Moyses / ben ghekomen om hem te sien: ende siet / ons is eenen Out-Vader naer Egypten gaende in het ghemoet gekomen / dien wy ghevraeght hebben waer de celle van den Abt Moyses stondt? ende hy heeft ons gheantwoordt: Waerom wilt ghy hem besoecken? hy is sot ende eenen ketter. Maer die van de Klergye dit hoorende / zijn bedroeft gheweest / ende hebben ghesept: Hoedanich was den Out-Vader / die u-lieden dit van den Heylighen man heeft ghesept? Ende sy hebben gheantwoordt: Eenen Ouden Man draghende een seer Oudt kleedt / lanck ende swart. De Klergye heeft gheantwoordt: Dat is den Abt Moyses: ende om dat hy van u niet en heeft willen ghesien worden / daerom heeft hy u dit van sy-selven ghesept. Ende den Rechter seer ghesticht zijnde / is vertrocken. Hy is ghestorven Out zijnde vijf-en-tseventich jaren in Scete; nu Priester geworden wesende / ende achter latende vijf-en-tseventich Discipelen.

Moyses van Libyen was eenen seer sachtmoedighen Man / ende begaeft met eene groote Liefde: hy is weerdigh gheacht gheweest de gave der gheneesinghen. Cassianus segt: Doen wy inde woestijnen Scithi quamen / daer wy de alderbesochtste Vaders ende alle volkomenthept der Monicken vonden / doen baden wy den Abt Moyses / die onder de edele bloemen in het

Hy vult des nachts de kruycken vande ouderlingen met water.

Hy veracht de Duyvelen als vliegen.

Pelagius Diaken Cardinael heeft dit beschreven.

Moyses vliet de menschen.

Priester gemaeckt zijnde, t sterft hy out 75. jaren.

Moyses van Libyen geneest verscheyden sieckten.

Cass. coll. 1. c. 1. & 2.

werckelijck leven ende in het beschouwende leven sonderlinghe uptsteechende was / dat hy ons den wech der volkomenthepdt leeren wilde. Maer ten laetsten na veel biddens/sepde hy aldus: Elck ambacht ende elcke konste heeft een sonderlingh begin/ ende middel/ ende eynde. Daerom antwoort my: Wat is u begin/ oft wat is u eynde / daer ghy allen desen arbeyt om lijden wilt? Doen hy van dese vraage onse sententie hoorden wilde / antwoordden wy hem dat wy 't om het Hemelrijck al geerne leden. Doen sepde hy: Ghy hebt wel ende behendichlijck van het eynde ghesproken: maer wat u begin ende middel is / dien ghy gestadichlijck moet aenhangen / op dat ghy tot dat eynde komen moocht/ dat waert ghy schuldich boven alle dingen te weten. Doen wy geantwoort hadden dat wy 't selve niet en wisten; doen sepde hy voort: In elck ambacht / ende in elcke konste is een begin ende een opset: het en zy dat een pegelijck dat opset altoos voor oogen houde / hy en mach tot het eynde van sijne begeerde vrucht niet komen. Ende eens bouw-mans eynde is/dat hy van sijn koorden gerustelijck ende overvloedichlijck leven mach. Sijn begin is den acker te suyveren van het onkrupt: want anders en heeft hy ghene hope tot het eynde te moghen komen. Alsoo is oock het lijck Godts het eynde van onsen wech. Dat begin ende den wech derwaerts is de puerheyt des herten/ sonder welcke puerheyt niemant tot het eynde komen en mach. Hier toe sullen wy al ons gesicht ende allen onsen voort-ganck van binnen schicken ende richten. Ende is 't saecke dat onse gedachten een luttelken hier van af-dwalen; soo sullen wy terstont derwaerts wederkeeren/recht gelijck een schutter als hy schiet/het gesicht sijnder oogen op het wit set/ om daer in te schieten / ende prijs te behalen. Alsoo is oock het eynde onses opsets het eeuwich leven / gelijck den Heyligben Paulus seght: Hebbende uwe vrucht in de Heylich-makinge, maer het eynde dat eeuwich leven. Sonder welcke Heylich-makinghe het eynde des eeuwighen levens niemant verkrijgen en mach. Oversulex wat ons tot de puerheyt des herten voorderen mach / dat sullen wy met alle krachten volbrengen ende volgen: ende wat ons tot dese puerheyt hinderlijck is/ dat sullen wy met alle blijtichept schouwen. Om deser puerheydt wille doen wy alle dat wy doen / ende lijden alle dat wy lijden. Om dese oorden de Ouders het eygen lant / de eere der Menschen/ den rijckdom deser werelt / ende alle wellustichept versmaet; op dat dese puerheyt des herten gedurichlijck worde behouden. Tot desen voorgesetten fin der puerheyt sullen altijt onse werchen ende gedachten geschickt worden. Ende is 't sake dat dat begin niet gestadichlijck voor onse oogen gestelt en

Cap. 4.

Collat. 1. cap. 5.

Puerheyt hoe noot-sakelijck die is.

staet;

staet; soo is allen onsen arbeyt te vergeefs/ sonder vruchten ende onghestadich; ende onse ghedachten sullen malkanderen contrarie wesen. Want soo wie van binnen gheen vast fondament en lept / daer het ghemoet sijne toevlucht toe heeft / ende principalijck aenhanght; die moet van alle dat hem ontmoet / beweecht ende verandert worden / na dat hem verschepden dinghen ontmoeten. Hier upt komt het dat sommighe menschen wel veel gouts ende silvers / lant ende Rijckdommen van bupten verlaten ende versmaden: maer want sy het ghesicht van binnen altoos tot de puerheyt des herten niet en keeren: soo pleghen sy somtijts daer naer om eene penne beroert ende beweecht te worden. Want de sommighe besitten hunne boecken met sulcke eygenschap/ dat daer niemant in lesen en moet; ja dat sy niet lijden en willen dat men die aentaste: ende daer sy den loon der lijtsaemheyt ende der liefden af ontfanghen souden / daer nemen sy oorsaecke der onlijtsaemheyt ende der doot upt. Al gheven sy alle hunne Rijckdommen over ter liefden Christi; nochtans behouden sy in klepne dinghen hunnen ouden wille / ende blijven onvruchtbaer van binnen; staende recht oft sy ghene liefde en hadden. Hier by soo machmen proeven dat eenen mensch niet volkomen en is / als hy van bupten van alle saecken ontbloot staet; 'ten zy saecke dat hy de liefde hebbe/ die alleen in de puerheyt des herten gheleghen is. Om deser puerheyt willen sullen wy alle dinghen doen in vasten / in waecken / in arbeyden des lichaems / in armoede / in lesinghe / ende andere deughden / te weten: dat wy daer door een ongequest herte van alle schadelijcke passien moghen verkryghen ende behouden. Dit is dan schuldich de principale ende onbeweghlijcke meyninge des herten te wesen / dat het ghemoet altijt Godt ende Goddelijcke dinghen aenhanghe: soo wat ons hier af is schepdet/ al schijnt het groot/ het is klepn / jae schadelijck te reeckenen. Maria heeft het beste deel verkozen/het welck haer niet en sal afgenomen worden. Siet ghy nu wel dat den Heere selve het principaelste goet alleen in de beschouwinge Godts/ dat is in de Goddelijcke contemplatie heeft gheset. Al is't dat andere deughden oorbaerlijck ende profijtelijck sijn; sy staen nochtans op eenen legeren trap: want om dat eene worden sy alle gewrocht. Het en is den sterffelijcken mensch niet moghelijck ghestadichlijck Godt aen te hanghen/ oft in sijne beschouwinge onafschepdelijck te blijven/ so ghy segt; maer het is van noode dat wy weten waer wy de meyninge ons ses ghemoets ghevesticht sullen houden / ende tot wat eynde wy dat ghesicht onser sielen altoos weder sullen roepen: als het ghemoet daer by blijven mach; soo sal 't hem verblijden: ende als

Coll. 1. cap. 6.

Idem cap. 7. &. 8.

Meyninge des herten wat die principael behoort te wesen.

Collat. 1. cap. 13.

het hem ſelven daer afghetrocken voelt; ſoo ſal 't verſuchten ende droevich zijn: ende alſoo dickmaels als 't hem ſelven van dat gheſicht van binnen vermiddelt ghevoelt; alſoo dickmaels is 't van dat opperſte goet verſchepden / ende van de beſchouwinghe Chriſti af-gheweecken; ende ſal dat / hoe klepn dat het ſchijnt / voor een Gheeſtelijck overſpel reecknen: ende wanneer ons geſichte een luttelken daer af ghedwaelt is; ſoo ſullen wp de ooghen des herten wederom keeren / ende dat ſcherp gheſicht des ghemoets weder-om daer toe brenghen. Want in den toe-keer / ende af-keer der ſielen is 't al gelegen. Als den pant verdreven is / ende de ſonden voort-aen niet meer en regneren; ſoo wort het Rijck Godts in ons ghefondeert / als den Heere ſelve ſeght / dat *Luc. 17.* Rijck Godts is binnen u. Binnen ons en mach anders niet weſen dan de kenniſſe der waerhept / oft onkenniſſe der waerhept; oft vrintſchap der deuchden oft der ondeuchden / door de welcke wp Chriſto Jeſu oft den Dupvel een Rijck in onſe herten berept maecken.

SANCTUS THEODORUS.

Het leven van den Abt Theodorus,

Beschreven door den H. Hieronymum.

Theodorus eenen jongelinck van veerthien jaren/ van Chrystene ouders gebooren / ende seer edel nae de werelt/ is in dusdaniger manieren bekeert geweest. Den sesten dach van Januarius wort daer by de Egyptenaren ghemeynlijck eene feeste gehouden. Siende dan den Salighen jonghelinck dat sijn huys al te heerlijck ende kostelijck was ende van alle goederen overvloedich / door Godts gratie in sijn herte beweecht zijnde / heeft hy begonst by sy-selven te seggheu: Wat sal het u/ onsaligen Theodore/ baten/ oft ghy schoon de gheheele werelt gewonnen hadt/ ende u met de verganckelijcke ydele wellusten over al genoegende/ van de eeuwige ende onsterffelijcke goederen beroofde? Want niemant en kan hem met de tegenwoordighe wellusten versaden / ende de prijsen der eeuwiger glorie verdienen. Hier over in tranen vloedende / heeft hy in het binnenste sijns huys gegaen: ende op sijn aensicht ter aerden neder-vallende / seyde hy aldus met weenende oogen: Almogende Godt/ die eenen kender zijt der verholen saecken: ghy weet dat ick gene saecke ter werelt / soo seer en beminne dan u: daerom bidde ick u/ barmhertigen Godt/ dat u believe my in uwen wille te stieren / ende mijne siele te verlichten; op dat sy in sonden niet en versmooze: maer dooz uwe gratie verlost zijnde / u in alles love ende glorificere. Als hy ter scholen gingh om gheleert te worden/ vastede hy tot den avont toe: maer dickwijls brocht hy twee dagen met vasten over; hem van alle kostelijcke ende leckere spijse twee jaren lanck onthoudende / hem gantschelijck tot eene volmaecte versterbinge/ so veel sijne jonge jaren vermochten / begevende. Hy heeft dan by sy-selven begonst te overleggen/ hoe hy in een kloosier wilde gaen / ende hem den Godtvruchtigen regel onderworpen. Ende verlatende al wat hy hadde/ heeft hy eenige Religieuse mannen gevonden / seer Godtvruchtichlijck levende: ende heeft met hen gewoont / voortgaende ende aennemende in de vreese des Heeren. Seer luttel dagen daer naer is tot hem eenen weerdigen man gekomen / Pecusius genaemt; den welcken Theodorus sonderlinge seer hadt / dat hy hem voor eenen wechgeselle soude willen nemen / ende hem tot den Heyligen Pachomium gelepden: die hem aengenomen heeft. Ende komende dan tot de deure des kloosters/ soo haest hy Pachomium gesien heeft begonst hy van blijdtschap te weenen; den welcken hem in het

Theodori bekeeringe.

Sijn gebet tot Godt.

Theodorus vastede tot den avont toe.

Hy wort eenen Monick.

Theodorus komt tot Pachomium.

kloosier

klooster geleyt heeft. Als hy de menichte der Broederen gesien hadt/ in den Geest verlicht zijnde/ is hy met eenen devoten yver tot den Godtsdienst ontsteken geweest / ende heeft allen kens in deuchden toegenomen.

Men segt van den Abt Theodorus ende van den Abt Lucius/ dat sy vijftich jaren lanck hunder herten begeerlijckheden hadden met behendicheyt verleyt / seggende : Als desen winter over is/ dan sullen wy van hier verhuysen:ende wederom als 't somer was geworden / seyden sy: Als desen somer gepasseert sal wesen; soo sullen wy van hier reysen. Ende alsoo hebben de ghedenckweerdige Vaders alle den tijt van hun Geestelijck leven overgebrocht. Theodorus seght: Dat daer geen dinck in der waerheyt goet en is dan alleen de deucht/die uyt de vreese Godts ende uyt de liefde gewrocht wort; noch dat daer geen dinck quaet en is/ dan alleen de sonde/ ende af-scheydinge van Godt. Den mensch die in den Geest sijns gemoets vernieuwt is / die moet (ghelijck den H. Paulus seght) van dage tot dage voortgaen tot die dingen die beter zijn: oft versuymt hy dat; soo moet hy nootsaeckelijck achterwaerts gaen / ende in argher vallen. Ende daerom en mach ons gemoet in geenderley wijse in eene gedaente oft gesteltenisse langhe blijven / gelijck oft yemant een schip tegen den stercken stroom voordt wilde roeyen ; soo soude hy moeten met kracht sijnder armen den stroom met het schip verwinnen ende voorwaerts doen gaen; oft hielt hy sijne handen stille/soo moeste hy nootwendichlijck achter-waerts gaen. Hierom sal dit een openbaer teecken onser schaden wesen/indien wy verstaen dat wy niet meer verkregen en hebben ; noch en sullen niet twijffelen oft wy en zijn achterwaerts ghetreden / in wat daghe wy niet voorwaerts ghegaen en zijn: want des menschen ghemoet / als voorgeseyt is/ en mach in eenen staet niet blijven: noch niemant en mach in dit leven de hoocheyt der deuchden alsoo besitten/dat hy onbewegelijck worde; hy moet nootsakelijck winnen oft verliesen. Daerom sullen wy sonder op-houden ons selven altoos vlijtichlijck tot de deughden bereyden / ende bekommeren ons gestadichlijck met hare oeffeninge : want in haer niet te voorderen/ is achterwaerts te gaen gerekent. Men sal ghestadichlijck het woonen in der cellen beminnen. Wat men door vlijticheydt verkrijgt oft staende hout/dat kanmen met versuymenisse verliesen. Ende daerom segt men:Voor de doot en prijst genen mensch: want alsoo lange als hy in den strijt is; soo en is hy van het verlies niet versekert.

Pelagius Diaken Cardinael beschrijft dit.

Men moet sijne begeerlijckheden bedriegen.

Col. 6.cap. 4.

Coll. 6.cap. 14.

Niet voorwaerts gaen inden wech des Heeren, is achterwaerts gaen.

Coll. 6.cap. 16.

SANCTUS CHEREMON.

Het leven van den Abt Cheremon,

Beschreven door Palladius Bisschop ende Cassianus.

Doen wy in Syrien in een klooster waren / ende dat wy na de eerste leeringhe des geloofs wat begonsten voort te gaen; soo kregen wy de gratie om eene meerdere volkomenheyt te begeeren / ende quamen te schepe tot een stadt van Egypten / die Themesis hiet. Daer was eenen Bisschop geheeten Arsebius / die onse begeerten jonstich was / ende met grooter minnen ons ontfingh; den welcken upt de Eremyten gehaelt was / om van die stadt Bisschop gemaeckt te worden. Als hy onse mepninge verstont dat wy de Heylighe Vaders in 't uptterste van Egypten begeerden te sien / sepde hy: Komt / ende siet eerst niet verre van hier / daer sommige Heyligen woonen; der welcker Heylichept upt hun aensicht schijnt / dat men alleen van hen aen te sien groote ghestichtichept mach ontfanghen. Doen lepde hy ons selve tot die plaetse. Daer vonden wy dry Vaders Cheremon / Nesteros / ende Joseph / die seer oudt van jaren waren. Ende al was Cheremon / boven de hondert jaren oudt / ende synen rugghe ghekromt was; nochtans was hy soo vrolyck van ghemoedt / al oft hy wederom tot synne jonghe jeught gheraeckt was. Doen wy syn blyde aensicht saghen / verwonderden wy ons; ende begheerden ootmoedichlyck pet van hem te hooren; aenghesien wy om Gheestelycke aenwysinghe daer ghekomen waren. Doen versuchtede hy / ende sepde: Hoe soude ick my vermeten eenen anderen te leeren / om dat ick nu 't eenemael niet oft lauwelyck pet doe. Want die leeringhe en stichtet niet / die den leeraer niet selve en doet. Doen schaemden wy ons / ende wierden seer beweeght / ende sepden: Wy bidden / Vader / dat ghy u wilt gheweerdighen te onderwysen / hoe wy de deucht die wy in u verwonderen / souden moghen verkryghen. Doen sepde den Heylighen Cheremon / daer zyn dry dinghen / die de menschen doen de sonden schouwen / dat is / de vreese der Hellen / de hope des Hemelrijcx / eensamentlyck de begheerte ende liefde tot de deughden. Men leest dat de vreese het quaet doet laten; ende dat de vreese Godts het quaet hatet; ende dat ock de hope allen in-loop der sonden uptslupt: want alle die in hem hopen / en sullen niet sondighen. Ock de liefde en valt nimmermeer af / ende sy bedeckt de veel-

Cass. collat. 11. cap. 1. 2. 3. 4. & 5

Cheremon hondert jaren out.

Cap. 6.

Prov. 8.

hept

hept der sonden. Inde menschen placht dickmaels van lauwighept / oft van te veel blijdschappen / oft van eenighe ghenoechlijckheydt der natueren de minne der deughden te vercouwen / als hem de vreese der Hellen ende de begheerte des Hemelrijcx ontrocken wordt. Laet ons dan Godt beminnen; want Godt heeft ons eerst bemindt: ende anders en moghen wp tot de oprechte volmaeckthepdt niet gheraecken. Het is veel meerder alleen om der deughden wille van de deught niet te willen scheyden / dan upt vreese der minnen het quaedt niet te consenteren. In de lanckmoedichepdt (seght Salomon) is het gheluck der Koninghen gheleghen. Want soo wie altijdt van binnen sachtmoedich ende stille is / die en wordt van gheene tooznichepdt ontsteken / die en wordt van ghene traeghepdt noch droefhept versleten / die en wordt van ghene ydele glozie verstropt / die en wordt van gheene hoovaerdpe opgheblasen. Want veel vredes hebben de ghene die den Naem des Heeren beminnen / ende sp en hebben gene verargheringhe. Ende daerom is met recht beter eenen verduldighen dan eenen stercken man: ende die sijnen tooznе bedwinght / is stercker dan die eene stadt wint. Hoe yemandt de puerhepdt volkomelijcker verkreghen heeft / hoe hp die klaerlijcker dooz kent. Hoe het ghemoedt tot meerdere puerhepdt komt / hoe dat het Godt klaerlijcker ende hooghер beschouwen sal; ende verwonderen hem meer in hem selven / dan men soude konnen uptspzeecken. Het ghetal der ghener die de deughden ghetrouwelijck begeeren aen te hanghen / is groot; maer het ghetal der gener die daer in volherden / ende dat volbzenghen / sult ghp seer kleyn vinden. Dat opset Godts daer hp den mensch om maeckte / eenwelijck te behouden ende niemant te verliesen / dat blijft onbeweghelijck stille staende. Ende soo wanneer sijne goedertierenhept een kleyn voncxken des goeden wils in ons siet blincken / oft dat hp 't selve upt den harden keysteen onser herten geslagen heeft; dan voet hp 't / ende verweckt het / ende maert het met sijne ingeestinge sterck / die wilt dat alle menschen soudē salich wozden / ende tot de kennisse der waerhept komen. Want het en is des Vaders wille niet die in de Hemelen is / dat daer een van dese kleyne sal verlozen gaen. Ende God en wilt niet dat de siele sal verlozen gaen; maer hp overlepdt dat / denckende dat sulcken niet gheheelijck verlozen en gae / die verwozpen is. Want Godt is waerachtich / ende lieght niet met stercker getupgenisse / seggende: Ick leve / seght den Heere Godt / ick wil de doot des sondaers niet; maer dat hp hem bekeert wozde ende leve. Want die niet en wilt dat daer eenen verlozen blijve; hoe soude men sonder groote sonde vermoeden ende dencken /

Cap. 9.

Collat. 12. cap. 6. & 7. & 13.

Psalm 118. Prov. 16.

Collat. 13. cap. 7.

Gods wille is dat alle menschen sullen salich worden.

1. Tim. 2. Matth. 18. 2. Reg. 14.

EZech. 33.

dat

dat hy niet dan sommighe menschen behouden en wil? Hierom soo wie verloren gaen / die gaen / teghen Godts wille verloren: want hy roept daghelijcx tot eenen yeghelijcken van hen allen: Keert weder van uwe alder-quaetste wegen: hout op van quaet te doen / leert wel doen. O huys van Israel / waerom sult ghy sterven? Hoe dickmaels hebbe ick uwe kinderen willen vergaderen / ghelijck eene henne vergadert hare kieckenen onder hare vleugelen / ende ghy en hebt het niet gewilt? Ende waerom is dan dit volck in Jerusalem afgekeert met eene krijghele af-keeringhe? Sy hebben hunnen neck verhart / ende en wilden niet wederkeeren. Aldus staet de genade Christi altijt bereet / ende roept te samen sonder eenige uytneminge alle menschen / seggende: Komt tot my alle die arbeyt ende belast zijt / ende ick sal u vermaecken. Ende soo wie tot hem niet en komt ende verlooren blijft / dat is alsoo tegens sijnen wille. Want Godt en heeft de doot niet gemaeckt; noch hy en verblijt hem niet in het verlies der menschen. Doen den Heyligen Cheremon ons geleert hadde; so dede hy ons den arbeyt des woesten wechs seer vergeten. Het is geschiet in die dagen / dat Cheremon eenen Geestelijcken oeffenaer al sittende overleet; ende dat hy doot gevonden wiert sittende in sijnen setel / ende hebbende het werck in sijne handen.

Ezech. 33. *Isa. 1.* *Matth. 23.* *Matth. 11.* *Sap. 1.* Cheremon sterft sittende op sijn werck

Het leven van den Abt Nesteros,

Beschreven door Cassianus.

DE ordinantie onser beloften / ende den voort-gangh onses weechs vereyscht dat de leeringhe des Heylighen Abts hier na volge / wiens nam was Nesteros; die in alle dingē een man van groote wijsheyt was. Doen hy vernā dat wy van de H. Schrifturen in onse memorien wat onthouden hadden / ende het verstant daer af begeerden; soo begonst hy ons met aldusdanighe woorden te leeren: Daer zijn voorwaer veelderley wetentheden in dese werelt: maer als zijn de sommighe onprofijtelijcke oft onvoorderlijck tot het tijtlijck ghewin; nochtans heeft elcke hare ordinantie ende hare aenwijsinghe / daer men die by leeren mach. Veel te meer behoeft onse wetentheyt eene rechte ordinantie ende aenwijsinghe / die niet en streckt tot tijtlijck ghewin; maer tot de ondervindinghe der Hemelsche verborghentheden: ende dese is tweederhande: De eerste is eene werckelijcke wetenheyt / die daer streckt tot verbeteringhe der manieren / ende tot suyveringhe der ondeuchden.

Cass. coll. 14. cap. 1. & 2. VVetenheyt is tweederhande.

De andere is eene weselijcke wijshept oft smakelijckhept / die gelegen is in de beschouwinge der Goddelijcker dingen / ende in kennisse des Heyligen verstants. Daerom soo wie tot dese smakelijcke wijshept komen wil / die moet noot-wendichlijck eerst met alle vlijtichept de werckelijcke wetenhept verkrijgen. Want dese werckelijcke wetenthept mach men sonder smakelijcke wijshept hebben: maer de smakelijcke wijshept en mach men sonder de werckelijcke wetenthept in geender wijs besitten. Want daer zijn sommige trappen alsoo geordineert ende onderschepden / dat de menschelijcke ootmoedichept tot hooge dingen op-klimmen mach: ende is 't dat dese graden malkanderen verbolghen; soo mach den mensch tot de hoochept komen / daer hy nimmermeer toe komen en mocht / waer 't saecke dat hy den eersten graet achter liet. Hierom die in de tegenwoordichept Godts op-klimmen wilt / die arbept te vergeefs / indien hy de ghebreecken niet en schouwet: want den Geest Gods vliet den gedepnsden / ende en sal niet woonen in een lichaem dat de sonden onderdanich is. Maer dese werckelijcke volkomenhept staet in twee manieren. De eerste is / dat men de nature van alle gebreecken repnighe / ende bekenne wat medecijne daer toe behoort. De andere is / dat men de graden der deuchden alsoo onderschepde / ende dat ons gemoet daer in soo volkomelijck gheschickt stae / dat het nu tot de deuchden niet ghedwonghen zy / ende als met gewelt diene; maer dat het in de deuchden genoech hebbe ende ghevoet worde / als in sijn naturelijck goet / ende dien engen hooghen wegh met genoechlijckheden op-klimme. Want hoe soude pemant dat wesen der deuchden / oft die verborgen Geestelijcke ende Hemelsche dingen / die in den hoochsten graet van de smakelijcke wijshept gelegen is / mogen ghenaecken oft verkrijgen / die de wortelen sijnder gebreecken niet en heeft gekent / noch gearbept om upt te ropen? Want hoe soude pemant hooch klimmen / die op de blacke effene plaetse niet wandelen en kan. In twee manieren sal men arbepden / om die ghebreecken te verdrijven / ende om de deuchden te verkrijgen. Siet / segt Godt / heden heb ick u gestelt over dat volck / ende over dat rijck / dat ghy sout upttrecken / ende verderven / ende vernielen / ende verstropen / ende timmeren / ende planten. In 't verdrijven der schadelijcker dingen segt hy hier van vier manieren / dat is / de ondeuchden upt-trecken / verderven / vernielen / verstropen. Ende in de plantinghe der deuchden en seght hy maer van twee / als van stichten ende planten. Hier in blijckt dat het swaerlijcker is de oude gewoonelijcke passien ende gebreecken der naturen te verdrijven / dan de Ghecstelijcke deuchden weder te planten. Hierom dese werckelijcke

Sap. 1.
Idem Cass. cap. 3.
Ierem. 1.
Idem. cap. 4.

wetent-

wetenthept die aldus in twee manieren gelegen is / wort menigherlep wijse geoeffent. Want de sommige soecken de puerhept des herten met alder blijtichept in hepmelijcken woestijnen / als hier voortijts Helias ende Helizeus / ende in onse tijden den H. Antonius ende veel andere / die Godt in de stille wilderniſſe seer ghemeynsaemlijck aenhingen. De sommige soecken 't met alle sorghvuldichept in het geselschap der broederen in de kloosteren / ghelijck den Abt Johannes die een groot gheselschap vergadert hadde hier by eene stadt genaemt Thimius / in een klooster / die hy regeerde. Ende sommige andere mannen / die wy kenden van dier meyninge te wesen / ende teeckenen deden gelijck de Apostelen. De sommige pijnden hen-selven de gasten te ontfangen / ende hen te toonen het werck der liefden / daer Abzaham den Patriarch eñ Loth den Heere behagelijck in waren. Ende nu korts den Heyligen Macarius / die eenen man van sonderlinger sachtmoedichept ende lijtsaemhept was / eñ regeerde een gasthups by Alexandzien: alsoo dat niemant boven hem / soo te vermoeden is) in alle de woestijnen te reeckenen en was. De sommighe verkiesen de siecken te dienen / oft de bedzuckte ende ellendighe te vertroosten. De sommige onderwijsen de ongheleerde: de sommige zijn geset om de aelmoessen upt te reycken ende te gheven. Ende een pegheljck na de vierichept sijnder Liefden wiert onder de groote mannen gereeckent. Hierom is 't aen een pegelijck pzofijtelijck / dat hy die wijse van doen ende dat opset / daer hy toe geroepen is met de gratie die hy daer toe ontfangen heeft / blijtichlijck dat begonnen werck tot een volkomen eynde bzenghe: ende van andere menschen deuchden sal hy hem verwonderen / ende pzijsen die elck in sijnen graet: ende dat hy eerst voorghenomen heeft / daer en sal hy geensins afschepden; wetende het gene dat den Apostel seght dat de Heyligh Kercke maer een lichaem en is; maer veel leden; ende elck lit sonderlinge gratie heeft onderschepden van den anderen / 't zy pzophetie na de mate des geloofs / oft dienst in dienen / die vermaent in 't vermanen / etc. Ende dat een lit en is niet schuldich het offitie aen te nemen / dat aen de andere leden bevolen is. Want de oogen en doen der handen werck niet / noch de oozen dat aen de voeten bevolen is: ende hierom en waren sy niet alle Pzopheten / noch alle Apostelen / noch alle Leeraers / noch alle dat sy mirakelen deden / noch alle en spzaken sy niet met nieuwe tongen: maer elck hadde sijne sonderlinge gratie ontfangen / etc. Daer zijn veel weghen die alle tot Godt leyden: ende daerom sal een pegheljck blijven by den wech dien hy eerst voorgenomen heeft / op dat hy daer in volkomen worde tot den eynde toe: want de ongestadichept des herten

Cap. 5.

Nesteros prijst dat een yegelijck in sijnen roep blijft.

Rom. 12.

plach den mensch in sijnen voort-gangh groote schade te doen. Hier eyndicht desen Vader de collatie / ende sont ons voort tot des Ouden Josephs celle/ die by na ses mijlen van daer stont.

Het leven van den Abt Ioseph,

Beschreven door Cassianus.

Cassianus Coll. 16. cap. 1.

DEn Heyligen Joseph was van een groot geslacht / ende was Oversten van een stadt die Thimus ghenaemt wiert / gelegen in Egypten. Ende hy en was niet alleen in de Egyptische / maer oock in de Griecxsche spraecke wel ervaren. Doen hy gewaer wiert dat wy sijne leeringe begeerden / vraeghde hy eerst / oft wy naturelijcke gebroeders waren? ende verstaen hebbende dat wy met gene naturelijcke maer met eene Geestelijcke Broederlijckheyt te gader gebonden waren / begonst hy te seggen: Daer zijn veelderhande vrientschappen ende gheselschappen / daer het menschelijck gheslacht in menigerleywijse mede verbonden staet. De sommighe maecken geselschap met malkanderen/ overmits eenigherhande lof / eere / ende prijs / dat sy den eenen van den anderen hebben hooren seggen: de sommige ter oorsaecke van eenige gaven die sy aen malkanderen geven. In alle dese en is maer eenen maniere der minnen / die noch van prijs/ noch van lof / noch van giften is; maer die alleen de gelijckheyt der deuchden maeckt: dese is de ghene die in ghene op-vallen ghebroken en wort / noch door plaetsen/steden/tijden/noch oock door de doot gescheyden en kan worden. Dit is de waerachtige ende ongebroken minne/ die uyt gelijcke deuchden: ende ghelijcke volkomentheyt der vrienden Godts opwast. Hierom en mach daer ghene ghetrouwe onderscheydelijcke vrientschap ghehouden worden / dan in ghelijcken voortgangh der deuchden/ gelijck den Propheet seght: den Heere doet hen in den huyse woonen die van eender manieren zijn. Ende hierom mach dese ongebroken minne alleen blijven in de gene die van eenen opsette / van eenen wille / ende van eenen onwille zijn. Wilt ghy dese minne ongebroken houden; so moet ghy voor alle dinghen uwe gebreken verwinnen / ende dooden uwen eyghen wille / ende met gelijcken voort-ganck vervullen het ghene dat den Propheet seght: Siet hoe goet ende geneuchelijck is 't de Broeders te samen woonen! Het welck men niet naer de plaetse van buyten / maer Gheestelijck verstaen sal. Want wat baet het in eenen huyse met malkanderen te woonen/ is 't dat de manieren ende het voornemen der menschen niet over een en

Ioseph van een groot geslacht.

Cap. 2. & 3.

Psalm 67.

Ongebroken minne waer die is te vinden.

Psalm 132.

dragen

dragen: ende wat schaet het na der plaetsen geschepden te wesen/ als men in eender minnen gefondeert staet? Want voor Godt zijn de Broederen vergadert overmits de eendrachticheyt der manieren; niet overmits de eenheyt der plaetsen: ende soo waer verschepdenheyt oft anderheydt der willen ghevonden wordt; daer en mach nimmermeer gheheelheyt des vredes gheHouden worden. Geen dinck en mach oorbaerlicker wesen dan de minne/ ende geen dinck schadelijcker dan de onminne. De mepninghe des gemoets verdoemt / oft loont den mensch; gelijck daer geschreven staet: De gedachten sullen malkanderen beschuldigen/ oft ontschuldigen/ in dien dach als God oordeelen sal de verborgentheden der menschen. Ende oock seght den Heere: Ick come om te vergaderen hunne wercken ende hunne gedachten met alle heydenen ende talen/ etc. Daer toe doen wp alle dingen/ dat wp Godt een repn herte mogen bieden/etc. Godt siet aen de binnenste Godtvruchticheyt des herten; ende en oordeelt naer het gelupt der woorden niet; maer na de begeerten des wils. Den Abt Lot is gekomen by den Abt Joseph / ende heeft tot hem gesept: Abt / na mijn vermogen onderhoude ick eenen middelmatighen regel van vasten / bidden / mediteren / ende rusten: ende ick arbeyde na mijn vermogen / om mijne gedachten te suyveren: wat moet ick dan noch meer doen? Den Out-Vader dan op-staende/ heeft sijne handen ten Hemelwaert op-geheven / ende sijne vingeren zijn geworden gelijck 10. vierige lampen: ende hy heeft tot hem gesept: indien ghy wilt/ghy sult geheel gelijc eē vier worde.

Coll. 17. cap. 14. Rom. 2.

Isa. 66.

Pelagius Diaken Cardinael

Viericheyt des gebets.

Het leven van den Abt Pambo.

Beschreven door Pelagius Diaken Cardinael.

MEn seght van den Abt Pambo / dat hy sepde tot de Heylige mannen/ die by hem stonden in de ure als hy upt dit leven schepde: Na dat ick gekomen ben in dese wilderniſſe/ ende voor my gemaeckt hebbe eene celle/ ende hier gewoont hebbe/ en ben ick niet gedachtich/ dat ick vroot gegeten hebbe dan van den arbeyt mijnder handen; ende dat ick opt leetwesen gehadt hebbe van eenich woort / dat ick tot op den dach van heden ghesproken hebbe. Ende ick gaen so tot den Heere/ als die Godt noch niet en hebbe begonst te dienen. Pambo is meester van veel geweest. Athanasius heeft den Abt Pambo gebeden / dat hy upt de wilderniſſe soude tot Alexandrien komen. Als hy daer gekomen was/ heeft hy gesien eene

Eenen Monick moet altijt beginnen.

vrouwe / die eene kamer-speelster was: waer over hy geweent heeft. Eñ gevraegt zijnde van de gene die daer by waren / waerom hy geweent hadde / heeft hy gesept: Twee dingen hebben my beroert: het een van haer verlies; het ander / om dat ick sulcke neerstichept niet en hebbe om Godt te behaghen / als dese doet om de ydele menschen te behagen. Op eenen tyt is Theophilus Bisschop van Alexandrien gekomen in Scithi: ende de broeders vergadert zijnde / hebben gesept tot den Abt Pambo: Segt een spreeck-woort tot den Bisschop; op dat sijn herte op dese plaetse gesticht worde. Den Out-Vader heeft geantwoort: Indien hy niet gesticht en wort door mijn swyghen / hy en sal in mijn spreken niet gesticht worden. Korten tyt hier naer is den man Godts ontslapen / niet sieck wesende / als hy 't seventich jaren out was; hebbende aen Godt sijnen Saligen Geest bevolen.

Men moet Godt meer behagen dan de menschen.

Stichtende stilswijgende.

Hy sterf out. 70. jaren.

Het leven van den Abt Ammonius,

Beschreven door Ruffinus ende Palladius.

Als Ammonius / die eenen Discipel was van den grooten Pambo / ende sijne dry broeders ende twee Susters gekomen waren tot seer groote Godtvruchtichept; soo zijn sy gekomen in de woestijne / ende sy hebben besonder gemaeckt twee kloosters / te weten / een van mannen / ende een van vrouwen / wyt van malkanderen gelegen. Maer want Ammonius seer geleert was; soo heeft hem eene sekere stadt tot eenen Bisschop begheert te hebben. De welcke tot den Bisschop Timotheum gekomen zijnde / hebben hem gebeden dat hy hen Ammonium soude wyden tot eenen Bisschop. Ende hy sepde: Vrenght hem tot my / ende ick sal hem de wydinge geven. Als sy dan met groote menichte ghegaen waren om hem te halen / heeft hy de vlucht genomen. Maer als hy sach dat hy nu gevangen was; soo stont hy stil / ende badt hen dat sy hem met vreden souden laten. Maer als sy met en wilden hooren; soo heeft den ouden man ghesworen dat hy het Bisdom niet en soude aenveerden; ende dat hy niet en mochte upt de woestijne gaen. Maer doen sy niet wijcken en wilden / heeft hy in hunne teghenwoordichept eene scheere genomen / ende heeft sy-selven de slincke ooze af-gesneden; tot hen seggende: Nu weet alle-gader / dat het niet geschieden en mach / dat ick soude worden het gene daer ghy my toe dwingt; aengesien dat de wet verbiet tot het Priesterschap te vorderen den genen wiens oozen af-gesneden zijn. Naer dat sy

Ammonius sticht een mannen ende een vrouwen kloosster.

Hy weygert Bisschop te zijn.

Met bedwanck versocht zijnde, snijdt hy sy-selven eene oore af.

Hem

hem dan aldus hadden laten gaen / zijn sy wech ghegaen: ende komende tot den Bisschop / hebben sy hem dese dingen ghebootschapt. Maer hy sepde tot hen-lieden: Laet dese wet by de Joden in 't gebruyck wesen. Alwaer 't dat ghy my yemant brocht die synen neuse af-gesneden waer / als hy goet van leven is / ick sal hem wijden. Sy-lieden dan gaende / baden hem weder. Maer als hy hen-lieden geen gehoor en gaf / hebben sy hem willen met gewelt brengen. Maer hy heeft hen gesworen / seggende: Indien ghy my bedwinght / ick sal oock mijne tonghe uytsnijden. Doen hebben sy hem verlaten / ende zijn wech gegaen. Synen daghelijcke kost van synen jonckheyt af tot synen doot toe / was rouwe spijse: want nopt en at hy pet dat by het vier geweest hadde dan broot. Het oude ende nieuwe Testament konde hy van buyten. Men verhaelt oock dat hy veel dingen gepropheteert heeft. Hy vermochte soo veel in de broeders te vertroosten / die in de woestijne waren / als yemant anders soude hebben mogen doen.

Hy eet rouwe spijse.

Hy konde het out ende nieuwe Testament van buyten.

Hy propheteerde.

SANCTUS MACARIUS.

Het leven vande tvvee Macarij, ende eerst van Macarius den Egyptenaer, oft den ouden,

Beschreven door Ruffinus ende Palladius Bisschop.

DAer zijn geweest twee Macarij / malkanderen gelijckende van Naem / van Geestelijcke oeffeninghe / van leven / maniere / ende leeringe. Den eenen is gheweest eenen Egyptenaer / seer vermaert door miraculen ende wondere wercken / strenghe ende straf met een Gheestelijcke verhoedinge teghen de gene die tot hem quamen. Den anderen is geweest eenen Alexandrianen / in aller voegen den Egyptenaer gelijckende ende daerenboven lieffelijck / gespraecksaem / ende vrolijck by de ghene die tot hem quamen: soo dat hy hier door veel jongers tot de Geestelijcke oeffeninge heeft getrocken. Suida. Sy scheenen als twee Hemelsche lichte / sy ware alle beyde Macarius genaemt / dat is / salich: alle beyde ware sy in de oeffeninghen der abstinentien ende deughden hunnes gemoets even machtich: alleenlijck ginghden eenen den anderen hier in te boven / dat hy de erfenisse van de deughden ende gratien des Salighen Antonij was besittende. Eerst sal ic verhalen de deughden van de Egyptischen Macarius / die tnegentich volle jaren geleeft heeft; tsestich jaren van dese in de woestijne; tot de welcke hy gegaen is dertich jaren out zijnde. Hy heeft de eerste thien jaren de arbeyden der oeffeninghen soo verduldichlijck ghedragen / dat men hem weerdich achtede van eenen grooten ende schoone naem: so dat hy wiert geheten jonck van jaren / out van verstande / want hy meer hadde gevordert in deughden / dan sijne jaren souden verepscht hebben. Als hy 40. jare out was / ende dat hy ontfanghen hadde de macht tegen de Geesten / ende de gratie van te genesen / eensamenlijck den Gheest van toekomende dingen te voorseggen; soo is hy weerdich geacht geweest eenen Priester te worden. Men seght van hem / dat hy geduritchlijck in den Geest opgetogen was / ende dat hy den meesten tijt over-bracht met Godt oft met Hemelsche dinghen: van den welcken oock verscheyden wonderbaerlijcke dinghen verhaelt worden. Daer was eenen neder-slach ghedaen in de naest-gheleghen plaetse: eenen onnoselen met dese misdaet tot sijne onschult beticht worden / is na de relle van desen Macarius gelopen; dien de beschuldigers oock volgden. Maer hy / dien de schult opgelept wiert / heeft met eet bevesticht dat hy sy-selven van dit bloet niet schuldich en kende. Ende den Heylighen

Macarius van Egypten heeft 90. jaren geleeft.

Veertich jaren out sijnde, wort hy Priester.

Hy is dickwijls inden Geest opgetogen.

Hy verloſt eenen onnooſelen die met eenen doot-ſlach beſchuldicht was.

Hy begeert van eenen dooden ende begraven de getuygeniſſe der waerheyt.

Hy ontoovert eene vrouwe met wij-water.

Macarius heeft gebraeght waer hy doch begraven mocht zijn/ die men ſepde dat daer doot geſlagen was. Ende als ſy hem die plaetſe hadden te kennen gheghéven / is hy met hen ghekomen tot het graf: ende als hy ſijne knien booghende / den Naem Jeſu Chriſti aengheroepen hadde / op-heffende ſijne ſtemme / heeft hy den overleden met ſijnen naem gheroepen. Ende als hy hem upt het graf gheantwoort hadde; ſoo heeft Macarius tot hem gheſept: Ick beſweere u door het gheloove Chriſti / dat ghy my ſeght / oft ghy van deſen man / die alhier dus beticht wort/ doodt ſijt gheſlaghen. Doen heeft hy met lupder ſtemme upt den grave gheroepen / ſegghende: Dat hy niet van hem doodt gheſlaghen en was. Ende als ſy alle verbaeſt zijnde / ter aerden voor des Heyligheh mans voeten neder-vielen / hebben ſy hem ghebeden / dat hy den dooden ſoude draghen / van wien hy dan doodt gheſlaghen was: Dat en ſal ick (ſepde hy) voorwaer niet doen: het is my ghenoegh dat deu onnooſelen bevrijdt wordt; het en ſtaet my niet toe te ontdecken ende te verraden den ghenen die ſchult heeft. Noch een ander mirakel van hem: Eenen onkuyſſchen menſch is ghegaen tot eenen tooveraer / ſegghende: Maeckt dat die vrouwe my lief hebbe. Als dan den tooveraer loon van hem ontfanghen hadde/ heeft hy te werck gheſtelt ſijne ſwarte konſten: ende doen hy haren Gheeſt niet beweghen en konde / dat ſy hem ghehoor gheven wilde; ſoo maeckte hy dat ſy een merrie-peert ſcheen te zijn aen de ghenedie haer saghen. Soo is 't ghekomen in 't herte van haren man dat hy haer ſoude lepde in de woeſtijne tot den Heyligheh Macarius. Doen heeft hy ghebraeght wat ſy begheerden? ende ſy hebben gheantwoordt: Deſe merrie die uwe ooghen hier aenſchouwen/ is mijne Huyſvrouwe: ende ick en weet niet hoe dat ſy in een merrie-peerdt verandert is. Maer hy ſepde daer op: Het is eene Vrouwe ghelijck ſy gheſchapen is: ſy en is niet verandert; maer ſy ſchijnt alleenlijck soo te weſen in de ooghen van de ghene die bedroghen zijn: want het zijn verbeeldinghen der duyvelen: maer 'ten is met der daedt soo niet. Ende als hy ghewijdt water op haer hooft hadde ghegoten / heeeft hy over haer ghebeden; ende terſtont heeft hy ghemaeckt dat het eene Vrouwe ſcheen voor alle die daer teghenwoordich waren: ende heeft haer alſoo gheneſen zijnde / met haren man laten gaen / Godt lovende ende danckende. Ende den man Godts heeft haer vermaent; ſegghende aldus: En verlaet nimmermeer de Kercke; en laet nimmermeer achter het nutten der Sacramenten Jeſu Chriſti. Want deſe dinghen zijn u gheſchiedt / om dat ghy nu vijf weercken lanck niet ghegaen en hebt t otde onbevleckte Sa-

cramen-

rramenten van onsen Salich-maecker. Men seght van hem dat hy eenen dooden verweckte: om dat hy eenen ketter soude toonen dat hy ongelijck hadde / die een groot deel volcx daer in bedroghen hadde. Doen wiert Macarius van de gheloovighen ghebeden / dat hy de simpelheyt des volcx van dit ongheloof verlossen wilde. Ende doen den ketter Aristoteles subtijle consten voort wilde halen / ende daer mede disputeren; soo antwoorde hem desen Heyligben Macarius: Het Rijck Godts en is in de woorden niet; maer in de kracht. Laet ons gaen tot de graven der broederen / die ons in den Heere voorghegaen zijn; ende wien van ons beyden den Heere toelaet eenen dooden te verwecken upt den grave / diens gheloove sal by een pegelijck kennelijck zijn voor het beste van Godt gehouden te worden: ende laet ons / soo daer geschreven staet / upt de wercken ons gheloof bewijsen. Dese reden heeft alle de broeders die daer teghenwoordich waren / behaeght. Sy zijn voort-ghegaen tot de graven: ende Macarius heeft den ketter vermaent / dat hy in den naem des Heeren eenen dooden soude doen opstaen. Maer hy antwoorde / ende seyde: Heere verweckt ghy eerst eenen / die het eerst hebt op-gheworpen. Ende Macarius hem tot het ghebedt neder-stortende voor den Heere / op-gheheven hebbende sijne ooghen / heeft hy tot Godt ghesept: Heere toont door het verwecken van desen dooden / wie van ons beyden het oprecht gheloof heeft. Ende als hy dit ghesept hadde / heeft hy den naem van eenen die onlangx begraven was uptgheroepen / den welcken als hy upt den graven gheantwoort hadde / hem de Broeders daer terstont by loopende / al af-ghewolpen dat op hem ghelept was; ende ontlost hebbende de bondels daer hy mede ghebonden was / hebben sy hem lebende te voorschijn ghebracht. Den ketter soo haest als hy dit sagh / verbaest zijnde / heeft hem op de vlucht begheven: den welcken de Broeders alle-gader vervolgende / hebben hem upt alle de palen van dien lande ghejaecht. Sommighe hebben den Abt Macarius ghebraecht / seghende: Hoe moeten wy bidden? Den Out-Vader heeft tot hen ghesept: Ten is niet van noode in 't ghebedt veel te spreecken; maer dickmaels de handen upt te steken / ende te seghen: Heere / ontfermt u mijnder / ghelijck ghy wilt / ende weet / helpt my. Ende om dat hy weet wat ons profijtelijck is; soo thoont hy ons sijne barmhertichept. De siele die weerdich is deelachtich te zijn des Geests / in de verlichtinge Christi / ende die verlicht van de verciering sijnder onspreeckelijcker glorien / als Christus die sal berept ghemaeckt hebben tot sijne woonstede / die woordt al gheheelijck licht ende Gheest / al vol ooghen. De

I. Cor. 4.

Iacob. 2.

Hy verweckt eenen dooden tot getuygeniſſe des geloofs.

Maniere in 't bidden van Macarius.

Macarius homil. 1.

Homil. 5.

nieuwe

Homil. 5.

nieuwe creature der Chriſtenen verſchilt van alle menſchen deſer werelt door de vernieuwinge des Geeſts / door de geruſtichept der ghedachten / door de liefde des Heeren / ende door de Hemelſche minne. Der Chriſtenen glorie / klaerhept / ende Hemelſche Rijckdommen zijn onuptſprekelijck; ende worden verkregen met arbept / met ſweet / met tentatien / ende met ſeer veel ſtrijden: het welck geheelijck komt van de Goddelijcke gratie. Jegelijck lichaem ſal in dien dach ſoo ſeer geglorificeert worden / als 't verdient heeft door het gheloove ende door het arbepden des levens t' ontfangen van den H. Geeſt. Want het gene dat de ſiele nu vergadert ſal hebben tot eenen ſchat / 't ſelve ſal dan worden geopenbaert ende ontdeckt uptwendich in 't lichaem. Want den Goddelijcken Gheeſt / den welcken ſy verdient hebben te ontfanghen van den tijt af des levens / wort dan in hen-lieden alle glorie des Hemelſche ſchijnſels ende ſchoonhepts. Hy ſal levende maecken u-lieder ſterffelijcke lichamen / om ſijnen Geeſt die in u woont.

Hemelſchen rijckdom hoe men die verkrijcht.

Rom. 8.

Rom. 8.

De gene die tot den Heere gaen / moeten de ghebeden ſtorten in ſtilte / vrede / ende groote gheruſthept / met aendachtichept des herten ende met ſuvere gedachten Godt voor oogen hebben. Al wat voort komt upt de gratie / dat is begaeft met blijdſchap / met vrede / liefde / eñ waerhept: eñ de waerhept bedwingt den menſch te onderſoeckē de waerhept: maer al wat voort komt upt de booſhept / dat is vol beroerten; ende en heeft gene liefde noch blijtſchap tot Godt. Soo haeſt als pemant ſy-ſelven ſtelt tot het bidden / ſoo wort terſtont ſijn herte verbult met Goddelijcke kracht / ende de ſiele verhooght haer met den Heere / ende ſijnen inwendigen menſch wort opgenomen tot het vervolgh des gebets / ende tot de diepte van de eenwichept met groote ſoetichept: ende ter ſelver tijt worden vergheten alle ghedachten van aertſche ſorghvuldichept; overmits dat de gedachten verontledicht ende bevanghen zijn in Goddelijcke ende Hemelſche dingen / die onepndelijck ende onbegrijpelijck zijn: ja in ſommige wonderbare dinghen / die met eenen menſcheliicken mont niet en konnen uptgheſprooken worden; ſoo dat deſen ter ſelver ſtont bidt / ſeggende: Och oft de ſiele t' ſamen met het ghebedt upt-vloge! Ook op een andermael is den biddenden menſch ghevonden als op-ghevoert buyten ſijne wete / ſtaende in de Kercke aen den autaer. Den perfecten ſtaet en is den menſch niet verleent / om dat hy ſoude neerſteliick arbepden ende toenemen. Hierom belijt deſen man dat hy niet volmaeckt en is / ende gheheelijck vry van de ſonde. Want ſomtijts ontſteeckt de gratie haeſtelijck den menſch / ende vertroost / ende ſchickt hem: maer ſomwijlen wort ſy ontrocken ende vermindert / naer den middel

Gratie wat daer uyt voortkomt.

van

van de dispensatie / ende na dat het den mensch oorbaerlijck is. Maer wie is oyt tot dien volmaeckten graet ghekomen / ende heeft geproeft ende versocht de eeuwicheyt? Want ick en hebbe noch genen volmaeckten of vrijen Christen mensch gesien. Is 't dat yemant rust in gratie / ende gheraeckt tot verholentheden ende openbaringhen / ende tot groote soeticheyt der gratien; niet te min heeft hy de sonde noch van binnen. Maer de ghene die sodanich zijn / overmits de seer groote gratie ende 't licht 't welck sy hebben verkreghen / meynen dat sy vry ende volmaeckt zijn: de welcke / al hebben sy de kracht der gratien / nochtans worden sy bedroghen / als onervarene menschen. Ick en hebbe noch niemant vry ghesien. Want ick ben oock somtijts eensdeels tot dien graet ghekomen gheweest: ende al leerende hebbe ick verstaen / dat gheenen mensch volmaeckt en is. De Gheestelijcke kracht der gratien Godts die in onse siele verkeert / die volbrenght hare wercken met seer groote lanckmoedicheyt / wijsheyt ende Geestelijcke bestellinge des verstants: terwijlen oock dat den mensch strijdt ende vecht met groote verduldicheyt / na de gelegentheyt des tijts. Hy is arm van Gheest die van sy-selven niet en hout / oft sy selven niet en acht; maer is snoode ende verworpen van herten / als niet hebbende oft wetende / al is 't dat hy veel heeft ende weet. Die sijne siele bedwinght ende temt / ende die gram wort op sy-selven ende op sijne begheerlijckheden / die is ghelijck den ghenen die onder sijne macht brenght sijnder vyanden stadt: ende desen verdient te verkrijgen eene goede mate des Gheests / ende hy wort door de weldaet der krachten Godts eenen suyveren mensch / ende wort beter dan hy selve is. Want alsulcken mensch wort Goddelijck / ende een kint Godts. De ghene die de Goddelijcke gratie gesmaeckt hebben / ende zijn deelachtich geworden des Gheests / die hebben beyde by hen de blijtschap ende vertroostinge / jae oock de vreese ende de bevinghe / de verheuginge ende den rouwe. Is 't dat ghy by geval yemanden siet sy-selven verheffende ende verhooveerdighende / door dien dat hy de gratie Godts heeft verkregen: den selven al is 't dat hy mirakelen doet / ende de dooden verweckt / ende dat hy niet en is van eenen verworpenen Geest / die sy-selven niet en acht / ende dat van hy niet en is arm van Gheest ende versmadelijck / die wort van de sonde heymelijck wech ghenomen: ende al doet hy wonderlijcke teeckenen; nochtans en is hy niet te gelooven. Want dat is een teecken van Christelijck Religie / dat den ghenen die van Godt wel gheacht ende goet ghehouden wort / 't selve begeert te verberghen voor de menschen: ja al besate hy alle des Koninckx schatten / hy soude willen 't selve verbergen / ende over al beken-

Ghenen mensch en is volmaeckt.

Macarius homil. 9. & 12.

Armoede des geests.

Macarius homil. 15.

nen/

nen / seggende: Den schat en is mijn niet: maer een ander heeft my dien te bewaren gegeven. Want ick ben eenen bedelaer ende als hy wilt/ soo sal hy dien van my wederom eysschen. Maer indien pemant seyde: Ick ben rijck/ ick besitte goets genoech/ ick en behoeve niet meer: dit en is ghenen Chrisken mensch; maer een vat der dwalingen ende des Duyvels. Want die Godt den Heere tot sijn gebruyck heeft/die en weet van ghene versaethept: ende hoe hy hem meer smaeckt ende eet / hoe hy meer honghers heeft. De ghene die sulck zijn / die draghen tot Godt eene seer krachtige vierichept ende liefde: ende hoe sy meerdere neerstichept doen om te vooroderen ende toe te nemen/ hoe sy mepnen armer te wesen; als behoevende ende niet besittende. Want sy seggen: Ick en ben niet weerdich dat dese Sonne my lichte. Dit is een oprecht ende waerachtich teecken der Chrisselijckheydt/ te weten / de ootmoedichept. Gelijck de bie heymelijck honichraet maeckt in haren bie-korf: alsoo oeffent ock de gratie hare liefde heymelijck in de herten: ende het gene dat bitter is / verandert sy in soet;ende het gene dat rouw en scherp is/ in ghelijck ende effen. De wooninge ende ruste des Heyligen Geest is ootmoedichept / liefde / sachtsinnichept / ende andere geboden des Heeren / etc. Den ootmoedigen mensch en valt nimmermeer: want hoe kan af-vallen den ghenen die onder alle d'andere is? Aldus is sijns selfs verheffinge seer groote ootmoedichept: ende de ootmoedichept is groote verheffinge / achtinge / ende weerdichept. Voorwaer ick verklare u / dat ick hebbe gesien mannen begaeft met alderley gaven / ende deelachtich des Gheests: de welcke gevallen zijn/ovemits dat sy tot de volmaecte liefde niet gekomen en waren. Ghy siet hoe dat sy vallen/ eer dat sy komen tot de mate der liefden. Want den genen die de liefde heeft verkregen/ ende wort verwonnen ende dronken gemaeckt; den selven wort verslonden ende gevangen gevoert in d' andere werelt/ al oft hy sijne eygen nature niet en kende. De sielen die de mate van hare liefde ende van hare gedienstichept vervullen / die verdienen het Rijck ende het eeuwich leven. Gelijck in de werelt de siele het leven des lichaems is; alsoo ock in de Hemelsche ende eeuwige werelt is den Goddelijcken Gheest het leven der sielen. Daerom moet dē soecker gelooven/ende tot den Heere gaen/ende hem aenroepen/ op dat hy verkrijghe den Godddelijcken Geest: want desen is het leven der sielen. Godt is het hooghste goet/ in den welcken ghy u herte ende gedachten moet vergaderen / ende anders niet in't gedachte vatten / dan sijne verwachtinge / etc. Alle danckbaerhept ende gedienstichept der sielen is gelegen in de ghedachten. Hierom doet neerstichept dat ghy den Heere be-

De ootmoedicheyt is een teecken van de Christelijcke religie.

Hom. 19.

Den ootmoedigen en valt niet.

Homil. 27.

Homil. 29. & 30. 31.

Godshoemen die soecken sal.

hae ghy

haeght; hem inwendichlijck verwachtende sonder op-houden. Soeckt hem in de ghedachten / ende dryft ende dwinght uwes selfs wille ende aendachte altijt na hem te stieren: ende overdenct waerom dat hy tot u is gekomen/ ende woninge by u heeft gemaect/want hoe ghy u herte neerstelicker stelt om hem te soecke/so veel te meer bedwingt hem sijne affectie vol barmhertigheden/ ende sijne goedertierenheyt dat hy tot u kome / ende u vermaecke. Want Godt selve is de erffelijckheyt ende het deel der Christenen. Met alder hoeden bewaert u herte: draecht sorghe tot geloove ende hope / waer upt de liefde spruyt; sonderlinghen omhelsende Godt ende de menschen / die het eenwich leven bybrenght/ etc. Soo veel als eenen mensch besit/ soo veel sal hy besoeken worden: ende soo veel als hy bewaert/ sal hy bewaert worden / etc. De gratie des Heeren verleent den willenden ende geloovigen/ dat den Geest gheoeffent worde / arbeyt verdrage/ oft eenich werck volbrenghe / etc. Den genen die een eensaem leven verkozen heeft / die moet alle dingen die in dese werelt omgaen/ rekenen als vremde ende hem niet aengaende. Want den genen die het Kruys Christi met der waerheyt achtervolght/ die moet alle dinghen verloochenen/ ja ock sijns selfs siele/ ende hy moet sijn herte vestigen in de liefde Jesu Christi/ ende den Heere houden/ achten/ ende eeren boven ouders / broeders/ magen/ vrienden / ende rijckdommen / etc. De wijse ende voorsichtighe siele door-loopende alle creaturen/ en heeft voor haer selven gene ruste gevonden/ dan in den Heere alleen. *Homil. 37. & 45.* *Homil. 49.*

O onsprekelijcke affectie der goedertierenheyt Godts/ die sy selven geeft aen de geloovigen tot eenen schenck/op dat sy in cozten tijt Godt verkrijgen by recht van erffelijckheyt: op dat Godt woone in des menschen lichaem/ ende dat den Heere den mensch hebbe voor een schoon huys. Want gelijck Godt geschapen heeft Hemel ende aerde/ om dat die van den mensch bewoont soude worden: alsoo heeft hy ock geschapen des menschen siele ende lichaem tot sijns selfs wooninghe om dat hy soude woonen ende rusten in 't lichaem als in sijn huys; hebbende tot sijne excellente bruyt de lieve siele/ die naer sijn beelt gemaeckt is. Alsoo den Apostel segt: Ick hebbe u toe belooft eenen man / om Christo eene repne maget te leveren/wiens huys wy zijn. Want gelijck eenen man met groote neerstichept in sijn huys vergadert eenen schat van allerley goet; alsoo verborght ende vergadert Godt in sijn huys/ te weten / in sijne siele ende lichaem / de Hemelsche rijckdommen des Geests/etc. door sijne onepndelijcke/onsprekelijcke/ ende onbegrijpelijcke liefde / ende seer hertelijcke goedertierenheyt heeft hem belieft te woonen in dat selve maecksel/ ende ver- *2. Cor. 11. Hebr. 3.*

stan-

Iacob. 1.

standelijck schepsel / ende uptnemende ende uptverkozen werck/ alsoo de Schrifture seght: om dat wy souden wesen eenige eerstelingen sijns schepsels / tot sijne wijshept ende ghemepnschap/ tot sijne epgene wooninge/ tot sijne epgene ende supvere bzupt.

Het leven van Macarius van Alexandrien, oft den Ionghen,

Beschreven door Ruffinus ende Palladius.

Macarius doorsoeckt het uytterste der wildernissen.

MAcarius van Alexandzien was eenen sonderlinghen lief-hebber der wildernissen; alsoo dat hy ock de uptterste ende de onbetreden plaetsen der wildernissen heeft doozsocht / tot dat hy eene plaetse vont in het binnenste der wildernisse gelegen. Dese plaetse daer den Hepligen Macarius woonde / is Scithium genaemt / ende staet in de woeste wildernisse/ende is eenen dach ende nacht repsens van de kloosters van Nitrien. Desen Heplighen Macarius van Alexandzien / die Pziester was van de plaetse die Cellia geheeten wozdt: alwaer ick neghen jaren ghewoont hebbe / ende alwaer dien Macarius dzy jaren met my geleeft heeft; sittende in ruste. Ende ick hebbe gesien sommige wercken ende teeckenen van sijne uptnemende maniere van leven. Hy heeft soo groote menichte genesen van de gene die gequelt wierden van de Dupvelen/ dat men die niet en soude konnen tellen. Als hy eene mande met sant gevult hadde / ende op sijne schouderen genomen soo ginghy alle de woestijne dooz. Doen quam hem tegen Theosebius gebozen van Antiochien / ende sepde tot hem: Wat dzaecht ghy Abba? Laet my dzagen/ ende en quelt u niet. Maer hy sepde: Ick quelle den ghenen die my quelt: want dooz dien dat hy lup ende traegh is; soo bzenght hy my het repsen in den sin. Ende als hy lange gewandelt hadde / is hy in sijne Celle ghekomen al vermoept van lichaem. Hy was van klepne stature / wepnich baerts hebbende. Als ick op eenē tijt gekomen was tot den Hepligen Macarium / ende dat ick seer beanxt van Gheest was; so sepde ick tot hem: Abba Macari / wat sal ick doen: want de gedachten quellen my / segghende tot my: Ghy en doet hier niet goets: gaet wech van hier? den Hepligen Vader Macarius antwoozde my / seggende: Seght tot uwe gedachten: Om Chzisti wille/ beware ick de mueren. Als daer eenen was die den H. Macario eene dzupve bzochte; toonende sijne abstinentie / heeft hy die ghesonden tot eenen anderen: den welcken als hy de selve

Macarius is Priester in Cellia.

Hy pijnt sy-selven met eene groote swaerte te dragen, segghende dat hy quelde die hem quelde.

Palladius vraeght Macarium raet.

ontfan-

ontfangen hadde/ ende seer blijde was / willende oock verborgen houden sijne abstinentie / heeft de selve gesonden tot eenen anderen broeder; ende die heeft de selve tot eenen anderen ghedraghen; erde dien wederom tot eenen anderen: ende alsoo is is de drupve door alle de cellen / die seer verre van malkanderen in de wildernisse verstropt lagen / omgedragen: soo dat die niemant en hadde willen eten: ende ten laetsten komt sy weder tot den ghenen die de selve eerst gesonden hadde. Ende Macarius heeft tot een groot ghenoegen daer door in sijn herte ghehadt/ dat hy dusdanige verstorventheyt ende liefde onder de broeders bemerckte/ ende en heeft daer oock selve ten laetsten niet af-ghegeten. Desen selven Macarius heeft ons vertelt (want hy was Priester) dat hy gade ghelaghen hadde als men de Sacramenten Christi updeylde/ dat hy aen den Monick Marcus nopt gegeven en heeft de Heylighe Communie; maer dat den Enghel hem die gaf van den autaer: ende dat hy alleenlijck sach den vinger van de hant des genen die hem de selve aenreyckte.

Marcus Eremijt ontfanght Het H. Sacrament van den Engel.

Den kluysenaer. Marcus vast de geheele weke.

Hy weygert giften, den kost met de handen winnende.

Het leven van den Abt Marcus,

Beschreven door Ioannes Moschus.

MEn sepde van den Abt Marcus Eremijt/ die woonde by het klooster Penthucula drp-en-t'sestenstich jaren lanck / dat hy dese deucht ghehadt heeft van te vasten geheele weken: alsoo dat sommighe meynden dat hy sonder vleesch was. Hy wrocht daer-en-boven dach ende nacht/ende gaf het al aen de armen/ sonder pet van pemant te nemen. Etteliicke mannen van desen hoorende / zijn gekomen om hem aelmoesse te geven: ende hy heeft tot hem gesept: Ick en neme niet: wat mijne handen geven my den kost/ ende oock den genen die om Gods wille tot my komen.

Het leven van eenen anderen Ioannes,

Beschreven door Ruffinum ende Palladium.

DEn Abt Appelles heeft gesept: Hier woont in de naestgelegen wildernisse eenen broeder / wiens naem is Joannes/ seer out van jaren; met sijn leven/ manieren/ ende de abstinentie een peghelijck verre te boven gaende. Den welcken niemant lichtelijck en kan vinden/ om dat hy in de wildernissen altoos sijne plaetse verandert. Desen / als hy eerst

Ioannes stact gedurichlijck dry jaren.

naer de wildernisse is gerepst/heeft dyp verbolgende jaren onder een steenrotse staende altijt gebeden: alsoo dat hy nimmermeer geseten oft gelegen en heeft; ende heeft soo lange geslapen als hy staende heeft konnen slapen. Ende Sondaeghs alleen ontfangende het Heylich Sacrament/ dat hem den Priester brocht / en at hy anders niet. Als sijne voeten open gebroken waren/om dat hy soo langen tijt gestaen hadde / sonder hem te verroeren / ende dat daer etter upt-liep: soo is den Engel ghekomen / ende heeft sijn lichaem gheraeckt / seggghende: Den Heere Jesus Christus heeft uwe gebeden ontfanghen. Ende aen-raeckende en heeft hy hem niet alleen van sijne sweeren genesen; maer heeft hem oock met de gratie der wetentheyt ende geleertheyt verbult. Ende als hy hem ghenesen hadde; soo heeft hy hem van die plaetse heeten gaen. Daer naer heeft hy sijn leven over-brocht in de woestijne; niet anders dan krupden etende: ende sondaegs wiert hy gevonden in de selve plaetse/ontfangende het Heylich Sacrament; op die andere dagen dede hy sijn hant werck. Hy vlochte van de bladeren van de palmen riemen oft cingelen voor de last-draghende beesten / gelijck men in die plaetsen ghewoon is te ghebruycken. Ende doen eenen kreupelen tot hem wilde komen om genesen te worden/ ende dat hy maer op eenen esel geklommen en was / alsoo haest als sijne voeten den cingel gheraeckten (want hy was van den Heyligen man gemaeckt; soo is hy terstont genesen geweest. Hy heeft ook aen alle krancke menschen ghewijt brood ghesonden: ende soo als sy daer afgheghieten hadden/ zijn sy ghenesen gheweest. Ende den Heere heeft noch meer ghesontheden ende krachten door hem gewrocht. Hy heeft noch dese gratie gehadt boven alle andere Vaders ende alle menschen/ dat hem de conversatie ende handelinghe van elcken broeder der naeste gelegheyer kloosteren wiert veropenbaert: alsoo dat hy dickwijls schreef aen hunne Oversten/ ook tot de broeders selve. Hy leerde daerom een pegelijcken/ dat sy van de sienlijcke ende lichamelijcke saecken hunne herten afgetrocken hebbende / die tot de onsienelijcke saecken souden keeren: want (seyde hy) het is tijt dat men voort aen sulcke maniere van leven toone. Want wy en moeten niet altoos klepne kinderen blijven: maer wy moeten tot Geestelijcke ende hooghere saecken op-klimmen / een manlijck verstant aennemen / tot volmaecktere wetenschap ons verbooren/ ende komen tot de deucht van een broom ende hooch ghemoet / ende voorts alle de andere grootste ende uptnemenste deuchden. Dese ende seer veel andere dinghen vertelde ons den Out-Vader Appelles van den Out-Vader Joannes: de welcke te beschrijven ons te lanck soude duncken te vallen.

Hy leeft alleen op het H. Sacrament dat hy Sondaechs ontfangen hadde.

Sijne voeten sijn van 't lange staen geborsten, ende van eenen Engel genesen.

Eenen kreupelen geraeckt hebbende den cingel wort genesen.

De siecke menschen worden genesen door het broot van hem gegewijt.

Hy kent verre van daer sijnde de gedachten ende wercken der broederen.

Men moet sijn herte van sienlijcke tot onsienlijcke saken keeren.

Het

Het leven van den Abt Arsisius, ende van de gene die met hem waren,

Beschreven door Palladius Bisschop van Helenopolis.

ALs ick by veel Heyligben gheweest hadde/ende dry jaren verkeert hadde in de kloosteren die tot Alexandrien zijn; ende dat ick gewoont hadde by ontrent twee dupsent groote/ seer neerstige/ende goede mannen/die verciert waren met alle deughden: van daer gaende/ ben ick ghekomen op den bergh Nitria. Op desen bergh ligbt eene groote wilderniſſe / die haer streckt tot Ethiopien toe. Daer woonen tot vijf dupsent mannen/ die verschepden manieren van leben hebben/ een pegelijck soo hy kan ende wil: soo dat hen-lieden gheoorlooft is alleen te woonen / ende met twee / ende dry/ ende met so veel als een yder wil. Als ic dan een geheel jaer lanc op den berch ghewoont hadde by de salige ende Heylige Vaders den grooten Arsisius/ ende Putuphastus/ende Hagio/ende Cronius/ ende Serapion:ende na dat ick door veel Geestelijcke vertellingen der Out-Vaderen verwerkt was; soo ben ick gekomen in de binnenste wilderniſſe. Op desen berch Nitria is eene seer groote Kercke; ende in de selve Kercke zijn dry palmboomen; aen elck van dien hanght eene discipline oft gheesselinghe: so dat alle de ghene die misdoen / ende overwonnen worden dat sy 't verdient hebben/ gestraft worden; den palmboom omhelsende/ ende op den rugge ontfangende de slagen die daer toe staen. Alle dese mannen maecken met hunne handen lijnen kleederen; soo dat sy geen van allē behoeftich en zijn. Daer zijn acht Priesters die dese Kercke bedienen. Desen grooten Arsisius heeft my vertelt dat hy oock ghesien hadde Amon Nitriotes; wiens siele Antonius heeft sien op-voeren / ende van de Engelen ghelepden. Hy sepde dat hy oock gesien hadde Pachomium / woonende in het Lantschap Tabenna; den welcken eenen Prophect was/ende Abt van dry dupsent Monicken.

Vijf duysent Monicken op eenen berch.

Eene groote kercke op den bergh Nitria.

Arsisius heeft geleeft ten tijde van Antonius.

Het leven van de Abt Benjamin,

Beschreven door Palladius Bisschop.

Benjamin heeft 80. jaren geleeft.

OP desen bergh Nitria heeft geweest eenen wonderbaren man die Benjamin hiet; die wel naer de deucht sijn leven ghelept heeft tachtentich jaren. Den welcken/ als hy de deucht seer geoeffent hadde / verkregen heeft de gratie van te ghenesen: soo dat alle daer hy de handen op-lepde/oft olie gaf die hy gesegent hadde/verlost wierden van alle hunne kranckheyt. Desen / die weerdich gheweest hadde soo groote gratie/wiert acht maenden vooz sijn overlijden watersuchtich/ ende sijn lichaem wiert soo dick / dat hy dooz de pijnen was eenen nieuwen Job in onse tijden. Doen ons den Bisschop Dioscorus mede genomen hadde / die alsdoen Priester was van den bergh Nitria; soo sepde hy tot ons komt hier / ende siet den nieuwen Job / die in soo groote sieckte ende op-ghe-swollenthept des lichaems / heeft eene uptnemende groote verduldichept met danckseggingе. Wy sulcke schzoomelijcke sieckte niet konnende aenschouwen/ hebben onse oogen daer af gewent. Doen sepde ons dien saligen Benjamin: Bidt / kinderen / dat mijnen inwendigen mensch niet watersuchtich en zy. Want dit lichaem oock als 't hem wel gingh/ en heeft my niet gheholpen: ende als 't hem qualijck gingh / en heeft het my oock niet gehindert. In die acht maenden dan wiert hem ghemaeckt eenen seer bzeeden stoel daer hy altoos in sat; want hy op de matte niet en konde ligghen om de nootsakelijckhept des lichaems. Ende ter wijlen hy kranck was van dese ongeneselijcke sieckte; soo genas hy andere / die met alderlep sieckten bevanghen waren. Ende hierom heeft het my noodich gedocht de sieckte van desen Hepligen man te verhalen; op dat het ons niet bzemt en gebe / is 't dat de rechtveerdighe menschen pet over-komt. Als dan dien weerdigen man doodt was / wierden de deuren ende stijlen uptgebzoken/om dat men het lichaem upt de celle soude konnen dzagen: soo groot was het lichaem van den saligen ende weerdigen Vader Benjamin.

Hy geneest alderhande siecken met de opleggingе der handen ende met H. olie.

Hy wort watersuchtich.

Hy selfs kranck maeckt andere menschen gesont.

Het leven van Paëſius ende Iſaias,

Beſchreven door Palladium Biſſchop.

NOch twee andere met Namen Paeſius ende Iſaias hebben geweeſt ghebroeders van eenen Vader/ die eenen koopman was. De welcke als hunnen Vader doot was/ hebbē t'ſamen gedeylt alle dat hen achter gelatē was. Sy hebbē tegen malcanderē geſproken/ſeggende: O broeder/ wat werk van leven ſullen wy nu in-gaen? Is 't dat wy de koopmanſchap dryven van onſen Vader; ſoo ſullen wy aen andere onſen arbeyt laten: ende wy ſullen mogelyck vallen in de perykelen der mooydenaren/ oft der zee. Wel aen/ broeder/ laet ons het Monicken leven aen-nemen; op dat wy onſes Vaders goet behouden/ ende onſe ſielen niet en verlieſen. Dus heeft hen alle beyde behaeght den ſtaet van het eenich leven: maer ſy waren van verſcheyden gheneghentheden. Den eenen uyt-deelende al dat hy hadde/ heeft het ghegheven aen de kloosters ende kercken/ ende aen de ghevanghenissen: ende als hy een ambacht geleert hadde/ daer hy ſyn broot mede winnen konde; ſoo bekommerde hy hem met de geeſtelycke oeffeninge ende het gebet. Den anderen en heeft daer af niet uytgedeylt; maer hy maeckte vooz hem ſelven een klooſter: ende een wepnich broeders by hem nemende/herbergde hy alle gaſten: alle ſieckē hielp hy; alle oude menſchen onderhielt hy; aen alle armen gaf hy aelmoeſſen. Alle Saterdagen ende Sondagen ſettede hy dry oft vier tafelen/ende ontfingh daer aen de ghene die behoeftich waren: aldus brocht hy ſyn leven over. Als ſy nu alle beyde doot waren; ſoo wierden hen alle beyde verſcheyden Salicheden van de broeders toe-ghe-ſchickt/ om dat ſy alle beyde ghevonden waren volmaeckt in deught. Ende aen de ſommighe behaeghde het leven van den eenen; aen de ſommige het leven van den anderen: ende ſoo gingen ſy tot den Salighen Pambo/ ende begheerden van hem dat hy hier op ſoude antwoozden; willende weten welcke van beyde de beſte maniere van leven was. Maer hy heeft tot hen-lieden geſeyt: Sy zyn alle beyde volmaeckt by Godt: want den eenen heeft ghedaen het werck van Abzaham die alle menſchen ontfingh: ende den anderen heeft aenghenomen de alderſterckſte ende gheſtadichſte vierichept van Elias den Pzopheet/ om dat hy Godt behagen ſoude. Ick ſegge u-lieden wederom: Sy zyn beyde by den Heere gelyck: maer ick ſal elck van u-lieden voldoen:

Paeſius ende Iſaias gebroeders haken beyde naer de woeſtijne.

Sy nemen eene verſcheyden maniere van leven aen.

VVie van beyden weerdiger geweeſt is.

Ten waer dat desen hem soo seer gheoeffent hadde / hy en soude niet weerdich gheweest hebben dat goet te verhrijghen. Ende wederom den anderen dien e gasten onthaelde / ende de behoeftighe diende / is door Godts ghenade den anderen gheliick bevonden. Maer verwacht tot dat ick van Godt van dese dinghen oock openbaringhe hebbe. Soo zijn sy dan wepnich daghen daer na weder-ghekomen / vraghende den Out-Vader nae dese dinghen. Maer hy heeft hen-lieden gheantwoort / seggende: Ick hebbe hen alle bepde sien staen by Godt in 't Paradijs.

Sy zijn te samen in 't Paradijs.

SANCTUS MACARIUS.

Het leven van Macarius die onnoselijck eenen doodtslach hadde gedaen,

Beschreven door Palladius Bisschop.

Macarius om eenen doot-slach buyten synen wille gedaen, nam oorsake in de woestijne te gaen.

EEnen jonghelinck met naem Macarius/ achtien jaren out zijnde / als hy op eenen tijt speelde met eenighe die van sijnen ouderdom waren / by het water dat Maria gheheeten wort / hoedende de beesten/ heeft eenen doot slach gedaen buyten sijnen wille. Dit en seyde hy niemant / ende is gekomen in de wildernisse: ende is soo verre ghekomen in de vreese Gods uyt de vreese der menschen/dat hy niet en gevoelde dat hy dry jaren lanck in de woestijne geweest hadde sonder onder dack te komen. Hier heeft Macarius naer-maels voor hem selven een celleken gemaeckt: ende als hy daer inne geleeft hadde noch andere vijf-en-twintich jaren; soo is hy weerdich gheweest te hebben soo groote gratie / dat hy verachtede de Duyvelen die de wildernisse straven. Als ick met hem verkeert hadde langen tijt / ende hem gevraeght hadde hoe sijne siele ghestelt was om dien doot-slach; soo seyde hy: Ick en ben niet alleenlijck niet droevich; maer dancke Godt oock van sulcken ongeluck. Want dien dootslach buyten mijnen wille geschiet zijnde/heeft my geweest eene oorsaecke der salicheyt. Ende hy bracht uyt de Schrifture eene ghetuygenisse van den doot-slach/ namentlijck dien den grooten dienaer Gods Moyses gedaen hadde in Egypten. Want en hadde gheweest door den doot-slach/ ende door de vreese van Pharao / Moyses en soude niet vereert gheweest hebben met het visioen des Heeren/noch geroepen geweest tot de beschrijvinghe der Heyliger Schrifturen. Want doen hy uyt Egypten gevloden was/ is hy ghekomen op den bergh van Sinai. Maer ick segge dit/ niet om den wegh te wijsen tot eenigen doot-slach; maer meer toonende dat daer oock deuchden zijn die by gheval komen / als yemant niet van selfs tot het goet en wilt gaen: want sommige deuchden zijn daer die komen uyt den wille ende voornemen des gemoets; ende sommige by geval.

Hy hout den spot met den Duyvel.

Sijn salich ongeluck.

Exod. 1.

Sommige deuchden komen by geval, sommige by verkiesinge.

Het leven van den Abt Stephanus,

Beschreven door Palladius Bisschop.

STephanus upt Libyen van geboorte/ heeft gewoont t'sestich jaren tegen over Marmarica ende Mareota. Desen zijnde eenen seer grooten Gheestelijcken oeffenaer / ende seer wijs ende voorsichtich / heeft gehadt de gratie / dat hy alle de ghene die by hem quamen / verloste van alle onghenoechten daer sy mede gequelt waren. Desen was oock bekent by den Saligen Antonius/ ende hy heeft geleeft tot onse tijden toe. Hy was gevallen in eene sware lichamelijcke kranckheyt/ daer hy door eenen medecijn-meester van genesen wiert: ende door de gratie Gods was hy met sulcke verduldicheyt begaeft/ dat hy scheen te zijn al oft men in pemants anders lichaem gesneden hadde;ende dat hy niet anders beroert en wiert/dan oft het ongevoelijcke hayren geweest hadden: soo wel ende soo wonderlijck was hy van Godt onderwesen. Als wy eensdeels benauwt ende verbaert waren / dat soodanigen treffelijcken man in soo groote sieckte ghevallen was / ende sulcke uptsnijdinghe der Medecijn-meesteren leet/naer dat Stephanus onse gedachten gewaer wiert/sepde hy tot ons: En zijt hier in niet beroert/ mijne kinderen; want van al dat Godt doet / en doet hy nemmermeer pet tot quaet; maer tot een goet eynde. Mogelijck verdienen mijne leden straffinghe: ende het is beter dat sy hier lijden / dan naer den upt-gangh deser loop-bane. Als hy ons dan soo vermaent hadde / ende versterckt tot alle lijtsaemheyt; soo heeft hy ons ghesticht om vroomelijck ende kloeckmoedichlijck te verdragen alle quellinge.

Stephanus geneest alle bedruckte menschē.

Hy valt in groote lichamelijcke krancheyt.

Hy lijt verduldelijck alle pijne.

Het is beter hier te lijden dan in 't ander leven.

Het leven van den Abt Pior.

Beschreven door Palladius Bisschop van Helenopolis ende Pelagius Diaken Cardinael.

EEnen Egyptenaer van geboorte / genaemt Pior/ de werelt versakende/ ende noch jonck van jaren zijnde/ is upt sijns Vaders huys gegaen: ende om sijne groote Geestelijcke liefde heeft hy voor Godt belooft / dat hy niemant

Pior beloofde syne vrienden niet te sien.

van de sijne meer sien en soude. Dus is 't geschiet naer vijftich jaren / dat sijne suster (die nu out geworden was / ende van pemant vernomen hadde dat haren broeder noch leefde) gekomen is in 't perijckel van hare sinnen te verliesen / 'ten ware dat sy hem sage. Ende want sy niet en mocht komen in de wilde woestijne: soo heeft sy gebeden den Bisschop van die plaetsen / dat hy soude willen schrijven aen de Heylige Vaderen die in de woestijne waren / dat sy hem sepnden souden tot haer; op dat sy hem soude mogen sien. Als hem dan groot gewelt aengedaen wiert / is hy de Vaders gehoorsaem geweest: ende eenen anderen met hem nemende / heeft hy voor hem ghenomen te gaen. Ende komende voor sijns susters huys / heeft hy haer laten weten dat haren broeder daer was / ende dat hy voor de deure stont. Ende als hy het gekraeck der deure gehoort hadde / ende dat sijne suster hem tegen quam; soo heeft Pior met gesloten oogen tot haer gheroepen: O suster N. ick ben Pior uwen broeder / ick ben 't: siet / besiet / bekijckt my soo veel als ghy wilt. Doen sy dit sach / heeft sy Godt geglorificeert: ende al praemde sy hem; soo en heeft sy hem nochtans daer toe niet konnen brenghen / dat hy in huys soude komen: maer als hy sijn ghebedt gedaen hadde op den dorpel / is hy weder gekeert naer de woestijne; maeckende door de deucht van de woestijne sijn Vaderlant.

Hy houdt sijne belofte, al is hy gedwongen syne suster te gaen besoecken.

Hy drinckt sout ende bitter water.

Hy heeft in dese plaetse dertich jaren gewoont. Men seght dat hy groef in de plaetse die hy ghetimmert hadde / ende dat hy daer seer bitter water vont / en dat hy daer bleef tot dat hy stierf; hem selven genoegende met de bitterheyt des waters / op dat hy sijne verduldicheyt soude toonen.

Hy eet al wandelende.

Noch sepden de broeders / dat hy maer een beschuyt broodeken van een seker ghewicht / met vijf olijven dupten al wandelende / daghelijcx was nuttende. Ende als hem eenen vraeghde / waerom hy al gaende at: so antwoorde hy dat hy daer af sijn werck niet en maeckte; maer dede dit al passerende. Maer tot eenen anderen die 't selfde vraegde / sepde hy dat hy 't dede / om dat sijne siele oock in 't eten gene genuechte en soude hebben.

SANCTUS SOLOMON.

Het leven van den Abt Solomon,

Beschreven door Palladius Bisschop.

Eremijten woonende inde spelooncken der klippen.

Als ick veertich jaren lanck verkeert hadde inde stadt van Antinous in het Lantschap van Thebaide; soo hebbe ick oock op dien tijt kennisse gekregen van de kloosters die daer zijn. Want ontrent de stadt sitten ontrent twee duysent mannen / levende van het werck hunder handen / ende hen selven seer oeffenende. Onder dese zijn oock Eremijten / die hen selven gheslote hebben in de holen der klippen: onder de welcke is Solomon eenen seer sachtmoedigen ende ghematichden man / ende die de gabe heeft van verduldicheyt. Hy heeft vijftich jaren lanck ghewoont in eene speloncke; den kost winnende met sijne handen: ende hy heeft geleert de geheele Schrifture.

Solomon woont 50. jaren in eene speloncke.

Het leven van den Abt Diocles,

Beschreven door Palladius.

Diocles wiert van eenen Philosooph eenen monick.

Diocles wiert eerst onderwesen in Grammatica; daerna begaf hy hem tot de Philosophie: ende ten laetsten door Godts gratie ghetrocken zijnde / heeft hy verlaten de wyse konsten / ende heeft hem begheven tot Christum: ende het is nu het dertichste jaer dat hy in de speloncke ghesleeft heeft. Hy seyde ons / dat de siele die van de contemplatie Godts schept / wort eenen duyvel / oft eene beeste. Ende doen wy vraechden hoe dat geschiede; soo heeft hy ghesept aldus: Eene siele die geschepden is van de contemplatie Godts / valt nootsakelijck in den duyvel der begeerlijckheyt / oft in den Geest der gramschappen. Ende hy seyde dat de begeerlijckheyt beestelijck was / ende de gramschap duyvelsch. Ende als ick daer tegen seyde: Hoe kan't geschieden dat des menschen siele met Godt soude zijn sonder op-houden: Hy seyde: Als de siele is in eenich goet ende Goddelijck gedacht / soo is sy met Godt.

Hoe des menschen siele eenen Duyvel wort, oft eene beeste.

Hoe de siele altoos met Godt kan syn.

Het leven van Philoromus Priester,

Beschreven door Palladius Bisschop.

WY hebben geweest in Galatien by Philozomus / eenē seer religieusen Priester / ende seer van God bemint; ende wy hebben langhen tijt met hem verkeert: den welcken gheweest heeft eenen seer

ghe-

gestichten man. Hy heeft in de onderhoudinge van het Christelijck leven soo groote edelheyt der deughden getoont/ dat oock de alder-edelste sijn leven ende deughdelijcke oeffeninghe achteden/ gheljck oft hy eenen Engel hadde gheweest. Hy heeft de werelt verloochent ten tijde van Julianus den boosen Keyser. Ende Philoromus heeft vryelijck tegen desen boosen Keyser gesproke: den welcken hem heeft laten scheeren / ende doen staen / om van de kinderen versmadelijck kaeck-smeten te ontfangen. Maer hy heeft dit vromelijck ende verduldichlijck verdragen / ende heeft hem bedanckt / gelijck hy selve ons vertelt heeft. Teghen desen Heyligen man rees in 't eerste op de oorloge van onkuyschheyt ende van gulsichheyt maer hy heeft die uptgebluscht met eenen seer grooten toesicht van suyverheyt; hem selven verladende met een swaer yser/eñ hem selvē besluptende ende onthoudende van spijse eñ al dat over het vier is geweest: hier in hem vromelic dragēde/ ende kloeckmoedigljck lijdende/om de gulsichheyt niet alleenljck te wederstaen/ maer oock t'overwinnen. Hy bleef 40 jaren langh in het klooster. Ick en hebbe (seyde hy) in twee-en-dertich jaren gene vruchten aengeroert: maer als my de bevreesthept seer bevochten hadde; soo hebbe ick my selven ses jaren langh gesloten in een graf: ende alsoo ben ick verwinner geworden; geweldige oorloge voerende tegen den helschen boosen Gheest / die my dese slavernye op-leyde. Den saligen Bisschop Basilius (die nu noch op den dach van heden niet op en hout van schrijven/ niet-tegenstaende dat hy nu over de tachtentich jaren sijns levens getreden is) voerh eene uptnemende wachere sorge voor desen weerdigen man; ende nam eene hertelijcke genoeghte in sijne strengichept/ gestadichept/ ende ongebroken neerstichept in 't wercken. Hy is te voet gekomen tot Romen toe / om aldaer te bidden by de graven van de Prince der Apostelen de Heyligen Petrus ende Paulus. Hy is oock gekomen in de stadt van Alexandryen / (na dat hy Godt belooft hadde) in de Kercke van den weerdighen Marcus. Ende ick ben weerdich geacht geweest (seyde hy) dat ick door beloften twee-mael met mijne eygene voeten ghekomen ben tot Jerusalem / om die Heylighe plaetsen te eeren: ende ick hebbe dat ghedaen op mijns selfs kost. Ende hy seyde ons: Ick en weet niet dat ick opt met mijn herte van mijnen Godt geweken ben. Dit zijn de strijden van desen Heyligen Philoromus/ ende in desen is eene onverwonnen victorie; ende de kroone van eene onbederfselijcke glorie wort hem gegeven voor sijnen saligen arbeyt.

Philoromus wort van Julianus den Apostaet bespot.

Hy beschwaert sy selven met yser om de onkuyschheyt te verwinnen.

In 32. jaren en heeft hy noyt eenige vruchten gegeten.

Hy sluyt sy-selven eene grafstede.

Hy wort bemint van Basilio.

Hy doet bedevaert tot Romen, tot Alexandrien, ende tot Jerusalem.

Hy is altijt met Godt.

Het leven van den Abt Bessarion,

Beschreven door Palladius Bisschop.

Bessarion is te vreden met eenen roc ende kort mant e ken.

DAer was eenen ouden man/ sonder gelt/ ende bermhertich/ genaemt Bessarion. Als desen gekomen was tot eender plaetsen/ heeft hy daer eenen naeckten bedelaer op de merckt doot gesien: hy en droech maer een rock/ ende een klepn mantelken op sijne schouderen: want hy en besat anders geen goet dan dit noodwendig deckscl. Hy hadde insgelijcx altoos een klepn Euangelie-boecxken onder sijnen arm. Desen heeft sulck een wonderlijck ende ouberispelijck leven ghelept / dat hy ghelijck eenen aertschen Enghel de Hemelsche repse volkomelijck volbracht heeft. Als hy dan den overleden schamelen man gesien hadde; soo heeft hy terstont sijn mantelken af-gedaen/ ende heeft hem dat aen-gedaen. Ende als hy een luttelken voort-gegaen was; soo heeft hy ontmoet eenen armen naeckten.

Hy bedeckt den doodē met sijn mantelken.

Doen bleef hy stille staen/ overleggende in hem selven/ ende seggende aldus: Hoe? ben ick gekleet/ die de werelt versaeckt hebbe; ende mijnen broeder bevriest van houde? Laet ick hem dan sterven; soo sal ick in der waerheydt eene oorsaecke wesen van de doot van mijnen even naesten. Wat sal ick dan doen? Sal ick mijn kleet in stucken snijden/ ende geben aen desen armen mensch een stuck? oft sal ick 't hem gheheel geben / die naer Godts beelt geschapen is? Maer wat sal my ende hem een stuck mogen helpen/ dat gheseneden is? Ende naer dat hy 't by sy-selven overlept hadde; soo heeft hy gesept: Sullen wy eenige schade lijden/ dat wy meer doen dan daer geboden is? Doen riep desen edelen Bessarion met eenen kloecken ende vrolijcken moet den armen mensch in eene sekere plaetse. Ende als hy hem ghekleet hadde laten gaen; soo stont hy al naeckt; hem deckende met sijne handen/ bupgende sijne knien/ ende neder-huckende; hebbende alleen onder sijnen arm het woort (te weten/ het Euangelium) 't welck de menschen rijck maect. Doen quam aldaer door Gods raet ende voorsienichept eenen Oversten voorby: den welcken den ouden man kennende/ heeft gesept tot sijnen naesten mede-geselle: Siet ginder / is desen ouden man niet den Abt Bessarion? Ende als den selven gheantwoort hadde: Ja; soo is hy terstont van sijn peert afghesprongen / ende heeft den Heyligen man ghebraeght; seggende: Wie heeft u ontkleet? Den eerweerdighen Vader toonende met sijne rechte hant den Euangelien-boeck/ sepde: Dit is

Hy kleet eenen armen naecte met sijn kleet, ende blijft selve naeckt.

het

het ghene dat my ontbloot ende van mijn kleet ontkleet heeft. Den Oversten door dese antwoorde in sijn herte beweecht zijnde trock op den staenden voet sijn kleet uyt / en dede dat den volmaeckten Evanghelischen Ridder Bessarion aen. Den welcken dit dragende / is hemelijck van de bekende geschepden; vliedende in alle neerstichept den lof van den ghenen die het prijs weerdich op-set sijns Godtvruchtigen levens gesien hadde; verwachtende al hemelijck de eere die van het verzoghen komt. Ende om dat hy het woort des Heeren noch volkomelijcker volbrengen soude / als hy in het voor-by gaen gesien hadde eenen armen mensch; soo is hy in alder haesten naer de merckt gheloopen: alwaer naer dat hy daer een wepnich tijts ghestaen hadde / hy sijnen Evangelie-boeck verkocht heeft. Een luttel dagen daer naer heeft den Discipel van den Godtsaligen Abt (geheeten Dulas) den ouden man gevraecht / seggende: Hoe is het met den Evangelien-boeck ghevaren / O Abba? Tot den welcken den ouden Bessarion vriendelijck gesept heeft: En weest niet bedroeft / O broeder: want om dat wy ons betrouwen souden hebben op het Evangelie-boeck / hebbe ick om der gehoorsaemheyt wille 't selve verkocht / het welck my altoos sepde: Verkoopt dat ghy hebt / ende geeft het aen de armen.

Hy verkoopt sijn Evangelie boeck om eenen armen te helpen.

Marc. 10. *Luc.* 18.

Den Abt Dulas die eenen Discipel gheweest is van den saligen Abt Bessarion / heeft verhaelt / seggende: Ick ben op eenen tijt gekomen in de celle van mijnen eerweerdighen Abt; ende ick vont hem staen bidden met eene brandende vierichept; ende sijne handen waren upgestreckt naer den Hemel: ende hy heeft in dese vierige oeffeninge ende Goddelijcke vereeninge veerthien dagen lanck sonder op houden bekommert ende onledich geweest. Desen saligen Vader op sijn sterven liggende / ende berept zijnde / om aen sijnen Goddelijcken Schepper sijne salige ende suyvere siele over te leveren / sepde: Eenen Monick moet geheel vol oogen sijn / gelijck Cherubin ende Seraphin.

Hy is geweest 14. dagen lanck in oprecktinge soo Dionysius seght.

de land. B. Mariæ. art. 11. & 19.

Het leven van Iacobus Nisibita,

Beschreven door Theodoretus Bisschop van Cyren.

Iacobus tot Nisibe geboren.

NIsibis is eene stadt die tusschen de frontieren ligt van 't Rijck der Romeynen ende der Persen. Wt dese stadt is gebozen dien grooten Iacobus/den welcken aengenomen heeft een eenich ende een gerust leben; ende is gheklommen op de Toppen der alder-hoochster bergen/ ende heeft daer sijn leven gelept. In de Lenten/in den Somer / ende in den Herfst hielt hy 't in de bosschen: ende vooz sijn dac hadde hy den Hemel: maer in den winter was hy in een hol/ dat hem een kleyn decksel gaf. Hy hadde vooz spijse/niet dat met arbeyt gesaept ende gewonnen wozt; maer dat van selve voozt-komt. Van dese dingen gaf hy sijn lichaem soo veel als genoech was om te leben: ende hy en ghebzupckte geen vier. Hy en besichde oock ghene wolle; maer in die stede hadde hy seer scherpe vellen van gepten; ende daer af hadde hy eenen rock / ende een slecht mantelken. Ende ter wijlen dat hy sijn lichaem alsoo castijde/ gaf hy doozgaens aen sijne siele de Geestelijcke spijse;ende ende hy supverde de contemplative kracht sijnder ghedachten; maeckende daer af eenen over-klaeren spieghel des Heyligben Gheests: ende hy aenschouwde met ongedeckten aensicht (naer het woozt des Heyligen Apostels) de glozie des Heeren; ende hy wiert verandert nae het beelt der selver van glozie tot glozie als van des Heeren Geest. Hier dooz wiert het betrouwen dat hy in Godt hadde/ dagelijcx vermeerdert: ende ter oozsake dat hy van Godt begeerde het ghene dat men behoozde te begeeren; soo verkreegh hy dat terstont. Hier dooz voozsach hy oock toekomende dingen / gelijck eenen Pzopheet: ende hy ontfingh van de gratie des Heyligen ende Goddelijcken Geests de macht om mirakelen ende wondere teecknen te doen. Als hy op eenen tijt sach dat eenen Rechter van Persen-lant een onrechtveerdich vonnisse gegeven hadde; soo heeft hy vermaledijdt eenen seer grooten steen/ die daer by gelegen was / ende heeft hem doen in stucken spzingen ende verstropen / ende sijn onrechtveerdich oozdeel openbaren. Want doen den steen terstont in ontallijcke kleyne stuckkens spzongh / wierden vervaert alle de ghene die daer by waren: ende den Rechter vol van grouwel zijnde / heeft sijn eerste vonnis wederroepen/ ende heeft een ander rechtveerdich vonnis gegeven.

Sijn celle spijse, ende kleedinge.

2. *Cor.* 1.

Hy krijcht van Godt dat hy begeert.

Hy voorsiet toekomende dingen.

Hy straft eenen onrechtveerdigen Rechter.

Als desen Saligben Jacobus Nisibita nu seer vermaert was door dese dingen/ende van eenen pegelijcken bemint/ende dat hy in den mont was van alle menschen; soo wiert hy getrocken tot den dienst des Bischdoms/ ende hy wiert Oversten ghemaeckt over sijn Vaderlant. Als hy nu verandert hadde de maniere van op het geberchte te woonen/ ende dat hy aengenomen hadde (al en was 't niet wel naer sijnen wille) de gewoonte van het stedelijck leven; soo hadde hy wel verandert sijne plaetse: maer sijne maniere van leven en kreech gene veranderinge. Bp sijn strengh vasten/ by sijne rust-plaetse tegen de bloote aerde/ ende by sijnen groben ende harden sack dien hy aen hadde; soo was noch gekomen de sorge van de gene die gebreck leden: soo dat hy eene neerstige sorge droech voor de schamele weduwen/ voor de verlatene weesen/ voor de behoeffelijcke siecken/ ende voor de arme ende benaude menschen: ende hoe hy meer schatten ende rijckdommen der deughden vergaderde/ hoe hy dies te overvloedichlijcker de salich-maeckende gratie des Heyligen Geests deelachtich wiert ende genoot. Sekere arme lieden quamen tot desen grooten Jacobus; ende hem te voet vallende/ baden sy hem seer ootmoedelijck ende hertelijck/ dat hy aen den overleden die daer lagh/ sijne siele wederom gheven wilde. Hy heeft hunne gebeden verhoort/ ende heeft hen een mirakel getoont: soo dat hy aen den genen die daer lach/ het leven door sijne gebeden wederom gaf.

Hy wort gekosen tot Bisschop van Nisibe.

Hy verwockt den dooden.

Naer dat Arrius teghen den eenighen geboozen Soone Gods geroert hadde sijne vervloeckte tonghe/ ende dat Constantinus den Keyser alle de Oversten der Kercken in dien tijt tot Niceen vergadert hadde; soo is den grooten Jacobus daer oock met de andere ghekomen/ om te strijden voor de waerachtighe wetten. Ende naer dat hy een pegelijck wederom naer sijne plaetse was geleert; soo is desen oock wederom gekomen/ gelijck eenen vromen man die victorie gekregen hadde; sy-selven verheugende in de victorien der Godtvruchtichept. Als hy dagelijcx aldus toenam in Goddelijcke dinghen soo heeft hy in groote glorie dit leven af-gelept/ ende is upt dese werelt salichlijck verscheyden.

Hy komt in 't Concilie van Niceen.

Het leven van Iulianus Sabas,

Beschreven door Theodoretus Bisschop van Cyrien.

Iulianus wiert uyt eeren Sabbas geheeten dat is te seggen eenen Ouder.

IVlianus was soo gesien ende in sulcken eeren/ dat hy daerom van het volck upt eerweerdichept gheheeten wiert Sabas/ dat is te seggen eenen Out-Vader. Hy maeckte in het lant van Parthen eene klepne hutte/ om sy-selven aldaer in

de oeffeninge der Monicken onledich te houden. Als dan desen Goddelijcken man ghekomen was aen het eynde van dese woestijne/ ende daer gevonden hadde een hol; soo heeft hy geneuchte ghenomen daer in te woonen; achtende het selve hol boven alle Koninchlijcke Palepsen blinckende van gout ende silver. In dit hol woonde hy / etende maer eens ter weke. Sijne spijse was gersten broot / ende dat voor den meesten deel van semelen; sijne toespijse was sout; sijnen dranck was water. Het singen van de lof-sanghen des Koninchlijcken Propheet Davids / eensamentlijck de gedurige conversatie ende vereeninge met sijnen Schepper / waren hem tot een kostelijck ende verheughelijck banckет. Altoos riep hy: Hoe soet zijn mijnder kelen uwe upt-spraken; boven honich ende rate mijnen monde. Smaeckt ende siet hoe goedertieren dat den Heere is. Desen eerweerdigen Vader is met sulcken geweldigen brant der Hemelscher liefden ontsteken gheweest/ dat hy dronckен wiert van hertelijck verlangen/ ende dat hy naer gene aertsche oft verganckelijcke dingen en sagh; maer dat alleen sijnen wel-beminden/ hem by nacht quam in sijnen droom/ ende by dage in sijn visioen oft gesicht.

Sijne spijse was gersten broot sout ende water.

Psalm 118. *Psalm* 33.

Hy stort sijne gebeden verre van 't gheselschap der menschen.

Als veel menschen dese sijne hooge Philosophie verstaen hadden; soo quamen sy tot hem geloopen / ende baden hem ootmoedelijck/ dat sy hem als eenen meester der oeffeninghe souden mogen gehoorsaem wesen/ ende alsoo voortaen leven. Hy heeft henlieden dan gegeven eene kleyne plaetse in sijn hupsken/ende heeft sy-selven al verre van dat hol vertrocken/ om tot God Almachtich sijne gewoonelijcke gebeden upt te stortzen: want hy was gewoon dickwijls hondert stadien verre in de wilderniſſe te repsen / ende hem af te scheyden van alle gheselschap der menschen; ende hem in sy-selven keerende / met Godt den Heere gedurichlijck te converseren / ende de Goddelijcke ende onuytsprekelijcke schoonheyt te aenschouwē. Op den tienſten dach is hy wedergekeert / gelijck eenen Mopses van den bergh ende van de contemplatie/die met gene woorden en kan uptgesproken worden. Ende als hy gesien heeft dat het hupsken grooter was ghemaeckt dan hy bevolen hadde: O ghy mannen (seyde hy) ick sorge/ ter wijlen wy de aertsche woningen vermeerderen/ dat wy de Hemelsche verminderen: ende dese en sijn maer voor eenen tijt; maer de Hemelsche zijn eeuwich. Hy heeft hen oock geleert binnen de celle eenen ghemeynen lof-sanck aen Godt op te dragen: maer dat daer naer den dagheraet twee t' samen souden uptgaen in de wilderniſſe; ende dat den eenen met gebooghde knien soude doen de aenbiddinge die men aen God Almachtich schuldich is: ende dat den anderen staende soude singen vijfthien Psalmen van Da-

VVat maniere van bidden hy sijne mede gesellen leerde.

vid.

vid. Ende daer naer hun werck verandert hebbende/ dat den eenen op-staende soude singen; ende den anderen ter aerden vallende soude aenbidden: ende dit deden sy dagelijcx. Ende den Out-Vader placht selve eenen van de principaelste tot eenen medegeselle van den dienst by hem te nemen. Maer alder-meest volghde hem eenen man upt Persien ghebooren/ ghenaemt Jacobus: den welcken oock naer des Saligben Vaders overlijden in alle deughden klaerlijck heeft uptgeschenen. Desen was uptnemende ende vermaert/ niet alleene by alle de ghene die daer woonden; maer oock in de scholen ende kloosters/ die in Syrien waren: in de welcke hy oock sijn leven Godtsalichlijck ten eynde gebracht heeft/ naer dat hy in dit vergancklijck lichaem (soo men seght) houdert ende vier jaren tijts bromelijck geleeft hadde. Aenghesien desen dan des grooten Out-Vaders mede-gheselle was op den wech; soo volghde hy den selven van verre: want den meester en liet hem nietnader komen / om dat daer door gene oorsake van t'samen-spreken en soude komen;eñ dat de sprake 'therte niet af-trecken en soude van de contemplatie Gods. Als was den saligen Julianus verciert met sulcke treffelijcke deughden/nochtans en meynde hy niet dat hy de minste eere weerdigh was; maer verdreef de selve als die hem niet toe en quam. Ende vliedende / is hy ghekomen op den bergh Sinai met sommighe van sijne beste vrienden: niet gaende door eenighe stadt oft dorp; maer gaende door eene onbetreden wilderniſſe. Ende hy droech op sijne schouderen brood ende sout / eene Flesche / eenen houten beckere/ ende eene spongie met eene koorde gebonden; op dat/ indien sy somwijlen dieper water vonden/sy 't selve met de spongie souden uptputten; ende 't selve in den becker uptdouwende / souden drincken. Als sy nu veel dagen hadden gereyst; soo quamen sy op den berch Sinai: ende als sy hunnen Heere hadden aengebeden soo hebben sy daer gedurichlijck eenen langen tijt over-gebracht; achtende de wilderniſſe ende de ruste der sielen te wesen de meeste welluste. Ende als hy op de steen-rotse (onder de welcke Mopses den Prince der Propheten schuplende/weerdich is gevonden om God te sien/gelijc hy gesien konde worden)eene kercke hadde gesticht/ ende eenen autaer hadde gewijt tot den dienst van den alder-hoochsten Godt (welcken autaer tot op den dach van heden noch ghebleven is;) soo is hy wedergekeert naer sijne strijt-plaetse.

Iacobus eenen Persiaen in 't laetste Monick.

Iulianus doet hem van verre volgen, om dat hy door t'samenspreken van Godt niet en soude afgetrocken worden.

Hy vliet de besoeckers.

Hy maeckt op den berch Sinai in de plaetse daer Moyses geschuylt heeft, eene Kercke ende Autaer.

Maer als hy hadde verstaen de drepgementē van den quaden ende goddeloosen Keyser Julianus den Apostaet (want desen gedreyght hebbende dat hy de Godtvruchtichept ende het Christen gheloove geheelijck soude vernielen ende uptropen / was ter

oorloge in Persien gherepst: heeft hy met eene groote neerstichhept ende begheerte sijne ghebeden tot den Koninck des Hemels upt-gestort negen dagen lanck: ende op den thienstен is tot hem eene stemme geschiet / de welcke seyde dat het verfoepelijck ende stinckende vercken gedoot was. Maer al hadde hy de verbullinge sijns gebets ende versoeck verkreghen; nochtans en heeft hy sijn bidden terstont niet ge-eyndicht: maer hy heeft sijne begeerte verandert in eenen lof-sanck; danckende hem die eenen goedertieren ende ghetrouwen bewaerder is van de sijne. Ende doen hy sijn gebedt hadde volepndicht / ende hem gekeert tot de sijne; soo is het gebleken / dat hy blijde ende gherust van herten was: want de vrolijckhept des herten vertoonde een vrolijck ghelaet. Maer dat sy hem gevraecht hadden de oorsake der blijtschappen: soo heeft hy ghesept: Den tegenwoordigen tijt is eenen tijt van blijtschap ende verheuginge: want den goddeloosen heeft op-gehouden; ghelijck Isaias seght. Ende daerom verblijde ick my / siende de Kercken verheughen / die van hem bevochten zijn ghebleest. Als Julianus dan rijck van jaren / ende noch rijcker van deuchden ghewoorden was / heeft hy de kroone der rechtveerdichhept ontfangen.

Hem wort veropenbaert de doot van Iulianus den Apostaet.

Isa. 24.

Marcianus geboren van Cyrus.

Hy is edel van geslacht.

Het leven van Marcianus,

Beschreven door Theodoretus Bisschop van Cyren.

Marcianus heeft eertijts voor sijn Vaderlant ghehadt de stadt Cyrus / ende daer na de wilderniſſe: ende het een ende het ander verlaten hebbende / besidt hy nu den schoonen Hemel. De stadt heeft hem op de werelt ghebracht; de wilderniſſe heeft hem gevoet ende verwinner gemaeckt; ende den Hemel heeft hem gekroont: ontfanghen zijnde / om dat hy versmaet hadde de edelhepdt sijns geslachts. Want hy was van Raet-Heeren ghekomen / ende van Koninclijcken bloede. Hy heeft alle sijne liefde overghesет tot Godt / ende tot alle het ghene dat Godt aengaet: ende hebbende alle dingen achter gelaten / is hy vertrocken naer het middelste van de wilderniſſe. Ende aldaer getimmert hebbende een kleyn hupsken / dat niet groot genoech en was tot de mate van sijn lichaem / als hy 't selve met eenen kleynen tuyn hadde rontsom bevangen / was hy dagelijcx daer in ghesloten; geschepden van alle menschelijcke conversatie / ende spreechende met den Heere van alle dinghen / ende sijne soete stemme hoorende. Naer het ghebet volgde de lof-sanck / na den lof-sanck het gebet / en naer alle bepde

Hy verkiest de wilderniſſe, ende sluyt sy selven in een celleken dat minder is dan sijn lichaem.

quam

quã de lesinge der H. Schrifturé. Sijne spijse en was niet anders dan brood; het welck met eene sekere mate gegeben wiert. Naer eenen sekeren tijt heeft hy twee mede-gesellen by hem laten woonen / te weten Eusebium / ende Agapetum / die dese Enghelsche wetten heeft gebracht tot Apamea. Want daer is een seer groot ende seer wel bewoont Dorp / ghenaemt Nicerte: in het selve heeft hy opgherecht twee seer groote Scholen der Geestelijcker Philosophien; van de welcke d'eene ghenaemt is nae sijnen naem: ende de andere na den naem van den wonderlijcken Simeones / die vijftich jaren klaer geschenen heeft in dese Philosophie. In dese woonen tot den dach van heden meer dan vier hondert mannen kamp-vechters der deucht. Ende men en soude niet lichtelijck verhalen konnen alle de wooninge van de oefsenaers der deucht / de welcke geregeert worden met de selve ordinantien ende wetten. Maer desen Goddelijcken man heeft insetter ende stichter van alle dese gheweest: nochtans Eusebius Overste zijnde van de vergaderde kudde / droech de sorge voor sijnen meester: ende als hy 's nachts sien wilde wat hy dede / heeft hy sy-selven verstout aen de venster te komen: ende als hy daer in hadde ghesien; soo siet hy een licht / niet upt eene lampe / noch dat met handen gemaect was; maer dat van God was gegeven: het welck door de gratie van boven blinckte rontsom het hooft van sijnen meester: ende hem toonde de verstandenisse der Goddelijcker Schrifturen: want hy hielt dien boeck / ende ondersocht den Heyligher schat van den Goddelijcken wille. Als Eusebius dit hadde ghesien; soo heeft hy eene groote vreese ende schroom gekregen / ende heeft vernomen de overbloedige gratie van den dienaer Godts; ende heeft verstaen de goetwillichept van den almogenden Heere tot sijne dienaren. Hy dan willende dat verborgen soude zijn de gratie die hem van Godt gheghéven was / quam teghen sijnen wille om mirakelen te doen: maer de klaerhept van sijne goede wercken blinckte / ende de deucht die verborghen was / openbaerde haer selven. Marcianus absent zijnde / geneest met sijne gebeden eene beseten dochter. Maer den Duyvel die vier dach-reysen van daer was / verkondichde ende verbreyde de deught van den ghenen die hem door den vingher Godts uptjaechde. Indien hy sulck een groot schijnsel heeft getoont / als hy arbeyde om te verborghen de deucht die hy hadde ontfangen: wat mirakel en soude hy niet gedaen hebben / indien hy hadde gewilt? Ende alsoo en toonde hy ook aen een pegelijck niet sijne Gheestelijcke wijsheyt. Want als hy ten laetsten naer den feest-dach der saligher Passien ende des Heeren verrijsenisse toeghelaten hadde aen de ghene die tot hem begheerden te komen

Naer 't gebet leeft hy de H. Schrifture.

Agapetus maeckt twee cloosters.

Het hooft van Marcianus wort met een Goddelijck licht omringelt.

Marcianus geneest eene beseten Dochter.

De Biſchoppen vergaderen by Marcianus.

selve te doen; soo arbeyden sy alle om hem op dien tyt te sien. Ende op eenen tijdt zyn tot hem t' samen ghekomen dese Biſschoppen den grooten Flavianus (aen wiens getrouwicheyt bevolen was de stadt van Antiochia) ende den Goddelyncken Acacius/ ende Eusebius den Biſschop van Chalcis/ende Isidorus/ dien belast was te regeren de stadt Cyprus/ ende met hen-lieden was oock Theodotus/die het gouvernement hadde van de Kercke van Hierapolis. Ende daer waren oock eenige van de wereltlyncke Overheden ontsteken zynde met eene vierichept des gheloofs. Als sy nu dan alle met stilte saten/ ende wachteden naer de Heylige stemme; soo sat hy oock langh swygghende; wel ledich zynde met de tonghe/ maer berept met de oozen. Doen heeft eenen van de ghene die daer saten (die synen vrient was) ghesept: Alle dese Goddelyncke Vaders/ O Vader/ dorst hebbende verwachten de alder-soetste vloeden uwer leeringhen: doet dan aen alle die hier tegenwoordich zyn/ eenich profyt; noch en slupt de rivieren uwer wel-doeninge niet. Ende naer dat hy seer gesucht hadde (heeft hy gesept: Den God van alle dingen spreeckt dagelyck door de creaturen/ ende door de Heylige Schrifture; tracterende ende vermanende het ghene dat daer betaemt/ ende brengende te voren het gene dat profytelyck is: ende hy verbaert met dreygementen/ ende verweckt met beloften: ende wy en nemen upt dese dinghen geen profyt. Hoe soude dan Macarius al spreekende profyt doen/die soo grooten profyt met de andere verliest/ ende upt dese dingen geen profyt en wilt nemen? waer door't geschiet is dat daer veel redenen by de vaders zyn voort-gebracht.

Door hoe veel maniere God tot ons spreeckt.

Veel treffelicke personē timmerden voor hem op verschepden gewesten bidt-plaetsen; als in de stadt van Cyprus/ Alipius synsusters Sone; ende een Zenobia tot Chalcis/ de welcke edel van geslacht was. Ende noch veel andere deden dit; arbeydende tot hen te trecken dien vermaerden Camp-vechter; na dat de victorie verkreghen soude zyn. Als den man Gods dit vernam/ badt hy den vermaerden Eusebium; hem voor-leggende eenen eet/ dat hy syn lichaem op die plaetse soude begraven/ende dat niemant van het graf weten en soude behalven twee mannen/ die met hem woondē/ tot dat daer veel jaren gepasseert soudē zyn: welcken eet Eusebius voldaen heeft: want na dat het eynde van dien vermaerden verwinner is gekomen/ ende dat de Engelen de Heylige siele ghevoert hebben tot de Hemelsche wooninghen; en heeft Eusebius niet eer syn overlyden te kennen ghegheven/ dan naer dat hy met twee van de Discipelen eenen put gemaeckt hebbende/ ende het lichaem daer in begraven/ het opperste der aerden hadde effen gemaeckt. Den Heyligen Vader upt ootmoedichept

Hem worden verscheyden bidtplaetsen gestichtdoen by noch leefde.

Marcianus arbeyt om een onbekent graf te hebben.

ende

ende klepn-achtinge sijns selfs / en begheerde niet dat men naer sijn salich verschepden upt dit leven terstont de plaetse sijnder begravenisse soude weten;op dat hem niet aengedaen en soude worden de eere/ die de gheloovighe Chzistenen bewijsen aen de ghene welcker sielen met Godt in alle blijdtschap leven / ende die de woonstede des Heplige Geests geweest zijn.

Het leven van Eusebius.

Beschreven door Theodoretus Bisschop van Cyren.

DAer staet eẽ hogẽ berg aen de Oostsijde van Antiochien: ende in het bovenste deel van de sijde des berchs is eene hoochde met bosschagien / niet seer stepl / maer allenskens neder-dalende. In 't selve heeft Ammianus een klooster getimmert. Hy quam dickwijls tot den grooten Eusebius: begeerende ende biddende dat hy soude willen helpen/ onderwijsen/ ende meester van de oeffen-plaetse zijn / die hy gesticht hadde: ende hy woonde van daer vijf-en-twintich stadien gesloten in eene klepne wooninge; de welcke oock gene vensters en hadde. Ende Marcianus die sijnen Oom was / hadde hem tot dese deucht gebzocht. Eñ hy heeft den Goddelicken man uptgelept ende wech gelept; ende heeft hem de sozghe gheghcven van sijne mede-ghesellen: ende Eusebius heeft de sozge van de kudde aengenomen/ ende die met alle goede manieren/ voozsichtichept ende wijshept gelept ende gestiert; niet veel woozden van doen hebbende/ om te leeren: want het ghesicht alleen was ghenoechsaem om den alder-traechsten suel te maecken tot den loop van de deucht. Hy nuttede spijse ten derden oft den vierden dage: maer hy liet toe den ghenen die met hem woonden / dat sy over anderen dach souden eten. Hy belastede oock dat sy dagelijcx met Godt souden spzeken / ende dat sy genen tijt ledich en souden laten van dit werck: ende dat sy in 't gemeyn souden volbzengen de gestelde diensten. Daer zijn oock gekomen Jacobus Persa ende Agrippa/ de navolgers van den Out-Vader Julianus; de welcke waren seer goede ende wackere Oversten van hunne kudde. Want naer dat dien Goddelijcken man tot het eynde sijns levens gekomen zijnde / gerepst was tot het leven hier boven; soo zijn sy ghekomen by den grooten Eusebius; meynende dat het veel beter ende sekerder was wel geregeert te wozden / dan selve te regeeren ende Oversten te wesen.

Ammianus sticht een klooster.

Marcianus Oom van Eusebius.

Eusebius aenveert de sorge des kloosters.

Hy beweecht de onachtsame alleen door het gesicht.

Naer dat dien Goddelijcken Eusebius van dit leven schepden-

de / Jacobus bevolen hadde Oversten te wesen van sijne kudde/ ende dat hy was wepgherende die sorge aen te nemen/ ende daer en boven tot het selve ampt niet en konde verwillicht worden van de gene die het selve seer waren begeerende; soo is hy gegaen naer eene andere kudde; liever hebbende gevoet te worden / dan te voeden: ende als hy seer lange gheleeft hadde/ heeft hy dit dal der tranen verlatende / sijne siele in de handen Godts overghelevert / ende leeft eeuwichlijck in sijne onbegrijpelijcke blijtschap.

Agrippa aenveert den last.

Agrippa dan aenbeert dese Overhept/ eenen man die met veel andere deughden verciert was / ende principalijck met de suyverhept des herten: door welcke de Goddelijcke schoonhept aenschouwende/ ende met de liefde der selver ontsteken zijnde / was hy geduricht lijck weenende. Ende als hy de uptverkozen kudde wel hadde ghevoet/ ende daer naer upt dit verganckelijcke leven na de onverganckelijcke blijtschap verhupst was; soo heeft den Goddelijcken Davides de overhept aenbeert; den welcken onder sijn gebiet hadde hondert ende vijfich mannen.

Naer hem Davides.

Hy is Oversten van 150. mannen.

Als ick op eenen tijt eene begeerte hadde om die kudde te sien; soo ben ick daer ghekomen met mijne repf-ghesellen / zijnde dan eene gheheele weecke by dien Goddelijcken man; soo en hebben wy sijn aensicht nopt verandert ghesien / noch door vrolijckhept verreckt/ noch door droefhept verrimpelt: noch oock insghelijcx de ooghen / nu weet ende stuer / nu lieffelijck ende blijde; maer altoos in eene eerlijcke ende schickelijcke gestaltenisse blijvende.

Hy is stil van gelaet gelijc van herten.

Het leven van Publius,

Beschreven door Theodoretus Bisschop van Cyren.

Publius uyt het geslacht der Raetsheeren.

OP den selven tijt heeft gheweest Publius / schoon van uptwendich wesen. Sijne voor-ouders zijn Raets-heeren geweest/ ende hy is gebozen upt de stadt Zeugma. Ende van sulcken geslacht gekomen zijnde / gingh hy woonen op eene hooghe plaetse / die van de stadt niet meer dan dertich stadien gelegen en was. Als hy op de selve een klepn hupsken ghemaeckt hadde; soo heeft hy 't al verkocht dat hy van sijnen Vader hadde ontfanghen: ende naer dat hy 't selve hadde uptgedeylt / ende sp-selven van alle aertsche sorghe ontslagen; soo heeft hy dese sorghe alleen aenghenomen / dat hy soude dienen die hem hadde gheroepen; nacht ende dach ondersoeckende hoe dat hy de selve vermeerderen soude. Ende daerom wies sijne oeffeninghe; ende sp was hem soet ende vol gheneuchten

Hy verkoopt sijne Vaders goet, ende geeft het aen de armen.

ſonder eenighe verſaethepdt. Naer het ghebedt volghde den lof-ſanck / ende naer bepde de leſinghe der Hepligheu Schzifturen.

Het leven van Simeones Priſcus,

Beſchreven door Theodoretus Biſſchop van Cyren.

Eene ſpeloncke is het huys van Simeones,

DEſen ſaligen Simeones heeft ſeer lange een eenſamich leven ghelept: woonende in eene ſpeloncke. Hy en hadde gheen gheniet van eenighen menſche want hy hadde vooz hem genomen alleen te leven: maer hy ſpzack daghelijck met den Godt van alle dinghen. Hy onderhielt ſijn leven op de krupden der aerden. Dooz ſijne Geeſtelijcke oefeninghen is hy van Gode almachtich met ſulcke overvloedighe gratie begift / dat hy oock heerſchappye hadde over ſeer ſtercke ende ſtoute beeſten. Want als daer ſommighe om eenighe hunne ſaecken bupten repſden naer een Caſteel / ende dat daer op-ghekomen was eenen gheweldighen ſtarh-reghen ende tempeeſt: ſoo zijn ſp van den wech ghedoolt / als die niet ſien en konden dat vooz hen was: ende ſp doolden dooz de wilderniſſe; vindende noch hups / noch hol / noch eenighen menſch ober wech. Als ſp dan waren ghedzeven herwaerts ende derwaerts doolende; ſo hebben ſp bemerckt de ſpeloncke van den Goddelijcken Simeones / ende hebben gheſien eenen buplen ende onghehavenden menſch / hebbende een gheſcheurt kleedt / ghemaeckt van Septen vellen. Ende ſoo haeſt als hy hen-lieden gheſien heeft / heeft hy hen-lieden vziendelijck ghegroet (want hy was gheſpzaechſaem) ende heeft hen-lieden ghevzaeght waerom ſp quamen. Ende naer dat ſp verhaeldt hadden het ghene dat hen-lieden gheſchiedt was / ende ſp ghebeden hadden dat hy hen-lieden den wech ſouden wijſen die naer het Kaſteel gaet; ſoo heeft hy tot hen-lieden gheſept: Blijft / ick ſal u terſtondt leydſlieden gheben die u den wech wijſen ſullen: doen waren ſp ghehoozſaem / ende rusteden. Ende doen ſp neder-ſaten; ſoo zijn daer twee Leeuwen ghekomen / niet ſtuerlijck oft ſtraffelijck ſiende: maer feeſterende ende hunnen dienſt preſenterende aen Simeones / ghelijck aen hunnen Heere. Ende hy deſe toe-wenckende / heeft hen belaſt dat ſy de gaſten ſouden leyden / ende wederom brenghen op den wegh van den welcken ſp ghedoolt

Hy heeft bevel over de wilde dieren.

Hy geeft de leeuwen voor leytſ-lieden aen de gene die doolden op dē wech.

waren. Den grooten Jacobus heeft my dit vertelt; seggende dat hy daer by was/als sy dit mirakel vertelden aen den saligen Maro. Ende als desen Goddelijcken man vermaert was geworden door sulcke mirakelen / heeft hy (de ruste beminnende) daerom de speloncke verlaten. Ende als hy veel weechs gerepst hadde / is hy gekomen by den berch Amanus; ende heeft dien berch / die eertijts vervult was met de raserye van den dienst van veel afgoden / vervult met veel ende alderhande mirakelen; ende heeft daer geplant de Godtvruchtichept ende het waerachtich Catholijck geloove/dat aldaer wort geoeffent/ende hy heeft gebouwt twee kloosters: het een op het top van den berch;ende het ander beneden. Ende als hy in alle beyde Campvechters der deucht vergadert hadde; soo is hy selve van het een ende van het ander oeffenaer ende meester geweest; hen-lieden onderwijsende tegen de aenvallingen des boosen vyants/ ende hen toe-seggende de goedertierenheyt van den genen die de pijnen geeft/ende hen-lieden bevelende dat sy kloeck-moedich soude wesen/ ende sachtmoedich teghen hunne mede-gesellen. Desen saligen man also levende ende mirakelen doende / ende klaer-blinckende in alle deughden / heeft geeyndicht dit pijnlijck leven / ende is verhupst tot het wenschbaer leven / dat vry van ouderdom ende moepelijckheyt is.

Simeones om niet te seer besocht te zijn, gaet elders.

Hy verkondicht het geloove aen de inwoonders van den berch Amanus.

Hy timmert twee kloosters.

Het leven van Palladius.

Beschreven door Theodoretus Bisschop van Cyrien.

Palladius is gemeynsaem met Simeones.

PAlladius is eenen seer vermaerden man geweest ende heeft geleeft ten tijde van Simeones; met den welcken hy groote kennisse heeft gehouden. Ende desen was gesloten in een kleyn hupsken/ het welck gheleghen was by een groot ende wel bewoont dorp/ ende is geheeten Jmme. In dit dorp wort eene seer vermaerde jaer-merckt gehouden. Eenen koopman daer zijnde / ende verkocht hebbende het ghene hy daer gebracht hadde / ende het gelt by een vergadert hebbende / wilde 'snachts vertrecken. Eenen moordenaer die het ghelt ghesien hadde / nam waer wanneer die man repsen soude: ende naer het kraepen van den haen is den koopman sonder achterdencken gerepst: maer den anderen hem voorkomende / in-genomen hebbende een plaetse die bequaem was om laghen te leggen / heeft hem onvoorsienlijck aengevallen/ende doot-geslagen. Ende naer dat hy het gelt genomen hadde/ heeft hy het doot lic-

haem

haem voor de deure van Palladius gheworpen. Ende als 't nu dach gheworden was/ ende dat die mare in sulcker voeghen verbreyt ende verspreyt wiert/ dat alle de vergaderinghen der menschen over al spraken van het ghene dat daer gheschiet was; soo zijn sy alle t' samen geloopen: ende de deure op-gebroken hebbende/ wilden sy Palladium straffen/ gelijck oft hy dien moort hadde gedaen. Ende eenen van de gene die dit Palladio oplepden/ was die den moort selven bedreven hadde. Als dan de Goddelijcken man van sulcke groote menichte omringhelt was; naer den Hemel siende/ ende met sijn ghepeys boven den Hemel klimmende/ heeft hy Godt ghebeden / dat hy soude willen wederleggen de logenen van de valsche beschuldinge; ende dat hem believen soude willen te openbaren de waerheyt die verborgen was. Als hy alsoo gebeden hadde/ genomen hebbende de hant van den voornoemden verslagenen/ sepde hy tot hem: Segt/ jongelinck/ wie u dese wonde heeft ghegeven. Bewijst wie dit verfoeyelijck sept heeft gedaen; ende onslaet den onschuldigen van dese valsche beschuldinge. Hy hadde nawelijck dese woorden upt sijnen mont laten gaen/ ende siet; den gedooden man heeft over eynde geseten ende sloech sijne oogen rontom / ende weest met den vingher den doodslager. Daer is van alle-gader een roep opgeheven/ verbaest wesende van dit wonder werck/ ende beweenende de onwaerachtige beschuldinghe / daer sy de siele van den salighen Palladius mede benauwt ende bedroeft hadden. Ende na dat sy den boosen mensch hadden ontkleet; soo hebben sy 't sweert noch al bebloet ghevonden / eensamentlijck het gelt / welck eene oorsaecke tot de jammerlijcke doot hadde gegeven. Ende was den Goddelijcken Palladius te voren wonderlijck gheweest; soo is hy hier door noch veel wonderlijcker geworden: want dese wondere daet was genoechsaem te betoonen het betrouwen dat hy by Godt hadde.

Palladius verweckt eenen verslagen, om dat hy den doodslager verklaren soude.

Den doodslager wort van Godt geweesen.

Het leven van Aphraates,

Beschreven door Theodoretus Bisschop van Cyren.

APhraates gheboren ende op-gheboet wesende onder de Persen/ ende voort-gekomen zijnde upt ouders die van het geslacht der Wijsen waren/ is tot soodanige groote deucht ghekomen / dat hy een ander lant meer dan het sijne heeft geacht. Ende als hy gekomen was tot Edissa (dit is eene seer groote stadt/ de welcke heerlijck met Godtvruchtichepht is verciert) heeft hy bupten den omganck der sel-

Aphraates van het geslacht der VVijsen van Persen.

ver

ver een kleyn hupsken ghevonden: in het welck sy-selven gesloten hebbende / dzoech hy sozghe vooz sijne siele; uptropende den wozтel van alle sonden. Van daer is hy tot Antiochien gekomen alwaer hy ghegaen zijnde in een seker klooster dat vooz de stadt lach / ende naer dat hy wepnighe woozden geleert hadde van de Gzieczsche tale / heeft hy daer seer veel ghetrocken om het Goddelijck wooзt te hoozen: ende eene tale die met barbare woozden gemengelt was / ghebzupckende / bzocht hy vooзt bzuchten des verstants ende wetenschaps; krijgende dese bloeden dooz de gratie des Goddelijcken Gheests. Den alder-wijsten Aphzaates is upt sijn eygen selven tot de strijden ghekomen: want in ruste opgeboet wesende / ende al was sijne vooznemen op sy-selven te leven / ende dat hy bupten scheute sat (gheljck men seght) dat is bupten het perijckel / naer dat hy hadde ghesien het ghewelt des strijts: soo en heeft het hem niet behaecht dat hy sonder sozghe wesen soude: maer de ruste wat tijts achter rugge stellende / heeft hy Pzince van het heyz der Godbzuchtiger in den strijt geweest; hy slaende met sijn leven / woozden / ende mirakelen; maer selver nopt geslagen wesende. Ja als den Keyser hem op eenen tijt hadde sien gaen naer de krijgs-oeffen-plaetse (want het geschiede by avonturen dat de voozstaenders van de Heylige Dzybuldichept alsdoen aldaer t' samen quamen / ende dat eenen hem ghethoont hadde aen den Keyser) heeft den Keyser hem gebzaecht waer hy henen ginghe? ende alsoo hy sepde dat hy gingh bidden vooz de werelt ende het Rijck; so heeft den Keyser wederom geantwooзt. Waerom gaet ghy sonder sozghe over de merckt; verlatende de stillichept ende ruste; die nochtans pzofessie zijt maeckende van een kloosterlijck leven? Ende hy heeft gesept: Seght my / Keyser / indien ick eene maget waer in eene slaepkamer verbozgen / ende ick hadde eenen sien vier wozpen in mijns Vaders hups; wat sout ghy my (siende den bzant in 't hups) gheraden hebben te doen? binnen blijven sitten / ende het hups laten bzanden? maer alsoo soude ick ock dooz den bzant vernielt wozden. Maer indien ghy seght dat het betaemt te haesten om water te halen / ende boven loopen / ende het vier te blusschen; en wilt my / O Keyser / niet berispen / indien ick het selve doen. Want het gene ghy geraden sout hebben aen de maget die in de slaep-kamer sit / dat selve wozde ick gedwongen te doen / die mijn werck make van 't klooster-leven. Indien ghy my berispt dat ick de ruste verlaten hebbe; soo berispt u selven die dit vier in Godts hups gewozpen hebt; ende niet my / die mijn beste doen om dit vier te blusschen. Want ghy selve sult belijden / dat men moet helpen sijns Vaders hups daer den bzant in is / upt-blusschen. Als dit was gheseпt;

Aphraates Prince des heyrs der Godtvruchtigen.

Aphraates leert den Keyser met eene gelijckenisse waerom hy uyt sijne celle gegaen is

soo

soo consenteerde 't den Keyser alswijgende; bemerckende de rechtveerdige beschermínge.

Het leven van Petrus,

Beschreven door Theodoretus Bisschop van Cyren.

WT Galatien is voort-ghekomen den saligben Petrus / eenen man die voor seer salich gheacht ende ghehouden mach worden. Ende (soo men seght) naer dat hy seven jaren out was / ende van sijne Ouders op-ghebracht; soo heeft hy de reste sijns levens overgebracht in den Gheestelijcken strijt: ende men seght dat hy gestorven is / geleeft hebbende negen-en-tnegentich jaren. Wie soude dan ghenoechsamelijck konnen loven den ghenen die twee-en-tneghentich jaren ghestreden heeft / ende is altoos dach ende nacht verwinner geweest? Van Galatien heeft hy de Heylige plaetse komen besoecken in Palestina. Als hem dan toegelaten was te sien het gene dat hy begeerde; so is hy naer Antiochien ghegaen: ende als hy gesien hadde de Godtvruchtichept ende religie der selver stadt; soo heeft hy het vremt lant meer geacht dan sijn Vaderlant. Ende als hy 't goet ghevonden hadde daer te woonen; soo en heeft hy geen tabernakel gemaecht / noch gene hutte gebesticht / noch geen hupsken ghetimmert; maer hy heeft alle sijn leven overghebracht in eene vremde graf-stede. Daer in heeft hy seer langhen tijt besloten gebleven; besighende warm water / ende etende alleenlijck broot: ende dat niet daghelijcx; maer den eenen dach nuchteren blijvende / ende 's anderen daechs het selve nuttende. Ende alsoo eenen met rasernye ontsteken / ende vol van de werckinghe des duyvels zijnde / by hem was gekomen; soo heeft hy hem naer het gebet ghesupvert / ende verlost van de Duyvelsche rasernye. Na dat hy alsoo in deughden ende mirakelen hadde uyt-ghesteken / ende Antiochien met sijne stralen verlicht: soo is hy upt de strijden ghelept gheweest: verheydende de kroone die voor de verwinners bewaert is.

Den saligen Petrus Eremijt uyt Galatien geboren.

Hy heeft 92. jaren gestreden.

Petrus woont in een graf in plaetse van een huys.

Hy verlost eenen besetenen.

Hy sterft salichlijck.

Het leven van Theodosius.

Beschreven door Theodoretus Bisschop van Cyren.

ALs den grooten ende vermaerden Theodosius ghevonden hadde een Bosch streckende naer de zee / daer ghetimmert hebbende een kleyn hupsken / aenveert hy in eensaemheyt

Theodosius verlatende een groot huys, aenveert het kloosterlijck leven.

eene Euangelische maniere van leven; eenen man gebozen zijnde van Antiochien / ende seer vermaert dooz den edeldom van sijn geslacht. Maer nochtans verlaten hebbende huys ende maechschap / ende alle andere dingen / heeft hy gekocht de alder-kostelijcke peerle / om op de maniere van het Euanghelie te spzeken. Te spzeken van sijne outhoudinge van spijse / ende hoe hy tegen de aerde sliep / ende besichde een hapzen kleet / is qualijck volkomelijck te doen: ende dese strenge oeffeninge verbolghde hy soo uptnementlijck / als die sp-selven dooz den strijdende stelde als

Matth. 13. eenen patroon. Ende gebzuptkende dagelijcx bedingen ende lofsangen / stilde hy de begeerlijckhept / gramschap / hoobeerdichept / ende andere ongeregeltheden des herten. Hy verbolgde de werckinge die met handen gheschiet; makende mandekens ende teenen hozden. Ende als naer ettelijcken tijt sijne mare over al verspzept was; soo quamen veel 't samen tot hem upt alle gewesten; begeerende te wesen mede-gesellen sijnder wooningen / ende sijns arbepts ende booznemens: welcke hy aenbeerdende / bzocht tot het selbe leven. Hy vermaende sijne mede-gheselle / dat sp met den arbepdt der sielen oock souden boeghen den arbept des lichaems. Naer dat hy tot Antiochien gekomen is / heeft hy gheboont in eene wooninge gelegen bp de riviere; ende heeft aldaer tot hem ghetrocken alle de gene die sulcken leven wilden lepden. Boven het kloosster dat hy getimmert heeft / light eene steenrotse; in de welcke hy gemaeckt heeft een water-gelepde / die van boven de steen-rotse komt in het kloosster; al oft hy het loopen der wateren in sijne macht hadde. Ende vastelijck gheloovende dat den Heere goedertieren tegen hem was; is hy gheklommen in 't opperste: ende Godt ghebeden hebbende / ende betrouwende op den genen die den wille doet van de gene die hem bzeesen / heeft hy met sijnen stock daer hy op steunde / op de steen-rotse geslagen. Ende doen de selve gescheurt was; soo is daer het water gelijck eene riviere uptghespzongen: ende in 't kloosster dooz den waterloop komende / ende overbloedelijck water ghevende tot alle gebzuyck / valt sp in de zee die daer bp ghelegen is: ende hier wozt tot op den dach van heden ghetoont de gratie van den grooten Theodosius / die hy met Mopses gemeyn ghehadt heeft. Naer dat den salighen man een luttelken tijts tot Antiochien in alle volmaecktheyt geleeft hadde / is hy verhupst na de Chooren der Engelen. Eñ den wonderlicken Helladius heeft de overhept van de vergaderinge aenbeert: den welcken op die plaetsen heeft geweest 60. gedurige jaren / ende is daer na van God verkosen Bisschop van Cicilien; niet achterlatende sijn religieus leven; maer daer oot bp voegende dē arbept eñ dē swaren last van 't Bisdom.

Hy bidt gedurichlijck, ende singt lofsangen.

Hy raet met de handen te wercken.

Hy komt wederom naer Antiochien.

Hy verweckt water uyt eene steenrotse met den slach van sijnen stock.

Het

Het leven van Seno,

Beschreven door Theodoretus Bisschop van Cyren.

DEn wonderlijcken Zeno / gelaten hebbende veel groote Rijckdommen in sijn Vaderlant (het welck was Pontus) is geweest eenen Discipel van den grooten Basilius. Want na de doot van den Keyser Valens heeft hy den krijchs-godel afgelept: want hy was geschreven onder het ghetal van des Keysers posten. Ende als hy upt het Paleys gekomen was in eene graf-stede (want die zijn daer veel op den berch den welcken gelegen is by Antiochien:) soo leefde hy daer alleen; sijne siele suyverende / ende de kracht der selver / om wel te contempleren / altoos repnigende / altoos Godt voor oogen hebbende / ende eene op-klimminge in sijne herte makende ende begeerende te ontfangen vederen als van eender duyve / om te vliegen in de Goddelijcke ruste. Ende om dier saken wille en heeft hy gehadt noch bedde / noch lampe / noch heert / noch potte / noch kruptke / noch koffer / noch boeck / noch oock pet desgelijcx: maer hy was met oude kleederen ghekleet. Hy leefde op water ende broot. Als ick / begeerende hem te sien / geklommen was op den berch; soo hebbe ick hem ghesien / hebbende twee emmers in sijne handen: ende daer naer hebbe ick ghevraecht / waer dat de wooninge was van den wonderlijcken Zeno? Ende hy heeft gesept / dat hy genen Monick en kende die soo hiet. Maer als ick my (door de gemanierthept van sijn spreken) liet voorstaen dat hy 't was / ben ick hem ghevolght. Ende naer dat ick binnen de deure ben gekomen / hebbe ick een bedde ghevonden van hoy gemaeckt / ende eene andere matte alsoo op de steenen gesprept. Ende naer dat wy veel gesproken hadden van de Geestelijcke oefeningen / op alles dat ick vraechde / gaf hy my antwoorde. Ende als het nu tijt was om 't huys te gaen; soo begeerde ick van hem de benedictie: maer hy wepgerde 't selve; seggende / dat het betaemde / dat ick het gebet soude doen / ende hem de benedictie geven; overmits dat hy eenen slechten persoon was / ende ick eenen Oversten van het volck in den kerckelijcken dienst. Wie sal hem genoech konnen verwonderen / dat eenen Out-Vader / die nu tot sulcke groote deucht was ghekomen (want hy hadde nu veertich jaren een eensamich leven gelept) daer by soo beleeft ende ootmoedich was? Doen de Isauri 's nachs daer ontrent een Kasteel met eenen listigen aenslach hadden ingenomen; soo deden

Zeno discipel van Basilius.

Hy was eertijts Post van den Keyser.

Hy woont in eenen graf.

Hy en heeft genen huysraet.

Theodoretus kent Zeno door sijne gemanierthept in 't spreken.

Theodoretus begeert van Zeno de benedictie.

Zeno heeft 40. jaren in de kloosterlijcke oeffeninge verkeert.

Hy doet schemelen d'oogen van de Isauri.

Hy sterft salichlijck.

sy daer naer 'smorgens uytloopingen tot aen de sijde des berchs/ ende hebben veel mannen ende vrouwen die een kloosterlijck leven oeffenden/wreedelijck doot geslagen. Den Goddelijcken man siende alsdoen de wreede doot van de andere / heeft met sijn ghebet ghemaeckt dat hunne oogen schemelden / ende dat sy voor de deure zijnde / den ingangh niet en sagen : ende nemende tot ghetuygenisse der waerheyt (gelijck hy opentlijck seyde) heeft hy gesien dry jongelingen/ die den gantschen hoop uyt jaechden; Godt opentlijck toonende sijne gratie. Ende hy is ten laetsten uyt het perck van dit leven als eenen verwinner der Olympischer spelen vertrocken; verkregen hebbende niet alleen lof van de menschen/ maer oock van de Engelen.

Het leven van Macedonius,

Beschreven door Theodoretus Bisschop van Cyren.

Macedonius leeft alleen van ghersten broot.

Hy verkeert op de toppen der bergen.

Hy leeft 25. jaren in eenen put staende onder den blauwen Hemel.

Hy leeft jaren. 25. in hutten.

Sijne spijse is gerst in water geweyct.

ALle die van Phenicien / Syrien / ende Cicilien kennen seer wel Macedonium / die toegenaemt was eenen die gerst eet; want dese spijse heeft hem desen naem gegeven ende de omliggende gebueren kennen hem oock/ als die eensdeels de mirakelen gesien hebben/eensdeels door de verspreyde fame ghehoort. Desen hadde voor eene oeffen-plaetse ende loop-bane de toppen der berghen : niet blijvende op eene plaetse; maer nu op dese levende/nu op een ander gaende. Eñ dit en dede hy niet/om dat de plaetsen hem niet en genoechden; maer om dat hy vloot de menichte der ghener / die van alle kanten tot hem quamen geloopen. Vijf-en-dertich jaren heeft hy in dese maniere geleeft; gene celle noch hutte ghebruyckende ; maer staende in eenen diepen put: waerom sommige hem oock noemden Gubba ; het welck in de Syriacxsche tale beteeckent eene Cisterne. Maer ten laetsten als hy nu out ghewordeu was / heeft hy hem laten gheseggen / dat hy eene hutte soude maken: ende daer naer doen sijne vrienden hem baden ; soo heeft hy andere lieden huysken ende geen eygen gebruyckt. Ende hy heeft vijf-en-twintich jaren gedurichlijck in hutten ende huyskens gewoont: waer uyt men rekenen kan den tijt der strijden/ te weten/ tseventich jaren. Hy en heeft geen broot noch hau-vruchten tot spijse ghebruyckt; maer gesuyverde gerste in water geweyckt. Eenen sekeren Capiteyn geneuchte nemende in 't jagen / is op den berch gekomen met honden ende knechten/ende met alle het gene dat tot de jacht behoort. Als hy den Heyligen man van verre gesien hebbende/

verst an

verstaen heeft van die gene die by hem waren / wie hy was; hy terstont spryngende / is tot hem gekomen / ende heeft hem aengesproken; vragende wat hy daer dede? Maer den saligen man heeft daer tegen den Capiteyn ock gevraegt: om wat te doen zyt ghy hier gekomen? Eñ als den Capiteyn gesept hadde: Om te jagen. Eñ ick (sepde hy) jage ock mynen God: eñ ic begere hem te vangen / ende ick hebbe begeerte om hem te aenschouwē: noch ick en sal van dese schoone jacht niet ophouden. Als den Capiteyn dit hadde gehoort / eñ verwondert was / is hy vertrocken. Ende doen hy dat leven lepde op de bergen; so is eenē herder / soeckende synne verlooren schapen / gekomen op de plaetse daer den man Godts was (ende het was middernacht / ende het hadde seer gesneeuwt) ende hy heeft gesien (gheliyck hy gesept heeft) een vier rontsom hem ontsteken / ende twee mannen met witte kleederen gekleet / segghende; Hout in 't vier. Want hy door synn betrouwen ende door de vlytichept synns gemoets den Goddelyncken bystant was genietende. Hy was ock deelachtich van de gave der Prophetey: want als op eenen tyt by hem was ghekomen Lupicianus seer vermaert door Godtvruchtichept; ende sepde dat hy seer beladen was in sommighe / de welcke van Constantinopelen over zee brochten het ghene nootelyck was: want hy sepde dat het vyftich dagen geleden was / dat sy upt de havene 't sepl ghegaen waren / sonder dat hy noch van hen-lieden gehoort hadde. Doen heeft den Heyligen man sonder vertoeven gesept: Het een schip / O vrient / is verlooren; maer het ander sal morgen komen in de haven van Seuleucien. Ende Lupicianus heeft de stemme van desen Goddelyncken man daer na met der daet waerachtich bevonden te zyn. Den saligen man wiert naer syn overlyden by Aphraates ende Theodosius begraven.

Hy gingh dagelijcx tot eene Geestelijcke jacht.

Hy wort van den Hemel met een vier verlicht.

Hy voorseyt Lupiciniano sommige dingen door de gave der Prophetien.

Het leven van Mæsimas,

Beschreven door Theodoretus Bisschop van Cyren.

VOor onse tyden is daer gheweest eenen man ghenaemt Mesimas / upt Syrien geboozen / ende in 't velt op-geboet; die alderhande deuchden ghetoont heeft. Desen / als hy nu door het eensamich leven vermaert was / is de sorge van een dorp bevolen. Doende dan oefferhande / ende de schapen Godts voedende / sepde ende dede hy de dingen die in de wet des Heeren bevolen staen. Ende sy seggen dat hy nopt rock / noch hayren kleet verandert en heeft; maer dat hy

Mæsimas Priester van een Dorp.

Hy is altijt te vreden met eenen rock ende hayren kleet.

de selve altijt gebruycke; die dickwijls lappende in sijnen uptterssten Ouderdom. Desen heeft oock eene groote gratie van Godt ontfangen om mirakelen te doen. Sy seggen oock/dat den Heere van dat doyp/ die genaemt was Latoius (die oock opperssten in den Raet van Antiochien was) op eenen tijt tot hem ghekomen is. Den welcken als hy noch heydensch was / ende daer benessens weet van naturen / den chijns van de boeren straffelijcker epschte dan het betaemde. Als dan desen Goddelijcken mensch Mespmas hem tot sachtmoedichept hadde geraden/ende by hem van de bermhertichept veel gesproken hadde; soo en is hy nochtans niet te vermoyen gheweest. Maer hy heeft haest met der daet vernomen de schade van sijne hartneckichept: want als hy soude vertrecken/ ende den wagen gereet stont / ende dat hy daer op sat; ghebiedende dat men vooyt soude rijden; soo hebben de muplen geheel stil blijven staen/ wat dat den voerman dede: ende 't scheen dat de wielen met yser ende loot ghevonden waren: ja als oock eene menichte van lant-lieden pooghden de wielen met hantboomen te verpoyren / ende niet en vooyderden eenen van de vrienden die by Latoius sat/gaf hem de oorsake van dit wonder werck te kennen; seggende dat den ouden Priester hem vermaledijt hadde / ende dat hy hem met den selven versoenen moeste. Van den wagen dan springhende / badt hy seer ootmoedichlijck den genen dien hy eerst versmaet hadde; ende hem te voet vallende/ ende omhelsende sijne vuyle klederen / versocht hy dat hy sijne gramschap wilde bedwinghen. Den saligen Vader hem dan latende verbidden/ heeft aen sijnen Godt sijn gebet op-gedragen: ende ontbindende de onsienlijcke banden der wielen / heeft hy ghemaecht dat den wagen wederom vooyt gingh / ghelijck hy te vooren dede. Boven alle dese wonderheden worden noch veel andere diergelijcke dinghen verhaeldt van dien Goddelijcken mensch.

Hy is door de gratie der mirakelen vermaert.

Om dat Latoius niet onderdanich en is het bidden van Mæsymas, soo staet sijnen wagen onberoerlijck.

Het leven van Acepsimas,

Beschreven door Theodoretus Bisschop van Cyren.

Acepsimas 60. jaren lanck niemant siende, noch sprekende.

Acepsimas heeft op den selven tijt geleeft / wiens fame wijt dooy Orienten verbreyt is. Als desen sy-selven in een hupsken gesloten hadde; soo heeft hy t'sestich jaren daer overgebracht; niemant siende/ noch aensprekende maer hem inwaerts tot sy-selven keerende / ende Godt dooy contemplatie aenschouwende / nam daer upt alle vertroostinge; ende dat naer inhout der Propheten / de welcke seght:

Hebt

Hebt genoechte in den Heere: ende hy sal u geben de begheerten uwer herten. Ende sijne hant stekende dooz een klepn gat / nam hy het boetsel dat daer ghebzacht wiert: ende dat gat en was na de rechte linie niet ghemaeckt; maer met eene kromte: soo dat men niet recht in sien en konde. Tot spijse wierden hem ghebzocht linsen in 't water ghewepckt: ende eens ter weecken by nacht uptgaende/ puttede hy soo veel waters upt de omliggende fontepnen / als hy van doen hadde. Als eens eenen herder verre van daer de schapen hoedende / hem in de dupsternisse sach roeren / ende mepnde dat het een wolf was (want hy gingh krom/ als die met veel-pfers beswaert was;) soo heeft hy de slingher ghenomen / willende met eenen steen wozpen. Ende alsoo sijne hant langen tijt onberoerlijck bleef / ende den steen niet en konde uptwozpen / tot dat dien Goddelijcken man water gheput hebbende / wederom ghekeert is; soo is hy sijne onwetenheydt ghewaer gewozden/ ende is gekomen na den dageraet tot sijne celle; vertellende dat daer gheschiet was. Hy verkrijght dan vergiffenisse van sijne mis daet; niet hoozende eene stemme spzeken; maer de versoeninge verstaende dooz de roeringe van sijne hant.

Psalm 36.

Hy leeft by linsen in water ghewey&t.

Eens herders hant die meynde dat hy eenen wolf was ende op hem wilde schieten, wort onberoerlijck.

Als den saligen man sp-selven berept maeckte om van hier te verhupsen; soo heeft hy voozsept dat hy naer vijftich dagen sijn leven epndigen soude: ende hy heeft ontfanghen alle die hem begheerden te sien. Ende als den Bisschop vander Kercken oock was gekomen; so dwanck hy hem dat hy den last van 't Pziesterdom soude willen aenbeerden / segghende: Vader/ ick wete wel hoe rijck ghy van deughden zijt / ende hoe berooft dat ick van de selve ben: maer om dat my bevolen is de bedieninghe des Bischdoms; soo wijde ick u tot Pziester dooz de macht van mijn ampt / ende niet dooz de kracht mijnder deughden. Neemt dan/ sepde / hy / de gabe des Pziesterdoms; wel dooz den dienst van mijne hant/ maer meer dooz de gratie van den Heplighen Geest. Men seght dat hy gesept heeft/ als hy na wepnich dagen upt dit leven souden schepden: Ick en sal hierom niet strijden: maer indien ick langer geleeft hadde; soo soude ick dit swaer ende vzeeselijck pack des Pziesterdoms gebloden hebben; vzeesende rekeninge van dien pant te gheven. Maer want ick kozts van hier sal vertrecken/ latende 't gene dat hier is; soo ben ick geerne dat gebodt gehoozsaem. Terstont dan (sonder dat hem pemant lepde) desen sijne knien bupghende/ verwacht de gratie: ende den anderen op-leggende de hant/ was eenen bediender des H. Geests/ eñ wijde hem. Eñ als hy luttele dagen geleeft hadde / na dat hy tot het Pziesterdom was verheven/ heeft hy het een leven met het ander verwisselt; ende heeft het leven ontfanghen 't welck sonder

Hy voorsegt den dach sijnder doot.

Hy acht het Priesterdom eenen swaren last te wesen.

Byka ns stervende wort hy Priester gemaeckt.

onderdom ende sorge is/voor het gene dat aen veel sorgen onderworpen is.

Van Thalassius ende Lunnæus,

Beschreven door Theodoretus Bisschop van Cyren.

Thalassus is uytschijnende door simpelheyt der manieren, ende sachtmoedicheyt.

HElinna is een dorp by ons. Op de Zuydt-syde is eenen heuvel/niet seer stepl/noch niet seer hart oft scherp. Op desen heeft den wonderlycken man Thalassius een klooster ghetimmert. Desen man is met veel seltsame deughden verciert geweest; maer hy heeft alle de menschē van synen tyt in simpelheyt der manieren/ sachtmoedicheyt ende matichept te boven gegaen. Ende dat segge ick/als die niet alleen en geloove 't gehoor; maer die 't selve oock geproeft hebbe. Want ick hebbe dickwijls by den man geweest / ende hebbe ghenoten syne soete conversatie. Van desen heeft op dese plaet se onderwesen gheweest Lunneus; die nu by eenen peghelycken seer vermaert is: ende soo hy seer jong gekomen was tot dese oeffenplaetse; soo wiert hy volkomentlyck onderwesen in dese maniere van leven. Ende door dien hy ten eersten wel wiste dat de tonge seer slibberich is; soo heeft hy noch jonck zynde/ voor hem ghenomen stil te swijgen: en hy is seer langhen tyt gebleven met niemanden sprekende. Maer naer dat hy deelachtich is geweest van de leeringe van dien grooten Out-Vader/ende sy-selven getoont een upt-ghedruckt beelt synder deught te zyn; soo is hy by den grooten Maro ghekomen. Ende als hy van hem oock een groot profyt hadde gekregen / ende naer gevolgt hadde 't leven dat onder den blauwen Hemel gelept wort; soo heeft hy ingenomen den top van eenen anderen berch/welcken staet by een dorp dat Targalla genaemt is: alwaer hy leeft tot op den dach van hedē; noch hupsken hebbende / noch tente / noch hutte; maer hy is bevryt met een af schutsel dat van steenen gemaeckt is. Gebruyckende den naem onses Salichmakers / doet hy de siecken ophouden/ verdryft de Duyvelen / ende volght de mirakelen der Apostelen na. Ende het is nu acht-en-dertich jaren gheleden / dat hy ende Jacobus hunnen stryt onder den blauwen Hemel hebben begonst aen te gaen. Godt Almachtich den loonder des strijts heeft noch veel Kamp-vechters op de berghen ende in de velden / die men niet lichtelyck verhalen en kan; veel min hun-lieder leven beschryven.

Lunneus Discipel van Thalassus.

Hy begeeft hem tot stilswijgen.

Hy is van Maro onderwesen.

Hy woont onder den blauwen Hemel.

Hy geneest de siecke en de besetene door den naem Iesus.

Hy street 38. jaren onder den blauwen Hemel.

Het leven van eenen Out-Vader die geen Abt en wilde sijn in 't klooster Turrium,

Beschreven door Ioannes Moschus.

DAer was eenen anderen Out-Vader in het selve klooster Turrium: de Vaders dan van 't klooster hebben den selven willen tot hunnen Abt maecken / als groot ende door deughden vermaert zijnde. Maer den Out-Vader badt / seggende: Vaders vergeeft het my; ende laet my mijne sonden bewenen: want ick en ben van sulcke verdiensten niet / dat ick sorge over de sielen soude mogen dragen want dat is eene saecke van groote ende uytnemende Vaderen / als van Antonius / Pachomius / ende den Heyligen Theodorus. Ende alsoo de broeders hier mede niet op en hielden / maer dagelijcx baden; siende dat sy hem te seer praemden / seyde hy tot hen: Laet my dry dagen bidden; ende ick sal doen al dat Godt my bevelen sal: ende 't was goeden dryndach: maer op den Sondach overleet hy.

Eenen kiest liever te sterven dan Overste te sijn: het welck hem door sijn gebet gebeurt is.

Het leven van den Abt Conon,

Beschreven door Ioannes Moschus.

MEn seyde van den Abt Conon / Overste des kloosters Penthucula / dat hy op eenen dach gaende nae Betamera / heeft hem ontmoet sommige Joden. De welcke hem willende dooden / zijn met bloote sweerden teghen den Out-Vader geloopen: ende als sy hy hem quamen / ende de sweerden teghen hem op-hieven; soo zijn hunne handen / om hooge verheven zijnde / onberoerlijck ghebleven. Ende den Out-Vader sijn gebet gedaen hebbende / heeft hen ontboden / ende laten gaen: ende sy-lieden zijn vertrocken / Godt danckende.

De handen der Joden verstijven, die Conon willen vermoorden.

Het leven des Prieſters van Mardandos,

Beſchreven door Ioannes Moſchus.

De kercke van S. Ian den Dooper in het dorp Mardandos.

Ontrent ſes mylen van Egina (eene ſtadt van Celicien) is een dorp genaemt Mardandos/in't welck ſtaet eene kercke van den H. Joannes den Dooper. In deſe woonde eenen ouden Prieſter/groot van verdienſte by Godt/ende van grooter deucht. De inwoonders van 't voornoemde dorp zyn op eenen dach by den Biſſchop ghekomen / ende hebben den Out-Vader beſchuldicht/ſeggende: Neemt deſen ouden man van ons / want hy is ons moeyelyck. Den Biſſchop ſepde tot henlieden: Wat doet hy u-lieden? Sy ſepden tot hem: Hy komt Miſſe doen des Sondaechs nu ter derden uren/nu ter negenſte uren/ ghelyck het hem goet dunckt: ende hy en onderhout niet de ghewoonlycke ende wettelycke ordinantie der Heyliger offerhande. Als den Biſſchop dit bevonden hadde; nemende den Out-Vader ter syden/heeft hy tot hem geſept: Waerom doet ghy alſoo/Out-Vader? En weet ghy niet de ordinantien der H. Kercke? Den Out-Vader heeft geantwoort. Ghy ſegt voorwaer de waerheyt; ende ghy ſegt wel. Maer ic en weet niet wat ick doen ſal: want op den Sondach na de nacht loſ-ſangen ſitte ick by den H. Autaer; ende ick en beginne de Heylige dienſten der Miſſen niet / tot dat ick ſien dat den Heyligen Geeſt overlommert den Heyligen Autaer: ende als ick ſien dat den H. Geeſt is gekomen/dan voldoen ick de Heylige dienſten. Den Biſſchop dit gehoort hebbende/ende ſy-ſelven verwonderende van de deucht des Out-Vaders/ roept hy een de inwoonders van't dorp;ende hen onderrichtende heeft hy hen-lieden laten gaen.

Eertijts was daer eenen ſekeren tijt geſtelt om Miſſe te doen.

Eenen Prieſter en doet gene Miſſe 'ten zy hy ſiet de komſte des H. Geeſts aen den autaer.

Vier ende water worden gedragen in een laken onbeſchadicht door de verdienſten der Heyligen.

Den Abt Julianus Stylites heeft aen deſen Out-Vader eene groeteniſſe geſonden;ſeyndende hem ook een gebouwen laken/in het welck dry vieriger kolen waren. Den Out-Vader de groeteniſſe ende brandende kolen aenbeerdende / heeft aen den ſelven Abt het ſelve kleet gebouwen wederom geſonden vol waters: ende ſy waren van malkanderen bynaeſt twintich mylen. Den Abt Cyriacus / diſcipel van den voorſepden Julianus Stylites/verhaelde/ſegghende: Ick ende mynen Vader ende broeder ſyn upt ons lant gekomen by den Abt Julianus; ſyne fame gehoort hebbende. Want ick hadde eene onghenеſelycke ſieckte/ die gheenen mens genesen en konde: ende ſo haeſt ic daer was gekomen/heeft den Out-Vader my met ſynen gebede terſtont de geſonthept van Godt verkregen: ende wy zyn alle by hem gebleven/ende hebben de werelt verſaeckt.

Iulianus geneeſt eenen ſiecken met den gebede.

Het leven van eenen Bisschop, die sijnen stoel verlatende, quam in de H. stadt; ende diende de bouw-meesters.

EEnen van de Out-Vaders heeft ons vertelt van eenen Bisschop / dat hy sijn Bischdom verlatende / gekomen is in de Heylighe stadt: ende daer aenghenomen hebbende het habijt van eenen werck-man/ gedient heeft de Bouwmeesters. Maer in dien tijt was Ephremius eenen man seer sachtmoedich ende genegen tot de wercken der bermhertichept/ Oversten van Orienten; ende de gemeyne lants-timmeragien wierden door hem vermaeckt: want de stadt door de aertbevinge vervallen was. Desen Ephremius heeft op eenen dach door een visioen gesien den Bisschop slapende / ende eene colomne viers over hem tot den Hemel toe rakende. Ende als hy dit niet eens/ noch twee-mael/maer dickwijls sach; so is Ephremius verbaest geweest (want het visioen was schroomelijck/ ende vol van verbaestheyt : ende hy peysde by sy-selven wat dit was; noch hy en wiste niet wie desen metsers dienaer was;hem siende ongeschict van hayr met een slecht ende verworpen habijt / ende door te groote strengicheyt van leven ende ghedurigen arbeyt onderkomen. Ende Euphremius desen sodanigen werck man hebbende doen halen / vraechde hem wie hy was ? ende hem ter sijden nemende / heeft hy hem begonst te ondervraghen / hoe sijnen naem was; ende van wat stadt hy geboren was ? den welcken tot hem heeft geseyt: Ick ben eenen van de armen deser stadt: ende want ick genen middel en hebbe om te leven; soo wercke ick naer mijn vermogen; ende Godt spijst my naer mijnen arbeyt. Ephremius dan van den Geest Gods beroert zijnde / heeft hem geantwoort/ ende geseyt: Gelooft my/ick en sal u niet laten gaen/ tot dat ghy my waerachtelijck sult verhaelt hebben al dat van u is. Als hy dan also benaut wiert / dat hy sy-selven niet meer en konde verborghen houden; soo heeft hy tot hem gheseyt : Belooft my dat ghy niemant en sult seggen het ghene van my is/ soo langhe als ick leven sal: ende ick sal u de waerheyt van my seggen: verswijghende alleen den naem. Ende den Oversten heeft het hem ghesworen / dat hy 't niemant segghen en soude / soo langhe als hy in dit leven soude wesen. Doen heeft hy tot hem gheseyt : Ick ben eenen Bisschop : ende mijn Bisdom om de liefde des Heeren verlaten hebbende / ben ick hier als tot eene onbekende plaetse ghekomen / om mijn vleesch te kastijden : ende werckende krijge ick een luttel broodts door mijnen arbeydt ; maer vermeerdert ghy de aelmoesse soo veel ghy vermoocht. Want op dese daghen

Eenen Bisschop dient de metsers.

Eene vierige colomne verschijnt boven sijn hooft.

Hy voorseyt Ephremio Oversten van Orienten het Bischdom.

sal Godt u voorderen tot den Apostolijcken throon van dese stadt op dat ghy sijn volck soudt voeden / het welck Christus onsen waerachtigen Godt door sijn eygen bloet verkregen heeft. Zijt dan neerstich (gelijck ick gesept hebbe) in aelmoessen / ende strijt gedurichlijck voor het oprecht geloove. Want Godt heeft in sodanige offerhande het meeste behagen. Het is gebeurt gelijck hy voorsept hadde. Ende den Heyligben Ephremius dit ghehoort hebbende / heeft Godt gegloxificeert / seggende: Hoe veel verborgen dienaers heeft Godt / die hem alleen bekent zijn.

Het leven van den Abt Paulus Nazarbensis,

Beschreven door Ioannes Moschus.

Paulus leeft 50. jaren met aelmoesse van broot; met niemant sprekende.

WY hebben oock eenen anderen Vader gesien / te weten / den Abt Paulus / eenen Heyligen ende Godtvruchtigen man seer sachtmoedich ende van groter abstinentie. My en ghedenckt niet dat ick opt pemant gesien hebbe met sulcke groote gratie van vertroostinge ende tranen verciert: want de tranen liepen ghedurichlijck met groote bewegelijckheyt upt sijne ooghen. Dien Heyligen Out-Vader heeft in 't eensamich leven volbracht vijftich jaren lanck; te vreden zijnde alleenlijck met eene aelmoesse van broot / die hem vande vergaderinge gegeven wiert; ende met niemant sprekende. Hy was van Nazarben.

Het leven van Iulianus Out-Vader des kloosters der Egyptenaren,

Beschreven door Ioannes Moschus.

Iulianus woont 70. jaren in eene speloncke geheel arm.

NAzarbus is de hooft-stadt van de tweede provincie van Cicilien: bykans twee mijlen van de selve is gelegen een klooster / het welck ghenaemt wort het kloosters der Egyptenaren. De Vaders van de selve plaetse hebben ons vertelt / dat daer over vijf jaren is eenen weerdighen Out-Vader genaemt Iulianus / die ghewoont hadde ontrent tseventich jaren in een kleyne speloncke; niet met allen besittende dan een haycren kleet / eene ype / eenen houten nap / ende eenen

boeck. Ende sy seyden ons van den selven / dat hy alle den tyt synes levens gheen licht van eene lampe en heeft ontsteken; maer 's nachts een licht uyt den Hemel verlichtede/ also dat hy klaerlyck lesen konde.

Sijne celle wort des nachts uyt den Hemel verlicht.

Het leven van den Abt Palladius, ende David den Kluysenaer,

Beschreven door Ioannes Moschus.

Ick ende myne Heere Sophronius den Orateur zyn t'samen gegaen (eer hy de werelt verliet) naer Alexandrien by den Abt Palladius / eenen Heyligen man ende eenen waerachtigen dienaer Godts / die syn kloosters hadde in Thelazomeno. Ende alsoo wy [illegible] samen baden dat hy ons een gestichtich woort wilde seggen; soo heeft den Out-Vader aldus beginnen te spreken: Kinderkens/ den tyt is nu gheworden: laet ons een luttel tyts strydē eñ arbeyden; op dat wy de eewige goeden in der eeuwicheyt mogen genieten. Aensiet de Martelaers/ aensiet de Hemelsche Kamp-vechters/ hoe dat sy alle dingen vromelyck ende kloeckelyck hebben verwonnen. De welcke wel geleeft hebben voor onsen tyt: ende wy en konnen ons bykans niet genoech verwonderen van hunne verduldicheyt. O met wat vierichept des geloofs hebben sy ghevochten; verwinnende de kranckheyt des lichaems door de sterckheydt der sielen; ontfanghende den loon die met hun-lieder arbeyt niet te vergelycken en was: Indien wy dan tribulatie lyden/ende door de gratie Godts verwinnen; soo worden wy waerachtelyck beminners van den Almachtighen Godt bevonden / ende Godt is met ons; hy selve in ons vechtende ende winnende / ende onsen arbeyt ende sweet door de gratie sonder gheweerdinghe verlichtende. Wetende dan wat werckinghe ende vertoevinghe den tyt van doen heeft; laet ons kennisse van ons selven verkryghen door ruste ende stil-swyghen. Palladius ghebeden zynde van ons / dat hy om der stichtinghe wille ons segghen wilde in wat maniere/ ende door wat gepeysen hy tot den kloosterlyckē staet gekomen was; heeft ons verhaelt/ seggende: In myn lant van Thessalonica/ buyten de muren van de stadt ontrent dry stadien / was eenen klupsenaer upt Mesopotamia ghenaemt David; seer verciert van deughden/ vermhertichept ende abstinentie: ende hy heeft in syne celle ontrent tachtentich jaren besloten gheweest. Ende want de muren van de stadt door de vreese van de barbarē hy nacht bewaert wierden van de krysch-knechten; de ghene die dat deel des muers bewaerden/ dat gelegen was na de celle van den Out-Vader/ heb-

Geestichtige reden van Palladius.

Door rustе ende swijgen krijcht men kenisse synes selfs.

David in eene celle besloten 80. jaren.

Sijne celle wort met Hemelsch vier verlicht.

ben op eenen nacht gesien / dat upt de vensteren van de celle vier quam: overmits dat sy meynden dat de barbaren vier geworpen hadden in de celle van den saligen Out-vader. Ende als het dach geworden was / de krijchsknechten ingegaen zynde / hebben den Out-Vader onbeschadicht gevonden / ende de celle onverbrant: waer van sy seer verwondert zyn geweest. Ende siende wederom den navolghenden nacht het selve vier / wierden sy wederom in verwonderinge op-getoghen: ende niet alleen den na-volgenden nacht en is het vier gesien in de celle van den Out-Vader; maer ock langen tyt: alsoo dat het aen geheel de stadt kennelijck ghewoorden is; ende dat daer veel op den muer den gheheelen nacht ober zyn gebleven / om het vier te sien: het welck gesien is tot in het overlijden van den Out-Vader. Ick dit wonder werck niet eens / oft tweemaels maer dickwils ghesien hebbende / hebbe by my selven gesept: Indien Godt in deser werelt aen syne dienaers sulcke groote glorie geeft; hoe groote (meynt ghy) heeft hy voor hen-lieden bewaert in de toekomende werelt; so wanneer hunne aensichten blincken sullen gelijck de Sonne? Dit / O kinderkens heeft my eene oorsake geweest om aen te nemen het kloosterlijck habijt / ende te verkiesen dese conversatie.

Dit visioen is Palladio eene oorsake van bekeeringhe gheweest.

Een schoon spreeck-vvoordt van eenen doot-slager tot eenen Monick die hem volchde als hy ter doot-waerts gingh,

Beschreven door Ioannes Moschus.

DEn selven Abt Palladius heeft ons noch vertelt dat tot Arsenoitis (het welck is eene stadt van Thebaida) gevangen is geweest eenen die beschuldicht was van eenen doot-slach: den welcken / naer dat hy lange ghepijnicht is gheweest / heeft syne sententie ghekreghen van onthalst te worden. Als hy upt de stadt ses mijlen ghelept wierd (want daer hadde hy den doodslach gedaen) so volchde hem eenen Monick / om dat hy hem soude sien onthalsen. Ende die onthalst moest worden / als hy den Monick sach volghen / heeft tot den selven gesept: Abt / en hebt ghy gene celle ende hantwerc? Den Monick heeft geantwoort: Vergeeft het my / broeder / ick hebbe eene celle ende hantwerck: Tot den welcken verwesen wederom gesept: Waerom en sit ghy dan niet in uwe celle / ende beweent uwe sonden? Den Monick sepde tot hem: In der waerheyt / broeder / ick en ben seer onachtsaem over my selven / ende

mijne siele en heeft gene beweginge: ende daerom kome ick om u te sien / als ghy sult sterven; op dat ick ten minsten alsoo tot beweginge soude mogen komen. Doen heeft den misdadighen tot hem gesept: Gaet / broeder / om des Heeren wille sit in uwe celle / ende danckt onsen Salichmaker Jesus Chrystus: want na dat hy mensch is geworden / ende voor ons sondaren gestorven is; so en sterft den mensch niet meer.

Het leven van den Abt Susinnius die 't Bischdom verliet, ende van sijnen Discipel,

Beschreven door Iohannes Moschus.

Susinnius leefde een eensamich leven.

OPsen Vader Gregorius heeft ons verhaelt / seggende: Ick op eenen dach gerepst na den Abt Susinnius Eremyt. Dit was dien Out-Vader / welcken om Chysti wille verlaten hebben het Bischdom / ghekomen was by een Kasteel dat Berhabara genaemt wort / en is vande Jordane gelegen vyhans ses mijlen ende hy leefde daer een eensamich leven. Als ick tot den Out-Vader was gekomen: ende lange klopte; so heeft my sijnen Discipel naer veel tijts open ghedaen / ende heeft tot my ghesepdt: Waerachtelijck / Heer Abt / den Out-Vader is sieck tot de doot toe / ende hy heeft Godt gebeden dat hy van dese werelt niet en soude scheyden / voor dat hy gehoort hadde dat ghy in dit lant ghekomen waert. Als hy dan by den Out-Vader was gegaen / ende hem gesept hadde dat ick gekomen was; soo is hy naer veel tijts weder gekomen / seggende tot my: Komt boven Vader. Ende boven komende / hebben wy ghevonden dat den Out-Vader in vrede overleden was. Ick hebbe dan bekent / dat so haest hy gehoort hadde dat ick 't die ghe klopt hadde / hy tot den Heere gerepst is. Ende doen ick hem omhelsde soo heeft den dooden tot my gesept met eene soete ende sachtmoedighe stemme: Willekom is mijnen Abt: ende hy is wederom overleden. Ick hebbe 't dan laten weten in die plaetsen / dat sy souden komen / ende den Out-Vader begraven. Als sy nu waren gekomen ende een graf groeven; soo heeft den discipel van den Out-Vader gesept tot de ghene die het graf groeven: Maeckt het graf doch wat breeder / soo dat daer twee mogen liggen. Ende terwijlen sy groeven / heeft hy sy-selven op de matte gelept / ende is in vrede gherust. Ende wy hebben daer twee begraven te weten / den Out-Vader ende sijnen Discipel.

Susinnius doot zijnde, onthaelt den gast met eene soete stemme.

Het

Het leven van den Abt Nonnus Prieſter,

Beſchreven door Ioannes Moſchus.

Eene ſterre haer vertoonende boven het hooft van Nonnus.

DEn Abt Theodoſius/die Biſſchop van Capitualis geweeſt is / heeft ons in 't klooſter van onſen Heplighen Vader Theodoſius verhaeldt van den Abt Nonnus Prieſter / dat als hy op eenen nacht lach in ſijn bedde eer hy het teecken gaf om des nachts op te ſtaen/ heeft eene ſoete ſtemme hooren ſeggen/ Kyrie eleyſon. Ende als hy dat vijftich-mael verhaelt hadde / heeft hy willen weten wie het was die dit ſepde: ende ſiende (ſepde hy) in de Kercke door de venſter van mijne celle / hebbe ick den Out-Vader ſien ſitten op ſijne knien/ ende eene ſeer blinckende ſterre boven ſijne hooft; de welcke my wees wie dat dien Out-Vader was. Eenen anderen Vader van het ſelve klooſter heeft ons vertelt van den ſelven Abt Nonnus / ſeggende: Op eenen nacht eer het teecken lupde/ ick upt mijne celle tredende / gingh na de Kercke: ende ick ſach den Out-Vader voor de Kercke ſtaen / biddende ſeer vierichlijck ende aendachtichlijck met upt-gheſtrechte armen na den Hemel: ende ſijne handen blinckten gelijck vierige lampen: waerom ick bevreeſt zijnde/ ben achterwaerts gegaen.

De handen van Nonnus ten gebede uytgeſtreckt, blincken gelijck lampen.

Voorſegginge des Abts Sergius van Gregorius Overſten des kloofters Pharan,

Beſchreven door Ioannes Moſchus.

VAn deſen Abt Sergius Eremijt heeft ons vertelt den Abt Sergius van Armenien ſijnen Diſcipel / dat den Abt Gregorius hem ſeer moepelijck heeft geweeſt (den welcken was Overſten van het kloofter Pharan) om hem te brenghen by den Out-Vader. Op eenen dach dan heeft hy hem by den ſelven ghebracht: ende den Out-Vader was doen ter tijt / ontrent de doode zee. Als hem dan den Out-Vader hadde geſien / heeft hy hem ſeer geerne gegroet ende water halende / heeft hy ſijne voeten ghewaſſchen: ende geheel den dach met hem gheſproken hebbende van de ſtichtinge der ſielen/ heeft hy hem den anderen dach laten gaen. Maer als den Abt Gregorius vertrocken was; ſoo hebbe ick tot den Out-Vader gheſept: Weet ghy wel / Vader dat ick geſchandalizeert ben / om dat ghy nopt de voeten en hebt ghewaſſchen van ſeer

veel

veel Bisschoppen/ Priesters/ ende andere / die ick by u gebracht hebbe / dan alleen van desen Abt Gregorius? Doen heeft den Out-Vader tot my gesept: Ick en weet niet/ sone/ wie den Abt Gregorius is maer dat wete ick alleen? dat ick eenen Patriarch in mijne speloncke hebbe ontfanghen; want ick hebbe hem sien dragen den Heyligen mantel/ ende het Euangelie. 'Twelck also gebeurt is: want wy hebben na ses jaren gesien (Godt selve dat alsoo schickende) dat den Abt Gregorius is gemaeckt Patriarch van Theopolis; ghelijck den Out-Vader voorsept hadde.

Hy voorsiet dat Gregorius Patriarch sal worden.

Het leven van den Abt Sophronius,

Beschreven door Iohannes Moschus.

DEn Abt Menas / Oversten des kloosters van den Abt Severianus sepde van den Abt Sophronius den Eremijt / dat hy gewoont heeft naeckt ontrent de doode zee bykans seventich jaren; nuttende krupden tot spijse.

Hoe dat eenen jonghelinck Gout-smidt zijnde, van eenen Edelman tot eenen Sone is aengenomen geweest,

Beschreven door Iohannes Moschus.

EEnen van de Heylige Vaderen heeft ons vertelt / dat eenen verstandigen jonghman gegaen is by eenen gout-smit om de konste te leeren: ende terwijlen hy de selve leerde/ eenen edelman heeft hem doen maken een gouden kruys met kostelijcken steenen verciert/ om het selve in de kercke te schencken. Ende want den jonghman seer verstandich was/ heeft sijnen meester hem belast / dat hy het selve werck soude op maken. Den jonghman heeft by sy-selven beginnen te pepsen ende te segghen: Indien desen aen Christus soo veel ghelts offert; waerom en sal ick mijnen loon oock tot dit kruys niet geven; op dat Christus my den selven mocht toe-reckenen / gelijck hy ghedaen heeft met de twee penninckxkens van de Weduwe? Overleggende dan hoe veel dat sijnen loon soude mogen wesen/ ontleent hy so veel/ ende doet het by het kruys. Den edelman dan komende/ weerdt het kruys / eer de kostelijcke steenen daer in gheset wierden/

Eenen jonghman gout-smit zijnde, doet uyt Godtvruchticheyt by een gouden kruys dat hy te maken hadde, wat van sijn eygen gelt.

den: ende hy bevint dat het swaerder was dan hy 't belast hadde. Hy heeft dan als dryghende den jongelinck begonst te vramen/ al oft hy daer bedroch in gedaen hadde/ ende 't selver verbalscht. Doen heeft den jongelinck tot hem gesept: Die alleen onderscoet de verborgentheden des herten/ weet dat ick sulcx niet gedaen en hebbe: maer doen ick sagh dat ghy Christo den Heere soo veel gelts hadt opgedragen; soo hebbe ick ghepeyst mijnen loon daer by te voegen; om dat ic oock een deel met u soude hebben/ ende dat Christus my soude aenveerden / gheliick hy de twee penningxkens van de weduwe heeft ontfanghen. Hy verwondert zijnde/ heeft gesept tot den jonghman: Hebt ghy alsoo gepeyst / Sone? Hy heeft gesept: Ja ick seker. Maer den edelman heeft tot hem gesept: Aengesien ghy alsoo hebt gepeyst/ ende uwen wille gheheliick Christo hebt opgedragen/ willende een deel met my hebben; siet / soo neme ick u van desen tegenwoordighen dach af tot mijnen Sone / ende make u mijnen erfghenaem. Ende hy heeft hem met hem ghelept / ende heeft hem sijnen erfghenaem ghemaeckt.

Hy wort wederom van eenen edelman tot Sone aengenomen.

Het leven van den Abt Agathon,

Beschreven door Pelagius Diaken Cardinael.

Stilswijgende.

MEn sepde van den Abt Agaton dat hy dry jaren lanck eenē steen in sijnen mont droeg/ om dat hy soude leren swijgen. Hy repsde op eenen tijt met sijne Discipelen/ eñ eenen heeft op den wech gevondē een klepn bondelken van groene ciers; eñ hy heeft tot den Out-Vader gesept: Vader/ indien 't u belieft/ ick sal 't opnemen. Den Out-Vader verwondert zijnde / sach hem straffelijck aen/ seggende: Hebt ghy dat daer gelept? Den broeder heeft geantwoort: Neen. Den Out-Vader heeft tot hem gesept: Waerom wilt ghy nemen dat ghy daer niet gelept en hebt? Sommige zijn tot hem gheko-men / willende hem proeven oft hy ock soude gram worden/ sepden tot hem. Zijt ghy Agathon? Wy hebben van u ghehoort dat ghy eenen hoogheerdighen mensch zijt: ende hy heeft gheantwoort: Ja / het is alsoo. Ende sy hebben tot hem gheseps. Zijt ghy Agathon dien klapper ende achter-klapper? ende hy heeft geantwoort: Ic ben den selven. Den selven Agathon is gevraegt geweest: Welck is eene meerdere sake / den arbeyt des lichaems/ oft de bewaerniſſe van den inwendigen mensch? Den Abt sepde: Den mensch is gelijck eenen boom; den arbeyt des lichaems dan

Dat uwe niet en is, neemt dat niet op.

Agathon verdraegt het verwijt.

zijn

zijn de bladeren des booms; maer de bewaernisse van den inwendighen mensch is de vrucht. Wy moeten met alle sorghvuldichept ons herte bewaren om vruchten te hebben. Den Abt Agathon heeft ghesept: Al verwerkte eenen toornighen mensch de dooden; noch en behaecht hy Godt niet om sijne gramschap. De broeders hebben den Abt Agathon/ ghevraecht / seggende: Vader / welcke deucht is de moepelijckste ende swaerste in een monicx leven? ende hy heeft tot hen-lieden gesept: Vergeest dat my want my dunct dat daer genen so grooten arbeyt en is als God te bidden. Want als den mensch sijnē God wilt bidden; so haesten hen de vyandige Duyvelen om sijn gebet te breken; wel wetende dat sy met gene saecke soo seer belet en worden/ dan met het ghebet tot Godt: want als eenen Monick in sijnen aenghevanghen staet neerstelijck ende verduldichlijck alle andere oeffeninghen die hy aengenomen heeft/ volbrenght; soo krijght ende heeft hy noch eenighe ruste: maer het ghebet is tot den laetsten adem toe van noode; het welck moepelijck is te doen in grooten strijt. Agathon heeft ghesept: Indien ghy met uwen naesten woont/ weest ghelijck eenen steenen pilaer: den welcken / indien hy ongelijck lijt/ niet gram en wort; ende indien hy ghepresen wort / hem niet en verheft. Den Abt Agathon heeft gesept: Eenen Monick en mach niet toelaten dat sijne conscientie hem in eenighe sake beschuldige. Als den voornoemden Agathon soude sterven / is hy dry dagen gebleven sonder hem te verroeren; houdende sijne ooghen open. Maer de broeders hebben hem gestooten / seghende: Abt/ waer zijt ghy? Hy heeft geantwoort: Ick staen voor het oordeel Godts. Sy sepden tot hem: Vreest ghy ock? Ende hy heeft gesept: Al hebbe ick met alle mijne kracht gearbeyt om Godts geboden te onderhouden; nochtans ben ick eenen mensch / ende en weet niet oft mijne wercken aen Godt behagelijck zijn geweest. De broeders sepden tot hem: En betrout ghy niet dat uwe wercken na den wille Godts zijn? Den Out-Vader heeft gesept: Ick en wil my daer niet af vermeten: het oordeel Godts sal dat uytwijsen: want anders zijn de oordeelen Godts / dan de oordeelen der menschē: maer als sy hem noch meer wilden vragen/ sepde hy tot hen-lieden: Om de liefde Godts bidt voor my; ende en wilt met my niet spreken: want ick besich ben. Als hy dit gesept hadde/ heeft hy sijnen Geest ghegheven; ende sy saghen hem sijnen Geest vergaderen/ gelijck eenen die sijne vrienden groet. Hy heeft hem in alles seer bewaert/ ende sepde: Den mensch en komt tot gene deucht sonder bewaringe.

Bewaernisse des herten is de vrucht van den boom, arbeyt des lichaems de bladeren.

Gramschap misbaecht Godt.

Bidden is den meesten arbeyt.

Men moet altoos bidden.

Weest onberoerlijc gelijck eenen pilaer.

Agathon vreest het oordeel Godts.

Men en moet niet betrouwen op sijne eygen wercken.

Bewaringe sijns selfs.

Het leven van den Abt Iohannes,

Beschreven door Cassianus lib. 5. Instit. cap. 28.

DEn Abt Cassianus heeft verhaelt van eenen Abt Johannes die Oversten was der vergaderinge/ dat hy seer groot geweest heeft in sijn leven. Als desen nu sterven/ ende met vrolijckheyt ende een goet opset sijns herten tot Godt Almachtich repsen soude; soo hebben de broeders rontsom hem ghestaen; biddende dat hy hen-lieden soude achter laten voor eene erffenisse eenich kort ende salich woordt/ door het welck sy souden moghen komen tot de Christelijcke volmaecktheyt. Ende hy versuchtende/ heeft gesept: Ick en hebbe nopt mijnen eygen wille gedaen; noch ick en hebbe nopt yemant geleert/ dat ick selve niet te voren gedaen en hebbe.

Het leven van den Abt Pastor,

Beschreven door Pelagius Diaken Cardinael.

De ootmoedicheyt moet by den mensch zijn gelijck den adem.

DEn Abt Pastor heeft gesept: Den mensch moet sonder ophouden by hem hebben de ootmoedicheydt ende de vreese Gods/ gelijck hy gedurichlijck sijnen adem moet halen ende herhalen. Hy is ghevraecht van eenen broeder: Hoe moet ick verkeeren op de plaetse daer ick woone? den Out-vader heeft hem geantwoort: Hebt voorsichticheyt gelijck eenen vremdelinck: ende waer ghy sult wesen/ en begeert niet het hoochste woort te voeren; ende ghy sult rusten. Sy-selven verootmoedigen in Gods tegenwoordicheyt / sy-selven niet verheffen/ende sijnen eygen wille achter sijnē rugge worpen/zijn gereetschappē daer de siele mede werct. Eenen broeder heeft hem gevraecht/ seggende: Hoe moet eenen mensch leven? Den Out-Vader heeft hem geantwoort: Wy hebben Daniel ghesien/ ende in hem en is gene beschuldinghe ghevonden / dan van den dienst dien hy sijnen Godt aendede. Hy heeft noch ghesept: Armoede/ quellinge / ende discretie / zijn de werckinge van een eensaem leven. Want daer staet geschreven: Want indien daer zijn dese dry mannen/ Noe/ Job/ ende Daniel: Noe betoont den persoon van de gene die niet en besitten; Job den persoon van de gene die gequelt zijn; Daniel den persoon der gener die discreet zijn. Is 't

Men en moet het hoochste woort niet voeren.

Gereetschap der sielen om te wercken.

EZech. 14.

sake

saecke dat dese dyp werckinghen in den mensch zyn; soo woont Godt in hem. Het beginsel van alle quaet is / syn herte met alle dinghen te bekommeren ende te verstropen. Noch sepde hy: Het is goet te schouwen lichamelycke dinghen. Want als eenen mensch by den lichamelycken strijt is/ dan wort hy vergheleken met eenen man/staende by eenen seer diepen poel; in den welcken synen vyandt hem tot alle stonden kan af-stooten / als het hem goedt dunckt: maer indien hy seer verre is van lichamelycke dingen; soo wort hy geleken by eenen man/ staende verre van eenen put; dat alwaer 't dat den vyandt hem trocke om daer in te worpen/ terwijlen hy hem met gewelt treckt; soo sent Godt hem hulpe ende bystant. Noch heeft den Abt Pastor gesept: Ghelyck men de vyen door den roock uptjaecht/om den honich te rooven; alsoo dryft de ledicheyt ende het ghemack des lichaems oock de vreese Gods upt de siele / ende berooft haer van alle goet. Den Abt Pastor heeft noch ghesept: Leert u herte onderhouden het gene dat uwe tonghe aen andere leert. De menschen willen in 't spreken volmaeckt schijnen te zijn/ ende in 't doen zijn sy minder dan het gene sy spreken. Noch heeft hy gesept: allen arbeyt die my sal overkomen/sal met stil-swijgen verwonnen worden.

Den mensch bekommert zijnde met lichamelijcke saken, staet in perijckel van in eenen diepen poel te vallen. En weeft niet stijf in de kaken, ende slap in de saken. Alle dingen worden met swijgen verwonnen.

Het leven van den Abt Sisois,

Beschreven door Ioannes Subdiaken Cardinael ende door Pelagius.

SIsois verweckte een kint van de doot. Den Abt Sisois heeft ghesept: Zyt versmadelyck/ ende worpt uwe wellusten achter uwen rugghe / ende weest dyp ende ontbonden van wereltlycke sorghen: ende ghy sult ruste hebben. Dit moet ons ampt zijn/ dat wy bedwingen onsen mont. Gelooft my/ het is dertich jaren geleden/ dat ick biddende / segghe aldus: O Heere Jesu Christe / beschermt my van myne tonghe. Ende tot noch toe valle ende misdoen ick dagelyck door de selve. Men seght van den Abt Sisois / dat syn herte op-ghetrocken wierdt / 't en waer hy synne handen gheringhe liet neder-dalen als hy badt. Den Abt Sisois sittende in synne celle / sloot altoos synne deure toe. Ende men sepde van hem / dat op den dach van syn overlyden / als de Vaders ontrent hem saten / syn aensicht heeft gheblonckert gheluck de Sonne: ende hy heeft tot hen-lieden ghesept: Siet / den Abt Antonius komt. Ende wat tydts

Sisois verweckt een kint van de doot. Van waer ruste comt Den val komt van de tonge.

Sisois wort dicmaels opgetogen in syn gebet.

Verscheydlen Heyligen vertoonen hen aen Sisois in de ure synsdoots.

daer na sepde hy wederom tot hen-lieden: Siet den Chooz der Propheten komt: ende sijn aensicht heeft noch meer gebloncken. Ende hy heeft ghesept: Siet / den Chooz der Apostelen komt/ ende sijn aensicht heeft noch tweemael meer ghebloncken: ende siet / het scheen dat hy met sommighe spzack. De Out-Vaders hebben hem dan ghebeden / segghende: Met wien spzeekt ghy/ Vader? Hy heeft geantwoozt: Siet/ de Engelen zijn ghekomen om my te ontfanghen; ende ick bidde dat ick hier mach blijven/ om wat penitentie te doen. De Out-Vaders sepden tot hem: Vader / ghy en hebt gene penitentie van doen. Maer hy heeft ghesept: In der waerhept/ ick en wete niet dat ick een beginsel van penitentie hebbe aenghenomen. Ende sy hebben alle bekent dat hy volmaeckt was: ende subijtelijck is sijn aensicht ghewozden gelijck de Sonne: waer over sy alle in vzeese zijn ghevallen. Ende hy heeft tot hen-lieden gesept: Siet/ den Heere komt/ seggende: Vzengt my het verkozen vat der wildernissen. Terstont daer naer heeft hy sijnen Geest gegeven / ende is gewozden ghelijck eenen blixem: ende de gheheele plaetse is verbult met eenen soeten reuck.

Ootmoedicheyt van Sisois.

Christus vertoont hem aen Sisois.

Hy is een verkoren vat der wildernissen.

Het leven van den Abt Antonius,

Beschreven door Pelagius Diaken Cardinael, ende door Paschasius.

Eenen Monick buyten syne celle is ghelijck eenen visch buyten het water.

DEn Abt Antonius heeft gesept: Gelijck de visschen indien sy lange op het dzooge blijven/ sterven; alsoo ooch de Monicken blijvende lange upt der cellen/ oft vertoevende met wereltlijcke mannen/ wozden getrocken van het voornemen der ruste. Wy moeten dan loopen naer onse celle/ gelijck den visch naer het water: op dat wy misschien langhe bupten blijvende/ niet en souden vergeten de bewaringhe van den inwendigen mensch. Die in de wildernisse sit ende rust/ wozt verlost van dzy oozlogen: te weten / vande oozloge des gehoozts/ spzake / ende gesicht; ende en sal maer tegen een oozloghe hebben/ te weten/ tegen het herte. Noch heeft den Abt Antonius gesept: Ick hebbe alle de stricken des vpants gesien uptgespzept dooz de geheele wereit; ende versuchtende hebbe ick gesept: Wie (meynt ghy) sal doch dese konnen ontgaen? Ende ick hebbe eene stemme gehoozt/ seggende: Ootmoedicheyt. Den Abt Antonius heeft den Abt Ammon gepzopheteert/ seggende: Ghy moet noch seer voozt gaen in vzeese Gods. Ende hem upt de celle lepdende/ heeft hy hem eenen steen gewesen/ ende sepde tot hem: Gaet/ ende

Het profijt van het eensaem leven.

Ootmoedicheyt ontgaet de stricken des Duyvels.

doet

doet dien steen ongelijck/ende slaet den selven sonder op-houden. Als hy dit hadde gedaen; soo heeft hem den Heyligen Antonius ghevraecht/ oft den steen hem yet haddeghеantwoort? Ende hy heeft ghеantwoort: Neen. Tot welcken den Abt Antonius heeft gesept: Ende ghy sult ock tot sulcke volmaeckte verduldicheyt komen/ dat ghy 't niet en sult achten als men u onghelijck oft overlast aen doet.

VVeest ongevoelijck eenen steen in het ongelijck.

SANCTUS ARSENIUS.

Het leven van den Abt Arsenius,

Beschreven door Pelagius Diaken Cardinael.

De Werelt Arsenius door sijne exempelen stichten:
Hoe hy 't hof schouwde, ruste beminde, wie sal 't bedichten?
Den Hovelingen eertijts was hy profijtelijck in 't spreken;
Daer na nutter, swijgende, hy leefde in smeken.

Arsenius eenen vermaerden Eremijt in Thebaida / verliet het Hof van den Keyser Arcadius / daer hy Edelman was; ende ging in de woestijne penitentie doen. Men segt upt dē mont der Out-vaderen / dat Arsenius altijt eenen sweetdoet hebben moeste / om sijn aensicht te droogen van de tranen die hy geduerichlijck upt-stortede; dienende Godt alsō 25. jaren lanck in de woestijnen. Doen den Abt Arsenius noch was in het Hof van dē Keyser / heeft hy den Heere gebeden / seggende: Heere stiert my tot de salichept / ende daer is een Hemelsche stemme gekomen; tot hem seggende: Arseni / vliet de menschen; ende ghy sult salich worden. Den selven gaende tot het monick leven / heeft wederom gebeden / seggende de selve woordē. Ende hy heeft ghehoort eene stemme tot hem seggende: Arseni; vliet / swijcht / rust; want dit sijn de wortelen om niet te sondigen. Den Arts-Bisschop Theophilus is op eenen tijdt gekomen met eenen Rechter tot den Abt Arsenius; ende heeft hem gebeden / dat hy hem een spreeckwoort tot stichtinge wilde seggen / maer den saligen Out-Vader eerst een wepnich tijts swijgende / heeft hem daer naer geantwoort / seggende: Oft ick het u seyde / suldy 't onderhouden? sy hebben geantwoort ja. Alsdoen heeft den Out-vader tot henlieden gesept: op wat plaetse ghy hoort dat Arsenius is / en wilt daer niet by komen. Eenen broeder heeft gesept tot dē Vader Arsenius: Abt / wat sal ick doen: want ick worde gequelt van mijn gepeys / seggende: ghy en kont niet vasten / noch arbeyden / noch siecken besoecken; want hier zijn oock verdienssten in gelegen: Den Out-Vader heeft tot hem gesept: Gaet / eet / drinct / ende slaept; maer alleenlijck en gaet upt uwe celle niet: wetende dat ghduerige eenighept in de Celle / den Monick brenght tot volmaeckthept. Men seght van den Abt Arsenius ende den Abt Theodorus / dat sy gene saecke soo seer en hateden / als de menschelicke glorie; want den vader Arsenius en quam niet lichtelic in 't gesel schap der menschen. Den Vader Theodorus quam wel

Arsenius ging in de woestijne om penitentie te doen 25. jaren.

Sijne tranen.

Arsenius vliet de menschen.

Vlieden, swijghen, rusten, syn beginselē der salicheyt.

Volherdinghe in de celle volmaeckt den Monick.

onder de menschen; maer hy vreesde daer voor als voor een sweert. Den Vader Euagrius heeft op eenen tijdt gheseyt tot den Vader Arsenius: Hoe komt dat wy in gheleerthept ende wetenthept gheoeffent zijnde/ ghene deughden en hebben; ende de ongheleerde in Egypten woonende / hebben sulcke overgroote deughden? Den Vader Arsenius heeft gheantwoort: Om dat wy ons gheheylijck begeven tot de Wereltsche geleerthept/ daerom en hebben wy ghene deughden; maer dese ongheleerde van Egypten hebben de deughden door hunnen arbeyt verkreghen. Hy heeft gheseyt tot eenen anderen broeder: doet uwe upterste neerstighept/ dat u inwendich werck naer Godts wille sy/ende dat het verwinne de passien van den uytwendigen mensch. Indien wy Godt soecken; hy sal sy-selven aen ons veropenbaren: ende houden wy hem; hy sal by ons blijven. Soo wanneer den saligen Vader Arsenius op eenen tijdt braeghde eenen Out-vader van Egypten van sijne ghepeysen; eenen anderen hem stende/ heeft gheseyt: Vader Arseni/ waerom braeght ghy / die soo gheleert sijt in de Grieckschе ende Latijnsche spraeke / desen ongheleerden man van uwe ghepeysen? Ende hy heeft hem geantwoort: Ick hebbe wel konnen begrijpen de Grieckschе ende Latijnsche spraecke soo veel de Werelt aengaet: maer ick en hebbe noch niet konnen leeren den A. B. van desen ongeleerden. Men seght van Arsenius / dat gheheylijck doen hy in 't Palleys was/ niemant betere klederen en hadde dan hy; also oock doen hy monick was / en was daer niemant die slechter klederen hadde.

Wereltlijcke geleertheydt hindert de deugden.

Van den inwendigen mens komt de deught tot den uytwenpigé. Den gheleerden Arsenius en kan dē A. B. niet van den ongeleerden Out-Vader.

Arsenius draeght slechte klederen.

Eenen broeder is ghegaen na de Celle van den saligen Arsenius; ende door de venster siende/ heeft hy den Oudt-Vader geheel als een vyer ghesien: ende dien Broeder was weerdich om sulcke dingen te sien. Ende als hy gheklopt hadde/ is den Out-Vader upt-ghegaen: ende als hy den Broeder verbaest ghesien hadde / heeft hy tot hem gheseyt: Is 't langh geleden/broeder/ dat ghy hier klopte? hebt ghy pet ghesien? Den broeder heeft hem gheantwoort: Neen ick Vader / ende met hem ghesproken hebbende/ heeft hy hem laten gaen. Desen eerweerdighen Vader hadde een Engelsch aenschijn gheheylijck Jacob / versiert met grijs hayr. Hy was schoon van lichaem; maer droogh. Hy hadde eenen langen baert komende tot sijnen buyck toe: maer de hayren van sijne ooghen waren door de overbloedighe tranen sijns gedurigen wenens upt-gevallen. Hy was lang; maer door langen ouderdom ghekromt. Ende als hy sijnen geest soude geven/ hebben sy hem sien weenen: waerom sy tot hem seyden: Vader/ vreest ghy oock in der waerhept de doot? Hy heeft hen-lieden geantwoort: Ja ick in der waerhept; want de vreese die op

Hy verschijnt heel vierig te zijn.

Afbeeldinge van Arsenius.

Arsenius vreest alrijdt de doot.

dese

dese ure in my is/ heeft altijdt in my geweest / naer dat ick Monick ben ghewordẽ: ende ick vrese seer: ende alsoo is hy salichlijck in vrede gherust. Dit woort was altoos in Arsenij mont? Waerom hebt ghy de Werelt verlaten? 't Is my altoos leet geweest / ghesprooken te hebben; maer 't en heeft my nopt verouwen geswegen te hebben. Hy overleet in 't Jaer 398. out zijnde vijf-en-tnegentich jaren: hy heeft ghewoont veertigh jaren in 't Paleys van den Keyser Theodosius den ouden / die den Vader was van Arcadius: in Scithi heeft hy insgelijck veertigh jaren gewoont; ende thien jaren in de plaetse genaemt Trohen boven Babylonien/ tegen over de stadt Memphis; noch dry jaren tot Canopum by Alexandrien; ende noch twee jaren weder-komende tot Trohen; volbrengende sijnen loop in vrede ende vreese Godts: want hy was eenen goeden man/ ende vol van den Heyligen Geest ende geloove.

't Was altijt in Arsenii mõt.

Waerom hebt ghy de werelt verlaten.

Het leven van den Abt Nathyra,

Beschreven door Pelagius Diaken Cardinael.

DAer wort verhaelt van den Abt Nathyra / die eenen discipel van den Abt Silvanus heeft geweest/ doen hy in sijne Celle woonde op den Bergh Sinai / dat hy matelijck sijn leven heeft onderhouden met het ghene den lichaem noodigh was. Maer als hy Bisschop van Pharan was gewordẽ/ dat hy alsdoen sijne siele seer benauwde met de strengicheyt van leven / waerom sijnen Discipel tot hem seyde: Vader / doen wy in de wilderniſſe waren/ en quelde ghy u-selven alsoo niet. Ende den Oudt-Vader seyde tot hem: Sone/ daer was eenigheydt / stilte / ende armoede: ende daerom wilde ick mijn lichaem onderhouden dat ick niet sieck en soude worden; ende soecken dat ick niet en hadde: maer nu is hier de werelt/ ende veel occasien om sy-selven te bupten te gaen: ende al valle ick in sieckten; hier sijn menschen die my sullen helpen/ op dat ick 't voornemen van eenen Monick niet en soude verliesen.

Waerom Nathyra strengelicker leefde, Bisschop zijnde, dã Monick wesende.

Het leven van den H. Epiphanius, Biſſchop van Salamina in 't Eylant Cypren,

Epiphanius ghemeynſaem met den H. Hilarion.

DEn Heyligben Epiphanius Biſſchop van Salamina/ die met Hilarion veel verkeert heeft/ was gheboozen in Paleſtijnen/daer hy oock Monick wiert. Hy doozwandelde neerſtelijck de Kloosters van Egypten/ van Paleſtijnen/ ende van veel andere Landen/ om het leven der Monicken te aenmercken/ ende daer upt het beſte te nemen. Hier nae wiert hy Biſſchop ghemaeckt van het Landt van Cypren: welck Offitie hy langhe bediende; ſeer vermaert weſende dooz ſijn Heylich leven ende wonderlijcke wercken. Hieronymus vermaent dickwijls van hem / ſonderlinghe in het leven van de Heyligbe Paula dooz't aenmercken van het goet leven van Epiphanius de werelt verliet / ende tot Bethlehem in een ſchamel Klooſter gingh woonen. Noch ſchrijft hy dat daer veel upt alle hoecken des Werelts tot Cypzus quamen woonen; ghetrocken weſende dooz de Heyligheyt van Epiphanius/ om aldaer onder hem in Kloosters Godt Almachtigh te dienen. Hy is ſaligblijck verhuyſt upt dit dal der tranen nae de geluckſalige ſtadt Jeruſalem daer boven/ out weſende 115. jaren.

Hy ſterft out zijnde 115. jaren.

S. GREGORIUS.

Siet een groot Prieſter die in zijne dagen den Heere heeft behaeght, ende rechtveerdigh is gevonden, Eccl. 44.

Het leven van den Heyligen Gregorius Biſſchop.

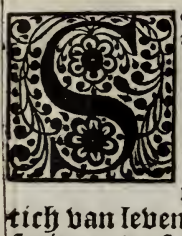

Jnte Gregorius Biſſchop van Neoceſaria in het Lant van Pontus/ was in ſijnen tijdt ſo vermaert dooꝛ ſijn Heylich leven ende wonderlijcke werckē/ dat hy van de Grieckē ghenoemt wooꝛt Thaumaturgus/ dat is een die wonderlijcke wercken doet. Hy was te Neoceſaria van Edel ende rijcke ouders geboozen/ van joncx wel gheleert ende ſeer geſtichtich van leven/ ſoo dat hy bedwongen was Biſſchop van Neoceſarien te weſen doen hy tot ſijn jaren ghekomen was. Sijn Ouders waren ongeloovich/ ende ſtoꝛven terwijle dat hy noch jong was: maer hy en ſtelde ſijn herte op de werelt niet noch op de wellusten des vleeſch: Ja hy was van joncx ſoo geſtichtigh van leven / dat de jongers des werelts dat benijdende/ hem ſochten beſchaemt te maecken: want ſy maeckten een lichte Vrouwe upt die tot hem quam/ daer hy met ſijn medegeſellen was leerende te Alexandrien/ de welcke naer veel oneerlijcke propoosten haer beklaegde van hem/ datſe niet betaelt en was. Gregorius dit hoorende / verdroeght al patientelijck / ende dede haer geven ſulcks als hy hieſch: Maer (ſiet) terſtont met datſe dat gelt ontfangen hadde/ ſy wiert beſeten van den booſen vyant/ van de welcke ſy niet verloſt en was/ dooꝛ dat hy dooꝛ haer gebeden hadde/ waer mede ſy haer ſchult bekende. Naer dat Gregorius daer het Kerſten gheloove ontfangen ende ghenoegh gheſtudeert hadde in de Heylige Schꝛifture/ ſo track hy naer Pontus/ ende ginck woonen in een woeſtijne/ daer hy bleef tot dat hy tegen ſijnen danck/ dooꝛ Gods ingeven Biſſchop gemaeckt was: Op welcken tijdt hy van Maria de Moeder Gods/ ende van Sint Jan den Euangeliſt in een Viſioen in 't geloove verſterckt ende bꝛeder gheleert wiert in ſaecken die de Heylighe Dꝛyvuldigheydt ende Godtheyt aengaen/ om alle doolingen van dien tijdt te bedt te mogen wederſtaen. Het landt van Pontus was doen noch meeſt ongheloovigh: Sonderlinghe de ſtadt van Neoceſarien/ ſo datter geen Kercken en waren/ ende niet meer dan ſeventien Kerſtenen in dat geheel Biſdom. Het gebeurde ſo Gregorius met zijn gheſelſchap upt de Woeſtijne naer de Stadt ginck/ ende ſach dattet lant vol Capellen/ Autharē ende Tempels der Afgoden was/ dat hy t'ſavonts ginck vernachten in eenen Tempel/ daer hy dien nacht in

gebeden

gebeden overbrochte. Met dat hy quam in den Tempel/hy supverde de locht met een Crupce / upt oorsaecken datse verduplt was metten roock ende stanck der Sacrisitien: Naer welcken tijdt de Dupvels daer niet meer komen en dorsden / noch gheen antwoorde gheven ghelijck sy plachten / voor datse consent hadden van Gregorius/ soo sy selve seyden: Want als den Dienaer des Tempels t'sanderdaeghs haer naer costumme ginck dienen ende van haer seecker antwoorde begeerden/sy gaven hem suler te kennen: Daerom liep dien Priester terstont achter den Bisschop / hem eensdeels drepgende te bedragen by den Keyser/ die doen ter tijdt ongeloovigh was/ eensdeels oock schoone spreckende / bysonder naer dat Gregorius hem gheantwoort hadde. Hy maeckte so veel dat Gregorius in een briefken tot den Dupvel aldus schreef. Gregorius tot Satan: Gater in. Maer als desen Dienaer der Afgoden sach dat den Dupvel quam/ met dat hy dit briefken op den Authaer gelept hadde/ so verstont hy wel dat Gregorius machtiger was dan den Dupvel/ ende wiert soo tot den geloove bekeert/verlatende synen Tempel/zijn goet ende vrienden/ ende hem verblijdende dat hy by den Bisschop mochte blijven: Te meer dat Gregorius t'zijnder begheerte noch een grooten steen diemen geensins en koste verroeren/dede liggen op een ander plaetse / alleen door de macht van zijn gheloove: Het welck een teecken was (sept Nyssenus) dat alle verharde menschen ende versteende herten Godt ghehoorsaem syn / ende door hem tot Godt souden bekeert worden. Hier door wiert Gregorius soo vermaert/ datter van allen hoecken veel volcx quam om hem te sien doen hy eerst in de Stadt ginck: maer hy droegh hem so simpelijck ende ootmoedelijck/dat hy op niemant en lette noch en sach/ noch naer eenige eere draeghde/ so datter het volck van der stadt wonderlijcken seer af verwondert was. Hy verliet niet alleen alle eygendom met dat hy Bisschop wiert/maer oock alderhande goet: Soo dat hy noch Acker/ noch eenige plaetse/ noch eyghen huys hebben en wilde om te bewoonen: Daerom bleef hy te logijse by een van zijn ondersaten daer hy eerst ghenoot was. Hy bekeerde terstont soo veel volcx door syn predicatie / mirakelen / ende wonderlijcke wercken die hy dede over de siecken/datmer terstont een schoone Kercke maeckte. Dese Kercke en wiert alleene niet gebrooken/ maer bleef geheel onder alle de Kercken van Pontus alsser die groote eertbevinge geschiede/ daer de Histozien af vermanen/ door de welcke alle d'ander Kercken gebrooken wierden. Gregorius verloste syn volck van een groote sterfte die daer op-ghestaen was door de boosheydt des Dupvels / ende de Stadt bykans t'eenemael woest maeckte.

Greg. lib. 1. dialog. cap. 7.

Hier

Hier door was hy in sulcke estime / datmen van alle landen tot hem quam om raet ende advijs / niet alleen van Godtlijcke / maer oock van tijdelicke saecken / onder al quamender twee verstorven broeders tot hem / die tusschen malkanderen groot gheschil ende questie hadden / ter oorsake van eenen Vijver die seer goet ende profijtich was / in de welcke sy niet en kosten accorderen om te deelen. Gregorius dit siende / vermaende haer boven al tot accoort ende pays / seggende dat de eendrachtighepdt ende vrientschap der broeders alle goet te boven gaet: maer als hy sach datse naer hem niet en hoorden / ja malkanderen dach stelden om het gheschil met den swoerde te schepden / hy maeckte door sijn ghebedt dat den Vijver t'sanderdaeghs plat effen winnende lant was / waer door de questie te niete was. Diergelijcken ginck hy ter begeerte van de goede geloovtgen op den Gever van de Revière Lycus / die dagelijcx dat volck groote schade dede met haren overvloet. Gregorius stack zijnen stock op den Gever / Godt biddende / jae de Revière bevelende door den naem Gods / datse niet voorder vloeyen soude: Ende (siet) wat wonders / den droogen stock wiert terstont groene ende groepende / so dattet eenen Boom wiert / aen de welcke soo dickwils als het water quam gestroomt / het brack daer sijn ghewelt / ende keerde terstont achter om in de Revière. Gregorius was oock in't Concilie datmen te Antiochien hielt tegen Paulus Samosatenus / onder den Keyser Aureliaen / daer hy dien Ketter hielp verwijsen ende van sijn Bisdom stellen. Hy maeckte veel nieuwe Kercken in zijn lant / daer hy oock Bisschoppen in stelde: In 't verkiesen van de welcke hy sonderlinge gratie hadde / niet volgende alleneljck het gemeyn ghevoelen der menschen / maer aensiende de inwendighe gratien des Heyligen Geest / maer als hy aldus gheslupvert hadde sijn Bisdom van alle Afgoderye / soo sonden de ongheloovighe Keysers haer bloedighe Placcaten upt teghen de Kerstenen: Het welcke Gregorius siende / ende wel wetende de kranckheydt van veel geloovigen / ende de boosheydt der Heydenen: te weten datse de Kerstenen verbolghden / niet alleen om 't geloove / maer oock om haer goedinge / rade sijn volck in tijdts te verrecken. Hy ginck haer selve voorzen op eenen grooten Bergh / begeerende dat sy hem naervolghden / ende bleef daer tot dat die verbolginghe ghestaeckt was / terwijle eenpaerlijcken voor sijn volck biddende. Hy wiert daer wonderlijcken seer van de Heydenen ghesocht / die wel wisten dat hy daer was: Maer sy en-kosten hem nopt ghevinden / hoe-wel datse quamen tot op de plaetse daer hy met sijnen Diaken was biddende: Jae sy meynden datse twee boomen ghesien hadden / om dat hy met

Eusebius lib. 7. cap.

sijnen

synen Diaken daer stont ende badt met de handen ten Hemelwaert geslagen: Also waren haer oogen van God wederhouden/ het welck een van den ongeloovigen gewaer woordende/heeft tot hem weder gekeert/ende zyn schult bekennende ontfing het gelove ende wiert een van de gebluchten. Gregorius doorwandelde neerstelijck syn Bisdom met dat de verbolginge wat ophielt/ende versterckte veel volcx in den Heere. Hy dede Feest-dagen houden ter ghedenckenisse van de overleden Martelaers / zyn volck toelatende datse dan haer eerlycken verblyden in de Kercke der Martelaers / om de ongeloovigen soo te verbroeemden van haer Afgoderyen ende tottet gheloove te trecken: Maer hy arbeyde datse haer leven schickten naer het leven der Martelaers / ende daer na die tydelycke blytschap veranderden in een Geestelycke. Recht voor syn doot dede hy zyn stadt ende gheheel syn Bisdom ommegaen/ ende neerstelijck onderzoecken offer noch veel ongheloovigen waren/ ende alsmen hem antwoordde datter noch seventien waren: God sy gelooft (seyde hy) daer en waren maer so veel Kerstenen als ick Bisschop wiert. Aldus sterf hy in den Heere onder den Keyser Diocletiaen ontrent het Jaer twee hondert ses-en-tachtentich/ ende was in een vreemt graf begraven/ ghelijck hy begeert hadde: Want gelyck hy nopt pet eygens beseten en hadde / selfs niet een Huys om daer in te woonen / soo en begeerde hy ock niet in een eygen graf te leggben/ soo Gregorius Nyssenus dit int lange beschryft: Maer Hieronimus sept dat hy sommige geleerde boecxkens geschreven heeft.

Niceph. lib. 6. cap. 17. & lib. 11. cap. 19.

De viris Illustr.

S. AMBROSIUS.

Honichraten zijn wel gheschickte woorden, die soeticheyt der Zielen, is de gesontheyt der beenderen, PROV. 16.

Het leven van den H. Ambrosius Bisschop van Milanen.

DEn Heyligen Ambrosius Bisschop wesende/ oefsende hem by dagh ende by nacht in de Heylige Schrifture; de selve neerstelijck overlesende/ ende uyt de oude Leeraers die voor hem gheweest hadden/ het verstant der selver nemende. Hy ontfingh van alle kanten ende gheweesten brieven; met de welcke men hem op veel swaere saecken raedt vraeghde; op de welcke hy wijselijck antwoorde. Hy onderhielt veel Monicken in een Kloosker by Milanen; met de welcke hy hem selven in alle Geestelijcke saecken oefende. Ambrosius sepde: De eenighepdt te beminnen is seer voorderlijck tot de deughd. Nimmermeer en ben ick minder alleen / dan als ick schijne te sijn alleen: noch oock minder ledich/ dan als ick ledich ben. Maria was alleen/ ende sy spraeck met den Engel. Sy was alleen als den H. Geest van boven in haer quam / ende dat de kracht van den alder-hooghsten haer omlommerde. Sy was alleen / ende heeft ontfangen den Salichmaecker. Petrus was alleen/ ende hy heeft bekent de verholenthepdt van de bekeringe der Heydenen. Adam was alleen/ende hy en heeft niet overtreden; want sijnen geest hingh Godt aen. Adam was alleen als hy gheschelt wiert in 't Paradijs: hy was alleen / als hy ghemaeckt is naer het Beelt Godts: maer hy en was niet alleen/ als hy verdreven is uyt het Paradijs. Noch sepde hy: Ick en hebbe so niet geleeft / dat ick my schame noch te leven: noch ick en vreese oock niet te sterven; aenghemerckt dat ick eenen goeden Heere hebbe. Hy ontfingh voor sijne doodt met groote devotien het hooghweerdigh Sacrament des Autaers / door de handt van Honoratus Bisschop van Vercellen; om daer door ghewapent ende versterckt te worden teghen alle listen des bedrieghelijcken Helschen vpandts. Daer naer is den saligen Bisschop glorieuselijck uyt dit leven verhupst in 't jaer 398.

Ambrosius hoe hy de Schrifture las.

Lib. 1. offic. cap. 1. & ad Sab. epist. 41.

Luc. 1.

Actor. 10.

Gen. 1. & 3.

S. AUGUSTINUS.

Ghy Heere haddet doorſchooten onſe herte met uwe liefde. CONFES: LIB.

Het leven van den H. Auguſtinus Biſſchop van Hippon.

DEn Heyligen Auguſtinus den alder-vermaertſten Leeraer van de Heylighe Kercke/ beſchrijft van ſy-ſelven den aenlegh des werelts/ eenſamentlijck den gheweldigen ſtrijt dien hy hadde teghen ſijne quade gheneghentheden/ eer hy ſy-ſelven verſterven konde/ ende de werelt t'eenemael verlaten. Als hy Simplicianum eenen goeden Chriſten man hadde hooren ſpreken/ daer hy by te rade ginghy/ om te weten tot wat ſtaet hy hem ſelven alder-beſt ſoude mogen begheven; ſoo begonſte hy de walghe te krijgen van de werelt: te meer als hy terſtont het ſtrengh leven van den grooten ende salighen Vader Antonius/ ende van de ontallijcke menichte der Monicken/ die in de kloosters onder den ſtandaert des Heyligen Kruys den Heere des Hemels ſeer Heylichlijck dienden. Hy ſepde tot eenen van ſijn mede-geſellen die Alipius ghenaemt was: De ongeleerden ſtaen op/ ende nemen den Hemel in met gewelt: ende ſiet wy-lieden ſonder herte wentelen met onſe geleertheden in 't vleeſch ende bloet. Om dat ſy voor-ghegaen zijn/ ſchamen wy ons hen na te volgen? Ende en ſchamen wy ons niet dat wy die ten minſten niet en volghen. Hy wiert tot Milanen van den Heyligen Ambroſius gedoopt/ doen hy ontrent vier-en-dertich jaren out was/ met Alipius ſijnen mede-gheſelle: ende ſtracx vluchtede van hen alle de ſorghvuldicheden des voorgaenden levens. Ick en konde my niet verſaden in die dagen (ſeght hy ſelve) met de wonderlijcke ſoetichepdt/ die ick hadde in het overdencken der hoochept van uwen raet/ aengaende de ſalichepdt van het menſchlijck gheſlacht. Hoe hebbe ick gheweent (ſeght hy noch/ ſprekende tot Godt den Heere) als ick hoorde ſinghen de Pſalmen ende uwe lof-ſanghen; verweckt weſende door de ſtemme van uwe Kercke/ die ſeer ſoetelijck ſanck. Voorwaer die woorden vloepden in mijne oren; maer uwe waerhept ſmolt ende droop in mijn herte: ſoo dat de tranen liepen; ende ick was daer wel mede te paſſe. Aldus kreegh den Heyligen Auguſtinus terſtont met dat hy gedoopt was/ ſulcke genoechte in alle Goddelijcke ſaken/ ſonderlinge in 't overleggen van de onſprekelijcke goethept des Heeren over het menſchelijck geſlacht/ dat hy t'eenemael de werelt verliet upt geheelder herten/ eñ monick wiert. Hy trock korts daer nae ſommige mede-geſellen naer Africa/ om aldaer den Heere in eenichept ſonder eygendom te dienen.

Auguſtinus wat ſtrijt hy hadde.

Lib. 6. Confeſſ. cap. 3. 11. & lib. 8. Confeſſ. cap. 6.

VVat hem de werelt dede verlaten.

Augustinus maeckt een kloosster.

Den Heylighen Vader Augustinus dan maeckte terstont een klooster in de stadt van Hippon; in 't welck hy met veel dienaren Gods in 't gemeyn leefde naer de maniere ende regel der Apostelen. Hy onderwees ende leerde in sulcker voegen sijne Monicken oft de Religieusen van sijn klooster/met de welcke hy bleef woonende naer dat hy Bisschop gewijt was/ dat daer veel Priesters af gemaeckt wierden ende Bisschoppen op verschepden plaetsen van Africa. Over tafel dede hy altijts wat goedts lesen upt de Heylige Schrifture/oft wat goets handelen; geensins verdragende dat men daer eenighen achter-klap soude spreken. Daerom hadde hy over tafel een berdeken hangende/in 't welck ghescreven stont aldus:

Wie sijnen naesten wil met achterklap bestrijden,
Die moet hem t'aldertijt van dese tafel mijden.

Priesters en behooren hen niet te onderwindē met houwelijcken te maken.

Hy sepde dat alle Godtvruchtige Priesters hen nimmermeer onderwinden en souden met houwelijcke te maken; op dat sy daer ghenen ondanck en souden behalen indien 't qualijck verginghe: Ten tweeden / dat sy niemant raden noch vervoorderen en souden tot den krijch; op dat den krijchsman sijne sonden niet en steke op sijnen raetsman: Ten derden / dat sy niet dickwijls te gast en souden gaen; op dat sy daer door de oprechte mate van soberheyt niet en souden verliesen.

Als hy sach dat het eynde sijns levens genaeckte / heeft hy bevolen dat men hem de seven Psalmen upt-schrijven soude / ende voor hem stellen; om hem daer mede te oeffenen. Dese overlas hy met uptstortinghe van overvloedighe tranen; latende wepnighe menschen tot hem komen/ op dat hy door veel sprekens niet verstropt noch af-ghetoghen en soude worden van de contemplatien der Hemelscher dinghen / tot de welcke hy hoopte te komen/ om die selve eenwelijck te ghebruycken. Ten laetsten / als hy het Hoochweerdich Heylich Sacrament met alder eerweerdichept ontfangen hadde; soo heeft hy sijnen Geest gegeven / seggende: O Heere/ is 't alsoo soet op der aerden te sterven / om dat men u verlozen heeft/hoe soet ende lieffelijck sal het lacchen sijn/ als wy u in den Hemel sullen gevonden hebben. Hy overleet ontrent het vier-hondert ende dry-en-derstichste jaer na de maeghdelijcke gheboorte; doen hy ses-en-t'seventich jaren out was / ende veertich jaren den Priesterlijcken staet bedient hadde.

Het

SANCTUS HIERONIMUS.

Het leven van den saligen Hieronymus Priester.

Hieronimus leefde vier jaren in de wilderniſſe.

DEn Heyligben Hieronymus ginck in de groote woeſtijne van Syrien / daer hy vier jaren in groote ſtrengicheyt leefde. Hy vaſtede dickwijls geheele weken lanck / ende vernachtede in bedingen op de bloote aerde liggende. Hy en begeerde nopt Paſtoor te weſen / om in de werelt te verkeeren / ende den kloosterlijcke ſtaet te verlaten. Hy onderhielt ſijne oude manieren van leven; de werelt ſchouwende / de ſonden ſtraffende / ende met ſijne goede exempelen veel menſchen tot de liefde Godts bewegende: ſoo dat ſy naermaels de werelt verlieten. Hy ginck naer Egypten / om de kloosters van Nitrien ende van andere gheweſten te beſoecken; neerſtelijck aenmerckende hunne maniere van leven. Doen keerde hy nae Bethlehem; alwaer hy ſijne woonſtede maeckte met ſommighe mede-ghеſellen in kleyne klupſkens / tot den tijt toe dat Paula daer een klooſter ſtichtede voor mannen / ende dry verſchepden woonſteden voor vrouwen: ende ſy waren ſoo verſchepden / dat ſy by malkanderen niet en quamen. Want Hieronymus ſchrijft ſelve dat hy Paulam nopt en ſach eten.

Hy proeft de ſoeticheyt Gods in de eenicheyt.

Men ſchreef van alle hoecken des werelts na Bethlehem / om van Hieronimo het verſtant te hebben van ſommige ſware paſſagien der Heyliger Schrifturen: waer op hy aen een pegelijck antwoorde naer ſijne begheerte. Hy ſchrijft tot Euſtochium / aldus: O dochter / ghelooft my / waer het ſake dat ghy eens ghеſmaeckt hadde hoe ſoet den Heere is; tot den welcken ghy gaende / moocht hoopen: Komt / ende ick ſal u toonen alle goet; hy ſoude u-lieden vertoonen ende doen beſchouwen ſulcx ende ſodanich het ghene dat niet dan gheoeffende herten en onderbinden. Hieronimus weſende in de eenicheyt der woeſtijnen / als eenen inwoonder van het paradijs / heeft Helliodorum genoodet ende gelockt / ſeghende: Wat maeckt ghy / broeder / in de werelt / die grooter ſijt dan de werelt? Hoe lange ſullen u de ſchaduwen der dalen benauwen? Hoe lange ſal u den beroockten Kercke der ſteden beſlupten? Het behaecht my / afgeworpen hebbende den laſt des lichaems / te vliegen tot dat puer ſchijnſel des Hemels. De ſtadt is my eenen Kercker; de woeſtijne is my een paradijs. Vreeſt ghy voor armoede; Chriſtus noemt de armoede ſalich te zijn. Zijt ghy voor arbeyt verbaert; Genen Camp-vechter ſon-

Ad Heliod.

Hieron. de ſolitud.

der

der sweet en sal gekroont worden. Ghy vreest met uwe leden op de bloote aerde te leggen; maer den Heere ligt met u. De groote woestheyt der woestijnen verschrickt u; maer ghy wandelt ende spaceert met der herten in het Paradijs.

Hieronimus tot Stridion geboren uyt ouders goet,
Gheloovende in Godts Sone, was wel bevroet:
Wortelen waren sijne spijse, water sijnen dranck;
'Tgebedt ende Gods liefde hem daer toe bedwanck.

Hy is gheslorven in 't jaer onses Salichmakers vier-hondert twintich/ out sijnde 78. jaren.

Het leven van den H. Iustus Bisschop van Lyons.

DEn Heyligen Justus wiert door sijn goet ende gestichtich leven tot Bisschop van Lyons gekoozen: welcken staet hy veel jaren wijselijck gheregeert heeft. Het ghebeurde op eenen tijt dat daer onversiens eenen bozgher uptsinnich ende dul wierdt: den welcken op de strate sommige menschen quetste/ ende soo groot misbaer maeckte/ dat daer dooz eene beroerte in de stadt oprees. Maer als den dullaert dit sach; soo liep hy terstont in de Kercke: in de welcke Justus hem bevrijde ende beschermde tegen de gene die hem met gewelt wilden upt-halen. Het rasende volck dit siende / dreyghde de Kercke te verbranden/ jae begonste het vier daer in te steecken: daerom gedoochde Justus dat men den uptsinnighen weer lepde / met belofte van eenen upt de principaelste van de stadt by eet bevestight/ dat men hem niet mis doen en soude; maer alleenlic bewaren in eene gevangenisse/ tot dat de beroerte nedergelept soude wesen. Maer de rasende ghemeynte die gene reden en verstaet / ontweldighde den dullen upt de handen van den edelman/ ende trat hem so met voeten dat hy 't besterft. Justus dit siende/ beschuldighde sp-selven in de doot van den voornoemden man: soo dat hy hem onweerdich kende om sijn Bischdom te bedienen. Daerom ginghy hy heymelijck met eenen mede-gheselle naer Egypten / om aldaer penitentie te doen. Hy leefde daer langhen tijt onder de Eremijten ende monicken onbekent in groote strengicheyt / abstinentie / ende ootmoedicheyt; neerstelijck verswijgende wie dat hy was/ om dat hy hem te meer soude verootmoe-

Iustus verlaet syn Bisdom, ende gaet na Egypten, levende lange onder de Eremijten onbekent.

Hy sterft in de wilderniſſe in 't jaer 384.

dighen. Ten laetſten wiert hy daer bekent dooꝛ eenen Monick/ die van Lyons daer gekomen was/ die hem te voet viel. Maer Juſtus en liet daerom ſijn ſtrengh leven niet; hoe wel hy daer in meerdere eere gehouden wiert. Hy overleet in de woeſtijne; vertrooſtende recht dooꝛ ſijne doot ſijnen mede-gheſelle Viatoꝛ / die ſeer bedꝛoeft was ; ende hem vooꝛſegghende dat hy koꝛts volgen ſoude: gelijck 't oock geſchiede.

Het leven van den Heyligen Geleyn Abt.

S. Geleyn was Monick, Prieſter, ende Biſſchop.

DEn Heyligen Giſlenus gebooꝛen tot Athenen in Gꝛieckenlant/verliet ſijn Vaderlant/ ende quam upt devotie na Romen. Hy hadde hem ſelven van joncx af begeven tot den Geeſtelijcken ſtaet; ſoo dat hy Monick was gewoꝛden na de Oꝛden van den Heyligen Baſilius. Hy was oock Pꝛieſter/ja ſoo ſommige meynen/Biſſchop van Athenen : maer hy heeft de kloſterlijcke religie altijts onderhouden/ ende ſeer verboꝛdert. Hy quam na Henegouwe dooꝛ Godts vermaen/naer dat hy tot Romen de H. plaetſen devotelick hadde beſocht. Hy nam ſijne woon-ſtede niet verre van de ſtadt van Bergen in eene wilderniſſe/ de welcke doen ter tijt genaemt was Overſdung. Daer maeckte hy eene celle oft kloſter ; ſtichtende daer en boven eene Kercke ter eeren van de Heyligen Petrus ende Paulus / in den tijdt van den Koninck Dagobertus/die dit kloſter begiſtede : in 't welck Giſlenus terſtont veel Monicken vergaderde ; met de welcke hy ſeer Heylichlijck leefde. Hy beweechde veel menſchen tot de verſmadeniſſe der werelt/ſonderlinge den Gꝛave Vincent/ Margarius / ende Waldetrudis ſijne Hupſvꝛouwe : de welcke beyde de werelt verlieten / ende elck in een kloſter gingen dat ſy op-gerecht hadden. Giſlenus verſterckte de Heyligen Aldegondis in hare pꝛopooſt / de welcke op den ſelven tijt het kloſter van Maubeuſen ſtichtede. Hy vooꝛſeyde haer oock hare doot/ ende ſterf ſelve daer na in den Heere; naer dat hy hem ghewapent hadde met het Heylich Sacrament des Heeren. Hy is in ſijn kloſter begraven/ 't welck nu naer hem genaemt wꝛt de Abdye van S. Gelepn/ende het is de pꝛincipaelſte van Henegouwe.

Hy nam ſijne wooninge in Henegouwe.

Egidius van Coninckliꝛcke geſlacht verlaet ſyn Vaderlant.

Het leven van den Heyligen Gillis, Abt.

DEn Heylighen Egidius ghebooꝛen in de ſtadt van Athenen van een Koninckliꝛck geſlacht/was van joncx af opgevoet ende wel geleert in de Schꝛifture. Maer doen hy ſach dat hy dooꝛ de wonderlijcke wercken / die Godt dooꝛ hem wꝛoꝛhte/ ſeer vermaert wiert ; ſoo verliet hy heymelijck ſijn Vaderlant/

ende

ende quam tot Provencen in Vranckrijck. Hy woonde twee jaren by den Heyligen Cesarius Bisschop van Arles; ende ginghvan daer woonen in eene speloncke / staende aldaer in eene groote woestijne. Hier leefde hy menige jaren in groote strengicheptby de wortelen der krupden / ende het melck van eene Hinde / diedagelijcx op sekere uren tot hem quam. Aldus bleef hy verborgenende onbekent van alle menschen / in groote Heylichept levende /tot den tijt toe dat de hinde vervolgt ende gejaecht was van denPrince oft Coninck des lants: want alsdoen quam die hinde geloopen in de speloncke / om van den Heyligen man bevrijt te wesen; in de welcke de honden niet volgen en dorsten. So wanneerden Koninck dit sach / gingh hy in de selve speloncke: seer verwondert wesende dat hy daer eenen ouden man vont met eenehinde by hem. Doen ondervraechde hem den Koninck neerstelijcnaer sijn geslacht ende leven: ende hy stichtede daer een kloostervoor hem op de selve plaetse / na dat hy hem hadde voorzen spreken / ende sijne maniere van leven aengemerckt. Den saligenEgidius regheerde dit klooster om de begheerte van den Koninckveel jaren lanck seer wijselijck / tot der tijt toe dat hy de gemeynneschult der naturen betaelde; ontfangende de kroone der eeuwigergelucksalichept voor allen sijnen getrouwen dienst in't jaer onsesHeeren vijf-hondert vijf-en-twintich.

Hy woont in eene speloncke

Hy leeft by wortelen ende melck van eene hinde.

Het leven van den Heyligen Fulgentius Bisschop van Ruspen.

DEn Heyligen Fulgentius Bischop van Ruspen in Afriken / geboren van een edel ende rijck geslacht / was in sijnen tijt eenen weerdigen ende geleerden man. Hy en stelde sijn herte op het goet noch op den staet van de Werelt niet: maer hy kreech daer de walghe af. Hy verkeerde seer dickwijls in de kloosters; hem selven gemeynsaem makende met de Moniken / der welcke manieren van leven hy neerstelijck aenmerckte. Ten laetsten sepde hy aldus in hem selven: Waerom slaven wy hier op de werelt sonder de hope van de toekomende goederen. Wat sal ons de werelt ten laetsten konnen geven? Willen wy ons verblijden / wy en konnen niet beter verblijden dan ghelijck dese / de welcke eene gheruste consctientie tot Godt hebben: de welcke niet en vreesen den overlast van den tyran: sy en ontsien niet dan de sonde: noch sy en doen anders niet dan daer sy de geboden Gods mede mogen volbrengen. Met dese ende diergelijcken goede gepepsen nam Fulgentius voor hem de werelt te verlaten / eñ monic te worden. Hy veranderde sijn habijt /

Fulgentius kreech de walge van het aertsche goet.

De beste blijtschap is eene geruste conscientie.

Fulgentius gaet in het klooster tegen den danck van syne Moeder.

ende wiert Monick tegen den danck van sijne Moeder. Veel jongers rijck ende arm/edel ende onedel verlieten de werelt door sijn exempel ginghen in kloosters. Sijn herte was nochtans altoos tot eenichept genegen / ende tot contemplatie van de Heylighe Schrifture. Hierom ging hy noch naer een ander klooster / daer men eenen strengeren regel onderhielt; hopende daer in gehoorsaem te blijven/ende de Heylige Schrifture neerstelijck te mogen overlesen: maer hy wiert terstont van den Bisschop Faustus door de ghehoorsaemhept bedwonghen wederom naer het eerste klooster te keeren. Doen wiert Fulgentius Priester gewijt/ende hy regeerde sijn klooster seer loffelijck. Daer na wiert hy tot den Bisschoplijcken stoel van Ruspen gheboordert. Hy en veranderde sijne oude manieren van leven niet / als hy Bisschop ghewoorden was: maer hy ginghy slechtelijck gekleet ghelijck eenen Monick/ winter ende somer met het selve habijt / ende met eenen lederen goordel daer op ghegort. Hy maechte terstont een klooster by de Kercke/daer hy scherpelijck met sijne Monicken den regel onderhielt. Hy en at geen vleesch: hy vastede dagelijcx / ende en dronck genen wijn/'ten was dat hy door de sieckte daer toe genoot saeckt wiert. Hy was met eene lange sieckte ghequelt door sijn overlijden / de welcke hy seer verduldelijck verdroech; maer dickmaels biddende: O Heere/ verleent my hier patientie/ende naermaels uwe genade. Hy was vijf-en-twintich jaren Bisschop/ende sterf doen hy vijf-en-tsestich jaren oudt was / ontrent het jaer onses Heeren 526.

Fulgentius niet konnende verdragen 'swerelts genuchten,
Vliet in eenen donckeren kuyl om te gaen suchten.

Het leven van den Heyligen Albijn,

Bisschop van Angiers.

S. Albinus verliet sijne ouders ende wiert Monick.

ALbinus Bisschop van Angiers was geboren van edel geslacht: maer hy verliet sijne ouders van jonex af/ende wiert Monick in het klooster van Cincillp; daer hy den Goddelijcken Koninck des Hemels getrouwelijck diende in groote ootmoedichept/ Godtvruchtichept/ ende gehoorsaemhept. Hy was Abt gekoren van het selve klooster / als hy vijf-en-dertich jaren out was; het welck hy vijf-en-twintich jaren lanck wijselijck regeerde. Daer naer wiert hy om sijn deughdelijck leven Bisschop ghemaeckt van Angiers / als hy ontrent sestich jaren out was. Hy was van Godt begift met de gratie van gesont-makinge de welcke hy over veelderhande siecken op verschepden plaetsen gebruychte: want hy genas veel siecken door het teken van het H.

Krups

krups; verjagende de boose spanden upt de besetene/ ende makende veel blinde menschen siende: ja dat meer is / Foztunatus schzijft dat hy eenen jongelinck van de doodt verweckt heeft/ende met sijn gebet de gevangenisse geopent: soo dat daer de arme gevangene uptgingen. Hy leefde in den tijt van Childebert Koninck van Vranckrijck: den welcken hem op eenen tijdt in sijne sieckte besocht. Ten laetsten hy is in den Heere gestozven/als hy ontrent 25. jaren Bisschop geweest hadde / ontrent het jaer vijfhondert ende vijftich.

Hy heeft de gave van genesinge.

Hy verweckt eenen jongelinck van de doot.

Het leven van den Heyligen Sabas Abt.

SAbas den Hepligē Abt ende Foudateur van veel kloosters in Palestijnen was gebozen tot Mutalasca in Cappadocien van Chzistene ouders. Hy ging van joncx af in een clooster by sijn Vaderlant/daer hy langen tijt seer Heplichlijc leefde: maer hy trock van daer by consent van sijnen Oversten na Palestijnen/ende ging in eene andere woestijne niet verre van de stadt van Jerusalem / daer hy terstont veel Monicken vergaderde. Hy was op dien tijt vijf-en-dertich jaren out / ende stichtede daer een clooster dat hy Laura noemde. Salustius Bisschop van Jerusalem maeckte hem Pziester doen hy vijftich jaren out was/ontrent het jaer vijf-hondert dzy-en-dertich om in sijn clooster misse te doen/ende sijne Monicken te berechten. Sabas ging jaerlijcx na des Hepligben Antonij dach ontrent den Vasten van veertich dagen met eenen Discipel diep in de woestijne; om daer den Vasten te onderhouden/en den Heere te dienen in eenichept/ naer het exempel van den Hepligen Abt Euthymius. Hy stichtede seven kloosters in de woestijne; in de welcke hy onder de monicken goeden regel dede houden. Na dat Sabas in Palestijnen tot sijn klooster van Laura gekeert was; soo is hy kozts daer na in dē Heere ontslapen/doen hy vier-en-tnegentich jarē out was.

Sabas gaet van joncx in een kloosster.

Hy sticht eenen kloosster dat hy Laura noemt.

Hy wort Prieester 50. jaren out synde.

Hy sticht seven kloosters in de woestijnen.

Sabas dede veel schoone mirakelen terwijlen hy noch in dit dal der tranen street ende leefde / die te lanck souden wesen om hier verhaelt te wozden; ende daer gheschieden oock veel wondere wercken dooz sijne verdiensten na sijne doodt; so dat het geen wonder en is dat van hem so loffelijck vermaent wozt in't seevenste generael Concilie gehouden tot Niceen: want daer wozt verhaelt dat Sabas eenen van de pzincipaelste was die het vierde generael Concilie van Chalcedonien beschermde. Men leest in de repse van Mepz Joost / dat daer in Palestijnen een kloosster getimmert was in de vallepe der Benedictie eene mijle groot in't ront/met verschepdē Kerckē: waer in dat waren 10000. monickē/ daer dē Abt Sabas Oversten van was. Hy overleet in't jaer 528.

Hy doet veel mirakelen.

2. *Paral.* 20.

Tien duysent Monicken onder de Abt Sabas.

SANCTUS BENEDICTUS.

Het leven van den Heyligen Benedictus Abt.

Benedictus Fondateur van de Benedictinen was geboren tot Norche van edel gheslacht / ontrent het jaer 480. Hy hadde van jonex op een mannelijck herte / tot ghene wellustichept begeven. Hy gingh hepmelijck in eene diepe spelonche Sublacus genaemt / gelegen ontrent veertich mylen van Romen: in de welcke hy dry jaren lanck leefde in groote strengichept / onbekent van alle menschen / uptgenomen alleen eenen weerdigen Monick genaemt Romanus; den welcken daer ontrent in een klooster woonde / onder den regel van den Heyligben Vader Theddatus. Dit klooster stont op eene steenrotse; soo dat Romanus by Benedictus niet komen en konde; maer hy liet het eten met eene kooxde daer een belleken aen was / van boven nederwaert dalen. Op eenen tijt wiert Benedictus van sommige herders gesien: ende als sy hem kenden / hebben sy hem booxt bekent gemaeckt: so dat daer veel dooz sijn exempel tot een deuchdelijck leven verweckt geweest hebben. Het gebeurde dat Benedictus eens seer ghequelt wiert tot onsuyverhept / dooz vreemde fantasyen ende gepepsen / die den Duyvel hem te booxen bzocht. Benedictus dit siende / wentelde sy-selven in de distelen / hagen / ende bzamen; tot dat sijn lichaem t'enemael doozkrabbelt / ende het vier der onkuysheyt dooz de groote smerte uptgeblusscht was. Na welcken tijt het vleesch hem soo onderdanich ende verstozven heeft geweest / gelijck hy aen sijne Discipelen selve somtijts placht te verhalen / dat hy nopt meer sulcke beroeringe en gevoelde / sy quamē dagelicx van alle kantē tot hem: so dat hy twaelf kloosters stichtede. Hy maeckte eenen regel dien hy van elck scherpelijck wilde onderhouden hebben. Als Benedictus kooxde dat daer dzy kloosters op de steenrotsen waren die gheen water en hadden; soo gingh hy by nacht bidden op den berch; op den welcken hy van Godt op dzy verschepden plaetsen dzy schoone Fontepnen verkreech. Als Totila den Coninck der Gotthen kooxde de goede fame van Benedictus / sonderlinge dat hy met den Geest der Pzophetien begift was; soo sont hy eenen van sijne dienaers in een Coninckliick habijt gekleet tot hem / om hem te pzoeven. Maer als Benedictus desen van verre sach komen met een groot geselschap / ende in kostelijcke klederen / al oft hy selve Koninck geweest hadde. Benedictus sepde tot hem: Legt af / Soone / legt af dat u niet toe en behoozt. Den dienaer

Benedictus Fondateur van de Benedictinen.

Hy woont in eene spelonche.

Hy wort seer aengevochten.

Hy sticht 12. kloosters.

Hy verkreech van Godt dry schoone fonteynen door sijn gebet.

Hy was begift met den Geest der Prophetien.

dit

Hy voorseyt den Koninck Totilita syne doot.

dit hoozende/viel ter aerden met alle sijne medegesellen; seer verbaest wesende om dat sy den man Godts hadden willen bedziegen. Hier na stont hy op/ ende ginghdat aen Totila sijnen meester al te kennen geven. Doen quam Totila selve naer het kloosster;vallende op sijne knien ter aerden: ende Benedictus hem opheffende / voorseyde hem sijne geschiedenissen aldus: Ghy sult noch binnen Romen gaen / ende over de zee trecken / ende noch negen jaren regneren ; maer in het thienste jaer sult ghy sterven. Dit is hem altemael geschiet/ gelijck Benedictus voorsept hadde. Benedictus sach de sielen van de Heylighe Scholastica sijne suster / ende van den Heylighe Germanus Bisschop van Capua ten Hemel varen/ na dat sy overleden waren. Hy voorseyde ock sijnen sterf-dach/dien hy lange van te voozen wel wiste. Hy dede sijne sepulture open doen ses daghen eer hy sterf. Op den sesten dach dede hy hem in de Kercke dzaghen : alwaer hy het Heylich Sacrament ontfangen hebbende / sijnen Geest gaf al biddende/ met de handen ten Hemelwaert opgegeven/ in 't midden van sijne Discipelen/ op den 21. dach van Meert/ in 't jaer 542.

Hy voorsach oock sijnen sterf dach.

SANCTUS MAURUS.

Het leven van den Heylighen Abt Maurus.

Maurus dede veel wondere wercken.

DEn Heylighen Maurus eenen Discipel van den H. Benedictus dede veel wonderlijcke wercken in sijne jonckheyt/den H. Gregorius verhaelt van Maurus hoe dat hy opt water ging/ende niet en versinoorde: want doen daer een kint in 't water gevallen was/sont Benedictus Maurum om dat daer upt te trecken: ende Maurus haestelijck loopende / gingh wel eenen booch-scheut verre over het water dat hy 't niet en wiste; maer merckte dat eerst doen hy met het kint wederom te lande gekomen was. Hy gingh naer Angiers: alwaer hy een klooster stichtede; 't welck hy met sulcke oorde regeerde / dat daer eenen machtighen edelman van Vranckrijck in quam / met sijnen Soon / ende aen het klooster al sijn goedt opdroech. Maurus was over al seer bemindt / door dien hy eenen Discipel was van den Heyligen Benedictus / ende om dat daer veel siecken door sijne ghebeden ende verdiensten gheholpen ende genesen wierden.

Hy gingh op 't water.

Hy stichtede een klooster, ende genas veel siecken.

Ten laetsten is hy in den Heere gestorven ontrent het jaer 584. na dat hy de Heylige Sacramenten devotelijck ontfangen / ende dit klooster veertich jaren lanck geregeert hadde; out zijnde twee-en-tseventich jaren.

Het leven van den Heyligen Remaclus, Bisschop.

Remaclus leeft een Engelsch leven.

REmaclus geboren in Aquitanien van een edel geslacht/ was van jonck in alle deughden opgevoet/ ende wel geleert van den Heylighen Sulpitius. Sigibertus Koninck van Lotaringen maeckt hem Bisschop van Tongren oft van Maestricht ontrent het jaer 650. na dat Amandus dat Bisdom verlaten hadde; het welc hy seer loffelijck bediende. Hy was goedertieren ende soet sinnich tegen een pegelijck: ja hy leefde meer een Engelsch dan een menschelijck leven.

Hy verlaet syn Bischdom ende gaet in het klooster.

Hy en liet sijne oude goede manieren niet ter wijlen dat hy Bisschop was: maer hy voede veel Heylige Discipelen op in 't kloosterlijck leven; tot het welck hy noch altoos socht te keeren. Hy en rustede niet voor dat hy by den Koninck syn Bisdom verlaten/ ende hem weder-om tot een kloosterlijck leven begeven hadde. Hy stelde den Heyligen Theobaldum Bisschop/na dat hy se-

ven

ven jaren syn Bischdom bedient hadde / ende ginghwoonen in het klooster van Stavele; 't welck den Koninck Sigebertus op dien tijt in Ardenen op-rechtede. Hy en regeerde niet alleen dit klooster; maer den Koninck gaf hem oock last van andere kloosters die hy stichtede. Remaclus vergaderde veel Religieusen in syn klooster/met de welcke hy seer Heylichlijck leefde tot de doot toe. Hy verdreef de boose spanden upt de woestijnen door syn gebedt / de welcke daer seer plachten te regneren: ja hy verkreegh daer eene schoone fontepne door het teecken des Heyligen Cruys aenghesien dat daer gheen goet dzinckelijck water en was. Syn klooster was wijdt ende breet vermaert door den goeden reghel dien men daer hielt; in 't welck hy ten laetsten in den Heere gestorven is/in 't jaer 691.

Hy verdrijft door syn gebet de duyvels ende verwerft eene fonteyne door het teken des Kruys.

Het leven van den Heylighen Bavo, Confesseur.

DEn Heyligben Bavo / gheboozen upt het ghestacht van de Prinsen van Lozepnen ende Hertoghen van Brabandt / wiert met sulcke Liefde tot Godt ontsteken / dat hy hem tot Gent een strengh leven van penitentie begaf. Want men stichtede tot Gent op dien tijt twee kloosters ter eeren van den Heyligben Petrus door den raet van den Heyligen Amandus; waer af het een ghemaeckt wiert op de Schelde/ daer Bavo in ginghwoonen. Hy leefde seer Heylichlijck in dit klooster eenpaerlijck syn lichaem kastijdende. Dit is naer-maels eene vermaerde Abdye gewozden / ende wiert naer hem genaemt de Abdye van S. Baefs. Bavo niet te vreden zijnde met dit strengh leven / ginghsomtijts in de woestijnen in eenichepl leven; ja hy de sy-selven in eene klupse slupten binnen syn klooster/ recht twee jaren vooz syne doot/om meerdere penitentie

Bavo doet strenge penitentie.

Hy gaet in somtijts de woestijne in eenicheyt leven.

tentie te doen. Als hy sterf in den Heere op den eersten dach van October in 't jaer. 631.

Het leven van den Heyligen Vulmarus, Abt.

Wilmarus gaet na de wildernisse.

Hy soeckt in eenicheyt te leven.

Hy woont in eenen hollen boom.

VVlmarus oft Wilmarus den Heyligen Abt was geboren in Picardien/ ende hy ginch van jonck dienen in 't klooster van Haulmont in Henegouwe. Hy wiert Priester / ende seer vermaert dooz sijn Heylich leven: so dat hy naer de wilderniſſe ginch / om Godt daer in eenicheyt te dienen / ende onbekent te wesen. Hy en dzoech anders niet dan Priesterlijcke habijten / ende eene bijle. Hy nam sijne woonstede bp Kassel in eenen hollen boom; daer hem na dzp dagen spijse gebzocht wiert (dooz het vermaen van Gods Enghel) van eenen lantman die daer ontrent woonde. Desen selven lantman gesien hebbende het leven van Wilmarus/gaf hem een deel van sijnen acker: op den welcken Wilmarus begonste een klooster te stichten / om daer Monicken te vergaderen. Aldus heeft Wilmarus sijn klooster geregeert/ tot dat hy seer out was; ende hy is daer alsoo in den Heere gestozben/ in't jaer. 669.

Het leven van den Heylighen Philibrecht Abt.

Philibertus deylt alle sijn goet onder de armen.

Hy wort Monick ende Abt.

Hy sticht een klooster van vrouwen ende maeghden.

PHilibert den salighen Abt was gheboozen tot Helisa in Bzanckrijck van edel geslacht. Zijnde twintich jaren out ghewozden / verliet hy de werelt / na dat hy alle sijn goet onder de armen uptghegeven hadde / ende wiert Monick in 't klooster van Rasback. Philibertus leefde daer in groote abstinentie / soberheyt / ende ootmoedicheyt: soo dat hy terstont Abt gekozen ende gemaeckt wiert/ na dat den Heyligen Agilius den eersten Abt ghestozben was. Hy vergaderde veel Monicken / met de welcke hy scherpelijck den regel onderhielt; soeckende altoos de eere Godts te vermeerderen. Hy stichtede een klooster van Bzouwen ende Maechden dooz de hulpe van Amelbertus. Men maeckte op den selven tijt dooz sijn exempel veel kloosters in Nozmandien: in de welcke veel edelmannen hen begaven; begeerende alle-gader van Philibertus geleert ende geregeert te wozden. Hy sterf op den twinstichste van Ooghstmaent Anno 669.

Het

Het leven van den Heyligen Bruno

Fondateur van de Chátreusen.

DEn Heyligen Bzuno was gebozen tot Kolen van een goet geslacht / ende van jonxy in de vreese Gods op-gevoet. Hy repsde na Parijs doen hy een jonghelinck was ; alwaer hy Doctooz wierdt in de Godthept / ende Canonick van Kiemen. Maer hy verliet daer na seer wonderlijcke de wereldt met sommighe van sijne Discipelen: want het gebeurde in't jaer 1082. dat daer tot Parijs eenen vermaerdē doctooz sterf; die na de werelt onberispelijck leefde : maer als men sijn doodt lichaem soude gaen begravē / riep hy met lupder stemmen dat hy verdoemt was. Dooz dese oozsake gingh Bzuno met sijn sevenen naer Gzenoble tot de woestijne van Cartreus / ende begonste daer te stichten een klooster; naer het welck d'Oxden van de Chatreusen alsoo geheeten wozt. Doen begonste Bzuno met sijne mede-gesellen in die woestijne klupsen ende cellen te maken / eene Kercke te stichten by de hulpe van den Bisschop Hugo / ende daer te leven in groote abstinentie / na den regel dien sy met malkanderē maecten. Sy en aten geen vlees; sy warē lange in bedingen / ende daer na altoos besich met eenich hantwerck. Bzuno trock na Calabzien ; daer hy in de woestijne van Tour een klooster stichtede. Als Rogerius Gzave van Calabzien vernam dat Bzuno op sijn lant woonde / ende schamelijck gheloogeert was; soo gaf hy hem veel goedingen met een out vervallen klooster ende twee Kercken / ende liet hem daer sijne woon-stede

Bruno was Doctoor in de Godtheyt.

Hoe hy tot een eensamich leven bekeert wiert.

Hy sticht een klooster in Calabrien.

nemen. Hier vergaderde Bruno veel Monicken / voor de welcke hy nieuwe kloosters stichtede/die hy seer wijselijck regeerde. Hy overleet in het jaer elf-hondert ende een/ op den 6. van October.

Het leven van den Heyligen Willem, Eremijt.

S. Willem wort bekeert door den Heylige Bernardus.

DEn Heyligen Willem Graeve van Poictiers ende Hertogh van Aquitanien was in den eersten eenen boosen mensch: maer hy heeft daer na sulcke penitentie ghedaen / dat hy eenen spiegel van alle bekeerde sondaers geworden/ende eenen Godtvruchtigen Eremijt gestorven is. Doen Bernardus den Graeve Willem vermaent ende seer vierichlijck toegesproken hadde; so heeft hy neerstelijck beginnen t'overdencken sijn voorgaende boos leven. Hy kreech eenen afkeer van sijne groote boosheyt / als hy de oordeelen Gods overlepde; ende nam voor hem een ander leven te beginnen. Hy trock eenen pantsier aen sijn bloot lichaem / door den raet van eenen Eremijt / ende repsde na Jerusalem; daer hy negen jaren lanck in eene klupse seer strenghe penitentie dede. Daer na ginghy woonen in de wildernisse / gelegen niet verre van Chastillon in Bourgoignen: hier maeckte hy voor hem eene klupse in 't jaer elf-hondert ende vijf-en-vijftich. Hier leefde den Heyligen Willem ander-half jaer lanck in groote abstinentie / soberheyt/ ende strengicheyt/tot dat hy in den Heere gestorven is op den tienſten Februarij in 't jaer 1156.

Hy doet groote penitentie in de wildernisse.

Hy woont in eene kluyse.

Het leven des Heylighen Regniers, Kluysenaers.

S. Regnier laet sy selven in eene kluyse sluyten.

REgnerus eenen getrouwen dienaer des Heeren liet spselven slupten in eene klupse van den Bisschop van Osnabrugh ontrent het jaer 1191. Hy hadde van joncx altijt seer vierich geweest ende gestichtelijck geleeft maer hy leefde seer strengelijck twee-en-twintich jaren lanck ende veel scherpelijcker dat hy plachte: want hy droech eenen pseren pantsier op sijn bloot lichaem van dat hy gesloten was tot dat hy overleet. Hy sterf ten laetsten aldus tot Osnabrugh in den Heere: alwaer hy straex na sijne doot van een pegelijck voor eenen vrient Gods gehouden is geweest.

Hy droech eenen pantsier op syn bloot lichaem.

Het leven van den Heyligen Bernardus Abt.

BErnardus den eerweerdigen Abt was geboren van edele Ouders tot Chastillon een Kasteel by Digion in Bourgoignen. Hy gingh in 't klooster van Cisteaux met dertich edele jongelingē (waer af de 5. sijn broeders waren) in't jaer elf-hondert ende dertien: in't welck hy so profiteerde/ dat hy den eersten Abt van Clarvaux wiert. Hy stichtede veel kloosters op verscheyden plaetsen / ende dede veel wonderlijcke saecken tot de vervoorderinge van d'eere Godts. Bernardus was schoon van lichaem ende van wesen ; maer suyver van herten / ende zeechbaer van manieren. Hy onderhielt scherplijck den regel; levende in groote abstinentie / simpelheyt / onderdanicheyt ende viericheyt. Hy versterf so alle sinnelijckheyt der werelt/dat hy t'eenemael tot Godt op-getrocken was; hem met gene wereltlijcke saken bekommerende / sonderlinghe als hy in sijne bedingen was. Hy overlas neerstelijck de Heylige Schrifture : in de welcke hy hem dagelijcx also oeffende/ dat hy daer in seer wel geschickt geworden is/ja de selve bykans van buyten geweten heeft. Guilielmus Bisschop van Chalons quam een geheel jaer by den Heyligen Bernardus woonen/om daer de oprechte versmadinge der werelt te leeren/ende na den inwendigen mensch met Godt hem te vereenigen. Doen maeckte men op verscheyden plaetsen ende landen kloosters : tot de welcke de Monicken van Bernardus geroepen ende gehaelt wierden / om te regneren. Hy heeft veel schoone boecken / brieven / ende sermoenen gheschreven : uyt de welcke goet om sien is / hoe dat hy door droncken geweest is in de H. Schrifture. Dese geleertheydt heeft hy meer verkreghen door bedingen/eenparige meditatien/ende door de gratie Gods/ dan door veel studeringe oft grooten arbeyt daer in te doen. Hy

S. Bernardus van edele ouders.

Hy sticht veel kloosters.

Hy leest dagelijcx de Heylige Schrifture.

Bernardus waer mede hy syne geleertheyt verkregen heeft.

Hy doet veel mirakelen.

las nochtans neerstelijck de oude Vaders; hun verstant / ende upt-legginge veel meer achtende dan het sijn / ende hen in alles getrouwelijck volghende. Hy verkreech van Godt ghesonthept voor veelderhande siecken door het Heylich sacrificie van de Misse/ dat hy voor hen dede / ende door andere bedingen: want hy heeft tot Milanen/ tot Franckfort/tot Trier/ende op andere plaetsen verschepden mirakelen ghedaen / daer hy ghepredickt heeft. Hy genas tot Camerijck eenen dooven ende blinden / ter wijlen dat hy Misse dede. Dieselijcx verloste hy in sijn klooster eenen armen beseten van den Duyvel / door dat hy de Ciborie met het Heylich Sacrament op het hooft van den beseten stelde/ ende den Duyvel beval door de kracht van het selve Sacrament wech te gaen. Bernardus hadde 100. ende 60. kloosters onder hem eer hy sterf / voor de welcke hy sorghe droech / ende die hy meest selve hadde doen stichten. Den Heyligben Bernardus schrijft van Gerardus sijnen broeder(die ter midder-nacht bp na sijnen Gheest ghevende / uptgheborsten was op dit woort des Psalms: Looft den Heere ghy van de Hemelen/ etc.) Het was noch midden in der nacht (segbt hy) lieven broeder; ende het wiert dach voor u: den nacht wiert verlicht als den dach. Ick ben geroepen gheweest om dit wonder werck te sien; om eenen mensch hem in de doot te sien verblijden; de doot te sien bespotten. Waer is / O doot / uwe victorie? waer is / O doot / uwen prijem; Sp en is niet meer eenen prijem; maer eene vreucht. Eenen mensch sterft nu al singhende; ende al sterbende singht hy. Bernardus is salichlijck overleden doen hy drp-en-sestich jaren out was/ in 't jaer 1153. Hy wiert tot Clervaux begraven/daer Godt Almachtich na sijne doodt veel mirakelen door sijne verdiensten gedaen heeft.

Hy geneest eenen doven ende blinden ter wijlen dat hy Misse doet.

Hy hadde 160. kloosters onder hem, eer hy sterf.

Bernard. serm. 26. super. Cantica.

Het leven van den Heyligen Dominicus, Confesseur.

DEn Heyligen Dominicus fondateur van de Oyden Predick Heeren / was geboren tot Calaroga in spangien van edele Ouders. Sijne Moeder Johanna sach op eenen tijdt een wonderlijck visioen doen sp van hem groot gingh: want haer docht dat sp een hondeken droech / 't welck eene brandende tortse in sijne muyle hadde / door de welcke geheel de werelt verlicht ende onsteken wiert. Het welc sonder twijffel een teken was dat het kindeken dat sp droech / eenen uptnemenden man soude worden / ende dat door hem veel menschen ontsteken souden worden in de liefde Gods: gelijck het naermaels geschiet is/so door hem als door sijne Oyden. Als Dominicus geboozen was/voede men hem op in alle deucht: so dat hy van joncx in alle kerckelijcke saken gheleert wiert. Dominicus oeffende hem dagelijcx in alle deuchden / sonderlinge om veel sielen te winnen/ ende de Kercke te helpen. Hy vergaderde veel mede-ghesellen die van eenen sin met hem waren: met welcke hy in 't ghemeyn leefde in alle simpelheyt/ strengicheyt/ ende armoede. Men begonste terstont op verscheyden plaetsen kloosters te maken. Dominicus predickte tot Romen; daer hy twee kloosters stichtede van sijne Oyden/ een voor mannen/ ende een voor Vrouwen. Hy was suyver van siele ende van lichaem; seer sorchvuldichlijck de maechdelijcke reynicheyt onderhoudende tot de doot toe. In sijne gebeden/ sonderlinge als hy de Misse dede / was hy seer vierich. Hy beweende de sonden van andere menschen; verduldichlijck alle schimpinge verdragende. Hy en ontsach gene perijckelen: ja hy

Dominicus oeffende hem dagelijcx in alle deuchden.

Hy sticht een mannen ende vrouwen klooster tot Romen.

Hy was liever daer hy begeert dan daer hy geeert wiert.

was liever daer hy begeert wiert / dan daer men hem eerde. Hy verbreech veel wonderlijcke saken door sijn gebedt van Godt Almachtich: soo dat daer veel menschen door sijn gebedt ende verdiensten van hunne sieckten wierden gheneesen / ja dat oock dry dooden verweckt wierden. Als hem sommighe quaet-willighe vraechden op eenen tijt oft hy niet en vreesde door de doot; antwoorde hy: Dat hy niet weerdich was te sterven door het gheloove. Op dat den Heyligen Dominicus in 't laetste sijns levens niet sterven en soude sonder testament te maken / heeft hy gesept dat hy sijne broeders tot een testament wilde laten de liefde / de ootmoedichept / ende de ghewillige armoede. Hy sterf aldus volmaeckt in alle deuchden tot Bononien / in 't jaer 1221.

y heeft dry dooden verweckt.

Het leven van den Heyligen Franciscus Minrebroeder.

Den Heyligē Franciscus hoe hy de werelt verliet.

FRanciscus den H. Patroon eñ Fondateur vande Orden der Minre-broeders was geboren in de stadt van Assysien in Italien. Hy versmade de werelt / ende begaf hem tot den dienst des Heeren / in de Kercke die ghewijt was ter eerē van Maria de Moeder Gods / staende op eene plaetse die Portibucula hiet / wiert Franciscus alder-eerst verweckt ende ontsteken om teenemael de werelt te laten / ende de Euangelische raden oft volmaecktheyt na te volgen. Want het gebeurde dat hy in dese kercke op eenen tijdt hoorde het Heylich Euanghelie lesen onder den dienst der missen / daer den Heere tot de Apostelen sepde van geen

gout

gout noch silver te besitten / noch gene male te hebben / noch gene twee rocken. Doen seyde hy met dat hy gehoort hadde: Dit is dat ick met geheelder herten begeere te volgen. Hy vergaderde twaelf mede-gesellen/die met hem van een herte ende propoost waren/ eñ maeckte eenen regel dien hy van alle sijne na-volgers scherpelijck wilde onderhouden hebben. Sonderlinge ende boven al beminde hy de Evangheliſche armoede. Franciscus predickte het Euangelie tot Assysien ende op de omleggende plaetsen met sulcke vierichept ende gratie / dat hy menich hondert menschen beweechde tot den af-keer van sonden / versmadenisse der werelt/ende een goet gestichtich leven. Sijne Oyden vermenichvuldichde so binnen korten tijt/ dat daer in 't eerste generael Capittel oft vergaderinghe meer dan 5000. broeders waren tot Portiuncula. Hy was seer strenge tegen sy-selven in dickwijls te vasten/te bidden/op de aerde te slapen/ende diergelijcke wercken van penitentie te doen. Hy was so ootmoedich van herten / dat hy liever onderset was dan Oversten / ende versmaet te wesen dan geeert. Hy seyde ook seer dickwijls: Also groot ende veel eenen mensch is in de oogen Gods; also groot ende veel is hy/ende niet meer. Daerom heeft hy altijt in den lof der menschen eenen schroom gehadt: ende hy seyde/dat men niemant loven noch prijsen en soude/wiens eynde noch onseker is. Voorts seyde hy ook: In overhept is val / in prijsen strupckelen; maer in ootmoedicheyt is den onderdanen hunne salichept gelegen. Hy heeft hem seer gheoeffent in't ghebedt; ende hy is in dese oefeninge so opgetrocken/ dat hy niet geweten en heeft wat uptwendelijck aen/ oft ontrent hem geschiet was. Den H. Franciscus niet geleert zijnde met menschelijcke studien/ resolveerde groote questien/die ook geleerde Doctoren te doen gaven. Van hem seyde eenen geleerden Doctor/hoorende hem spreken: In der waerheyt/de wetenschap van desen H. vader is als eenen vliegenden arent hooch in de Godtheyt op-geheven geweest/ eñ onse wetenschap kruypt met den buyc op der aerdē. Twee jarē voor sijn sterven is hy geweest op dē berg van Avernen. Als hy hier 40. dagen in vasten eñ bidden begonst hadde/heeft hy de Goddelijcke gratie in sy-selven overvloedichlijcker beginnen te gevoelen/ ende is in de locht opgeheven: ja op den feest-dach van de verheffinge des H. Kruys op eenen morghen-stont heeft hy eenen Seraphin gesien met ses vierige eñ vlammige vleugelen van den hoogen Hemel dalen tot hem; dē welcken tusschen de vleugelen hadde eene figure van den ghekrupsten Heere. Den H. Franciscus heeft hem over dit lieflijck aenschouwen verheucht/ dat hy van Christo in de gedaente van eenen Seraphin aengesien wiert. Na dat dit gesicht nu ver-

Matth. 10.

Hoe begeerich hy is tot de armoede.

Hy was liever onderset dan Overste.

Men en moet genen lof soecken.

In syn gebedt wort hy opgetrocken.

Syne geleertheyt hoe die wort gepresen.

Hem wort vertoont eenen Seraphin.

Hy ontfaagt hier de wonden in syn lichaem.

dwenen was/ heeft het eene wonderlijcke hitte in sijn herte gelaten; ende het heeft oock in sijn lichaem eene wonderlijcke gestelteniſſe van de teekenen der wonden Chriſti gedruckt. Den H. Bonaventura verhaelt dat den H. Franciſcus acht dooden verweckt heeft / veel blinden ſiende gemaeckt / ende andere van menigerhande ſieckten geneſen. Hy ſterf tot Portiuncula in de kercke van onſe L. Vrouwe/ daer hy eerſt den Geeſt Gods ontfangen hadde om de werelt te verſmaden: ende hy heeft hem ſelven op de bloote aerde doen leggen/ om alſo ſy ſelven tot der aerden toe grondelijck te verootmoedigen. Ende hy ſpraeck tot ſijne broeders: daer ick geweeſt ben/ daer ſijt ghy nu (te weten in geſonthept;) ende daer ic nu ben/ daer ſult ghy komen (te weten/ in den ſterf-dach.) Ick vinde in mijne ſiele ſulcke ſoetichept/ dat ick nu niet en wilde om 1000. werelden / oft ick en hadde den Heere Jeſu Chriſto gedient. Daer na dede hy voor hem leſen de Paſſie des Heeren/ ende gaf alſo ſijnen Geeſt met dat hy las dit verſken van den 41. Pſalm: De rechtveerdigen verwachten my tot dat ghy my geloont ſult hebben in't jaer onſes Heeren 1226.

Hy heeft acht dooden verweckt.

Het leven van den Heyligen Ægidius, mede-geſel van den Heyligen Franciſcus.

Ægidius komt by S. Franciſcus.

BRoeder Gielis ghebooren tot Aſſyſien/ gehoort hebbende de Heylichept des Heyligen Franciſci/ is met groote ootmoedichept ende vierichept tot den H. Franciſcum gekomen/ ende gebeden dat hy hem in sijn geſeltſchap wilde ontfangen. Den H. Franciſcus aenmerckende sijne ghetrouwichept ende iuwichept/ ſeyde tot hem: Alder-lieffſten / Godt doet u veel gratien dat hy u tot sijnen dienaer kieſt. Hy ſchouwde alle ledichept; hy maeckte mandekens van bieſen: hy ginghy altoos barvoets: ende hoe wel dat hem den Heylige

Hy gaet barvoets.

Franciſcus

Franciscus gaf vryē oorlof om te gaen eñ te woonē daer hy wilde; hy en wilde nochtans so ruymē oorlof niet gebruyckē maer hy ging voor eenē tijt woonē in eene erimitagie by Perusē. Hy was seer neerstich om sijne vleeschelijcke begeertē te stervē/ eñ de sinnelijcheyt ondē dē geest te bedwingē. Daerom was hy seer blinckēde in suyverheyt: eñ hy seyde: Onder alle de deuchden heb ick de suyverheyt d'alder-liefste. Eens eenen broeder seer gequelt zijnde met de bekoringe des vleechs/ versocht van hem eene remedie tot den welcken B. Egidius seyde: Broeder/ wat sout ghy doen met den hont die u bijten wilde? Hy antwoorde: Ick soude hem smijten/ ende van my verjagen. Broeder Egidius seyde: Doet oock so met uwe bekoringe/ ende ghy sult verlost worden. Want niemant sonder strijt en mach victorie verkrijgen van sijne vyanden. Hy placht te seggen: Indien ghy het goet doet dat ghy verstaet; so sult ghy ooc tot dat goet komē het welck ghy niet en verstaet want de woordē van de werckē sijn meer verscheyden dan dē Hemel van der aerden. 'Tis beter dat den mensch hem selven leere/ dan alle de werelt onderwijse. Wilt ghy veel wetē so werct wel/ ende neycht u hooft neder. Eenen edelen predicant is de ootmoedicheyt. Ende al versuchtende plachte hy te segghen: Een bletende schaep is seer verscheyden van een dat in de weyde gaet dat is / die predict van den wercker ende doender der deuchden. Den Paus noode hem ter maeltijdt / om dat hy met hem soude mogen spreken/ ende onfing hem met groote blijtschap. Sommige die daer ontrent stonden/ gaven den Paus in dat hy B. Egidius soude doen singen. Ende doen hem den Paus dat bevolen hadde; antwoorde B. Egidius: Wat sanc belieft u/ H. Vader/ dat ic voor u singen sal. Ende dat verhaelde hy dickwijls/ ende stont op ende liep tot den anderen hoeck van 't Paleys settende sijnen eenen voet op den anderen; eñ hy bleef so staen tot de Vesper tijt. Doen wiert den Paus gewaer dat hy al buyten geest was: want hy en hadde geen gebruyck der sinnen aen hem / ende stont daer onberoerlijc. Doen den H. Ludovicus Koninck van Vranckrijck voorgenomen hadde een bede-vaert te doen in verre landen eñ de H. plaetsē te besoeckē; horende van de groote wonderlicke Heylicheyt van B. Egidius/ maeckte hy een opset in sijnder herte hem immers te besoecken. Eñ daerom nam hy sijnen wech na Perusen/ daer hy vernomen hadde dat desen man was. Ende komende voor de poorte des Convents als eenen onbekenden pelgrim met luttel geselschap/ vraechde hy na broeder Egidium / sonder den poortier yet te segghen van sijnen staet. Den poortier gingh by B. Egidius/ ende seyde/ dat daer eenen vreemden pelgrim was aen de poorte/ die hem geerne soude spreken. Terstont bekende B.

Onder alle deuchden heeft hy de suyverheyt d'alderliefste.

Remedie tegen tentatie des vleeschs.

Ootmoedicheyt is eenen edelen leeraer.

Den Paus beveelt hem te singen.

Ægidius wort opgetogen.

S. Ludovicus besoeckt B. Ægidius.

Den Coninc ende Ægidius spreken malcanderen sonder woort.

Egidius in den geest dat het den Koninck van Vranckrijck was ende liep haestelijcke upt de celle tot de poorte al oft hy droncken geweest hadde. Doen sy malcanderen sagen/ nam elck den anderen in den arm met groote blijtschap; malkanderen innichlijck kussende/al oft sy malkanderen met oude vrientschappen gekent hadden. Daer naer heeft hy den Koninck vol blijtschap van hem laten gaen / sonder malkanderen nochtans te spreken / ende den eenen verstont des anders herte. Ende al en was desen B. Egidius niet geleert na de letteren / want hy eenen leecken-broeder was; nochtans overmits het schijnsel der Goddelijcker wijsheyt was hy van God so seer verlicht boven de geleerde in de Heylige Schrifture. Hy vraechde eens den H. Bonaventura / die eenen seer geleerden man was/ oft eenen ongeleerden mensch God also lief hebben mocht als eenen geleerden? Den H. Bonaventura antwoorde: Een slecht out vrouken mach Godt also lief hebben/als eenen geleerden man in de Godheyt. Doen stont B. Egidius op met eenen vierigen Geest/ ende ginch in den hof ontrent de syde die tegen over de stadt was/ende riep met lupder stemmen: Arm out wijfken simpel ende ongeleert / hebt uwen Heere Godt lief/ ende ghy moocht grooter worden dan B. Bonaventura is / die eenen vermaerden Doctoor ende meester in de Godheyt is: ende daer bleef hy op-getogen in den Geest onberoerlijck drye uren lanck.

Vrage van S. Ægidius.

Ægidius op-getogen dry uren lanc.

Twee predicanten komen hem besoecken.

Twee Predicanten quamen B. Egidium besoecken / ende begonsten met hem seer Goddelijck te spreken. Ende doen 't te propoost quam / seyde eenen van hen beyden: Voorwaer S. Jan Euangelist heeft seer hooch eñ onbegrijpelijck van God gesproken in 't beginsel van syn Euanghelie. Doen seyde B. Egidius: Alder-liefsten broeder / S. Jan en heeft niet met allen van God gesept: Ende den Predicant seyde tot hem: O Vader / wat segt ghy? den H. Augustinus getuygt: hadde S. Jan hooger gesproken / alle de werelt en soude hem niet moghen verstaen hebben. Daerom en segt niet dat hy niet van Godt gesept en heeft. Als den Predikant dat onweerdelijck nemen wilde / verklaerde B. Egidius syne mepninge met eene gelijckenisse/ ende seyde: Siet hier desen hp leggende grooten ende hoogen berch / waer 't dat dien berch altemael waer van milisaet / ende dat een kleyn voghelken stonde beneden aen den berch/ ende ate daghelijcx van dit saet; hoe veel saets soude dat daer af verminderen binnen een jaer/oft ook binnen hondert jaren. Den Predikant antwoorde: Het soude niet schijnen by 't ander saet dat daer blijven soude/ al ate daer af ooch 1000. jaren. Also is ook/seyde B. Egidius/ de onmetelijcke eeuwige Godheyt/eñ so groot eñ onepndelijc is den

Godt hoe onbegrijpelijck hy is.

S. Jan geleken by een kleyn vogelken.

bergh

berch der Goddelijcker volmaecktheyt/dat S. Jan als een cleyn vogelken niet met allen van Godt en heeft gesept;aengesien sijne opperste hooghe mogenthept. Waer af de broeders seer getroost waren/ ende sy sijn van daer gegaen.

Eenen anderen vraechde Egidius waerom S. Jan Baptist in sijne kintsche dagen in de woestijne ginghy/ende so strengelijck leefde; aenghesien dat hy gheheylicht was in sijns moeders lichaem. B. Egidius antwoorde hem met een exempel/eñ vraechde hem: Waerom sout men dat versch vleesch van den os? Den anderen antwoorde: Om dat het vleesch goet soude blijven. Ende den man Gods sepde weder tot hem: Also is S. Jan Baptista gheseouten met het sout der penitentien / op dat sijne Heylichept langer ende beter bewaert soude wesen. Egidius sepde: Segt my broeder Guarde/oft eē druppel waters vallende in de zee/aen de zee den naem geeft/oft den druppel in de zee wort verandert? Hy antwoorde/ dat de substantie ende naem des druppels wort verslonden/ende aennecmt den naem van de zee. Ende als hy dit gesept hadde/wiert B. Egidius voor hen allen in den Geest opgetogen. Want hy verstont dit van de menschelijcke nature/ die by het Godlijck wesen is als een druppel waters by de zee. Dese was doen Christus de menschelijcke nature in sijne gheboorte ontfingh.

S. Ian Baptista waerom dat hy ging in de woestijnen.

Na dat Godts dienaer Egidius in 't werckelijck leven hem neerstelijck geoeffent hadde/bedwingende sijne sinnelijcke passien so is hy gegaen tot het aenschouwelijc leven: want den Almachtigen Godt heeft hem verheven tot den staet der contemplatien. Ende God heeft hem also met soetichept ende troostinge vervult dat hem dochte dat den Heere sijne siele upt het lichaem wilde nemen: ende hy begonste te gevoelen dat het lichaem sterf. Ende als sijne siele bupten 't lichaem stont / hadde hy een sonderlingh behaghen hare groote schoonheyt aen te sien: want sy was seer subtijl ende blinckende boven alle menschelijck begrijp; gelijck hy selve ontrent sijne doot vertelde. Doen wiert sijne H. siele opgetogen/om die hemelijcke Hemelsche dingen t'aenschouwen; die hy nochtans niemanden uptdruckelijck openbaren en wilde/seggende: Salich is hy die Gods hemelickheden weet te bewaren: daer na openbaerde hem oock onsen Heere Jesus: welcke openbaringe wel geduerde van S. Martens Vasten tot 13. dach: ende na die openbaringen wiert B. Egidius seer dickwijls haestelijc ende lichtelijck opgetogen: ende voortaen bleef hy seer eenich; gaende luttel upt sijne celle / op dat hy die gratie hem van Godt ghegeven/ ghetrouwelijck soude bewaren; schouwende alle ydele woorden eñ murmuratien. Also dicmaels als yemant met hem

Ægidius beschouwt syne eygeen siele.

van

Ontgeestinge van B. Ægidius.

van Godt/ oft van de Goddelijcke glorie/ oft gheneuchte des paradijs gheſproken hadde;terſtont bleef hy onberoerlijck op die ſelve plaetſe ſtil ſtaen / zijnde eene wijle tijts in Godt opgetogen. Daerom de kinders ende ſchaep herders / geleert zijnde van andere menſchen/als ſy hem ſagen/plachten te roepen: Paradijs/ Paradijs:'twelck B. Egidius hoorende/ ſtracx/ontgeeſt wiert. Overſulcx de broeders die met hem ſpreken wilden / en dorſten het Paradijs niet noemen / ſorgende dat ſy ſijne 't ſamen-ſprake verlieſen ſouden.

B. Iacob van Maſſen plachte dickmaels opgetogen te weſen.

Eenen B. Jacob van Maſſen/ ſeer innich/ was van Godt begaeft met eene ſonderlinge gave des beſchouwende levens: ende want hy dickwijls opgetogen wiert / ging hy tot B. Egidius/ ende ſeyde:lieven Vader/ic bidde u/ dat ghy my ſeggen wilt hoe ick my ſal dragen in deſe gratie der ontgeeſtingen. B. Egidius ſeyde : En doet daer niet af noch toe;eñ ſchout de menichvuldicheyt/ſo veel als ghy kont. Daer op ſeyde B. Jacob: O eerſamen Vader: Bediet my deſe woorden: B. Egidius antwoorde: Als het gemoet bequaem is om tot dat Heerlijck licht der Goddelijcker goethept ingelept te worden;dan en ſal dat gemoet daer niet toe doen met vermetelheyt; noch af doen met verſuymeniſſe/ eñ beminnen de eenicheyt na dat ſy vermach;op dat die gratie tot den lof onſes Salichmakers niet verſuymt en worde: dat is: ghy en ſult u ſulcke gratie niet toe-ſchrijven ; ende ghy en ſult daer toe geenen ſonderlingen tijt ſchicken na u genoegen: maer als u God roert/ſo neemt dat waer/eñ bediedet u ſelven den Heere vliet immers na uwe macht de menigvuldicheyt dē menſchē: hout u dach ende nacht alleen: blijft onbekommert van al dat niet goet en is/ ende gaet voort in deuchden.

Welc eene Heylige goede ziele is.

In deſe openbaringhe ende ontgeeſtinge wierden B. Egidio wonderlijcke dingen vertoont / daer hy groote verborgentheden der Goddelijcker wijſheyt leerde/ende Godt beſchoude. Daerom placht hy te ſeggen: Waer 't dat ic miſſe ſoude ſingen/ic en ſoude niet ſingen Credo in Deum, ic geloove in God: maer ic ſoude ſingen: Cognoſco Deum, ic bekenne God den Schepper des hemels eñ der aerden: want ic hem ſelve geſien hebbe;ende het geloove is alleen van dingē die mē niet geſien en heeft. B. Egidius vraechde eens eenen broeder/ ende ſeyde: Hebt ghy eene goede ziele? Hy antwoorde: Ic en weet het niet. Ende Egidius ſeyde: H. berouw/ H. ootmoedicheyt/ Heylige minne/ Heylige vrolijckheyt/eñ Heylige innicheyt maecken eene Heylighe goede ziele. Alle dat men dencken/ ſeggen/ ſien/ oft gevoelen mach / en is niet te gelijcken by de saken die men ſoude mogen dencken / ſeggen / ſien oft gevoelen. Alle de Wijſen ende Heyligen die geweeſt hebben / zijn/

ende

ende weſen ſullen / die van Godt geſprooken hebben / ende ſullen ſpreken; en ſullen nimmermeer van Godt mogen ſeggen wat hy is / naer dat hy is / dan als een punct der naelden te gelijcken is by Hemel ende aerde / ende alle creaturen die daer in zijn / ende noch dupſentmael min. Alle de Heylige Schrifture ſpreeckt ons al ſtamelende toe / recht als eene Moeder ſtamelt met haer jongh kint dat haer anders niet verſtaen en ſoude. Den ſaligen B. Egidius ſterf in 't jaer onſes Heeren 1262. O wat groote ſoeticheyt hebben Gods vrienden in hunnen Gheeſt gehadt / als ſy de werelt verſmaden / ende de ſonden verfoepden. Godt beſoeckt ſijne uptverkoozen vrienden met ſulcke ſuakelijckheyt / overvloedige vrede ende vrolijckheyt / dat onderwijlen het menſcheljck lichaem niet verdzagen en kan het gewelt van ſo groote vertroo-ſtinge ende blijtſchap; ſo dat wy leſen van eenen Heyligen Vader der woeſtijnen / dat hy ſomwijlen in ſijn gebet ſtaende / riep ende ſepde: Heere / hout wat op den vloet uwer trooſtingen. Ende op eenen anderen tijt: Mijnen Heere (ſepde hy) gaet wat van my; want ick niet verdzaghen en kan de groothept uwer ſoeticheyt. 'Tis genoech / Heere / 't is genoech / riep P. Franciſcus Faverius / doen hy overſtoze wiert met Hemelſche ſoeticheyt.

Godt hoe hy alle dencken ende ſpreken te boven gaet.

Eynde van 't leven der Heyliger Eremijten ende Vaderen.

DE SPREUCK-WOORDEN

Van de

OUT-VADEREN,

Ende van sommighe H. mannen.

DEn Abt Antonius heeft ghesept: Eenen Monick bupten sijne Celle is ghelijck eenen Visch bupten het water.
Alsoo lange als ghy niet en zijt in uwes Vaders lant; so laet uwe Celle u Paradijs wesen; want in de Celle is vrede.
Idem: Castijdinge des lichaems/ devotie des herten/ ende afschepdinge der menschen/ beschermen de repnicheyt. Reynicheyt waer door die wort beschermt.
Den Abt Iohannes heeft ghesept: Bewaert uwen uptwendighen mensch in swijgen/ ende uwen inwendigen in puerheyt.
Idem: Een suyver ende gerust hert is eene woon-plaetse des H. Geests.
Idem: Voorseker/ beter is die in't contemplatijf leven/ dan die in 't werckende leven hem oeffent. 't Contemplatijf-leven is beter dan 't werckende.
Den selven Abt Joannes heeft gesept doen hy sterven soude: Ic en hebbe nopt mijnen eygen wille gedaen: noch ick en hebbe nopt yemanden gheleert/ dat ick selve niet te voozen ghedaen en hebbe.
Den Abt Appollonius sept: Niet beweecht te worden tot wereltlijcke begeerte/ is een teken van den Geestelijcken voortganck in deughden.
Paphnutius sept: Het hoochste van alle goet is de werelt te versmaden.
Piammon sept: Overmits lijden/ leertmen lijtsaemheyt: overmits vernederinge leertmen ootmoedicheyt.
Idem: Worde ick ghequest/ dat is mijnder onlijdtsaemheyts schult/ ende niet des anders die my aenvecht.
Serenus sept: Men en sal ghene sententie geven van vermoeden; maer van ondervinden.

Den

Den Abt Daniel sept: Questien wijselijck te vragen/ is een groot deel des verstants: ende het is een groot deel des wetens / te weten / dat ghy niet en weet.

Puerheyt des herten is den weech tot het rijcke Gods.

Moyses Abt sept: Dat begin ende den weech tot het rijck Gods/ is de puerheyt des herten / sonder 't welck niemant daer toe komen en mach.

Idem: Waerachtich onderschept en machmen niet dan met rechte ootmoedichept verkrijgen.

Idem: Ten sp dat eenen mensch stelle in sijn herte/ dat hy dry jaren in 't graf is geweest; so en geraeckt hy tot dese verstervinge niet.

Verstervinge syns selfs.

Theodorus Abt sept: Aen eenen rechtveerdigen mensch is de doot eene ruste/ wiens leven verborgen is.

Idem: Wy vechten over beyde sijden/ Godt lovende t'allen tijden/ als ons de overvloedichept niet en doet vertragen/ noch de armoede niet en doet murmureren noch klagen/ maer ons in alles gelijckmoedelijck dragen.

Vechten over beyde syden hoe dat geschiet.

Noch seyt Theodorus: Soo watmen met vlptichept verkrijcht/ dat machmen met versuymenisse verliesen.

Idem: Puerheyt des herten brenght meer kennisse dan veel studerens.

Den Abt Theodorus gevraecht zijnde waerom dat hy den broeder niet aengesproken en hadde die tot hem quam om een stichtich woort te hooren/ heeft gesept: Gelooft my / ick en sprack hem niet aen/ door dien dat hy eenen koopman van woorden is/ om die aen een ander daer na te vertellen ende also daer van te glorieren.

Een coopman van woorden om ydele glorie.

Isaack Abt heeft gesept: Na de mate der puerheyt sal eens pegelijx gemoet in sijn gebet geschickt worden ende verheven.

Idem: Noch sept hy: Die is de kennisse aldermeest/ die wijselijck vragen kan / dat hy schuldich is te weten. Ende hy en is niet verre van de wijsheyt / die begint te verstaen dat hy niet en weet.

Cheremon Abt sept: De leeringe en sticht niet / die den leeraer niet selve en doet.

Noch sept hy: Het is veel meerder om der deuchden wille van der deucht niet te willen scheyden / dan om vreese der pijnen dat quaet niet te consenteren.

Den Abt Pastor heeft gesept: De vromichept van eenen Monick woort gesien in de bekoringe: Noch sept hy: D'eene boosheyt en verdrijft d'andere boosheyt niet: maer is't dat u pemant quaet doet; doet ghy hem goet: op dat ghy door u goet werc moocht vernielen sijne boosheyt.

Noch

Noch seyt den Abt Pastor: Schout alle de menschen/die geduricheliick in t'samenspreckinge twistich sijn. D'ootmoedicheyt is de aerde/ op de welcke Godt belast offerhande te doen.

Offerhande met ootmoedicheyt.

Den Abt Pastor heeft gheseyt: Sy-selven bewaren/ sy-selven bemercken / ende discretie hebben / zijn dyre werckinghen der sielen.

Den Abt Ioseph heeft geseyt: Godt siet aen op't herte: hy en oordeelt niet na 't gelupt der woorden; maer na de begeerten des wils.

Een Out-Vader heeft geseyt: Daer en is niet grooter dan Godt; daer en is oock sijns gelijck niet; ja daer en is niet oft't en is veel minder dan Godt. Wat is daer dan stercker oft saligher dan de gene die Godt tot een hulper hebben.

Noch heeft hy geseyt: Godt is wel over al / maer is naerder by den Godtvruchtigen/ ende de gene die arbeyden in Geestelijcke oeffeninge: ende daer Godt is/wie kan daer lagen leggen/ oft hinderen/ oft deeren?

Dry werckingen der sielen.

Ægidius seyde: Den mensch verciert Godt alsulck als hy wil: nochtans blijft hy altoos sulck als hy is.

Den Abt Agathon heeft geseyt: Anders zijn Gods oordeelen/ dan d'oordeelen der menschen.

Nesteros Abt seyde: ende vermeet u niet pemant met woorden te leeren/ dat ghy te voren met de wercken niet bewesen en hebt.

Den Abt Pastor heeft geseyt: Leert u herte onderhouden 'tgene uwe tonge aen andere leert.

Den Abt Hyperichius heeft geseyt: Die is waerachtelijck wijs/ die andere leert met wercken/ende niet den genen die leert met woorden.

Den H. Leo seyt: Volkomelijcker wort daer geleert met de wercken / dan met den stemmen: Een stichbaer leven geeft gratie; maer leeren sonder leven en heeft gene perfectie.

Godt is by den Godtvruchtigen.

Chrysostomus seyt: Een goet leven is so krachtich/ dat het is eene gedurige predicatie.

Marcellus Abt heeft geseyt: Maeckt dat ghy door oeffeninge een goet leven krijcht; ende dan en sult ghy als onsterc niet vresen.

Prosper seyt: Een goet leven heeft altijt blijtschap/ van de waerheyt die Godt is.

Men moet met die wercken leeren.

Isidorus seyt: 'Tis van noode veel te weten/ende wel te leven.

Arsenius sprac tot Euagrius die hem beroemde van sijne geleertheyt ende seyde: Ghy-lieden haelt uwe geleerthept van andere menschen upt uwe boecken: maer de Religieusen halen die upt hunne contemplatie ende gebeden: dus doen sy daer mede meer profijts/dan ghy die naer de werelt geleert zijt.

Eenen Out-Vader ſepde: Een gedurich gebedt verbetert terſtont het herte.

Ægidius ſept: Wie de gratie des gebets heeft / die en heeft gene kleyne gave van Godt ontfangen. Devotie geeft kracht ende ſterckheyt/ende vermeerdert de Geeſtelijcke blijtſchap.

Climacus ſept: De ſtillicheyt ende eenicheyt zijn de bewaringe der devotien. Die vry is van aertſche ghedachten / die mach vryelijck dencken aen Hemelſche dingen.

Chryſoſtomus ſept: De deuchden vermeerderen de geleertheyt/ ende verminderen de gebreken.

Eenen Out-Vader heeft geſept tot eenen broeder: Crijcht Chriſtus ende let op u ſelven. Juden vleeſch/ſonder den vleeſch te leven en is geen aertſch/maer een Hemelſch leven.

Eenen Out-Vader ſepde: Eenicheyt / ſtilſwijgentheyt / ende inwendige meditatien brengen voorts ſupverheyt.

Eenen Out-Vader van Egypten heeft geſept: Kinderen / indien ghy wilt ſalich worden; ſo ſchout de menſchen.

Marcellus Abt ſepde: Laet ons haeſten om te verhupſen upt het vleeſchelijck leven / gheliick den vleeſcheliicken Iſraelyt hem haeſtede te vlieden upt de ſlavernye van Egypten. Broeders ons zijn voor-geſtelt uptnemende ende ſoete gaven Gods voor de moeyelijcke wereltſche welluſte.

Den Abt Iohannes Cizicus ſepde: Die ſonder verſtroppinghe wilt blijven/blijve eenſamich: Die de tonge wilt bedwingen/ſtoppe de ooren dat hy niet veel en hoore.

Eenen Out-Vader heeft tot eenen anderen Out-Vader / die gaſtſamich was/geſept: Eene lampe licht wel veel; nochtans verbrant ſy haren eygen beck.

Ambroſius heeft geſept: De eenicheyt te beminnen / is ſeer voorderlijck tot de deucht.

Schouwt te grooten converſatie.

Philo ſept: De gene die Godt begeeren te vinden / die beminnen de eenicheyt als hunne vriendinne.

Eenen Out-Vader heeft gheſept: De Celle van eenen Monick is den oven van Babylonien / daer de drye kinderen den Soone Gods hebben gevonden: 't is ook de colomne der wolcken/ upt de welcke Godt tot Mopſes heeft geſproken.

Godt ſpreeckt in de Celle.

Hieronimus ſepde: De ſtadt is my eenen Kercker/de woeſtijne is my een Paradijs.

Eenen Out-Vader gebraecht zijnde/waerom eenen broeder in ſijne Celle blijvende verdriet kreech/heeft geantwoort: om dat ghy noch niet en hebt geſien de verrijſeniſſe / die wy door de hope verwachten; noch gedachteniſſe gehadt van 't helſch vier / dat ontſteken ende berept is. Want hadt ghy dit geſien / ende al

Eenicheyt waerom die ons verdriet.

ware

ware uwe Celle soo vol wormen / dat ghy daer tot den hals toe in saet/ghy sout dat verdragen/ ende 't en soude u niet verdrieten.

Ruste ende eenighepdt brenght den mensch tot de kennisse sijns selfs.

Kenniſſe ons ſelfs, hoe men die verkrijght.

Den Abt Mathols heeft gesept: Hoe den mensch God meer naert/ hoe hy beter siet hoe hy eenen sondaer is: want Isaias den Heere siende/ sepde/ dat hy ellendich ende onsuyver was.

Eenen Out-Vader sepde: Die sijne sonden niet en siet / die meynt altijdt dat hy onder de goede is: maer die sy-selven siet/ die en konnen sijne ghepeynsen niet wijs maecken dat hy onder de goede is: want hy weet dat hy siet.

Idem: Die sy-selven kent/en oordeelt ghene andere.

Eenen Out-Vader heeft ghesept: Saliger ist sijne sonden te sien/ dan eenen Engel.

Macarius Abt sepde: De ruste des herten is gelegen in vrede ende stilte.

Een Out-Vader sepde: Het verdragen van armoede/ sept tot ruste. Lazarus verduldigh in sijne armoede heeft den Hemel verdient.

Men moet ruſte volgen.

Idem: Den Monick moet voor sy-selven altoos ruste besorghen; ook alle dinghen die de ruste soude moghen beletten versmadende: al waer 't sake dat hy daer door eenighe lichamelijcke schade lijden soude.

Een Out-Vader heeft gesept: 't En sy onsen uptwendigen mensch sy-selven wijselijck draghe / soo en ist niet moghelijck dat den inwendigen bewaert wort.

Den Abt Palladius heeft gesept: Laet ons kennisse van ons selven krijghen door ruste ende swijgen: Laet ons de gepeysen gade slaen/ 't welck is een medicament tot salighepdt.

Een Out-Vader van Egypten heeft gesept: Sijt Poortier uwer herten/ dat daer ghenen vreemdelinck in en kome; seggende: Tijdy vrient oft vyandt?

De kracht van den inwendigen menſche tot de uytwendigen.

Eenen Out-Vader sept: In dien onsen inwendigen mensch voorsichtelijck sy-selven regeert; soo kan hy ook den uptwendigen mensch bewaren: maer en ist soo niet/dat wy ten minsten onse tonghe met onse uterste kracht bewaren.

Van waer ruſte komt.

Den Abt Allois heeft ghesept: 't En sy den mensch in sijn herte segghe: Ick alleen ende Godt sijn in dese werelt; soo en sal hy gene ruste hebben.

Eenen Abt heeft ghesept: In dien ghy u selven berispt / dit ist beginsel der salichepdt.

Den Abt Pimenius sepde: Ick en spreke van andere genen achter-

klap / in dien ick my selven altoos berispe: want hy versmaet eenen grooten man? die sy-selven niet en bemerckt.

Beschuldinge syns selfs.

Eenen Out-Vader heeft gesept: In alle uwe tentatien en beschuldicht ghenen mensch; maer alleenlyck u selven/ seggende: Dit is my om mijne sonden wille aengekomen.

Versmadenisse syns selfs.

Eenen Broeder heeft den Abt Alonius ghevraeght: wat is versmadenisse? Den Out-Vader heeft gesept: Dat ghy u minder acht dan die onredelycke dieren / ende weet dat die niet verdoemt en worden.

Den Abt Pimenius heeft versuchtende ghesept: Alle deughden zijn in mijne Celle gekomen/wtgenomen eene deught/ door wiens toedoen den mensch alleen vast staet/ dat is/ dat eenen mensch sy-selven altydt beschuldighe.

Eenen Out-Vader heeft ghesept: Ick hebbe lieber met ootmoedighepdt verwonnen te worden / dan met hoogheerdighept te winnen.

Idem: Ootmoedighept pynight den Duyvel / ende ontbint alle de kracht des vyants.

Den Abt Elias heeft gesept: Bleeckheyt met ootmoedighept ende magerheyt is 't cieraet van den Monick.

Den Abt Pimenius sepde: Die sy-selven berispt/kan over al leven: maer indien hy sy-selven groot maeckt: so en staet hy nergens vast.

Ootmoedigheyt is den voorlooper vã de liefde.

Eenen van de Out-Vaders sepde: Allen arbeyt sonder ootmoedighepdt is pdel. Want d'ootmoedighept is den voorlooper van de liefde. Gheluck Joannes den voorlooper van Jesus was/ trecknde alle menschen tot hem: alsoo ooch treckt d'ootmoedighepdt tot de liefde/ dat is/ tot Godt selve; want God is de liefde.

Eenen Out-Vader heeft ghesept: Eenen ootmoedigen heeft meerdere glorie dan den Koningh: want desen en wort maer in syne tegenwoordighept ghepreesen; maer den ootmoedighen wort altoos ende over al ghepreesen ende verkondight salich te wesen.

Ægidius sept: Dat ghemoet rust in de ootmoedighept: ende de lytsaemheyt is hare dochter.

Noch sept hy: Ootmoedighepdt en kan niet spreken; ende lydtsaemheyt en derf niet spreken. Sonder ootmoedighept en is daer ghenen rechte gehoorsaemheyt.

Zacharias is ootmoedich ende stilswijgende.

Den Abt Serapion heeft ghesept: Ick hebbe veel meer lichamelijcx arbeyts ghedaen dan mijnen sone Zacharias: ende ick ben niet ghekomen tot de volmaecktheyt van syne ootmoedighept ende stilswyggentheyt.

Ægidius

Ægidius seyde: Ootmoedichept is eenen vpant van aller sonden/ ende doet eenen menschе hem selven niet achten. De ootmoedichept is de weerdichste stede/ ende de repuste sale daermen liefde in ontfangt. Sy leven altijt gerust/ die ootmoedich zijn van herten.

Eenen Out-Vader heeft gesept: Gene deughden profijtelijck sonder ootmoedichept die Godt verepscht.

Den Abt Nesteros seyde: Hoe soude pemant komen tot den hoochsten graet der deughden/ die niet eerst en heeft gearbept te versterven de ondeughden: want hoe soude pemant hooch klimmen/ die op dat slecht niet gaen en kan.

Eenen Out-Vader heeft ghesept: De deught der menschen en is niet gheleghen in de nature (want de selve is veranderlijck;) maer in 't vooznemen van de Godtvzuchticheept ende in Gods hulpe. De deught moet met arbeit verkregen worden.

Den Abt Ioannes Cyzicus seyde: Niemant en kan deught verkrijghen/ 't en zy hy eerst hate de booshept/ die de deught gheheel contrarie is. Die de ghebzeken haet/ die verkrijght deughden.

Den Abt Elias heeft ghesept: In de daghen onser Vaderen waren dese dzy deughden bemint/ ende beneerstight by de Monicken: bloothept van alle dingen/ sachtmoedichept/ ende abstinentie.

Eenen Out-Vader seyde: Wy en wozden niet geboozdert/ om dat wy onse mate niet en weten; noch wy en hebben gene verduldichept in 't werck dat wy begonst hebben: maer wy willen de deught besitten sonder eenigen arbept.

Ægidius sept: De gratie Godts/ ende de deughden zijn recht als eene leerdere ende wegh om in den Hemel daer mede te klimmen.

Hieronimus sept: Verbozgen deugt verblijt haer in Godt als haren Rechter.

Ægidius seyde: Wildy van aller menschen deughden deelachtich wesen; soo verblijt u aller menschen deughden: die de deught wilt leeren/ moet die gestadelijck hanteren. Dat een mensch wist wat de deught vermach/ hy soude daer na arbepden nacht ende dach. O menschе/ leert wijshept ende deught want ghy niet beters hier vinden en meught. Veel menschen al met groot geschal/ de deught seer pzijsen: doch heel verkout/ en gantsch benout/ die voozby wijsen.

Hieronimus sept: Met liefde tot de deught/ verwintmen de ondeught.

Den Abt Pimenius heeft gesept: Dien Monick kan verstozven

zijn door dese werelt / die schroom heeft van twee dingen; dat zijn gemack sijns vleeschs ende ydele glorie.

Eenen Out-Vader seyde: Den nauwen ende engen wech is / dat den mensch sijne gepepsen gewelt aendoet/ende om Gods wille sijne begeerlijckheyt afsnijt.

Bernardus sept: Soo dickmaels als wy de quade gedachten wederstaen: soo dickmaels verwinnen wy den duyvel/verblijden d'Engelen/ ende eeren Godt: Staen in u op quade gedachten; wilt u voor consenteren wachten: Ende keert u tot het lijden ons Heeren;soo sullen die quade gedachten van u keeren: Elck sterven der naturen/ brengt stercker leven des Geests.

Ægidius sept: Is't dat pemant quaet van u spreeckt/ helpt hem: ende is't dat pemant goet van u sept / offert dat Godt. Wel doen/ ende quaet hooren/is dobbel verdienste: Alsmen u prijst; soo weest gesaet: ende weest blijde alsmen u versmaet.

Welc den engen wech is.

Den Abt Alonius als hy stont en diende de Out-Vader; soo hebben sy hem gepresen / ende hy en antwoorde niet. Ende eenen heeft hepmelijck tot hem gesept: waerom en hebt ghy d'Out-Vaders niet geantwoort die u prijsen?ende hy heeft gesept: Indien ick hem antwoorde; soo soude ick bevonden worden vermaeck in mijnen lof te hebben.

Gepresen synde, heeft niet geantwoort.

Eenen Out-Vader van Egypten heeft gesept: Laet ons altijt in prijsen ende misprijsen even gemoet zijn.

S. Franciscus sepde dickwijls: alsoo groot ende veel eenen mensch is in de oogen Godts; alsoo groot ende veel is hy / ende niet meer.

De H. Synclerica heeft ghesept: Veropenbarende deucht is in groot perijckel (ghelijck het was smeldt door de hitte des viers: alsoo wort eene ziele door prijsen ende verheffen berooft / ende verliest de kracht ende volmaeckthept der deuchden.

Noch sept sy: 'Tis onmoghelijck dat de ghene die wereltsche glorie soecken / souden konnen Hemelsche vruchten voortbrengen.

Ydele glorie hoe schadelijc.

Eenen Out-Vader sepde: De raserpe van ydele glorie bederft alle goede wercken.

Eenen Monick sepde: In der waerhept broeder / doen ick in de werelt was / voeden mijne ooren my; want d' ydele glorie/ ende lof der menschen en gaven my gheen klepn voetsel / ende maeckten den arbeyt van 't vasten lichter.

Hy bemint menschelijcken lof / die daer veracht de waerachtige ghetupgheniſſe van sijns selfs conscientie. Hy loopt in sijne eyghen schade / die soeckt sijne eyghen eere / tot sijnder schan-

den.

den. Ydele menschen soecken ydele glorie; ende toonen dat sy ydel sijn ende sonder glorie. Om dat wy willen dat onse deucht bekent sy; daerom en hebben wy daer dat Bruploft kleet niet af.

Glorie schouwen verdient glorie.

Clymacus sept: Vlieden ende swijgen/ sijn vpanden van de ydele glorie. Die de glorie heeft van binnen / die en soeckt die niet van buyten.

Hieronimus sept: Die de glorie schouwt / verdient de glorie/ welcke de deucht als een schaduwe volght: ende verlatende de gene die haer begheeren / loopt sy na de gene die haer versmaden.

Wie van de werelt vry is.

Den Abt Pastor heeft gesept: In dien eenen Monick twee dingen haet; soo kan hy vry sijn van dese werelt/ dat sijn vleeschelijcke ruste/ ende ydele glorie.

Barlaam Eremijt heeft ghesept: Hier in is gheleghen het vertreck upt de werelt / dat yemant krijght eenen ghewillighen haet sijns selfs / ende die nature verloochent / door eene begheerte van dinghen die upt der naturen hooghor ende uptnemender sijn.

Werelt verlaten.

Noch sept hy: Die tot de werelt genegen sijn/ moetmen onder de dooden tellen.

Eenen Out-Vader heeft gesept: En laet ons niet begeeren de wellusten van Egypten / die ons onderworpen Pharao den schadelijcken tyran. Die d'aertsche dingen versmaet/ worden Hemelsche dingen gegeven.

De H. Syncletica heeft gesept: Eenen Monick moet als ballinck leven / nu geschepden sijnde van de wereltsche dingen. Laet ons niet meer soecken daer wy uptgegaen sijn.

Bernardus sept: Is 't dat ghy begheert te hebben den dienst der Engelen; soo vliet de vertroostinge des werelts / ende wederstaet de tentatien des Duyvels.

Syncletica heeft ghesept: Verliesen wy onse ooghen laet ons dat niet qualijck nemen: want wy verliesen het instrument van verheffinge.

Den Abt Sisois sepde: Ten sy Godt den mensch glorie aendoet/ de glorie der menschen is verganckelijck ende ongestadich.

Noch sept hy: Men moet meer achten de suyverheyt des herten dan het cieraet der woorden.

Den Out-Vader Nestorus sept: De puerheyt des herten ende d'inlichtinge des Heyligen Geest; verkrijgt verstant van Hemelsche saecken.

Macarius sept: Men en kan niet soo lichtelijck een suyver herte besitten/ dan met strijt ende arbeyt.

Marcellus Abt heeft ghesept: Ghene sake en maeckt de Monicken aen Godt soo lief-ghetal / als eene schoone eerbare ende Godt-aenghename reynicheyt; welcke gheeft eerbaerheydt ende volherdicheydt / om den Heere te dienen sonder verstroninge.

Eenen Out-Vader heeft ghesept: Gelijck niemant en kan wonden den ghenen die aen de zijde des Keysers is / alsoo en kan Sathan ons niet hinderen / in dien onse ziele met Godt vereenicht is.

Cassianus sept: De suyverheyt te bewaren is meerdere deucht / dan duyvelen uyt te drijven.

Noch sept hy: De puerheyt des herten is den weeh tot dat Rijck Godts.

Die met Godt vereenicht is wort niet gewont.

Eenen Out-Vader heeft gesept: De voorderinge des menschs is ootmoedicheyt. Want hoe eenen mensch hem meer tot ootmoedicheyt sal begeven; hoe hy meer voorderinge in deuchden sal doen.

Eenen Out-Vader sept. Als pemant na Goddelijcken dinghen tracht: soo voecht Godt hy de selve noch veel ander dingen meer dan sy begeeren.

Ægidius placht te seggen: Is't dat ghy goet doet dat ghy verstaet; soo suldy oock tot dat goet komen 't welck ghy niet en verstaet.

Vo ortgăc komt uyt ootmoedicheyt.

Eenen Out-Vader sepde: Men en moet niet omsien in den weeh des Heeren: een Monick moet zijn gelijck eenen hasewint die den hase verbolcht / ende niet en rust voor dat hy dien gevangen heeft; alsoo heeft hy syne oogen des herten geduricheijck op 't Krups / tot dat hy tot den gekrupsten komt.

Den Abt Serapion heeft tot eenen broeder ghesept: Sone / wildy inden weeh des Heeren voorspoedelijck voortgaen; blijft in uwe Celle / ende let op u selven / ende op de wercken uwer handen.

Een Monic moet wesen gelijck eenen hasewint.

Ægidius sepde: Die niet overgeven en wilt dat hy bemint; die en sal niet verkrijgen dat hy begeert.

Gregorius sept: Door d'exempelen der Heyligen voorderen veel menschen in der deuchden.

Hieronimus sepde: Te beginnen / dat doen veel menschen; maer tot de volmaecktheydt te komen / dat doen wepnich menschen. Niet alleen het beginnen; maer het volbrenghen is de deucht.

Cassianus sept: dat eynde alder volmaecktheyt is / dat de ziele met alle hare krachten vereenicht is in dat eenich een / dat Godt selve is.

Basilius heeft gesept: Die is vierich van Geeste / die berept is vierichlijck te volbrengen den wille Godts.

Den Abt Bessarion heeft gesept: Eenen Monick moet geheel vol oogen zijn gelijck Cherubin ende Seraphin.

Ægidius sept: Tot het aenschouwen Godts en mach niemant komen / dan door vierichept des Gheests ende ghestadighe ghebeden.

Leo sept: Soo wie niet en wint / die verliest altijt meer dan niet. Wel te versinnen ende niet te beginnen / is gelijck te rocken en ende niet te spinnen.

Eenen Out-Vader sepde: Gelijck wp over al mede dragen de schaduwe onser lichamen; soo moeten wp het leet wesen altoos bp ons hebben waer dat wp zijn.

Gregorius sept: Door abstinentie salmen de ghebreken dooden; maer niet het lichaem.

Eenen Out-Vader heeft ghesept: Kont ghp verwijt hoorden ende verdragen; dat is eene groote sake / die alle deuchden te boven gaet. Die versmadenisse ende ongelijck / ende schade verduldelijck lijt / die kan salich worden.

Den Abt Nesterus sept: De verwoede toornichept met de deucht der lijtsaemhept te bedwingen is een heerlijcker teken / dan de Princen der lorcht te gebieden.

Den Abt Ioseph heeft ghesept: Ghebepnde lijtsaemhept verwerckt dickwijls meerdere toornichepdt / dan verwijtende woorden.

Eenen broeder heeft den Abt Pimenion gebraecht / seggende: Wat is 't geloove: Tot welcke den Out-Vader heeft gesept: Leven altoos in liefde ende ootmoedichept / ende sijnen naesten goet doen.

Noch sept hp: Een stichtich woort dickwijls gehoort / versacht een versteent herte. Eenen menschе hoorende oft mediterende dickwijls Godts woort / geest aen de breese Godts plaetse om in te komen.

Nesterus Abt sept: Die schadelijcke droefhept onses gemoets upt ons selven te slupten / is meerder dan eens anders lichamelijcke sieckte te genesen.

Cassianus sept: Wie niet ontsanckelijck en is wat te ontsanghen; hoe sal hp bequaem wesen dat upt te leveren.

Bernardus den Eremijt sepde: Hoe dat den uptwendigen mensch meer lijdet; soo veel te meer den inwendigen groept.

Gregorius sept: Hoe pemant gestelt is van binnen / dat sal door versmaethept getoont worden van buyten.

Chrysostomus seyde: Dat alsulcke menschen worden meest van Godt ge-eert/die om sijnen wille meest worden versmaet. Des menschen wijshept van binnen/ machmen aen sijn verdragen bekennen: want verdragen alsmen sept/ is't fondament van alle wijshept.

Macarius sept: Den ootmoedigen mensch en valt nimmermeer; want hoe kan die vallen/ die onder alle d'andere is?

Eenen Out-Vader sept: Die eens afwijckt van sijn voornemen/ valt van quaet tot arger. Lichtelijck wort hy uptgekeert ende verlept; die niet altijt tot Godt en staet verept.

Bonaventura sept: Gene verniddelinge in't herte te willen lijden/ is een teken datmen Godt oprechtelijck lief heeft.

Ægidius sept: Ick mepne gene mindere deucht te wesen wel te konnen swijgen/ dan wel te konnen spreken. Die peys ende vrede houden wil/ die moet alle menschen boven hem rekenen te wesen. Als pemant tegen u lijft/ wildy dat winnen? soo verliest dat.

Een Out-Vader heeft gesept: In dien wy willen swijgen; soo is ons exempel onsen naesten genoech.

Iulianus Sabas seyde: Hout op te vragen naer 't gene dat den vragenden geen profijt en kan by-brengen.

Eenen Out-Vader heeft ghesept: Bedwinght uwe tonghe ende bupck; ende waer ghy zijt seght altoos: Ick ben eenen vreemdelinck.

Wie sijne tonge in 't swijgen niet en kan sparen
Die en kan gene reden in 't spreken openbaren.

Gregorius sept: Geen dinck en is rechtveerdiger dan nijdichept; want sy pijnich terstont daer sy is. Die lijt/ en siet/ doet nijt te niet.

Palladius sept: Die lasteringhe lijt met verduldigher herten/ die verkrijgt d'eere ende de kroone.

Eenen Out-Vader heeft gesept tot twee Philosophen: Laet het werck van uwe Philosophie zijn/ altoos op de doot te pepsen; ende maeckt u stil-swijgen ende ruste gewoon. Leeft wel/ dat ghy niet qualijck en sterft: vreest ghy qualijck te sterven; soo vreest ook qualijck te leven.

Doot waer die verwacht wort.

Bernardus sept: In een deucht saem leven wort de doot verwacht sonder vreese; ja sy wort met soetichept begeert/ ende met devotie ontfangen.

Den Aertsch-Bisschop Theophilus, doen hy sterven soude/ seyde: Salich zijt ghy Abt Arseni: want ghy hebt dese ure altijt voor oogen gehadt.

Den Abt Sisois seyde: In wat werck den mensch bevonden sal

worden/

worden / daer in sal hy gheoordeelt worden: die arbeyt ende laet hem voorstaen dat hy wat doet/ die ontfanght hier synen loon.

Macarius sept: Gheliick het lichaem meer is dan de kledinghe/ alsoo is de siele ock meer dan het lichaem.

Bernardus sepde: Ghehoorsaemheyt is de vriendinne der saligheydt.

Naer by Godt syn/ doet den Religieusen gheacht zijn.

Een Out-Vader sterft blijde ende lacchende

Men sept van eenen Oudt-Vader die in Scithi sterf / dat de broeders stonden by syn bedde/ ende hem kledende seer begonsten te weenen: maer hy heeft synne oogen open ghedaen / ende heeft ghelacchen/ ende daer nae wederom ghelacchen; ende dit is dry mael geschiet. Als de broeders dit hadden ghesien; soo hebben sy hem ghebeden/seggende: Vader/ seght ons waerom lacht ghy/als wy weenen? ende hy heeft tot henlieden gesept: Eerst hebbe ick ghelacchen / om dat ghy de doot vreest. Ten tweeden hebbe ick ghelacchen/ om dat ghylieden niet bereyt en zijt: Ten derden hebbe ick gelacchen om dat ick van den arbeyt tot de ruste gae / ende ghy weent. Als hy dit hadde ghesept/ heeft hy terstont synne ooghen ghesloten/ ende is gestorven.

EREMYTINNEN ende VROUWEN.

SACRA EREMUS ASCETRIARUM.

Exultabit ſolitudor & Florebit quaſi lilium. Germinas germinabit, exultabit lætabunda & laudans. Iſaiæ 35.

S. Ambr.

S. Ambr. lib. de Viduis.

SUYVERHEYT SOECKT EENICHEYT, D'EERBARE IS GEERNE ALLEEN, DON-EERBARE LIEVER GEMEEN.

SANCTA MARIA, MATER DEI.

MA-

MARIA

DE

MOEDER GODTS.

DEn Heere sal opbrenghen uyt der wilderniſſe eenen brandenden wint. Hieronim. in Oseam cap. 13.

By de wilderniſſe verſtaen wy het maeghdelijck lichaem Marie; om dat het ſonder menſcheljck toedoen eene vruchte voorts gebrocht heeft. Ende eene effene ſuyvere roede alleen vruchtbaer van eenen knop oft bodt / heeft bloemen voort-gebrocht/die in 't boeck der Sangen ſprekende ſeght: Ick ben eene bloeme des velts,ende eene lelie uyt den dale. Cant. 2.

Den Engel Gabriel vant Maria alleen in hare kamere; Ende waerom was ſy verbaest? misſchien daerom/ om dat ſy eenen mans perſoon aenſchouwde die ſy onghewoon was te ſien. Hieronim. Epiſt. 7. ad Letant. Ambroſ. lib. 4. Epiſt. 31. ad Sabinum.

Maria was alleen ende ſprack metten Engel: ſy was oock alleen; als den H. Geeſt over haer gekomen is, ende van de kracht des Alderhoochſten omlommert is, alleen was ſy/als ſy wrocht 't werk onſer ſalighept/ende outfingh den Verloſſer des Werelts. *Luc.* 1. Idem. lib. 2. in Lucam.

Maria was alleen in 't binnenſte des huys daer haer ghenen man en aenſchouwde; maer alleen van den Engel ghevonden wiert/ſonder geſelſchap oft getupge: om haer met genen onnutte t'ſamenſprekinghe eenichſins te ſtoozen: daer wort ſy van den Engel gegroet. Leert daerom/ O ghy dochters/ alle oneerlijcke woorden ſchouwen. De H. Maget Maria vreeſde haer oock voor de groete des Engels.

Maria verblijdt van herten/gewillich tot gedienſtichept/ blijtich van gemoet/is vertrocken naer 't geberghte/want waer henen ſoude ſy anders haer ſpoeden/als naer 't hooge gebergte/die nu vol ende bevrucht was met dien hoogen God/ ſchepper alder creaturen? want de gratie des H. Geeſts en weet genen uytſtel. Ambroſ. lib. 2. in Lucam.

Maria de moeder Gods/na de belofte des Engels / ſiende dat haer maeghdelijck lichaem gewoorden was een huys des Heeren; heeft verlaten de velden/ ende is ghetrocken naer 't geberghte: want hoe deſe aerde berghachtiger ende hooger gelegen is; ende verder van Wereltſche welluſtighedt; hoe dat ſy ongelijck veel meer geeſtelijck vermaecks/ende blijtſchap ſal genieten. Hieronim. Epiſt. 17. ad Marcellam.

Het

S. MARIA MAGDALENA.

Het leven van de Heylighe Maria Magdalena.

Magdalena ſuſter van (Martha hoort mijn vermaen)
Hoverdye, leckernye, onkuyſheyt vergeet ſy ſaen;
Penitentie doende, d'Engelen met haer verheuchde
Dat Heylig geklanc ſy hoorde met grooter vreugde.

MAria Magdalena wort alſoo ghenaemt van een Kaſteel dat Magdalum hiet/het welc haer toebehoorde. Sy was ſchoon/ rijck/ ende van edel geſlacht/ maer ſy misbruyckte ten eerſten hare ſchoonheyt Edeldom/ ende rijckdom tot alle welluſticheyt ende genoechte des werelts; ja tot wulpſcheyt des vleeſchs ſoo dat ſy tot Jeruſalem voor eene ſonderſſe bekent ende van dén Heere Jeſus van ſeven Duyvelen verloſt was/ dat is/ van alderhande ſonden/ gelijck den Heyligen Gregorius dat verſtaet. Niet te min ſy verliet haer ſondigh leven in 't beginſel doen den Heere begonſte te predicken; daer af ſulcken berouw betoonende/ dat ſy ongeroepen ten huyſe van eenen Pharizeus quam/ daer Jeſus ter maeltijdt ghenoot was/ ende met hare tranen de voeten des Heeren wieſch/ ende met den hayre drooghde.

Luce 1.

Homil. 33. Maria Magdalena verliet haer ſondigh levē.

Daerom hoorde sy dese troostelijcke woorden des Heeren: Haer worden veel sonden vergeven / om dat sy grootelijcks lief gehadt heeft. Ende daer naer: Uwe sonden worden u vergeven; gaet in vrede / u geloove heeft u salich ghemaeckt. Van dien tijdt af volghde Maria gestadelijck den Heere; neerstelijck sijne Predicatie hoorende / ende met haer gelt ende goet hem helpende ende onderhoudende.

Martha

Martha klaechde op eenen tijdt van haer/om dat sy sittende neffens de voeten des Heeren sijn wooꝛt hooꝛde sonder haer te helpen terwijle dat sy besich was: daerom begeerde sy dat Jesus haer soude doen op staen om haer te helpen: maer Jesus paeyde Martha seer wel/ende beschermde Maria; hare inwendige contemplatien ende stille neerstigheydt meer prijsende dan de uptwendige sozghvuldigheydt van Martha. O Martha/Martha/ ghy zijt sozghvuldigh (seyde Jesus) ende ghy wozt beroert dooꝛ veel saken: maer vooꝛwaer daer en is maer een van noode. Maria heeft het beste deel verkooꝛen/ 't welck van haer niet en sal ghenomen wozden.

Martha en heeft met penitentie te doen niet opgehouden / niet tegenſtaende dat ſy bergiffeniſſe van hare ſonden verkreghen hadde: maer heeft noch in 't Lant van Provencen in eene wilderniſſe dertigh jaren lanck Godt Almachtich gedient in eenighepdt / verbzemt van alle menſchen. Sy leefde by de krupden van der aerde / en by ſulcke ſpijſe oft boetſel als haer God daer verleende: want ſy wiert daer dagelijcx van Gods Engelen beſocht / ende in de locht opgehebē / daer ſy met hemelſche ſpijſe gevoet wiert. Als ſy nu te doozen wiſte dat den dag haers verſcheydens nakende was; ſo en wilde ſy niet ſonder dat H. Sacrament te ontfangen van hier ſcheyden: daerom heeft ſy dat van Maximino den Biſſchop devotelijck ontfangen: ende daer na ootmoedelijck neder liggende / is ſy niet van ſieckte / maer van liefde gheſtozven / ende heeft alſoo haren geeſt ghegheven.

Die

Die vierige Maria Magdaleen
Gingh in de woestijne met groot geween
Ende beschreyde in die stonden
Alle haer voor-leden sonden :
Die haer nochtans waren vergeven
Ter tijt van onses Heeren leven.
Oock hadde sy den rouw soo groot
Om haer liefste meesters doot :
Ende beschreyde tot allen tijden
Syne bittere passie ende swaer lijden.
Martha sept: De werelt wil ick gaen begeven,
En keeren my tot een afgescheyden leven:
Want ick wel voele in mijnen gront
Dat mijn siel niet eer en sal worden gesont,
Ick en scheyde my van alle creaturen
Soo mach ick in contemplatie tot Godt duren:
Ick wil gaen woonen in de Woestijn
Daer ick innich en eenich mach zyn,
Op dat ick niet en worde gheStoort
Ick moet bedencken wat ick heb gesien en gehoort.
O die daer sittet boven Seraphin
Ghy weet hoe hertelijck ick u bemin.
O Godt hoe sal ick u genoech dancken en loven
Dat ghy my uyt den sondigen leven hebt getogen
Daer ick soo diep in was gevallen
Dat ick een sonderlinghe hier boven allen.
O Heer ick weet dat ghy eeuwelijck leeft
Ende dat ghy uwe uytverkooren niet en begeeft
Ick hebbe daer soo vrolijck hooren singen
Dat ick opgetogen wert van binnen :
Myn hert is my van binnen ontsteken
De vreuchde en mach my niet vergeten
Daer boven is soo grooten jolijt
Dat my verdriet te zyn in deser tijt
Och wanneer sal ick aenschouwen dat suyverlick aenschijn
My verlanght soo seer na mijnen lesten termijn
O Heer mijn hert is van binnen
Door-schooten metten strael uwer minnen :
Soo dat ick roepe in deser stont
Dat mijn hert van binnen wort door-wont.
Waer ick gelijck eenen Seraphin,
Soo soude ick vliegen daer ick min
O Heer wanneer.

SANCTA MARTHA.

Het leven van de Heylighe Martha Maghet.

DE Heylige Martha ginghy met andere Godtvruchtighe Vrouwen den Heere dienen in eene stille plaetse/ die verre van de Stadt/ ende buyten kennisse van alle mans gelegen was. Daer leefde sy veel jaren leer Heylichlyck. Als haer gheopenbaert was het eynde haer levens / heeft sy haer laten uytdragen onder den blaeuwen Hemel/ende met asschen bespreyden; doende dat Heyligh Krups by haer stellen / ende latende dat Euangelium van des Heeren lijden lesen/ ghevende dan alsoo haren Gheest in de handen des Heeren is sy ghestorven in den Heere vol van deughden / ende vermaert door veel mirakelen. Haer lichaem rust tot Tarascus daer 't in groote eere bewaert wort. Marcella de Cameniere van Martha leefde daer oock in groote heyligheyt.

Martha diende dē Heere in eene stille plaetse.

Marcella leefde in groote heylicheyt

SANCTA TECLA.

Het leven van de Heylighe Tecla Maget.

DE Heylighe Tecla Edele Maghet van Iconien / tot den geloove bekeert zijnde van den Heylighen Paulus: woxt wonderlijck seer ghepzesen van de Out-Vaders: ende na dat sy van veel tozmenten mirakeleuselijck verlost was / gingh sy naer Antiochien / daer sy haer ghestadelijck oeffende in vasten / waken ende bidden. Sy repsde daer na tot Seleucien / daer sy met haer Heylich leven veel volcks beweeghde / tot de kennisse Chzisti ende tot de liefde Godts. Sy gingh leven in de eenichept / ende leefde seer lange op eenen berch / op den welcken sy ten laetsten overleet / tnegentich jaren out wesende / ende wiert tot Seleucien begraven.

SANCTA EUGENIA.

Het leven van de H. Eugenia Maget ende Martelereſſe,

Beſchreven door den Heyligen Hieronimus.

Vgenia ſepde: Laet ons t'ſamen by de Chriſtenen gaen / ende laet ons haeſten / gelijck ick ſal geordineert hebben. Ick hebbe verſtaen dat den Biſſchop Helenus genaemt is / dien deſe woonplaetſe toe behoort / in de welcke men hoort dach ende nacht aen Godt loffangen ſingen. Maer hy heeft over haer lieden gheſtelt eenen Prieſter genaemt Theodorus: van den welcken ſoo groote mirakelen verhaelt worden / dat hy de blinde ock met ſijne gebeden verlicht: ende hy en liet niet toe dat eenighe vrouwe de woon-ſtede deſer vergaderinge genake / daer men Godt Loffangh ſinge. Ick dan dit bemerckende / ben van ſinnen my te doen ſcheeren; op dat wy tot hen-lieden mogen binnen geraken / ende wy dry ſullen ons met haeſten tot de mannen Godts in manlijck habijt ſpoeden. Den raet behaechden hen beyde / ende wiert volbracht. Ende Eugenia met hare twee broeders gaet binnen. Den Heyligen Biſſchop Helenus heeft die jongelingen tot hem doen roepen; ende nemende Eugeniam by der hant / heeft hy een gebedt geſtort. Als dat hy volbracht hadde / heeft hy hen elck byſonder met een ſeer rijp gelaet na hunne namen gevraeght / ende ock van wat natie ſy waren. Eugenia heeft geantwoort / ſeggende: Wy zijn Roomſche borgers: den eenen van deſe mijne twee broeders is Protus genaemt den anderen Hyacinthus / ende ick Eugenius. Tot wien Helenus heeft geſept: Met recht noemt ghy u Eugenius: want ghy doet mannelijck; laet u herte in Chriſtus geloove verſterct worden / etc. den Heere heeft hem gheweerdicht my te openbaren / dat ghy hem in u lichaem hebt berept eene ſeer aengename woonſtede, bewarende dē loon des maegdoms: maer weet dat ghy om uwen maegdoms wille veel ſult lijdē: maer hy en ſal u niet verlaten / wien ghy u ſelven geheljck hebt overgelevert. Ende hem keerende tot Protus eñ Hyancinthus / heeft hy geſept: Al zijdy na den lichaem ſlavē; nochtans hebdy uwen vrydom met der herten vrolijck gehouden: ende hy heeft Eugeniam alſoo in't mannelijck habijt doen blijven / ende ſy wierden in't kloofter aengenomen / etc. Eugenia ginghin't leeren ſoo voort / dat ſy de Heylige Schrifture binnen een jaer van buyten konde.

'r Kloofter vanden H. Helenus.

Eugenia doet haer mans-gewys ſcheeren.

Sy

Lof van Eugenia.

Sy was soo sedich ende gheruſt van herten / dat sy alle sepden/ dat sy eenen Engel was. Haer wooꝛt was ootmoedich in liefde; middel maet houdende eñ schouwende de ydele welspꝛekenthept; ja sy gingh alle d'andere in ootmoedichept te boven. In't derde jaer haerder bekeeringe / is den Abt tot den Heere gerepſt: Naer wiens doot een pegheliick goet dochte Eugeniam tot hunnen Abt te verkiesen. Sy wꝛt bedwongen Oversten te zijn van't klooſter: ende sy sepde: Dict/ ick ghehooꝛsaem zijnde uwer gheboden / hebbe vooꝛ my genomen d'Overhept t'aenveerden/ ende onderdanich te zijn de geboden des Heeren; stellende my als den laetsten onder u-lieden.

Eugenia wort Overſten geſtelt.

Sy nochtans heeft boven alle 't werck van 't klooſter aen-genomen / dat den slechtsten persoon plach te doen. Eugenia sepde: Wy hebben genoechte met Chꝛisto arm te zijn. Hy is overvloedich in rijckdom / die arm met Chꝛisto is. Melanthia is ontsteken met vleeschelijcke liefde van Eugenia; gelatende haer oft sy sieck hadde geweest. De welcke/ als Eugenia hare begeerte besocht; soo heeft sy vooꝛ't bedde sittende / tot haer begonst te seggen: Eene onverdꝛagelijcke liefde tot u beroert mijn herte / noch ick en hebbe ghene remedie vooꝛ mijne quellinge konnen vinden/dan dat ic u Heere van alle mijn goet soude maken/etc. Eugenia weder staet kloeckelick; seggende: Verjaecht van u selven dese vooꝛ-beeldingen der wellusten; want dese raserpe/ die u bevangen heeft/ en is uwe salichept niet/ etc.

Sy doet het slechſte werck.

Sy dan dooꝛ schaemte / om dat sy bedꝛogen was / vꝛeesende dat sy ontdeckt soude wozden / 't en waer sy't eerst ontdeckte / nam vooꝛ haer de schande op Eugenia te leggen: dus wiert Eugenia valschelijck beschuldicht van te hebben willen verrachten Melanthiam: ende den Overſten van Alexandꝛia wiert met groote gramschap ontsteken / ende hebbende Eugenia doen vanghen/ wiert dē dach geſtelt om haer te dooden. Ende niemant wetende dat Eugenia eene vꝛouwe was / heeft den Overſten tot haer gesept: Seght ghy alder-booſte / wat verwaenthepdt heeft u bedwongen/ dat ghy die edele vꝛouwe Melanthia tot onkuyschept soude begeeren / etc. Eugenia dit hoozende/ heeft geantwooꝛt: Mijnen Heere Jesu Chꝛistus / wien ick diene / heeft repnichept geleert: ende belooft het eeuwich leven den ghenen die haer lichaem onbevleckt houden. O Melanthia/ Chꝛistus en heeft sulcke dienaers niet als ghy valschelijck getupcht; ende als ooꝛk de dienstmaget de valsche getupgenisse tegen Eugeniam hadde gesept ende bevesticht. Den Rechter doen seer beroert zijnde/ heeft gesept: Ghy ongeluckigen / wat suldy hier op seggen; dien soo veel getupgen overwinnen / ende soo veel teerkenen openbaren? Hier op heeft Eugenia geantwooꝛt: 'Tis tijt om spꝛeken: want

den

den tijt van ſwijgen is voorby ghegaen / etc. Ick ſal met luttel woorden de waerheydt openbaren tot glorie van den Naem Chriſti. Want de kracht ſijns naems is ſoo groot / dat de vrouwen die hem vreesen / oock hebben mannelijcke weerdicheyt; noch de verſchheydenheyt des geſlachts en wort by God meerder geacht/dan eens gelijck geloove is. Deſen regel dan hebbe ick met een vierich herte aenveert/ende door 't betrouwen dat ick op Chriſtus hebbe ghehadt / en hebbe ick gene vrouwe wille zijn: maer mijnen maeghdom onbevleckteliick met alle mijns herten voornemen bewarende / hebbe ick my ſtantvaſtelijck als eenen man in Chriſto gedragen. Dit ſeggende/ heeft ſy den rock die ſy aen hadde ghescheurt; ende men heeft geſien dat ſy eene vrouwe was. Ende ſy heeft terſtont tot den Overſten geſept: Ghy zijt na den vleeſch mijnen Vader / Claudia is mijne Moeder: deſe twee die by u ſitten/Avitus ende Sergius zijn mijne Broeders; ende ick ben Eugenia uwe Dochter / die om Chriſtus liefde de werelt met alle hare wellusten hebbe verworpen als dreck. Kennende dan den Vader ſijne Dochter/ de broeders hare ſuſter / de knechten hare vrouwe / loopen terſtont tot haer; ende in de tegenwoordicheyt des volcks tranen ſtortende / omhelſen ſy haer. Dit ſelve wort aen hare moeder Claudia gebootſchapt / die terſtont quam loopen om haer te ſien. Daer worden terſtont ghebrocht klederen met gout geweven / ende men doet haer die tegen haren danck aen; ende op eenen hoogeren ſtoel geſet zijnde/ wort ſy om hooge geheven / ende daer wort van alle 't volck geroepen: eenen Chriſtus / eenen ende waerachtigen Godt is den Godt der Chriſtenen/ etc. Ende daer heeft men een vier van den Hemel sien komen / 't welck het huys van Melauthia alſoo omringelt heeft / dat daer noch steen / noch teecken en is gebleven van alles dat haer toe behoorde. Daer gheſchiede een blijtſchap des volcks met eene vreeſe Godts. Den Overſten in ſijnen hofſelijcken ſtaet hem vertoonende / wiert met ſijne Soonen ende Claudia ſijne hupſvrouwe gedoopt. De ſtadt Alexandria wiert gelijck eene kercke: daer was in alle ſteden groote blijtſchap; ende de weerdicheyt van den naem der Chriſtenen floreerde. Eugenia maeckte een klooſter voor de maechden. Claudia vergaderde weduwen/ ende Eugenia de maechden. O hoe veel maechden heeft den Salichmaker door Eugeniam gebonden; ende hoe veel hebben daer door Claudiam met eenen berepden wille den weduwelijcken ſtaet onderhouden? Als dan Valerianus ende Gallienus Keyſers waren / is daer om der Chriſtenen wille eenen oproer gereſen. De ſalige Eugenia dan hare handen upt-ſtreckende/ heeft geſept: Heere Jeſu / ſone van den Alderhoochſten / die

Sy maeckt alle haer beſchuldigers beſchaemt.

Sy wort van de ouders gekent.

Eugenia maeckte eenen klooſter voor de maechden.

't Gebet van Eugenia tot Chriſtus.

tot

'T vermaen van Eugenia tot den maechdom ende Martelie.

tot onſer ſalicheyt gekomen zijt door den maechdom uwes moeders/ brenght alle / die ghy my bevolen hebt/ door den loon des maechdoms tot het rijck uwer glorien. Ende Eugenia heeft tot haer alle gader geſeyt: Siet 't is nu den tijt van de wijnpluckinge / op den welcken tijt de druyven afgeſneden / ende met voeten getreden worden : maer daer na worden ſy op der Koningen tafelen gheſet. Sonder haer-lieder bloet oft ſap en is daer ghene macht der Heerſchappye / noch ſonder wijn en wort daer gene Koninckliijcke tafel vereert: ghy zijt mijne wijn-rancken/ende de druyven van mijn binnenſte: zijt bereyt in den Heere: Want den maechdom is het eerſte teken der deucht/ Gode alder-naeſt/ den Engelen gelijck/ de Moeder des levens/ de vriendinne der Heylicheyt/ den wech der geruſticheyt/de vrouwe der blijtſchappen/ de leytſter der deucht/ het voetſel ende de kroone des geloofs/ de hulpe ende den onderſtant der liefden. Daerom/ mijne alderlieſſte Dochters / die met my noch in den ſtrijt des maechdoms tot noch toe volhert hebt / blijft in Chriſtus liefde / die ghy begonſt hebt : verdraecht ſonder ſchroominge den tijt van dit tijdelijck ſchreyen; op dat ghy de tijden van de eeuwige blijtſchap met alle liefde moocht genieten. Ende dit geſeyt hebbende/heeft Eugenia haer alle-gader gekuſt / ende kloeckelijck getrooſt die ſchreyende waren/etc. Den Keyſer dede Eugeniam aen eenen ſteen binden/ ende in den Tyber worpen:maer den ſteen is terſtont geborſten/ ende de ſalige Eugenia alſoo ſittende / wiert boven 't water van de rieviere opgeheven/dat het alle Chriſtenen kennelijck wiert/ ende van daer genomen zijnde wiert ſy geworpen in de forneyſen van badtſtoven : welcke terſtont ſoo zijn gebluſcht / dat de hitte van de badtſtoven koel wiert / ende den brant van 't hout te niet gingh. Hier naer wiert ſy in eenen donckeren kercker geworpen; ende men belaſtede datmen haer in thien daghen ghene ſpijſe en ſoude geven. Ende ſy wiert van Chriſtus in den kercke geſpijſt. Ende op den dach van de geboorte des Heeren / is eenen ſcherprechter geſonden/ die haer in den kercker gedoot heeft.

Maechdom hoe die wort gepreſen.

Eugenia in den Tyber geworpen en verdrinct niet.

Sy blijft ongeſchent van 't vier der badtſtoven.

Sy wort met den ſweerde gedoot.

SANCTA EUPHRAXIA.

Het leven van de Heylighe Euphraxia, Maget.

Beschreven door den Heyligen Hieronimus.

Een vrouwen klooster van hondert ende dertich Cellen.

Er was in eene stadt eenen vrouwen-klooster hebbende hondert ende dertich Cellen / van 't welck de menschen groote ende wonderlijcke deuchden verhaelden. Euphraxia de weduwe ende moeder van dese Euphraxia dan beminnende den raet van dese H. vrouwē / om haer wonderlick leven / ging dickwils in dit klooster / ende offerde daer wieroock en wassen-keerssen. Ende op eenen dach bat sy d'Abdisse van 't klooster / seggende: Ick wil u-lieden eene kleyne benedictie gheven / te weten renten van twintich oft dertich ponden gouts / om dat ghy voor dese uwe dienst-maerht mijn Dochterken ende haren Vader Antigonus wilt bidden. Aen de welcke d'Abdisse heeft gheantwoort: Me-vrouwe / mijne Religieusen uwe dienst-maeghden en hebben gene renten van doen / ende en begeeren geen gelt. Want daerom hebben sy 't al verlaten / ende versmaden alle dingen in dese werelt / op dat sy mogen weerdich worden te genieten d'eeuwige goederen. Op eenen tijt heeft d'Abdisse al proevende gesept tot het kint Euphraxia: Me-vrouwe Euphraxia / hebdy ons klooster ende alle de susters lief? Sy heeft geantwoort: Ja ick Me-vrouwe / ick hebbe u lief. De Abdisse geckende / heeft wederom gesept: Hebdy ons lief / blijft by ons in ons habijt. Tot welck 't kint sepde: Dat mijne Moeder haer niet en bedroefde / ick en soude nopt upt dese plaetse gaen. Ende d'Abdisse sepde tot haer: Wien hebdy liever ons oft uwē Bruydegom? de dochter heeft gesept: Ic en kenne hem niet / noch hy en kent my niet; maer u-lieden kenne ic ende beminne ic: segt my / wien bemint ghy meer / hem oft my? eñ sy hebbē gesept: Wy beminnen u / ende onsen Christus. Maer de Dochter heeft geantwoort: Maer ick beminne u ende uwen Christus oock. Ende hare Moeder dit hoorende / en hielt niet op van te schrepen d'Abdisse. hoorde geerne de woorden van't Dochterken. Sy en was noch geen seven jaren out doen sy sulcke woorden spraeck. De Moeder van versuchtende ende schrepende / heeft tot hare Dochter gesept: Mijne Dochter / komt / laet ons t'hups gaen: want het is avont. De Dochter heeft gesept: Ick blijve hier met Me-vrouwe d'Abdisse. d'Abdisse heeft tot de Dochter gesept:

Euphraxia offert Wieroock ende wassen keerssen.

Godtvruchtige begeerte van 't kint Euphraxia.

Gaet

Gaet me-vrouwe na huys/ghy en moogt hier niet blijven. Want niemant en mach hier blijven / dan die hem aen Christus heeft overgegeven. De dochter heeft tot haer gesept: Waer is Christus? Sy heeft haer een beelt van onsen Heere getoont. Ende Euphraxia heeft dat beelt gekust / ende haer keerende tot d'Abdisse/sepde sy: In der waerheyt ick gebe my oock aen Christus over / ende ick en gaen niet meer met Me-vrouwe moeder. De moeder dan ende d'Abdisse smeecten haer veel dagen; maer sy en konden haer daer toe niet brengen/dat sy haer upt het selve kloosster souden konnen krijgen. Ende ten laetsten heeft d'Abdisse tot het dochterken gesept: Wildy hier blijven/ soo moet ghy leeren lesen / ende den Psauter op seggen / ende moet tot den avont toe vasten / gelijck alle d'andere susters. De dochter heeft gesept: Ick sal wel leeren vasten / ende alle andere dingen laet my hier alleenlijck zijn. d'Abdisse dan sepde tot de moeder: Me-vrouwe/ laet dit kint hier; want ick sien dat Godts gratie op haer verschenen is. Euphraxia dan hare handen ten Hemelwaert opheffende/ heeft met luyder stemmen al wenende gesept: Heere Jesu Christe draegt sorge voor dit kint: want sy heeft u begeert / ende haer selven u bevolen. Ende haer keerende tot hare dochter heeft sy gesept Euphraxia mijne dochter / Godt die de onberoerlijcke bergen gevestight heeft / moet u oock in sijne vreese bevestigen. Ende als sy dit gesept hadde/heeft sy haer aen d'Abdisse overgelevert. Daer na heeft d'Abdisse Euphraxiam met kloosster-kleederen gekleet. Ende naer sommige dagen d'Abdisse roepende de moeder van de dochter / heeft gesept: Me-vrouwe/ ick hebbe in den slaep gesien uwen man Antigonus gestelt in groote glorie/ ende hy heeft den Heere Jesus Christus gebeden / dat ghy u lit-haem sout scheyden/ ende voort-aen by hem zijn. Ende de vrouwe dit hoorende is gegaen in haer huys/ende heeft haer seer verblijt. Want sy bat/ dat sy upt dit leven soude mogen scheyden/ ende voortaen met Christus zijn: ende terstont roepende hare dochter/ heeft tot haer gesept: Mijne dochter / Christus heeft my geroepen / ende den tijt mijnder doot is nakende. Euphraxia dit van hare Moeder hoorende/heeft begonst te suchten ende te weenen/seggende: Wee my/want ick eene verlatene weese ben. Hare moeder sepde haer: Mijne dochter / ghy hebt Christus voor eenen Vader ende Bruydegom/ daerom en zijdy gene verlaten weese. Ghy hebt oock Me-vrouwe d'Abdisse voor uwe moeder. Siet voor u dochter / spoet u; te volbrengen dat ghy belooft hebt. Vreest Godt/ eert alle de susters: haer dienende met alle ootmoedicheyt. En denckt nopt in u herte: Ick ben van Koninckljcken bloede: noch en segh niet: sy moeten my dienen. Tijt arm op der

De Moeder levert hare Dochter aen d'Abdisse.

aerden ; op dat ghy in den Hemel moocht rijck worden/ etc. Belastende dese dingen hare Dochter/ is sy den derden dach gestorven. Ende Euphraxia wiert verheven/ende leefde na Gods wille ; doende abstinentie boven hare mate. Sy was twaelf jaren out / ende oeffende haer kloeckelijck tot den strijt. Euphraxia genas met het teecken des Heylighen Kruys een gichtich / stom/ ende doof kint/ seggende : Sone / die u geschapen heeft / moet u genesen d'Abdisse heeft tot haer gesept : Ick moet u wat te kennen geven. Siet Christus heeft u de macht over den duyvel gegeven / dat ghy hem sout uptworpen. Ende Euphraxia is gegaen door 't gebodt van d'Abdisse by de besetene / ende heeft gesept tot de patiente: Mijnen Heere Jesus Christus moet u genesen/ die u geschapen heeft. Ende sy heeft terstont een teecken des Kruys op haer voorhooft gemaeckt: maer den Duyvel heeft terstont geroepen. Ende sy heeft gesept: Gaet upt haer / door 't gebodt van onsen Heere: Gaet upt het schepsel Gods / ghy onsuyveren Geest. Den Heere Jesus Christus moet u dwingen. Den Duyvel heeft gesept: waer moet ick gaen? Euphraxia heeft gesept: Inde upterste duysternissen/ in het eeuwich vier/ in de oneyndelijcke tormenten/ die voor u ende uwen Vader Sathan berept zijn/ ende voor alle die sijnen wille doen. Ende den Duyvel schupmende / knerselinge makende / ende roepende / is terstont van de vrouwe geschepen/ etc. Euphraxia dan haren loop soo salichlijck ende Heylichlijck in alle volmaeckthept ende oeffeninge der deuchden voldaen hebbende is in den Heere ontslapen out zijnde dertich jaren ; latende inde Heylige Kercke voor een pegelijck een merckelijck exempel van repnichept ende stantvastichept : ende sy is gegaen tot haren Bruydegom om eeuwelijck in sijne vreuchde te regneren.

Euphraxia geneest een stom ende doof kint.

Sy krijcht macht van Christus om de Duyvelen uyt te jagen.

SANCTA EUPROSYNA.

Het leven van de H. Euphrosyna maget

Beschreven door den Heyligen Hieronimus, ende andere.

IN Alexandrien heeft eenen man geweest genaemt Paphnutius; desen heeft eene vrouwe getrouwt; maer onvruchtbaer zijnde / en kreech sy ghene kinderen. Hy en hielt niet op van bidden / dat Godt hem eenen Sone soude willen geven. Ende daerom is hy gegaen na een klooster / wiens Oversten men sepde te zijn / eenen weerdigen man Gods. Daer komende / heeft hy van den Abt een groot betrouwen van troost gekregen. Ende na veel tijts heeft hy den Abt de oorsake van sijne begeerte te kennen gegeven: welcken heeft van den Heere begeert / dat hem eene vrucht sijns lichaems soude gegeven worden. Ende Godt heeft hem eene eenige Dochter gegeven; ende sy hebben die genoemt Euphrosyna. Maer als sy nu twaelf jaren out was geworden; is hare Moeder upt dese werelt geschepden. Ende de Dochter wiert so geleert / dat haren Vader verwondert was van hare wetenschap. Ende den naem van hare wijsheyt ende gheleertheyt is door de gheheele stadt verbreyt geweest / oock om dat sy seer schoon was / ende geschicht van gelaet ende van herte. Maer na veel tijts heeft haer Paphnutius met hem genomen; ende is met haer (als sy nu achthien jaren out was) na 't klooster ghegaen / ende heeft totten Abt gheseyt: Ick hebbe hier gebracht de vruchte uwer gebeden / om dat ghy voor haer sout bidden. Ende den Abt heeft haer aengesproken; eñ haer gebenedijdende heeft haer vermaent tot de suyverheyt / ootmoedicheyt / verduldicheyt eñ tot de vreese Gods. Ende de dochter heeft haer voor de voeten van den Abt geworpen / seggende: Ick bidde u / Vader / bidt voor my / dat Godt mijne siele wil winnen. Ende hy sijne hant uytstekende / heeft haer gebenedijt / seggende: Godt / die den mensch kent eer hy geboren wort / wilt u geweerdigen sorge te dragen over dese uwe dienst-maget; op dat sy mach verdienen deelachtich te wesen het rijck der Hemelen. Ende op eenen dach heeft den Abt eenen van de broeders gesonden tot Paphnutius: welcke gaende heeft na hem gevraecht: maer de knechten hebben geseyt dat hy upt-gegaen was. Maer Euphrosyna den Broeder hoorende / ende hem by haer roepende / heeft hem begonst te vragen: segt my / Heer broeder / om de liefde Gods / hoe veel Broeders zijn daer in 't klooster? ende hy heeft

geseyt:

gesept: dry-hondert/ende twee-en-vyfstich. De dochter heeft gesept: Wien Abt aenveert hy die daer wilt komen/ om hem te bekeeren? Hy heeft haer geantwoort: Ja/ hy aenveert hem met groote blytschap. Euphrosyna heeft hem gesept: Singt ghy alle t'samen in uwe kercke/ ende vast ghy even veel? Den Monick sepde haer: Wy singen in 't gemeyne; maer een pegelyck vast so hy wilt/oft soo veel hy vermach. Ende sy heeft gesept: Ick soude wel willen komen tot sodanige maniere van leven; maer ick vreese mynen Vader ongehoorsaem te zyn: want hy wilt my eenen man gheven om het ydel ende verganckelyck goet van dese werelt. Den Monick sepde haer: Suster en laet dat niet toe; maer geeft u selven aen Christus ten houwelyck/ die u voor alle dese verganckelycke dingen kan geven het ryck der Hemelen ende 't geselschap der Engelen. Ende hey melyck upt-gaende/ gaet na 't klooster; ende veranderde 't wereltlycke kleet/doet een Monick habyt aen; op dat ghy moocht onbekent zyn. De Dochter sepde: Ick betrouwe op Godt ende uwe gebeden/ dat ick met de hulpe Gods arbeyden sal voor de salichept myn der zielen. Ende den Out-Vader heeft 't hayr haers hooft afgesneden/ ende haer een Monick-habyt aengedaen; ende voor haer biddende heeft hy gesept: Godt die alle synne Heyligen heeft verlost/ die moet u van alle quaet bewaren. Euphrosina dan is gekomen voor 't klooster. Den Abt sepde tot haer: Waerom zydy hier gekomen/ Soone? Euphrosyna sepde hem: my is kennelyck gevorden van u-lieden goede conversatie; ende ick begeere by u te woonen. Den Abt sepde tot haer: Ghy zyt willekom/ Soone: siet dit is 't klooster belieft het u/woont by ons. Ende den Abt vraechde haer: Welck is uwen naem. Sy antwoorde hem: Smaragdus. Den Abt sepde tot haer: Ghy zyt jonck/ ghy en moet niet alleen sitten/ ghy moet eenen meester hebben om den regel ende conversatie van de Monicken te leeren. Ende den Abt heeft eenen Broeder gheroepen genaemt Agapitus eenen Heyligh en man/ ende geheel versorven/ seggende: Voortaen sal dit uwen Soone ende Discipel zyn: maeckt hem sulcks dat hy synen meester te boven gaet. Ende want Smaragdus seer schoon van aensicht was/ als sy inde Kercke quam om Godt te bidden; so verweckte den Duyvel veel quade ghepeysen in verschepden Monicken door de schoonheydt synes aensichts. Den Abt dit hoorende heeft Smaragdus gheroepen/ ende heeft tot hem gesept: Soone/ u aensicht is schoon; ende sommighe Broeders kranck; daerom wil ick/dat ghy alleen in uwe Celle sit/ ende daer lof sangen singht/ ende daer eet/ ende dat ghy van daer nergens en sult uptgaen. Ende hy heeft Agapitus belast/ dat hy eene eensamige Celle soude bereyden/ ende

Dry-hondert ende 52. Monicken in een klooster.

Euphrosyna onderstoeckt de regelen van't klooster.

Sy wort geschoren ende met eenen Monicx kleet gekleet.

Sy gaet na het klooster.

Sy noemt haer selven Smaragdus.

Haer wort belast alleen te syn om d'andere niet te verargeren.

dat Smaragdus daer in soude woonen. Maer Paphnutius haré Vader t'huys komende/ als hy haer niet gevonden en heeft/ is droevich eñ benaut geworden/ eñ terstont zijn synē knechten met peerden door geheel Alexandrien gesonden; eñ doorsoeckende de vrouwen-kloosters/wildernisse eñ speloncken/ de huysen van de vrienden eñ gebueren; eñ haer niet vindende/beweende sy haer doot. Paphnutius dit niet konnende verdragē/ noch troost vindende is by dē voornoemden Abt gegaen: eñ hem te voet vallende/heeft hy gesept: Ic begeer dat ghy niet op en hout van biddē want ic en weet niet wat mijn dochter geschiet is. Eñ den Abt dit hoorende/ is seer bedroeft geweest eñ heeft hem beginnen te vertroosten: Sone en wilt niet verflauwen/daer en geschiet niet sonder Gods wille. Ick hebbe betrouwen in Godt/ dat hy haer u noch in dit leven sal vertoonen. Paphnutius dit hoorende is vertroost geweest. Naer eenige dagen besocht hy 't klooster: ende by den Abt komende/heeft hy gesept: Vader/bidt voor mp; want ick en kan de droefheyt van mijne dochter niet verdragen. Den Abt siende dat hy benaut was/ sepde tot hem: Wildy spreken met eenen Geestelijcken broeder (niet wetende dat het synē dochter was) die gekomen is upt het Paleys van Theodosius? Eñ Paphnutius heeft gesept/ja ick/ geerne; Eñ den Abt heeft Agapitus geroepen ende heeft gesept: Neemt Paphnutius met u/eñ lept hem inde telle van Smaragdus. Eñ als Euphrosyna (onder Smaragdus naem schuylende) onversiens haren Vader hadde gesien/eñ hem kende; so is sy heel met tranen verbult geworden. Maer Paphnutius meynde dat het was om het berouw eñ leetwesen: want hy en heeft haer niet gekent: om dat haer aensicht door groote abstinentie/ waken ende tranen was seer gekrencht eñ uptgeteert. Eñ sy haer aensicht met de kappe gedeckt hebbende/ heeft begonnen te spreken van de salicheyt des toekomende rijcx/van de eeuwige glorie eñ van't versmaden des werelts; eñ datmen de kinderen niet meer en moet lief hebben dan God/die schepper van alles is. Ende sy heeft tot hem gesept: Gelooft mp Godt en sal u niet verwerpen/eñ waer de ziele van uwe dochter in verdoemenisse/ God soude u die openbaren: maer ic betrouwe op God/ dat sy by haer selven eenen goeden raet heeft verkosen/ naer 't woort des Euangeliums/dat sept: Die Vader eñ moeder meer bemint dan mp/ en is mijns niet weerdich. Ende Godt is machtich uwe dochter u in dit leven te vertonen; vaert wel mijn Heere. Eñ Paphnutius by den Abt comende/heeft gesept: Mijne siele is van den broeder gesticht/eñ ick ben so blijde geworden in de gratie Gods door synē verstroostinge/ al oft ic mijne dochter hadde gevonden. Eñ Smaragdus volbrengende in synē eensami-

Den vader wort onwetende by syne Dochter geleyt.

De Godtvruchtige Dochter onderwyst haren Vader.

Matt. 10.

ghe

ge Celle 38. jaren/is in eene siecte geballen/daer hy af gestorven is. Eñ op eenen dach heeft Paphnutius tot den Abt gesept: Vader indien 't u belieft / sepnt my om Smaragdus te sien: want myne siele begeert hem seer. Paphnutius in de Celle komende/ heeft hem begonst te kussen al weenende ende seggende: Ep my/ waer zyn uwe beloften met de welcke ghy my beloofde myne dochter te doen sien met myne oogen? 't is 38. jaren geleden dat ick myne dochter verlooren hebbe; my en is van haer niet geopenbaert/daer ick nacht eñ dach om badt. Siende Smaragdus hem seer wenende eñ genen troost nemende / heeft hy tot hem gesept: Waerom zydy beroert/eñ doodp u selven? Is de hant des Heeren onmachtich / oft is vooz Godt pet swaer om doen? zyt gedachtich / dat Godt den Patriarch Jacob aen Joseph heeft geopenbaert/dien hy vooz doot beweende. Ende Smaragdus (die oock Euphrosyna is) bekennende / dat den dach synder doot was nakende/heeft tot Paphnutius gesept: Den almogendē God heeft myne ellende wel geschickt / ende myne begeerte volbzocht/ dat ick tot den epnde ben gekomen manuelycke strydende dooz syne hulpe/die my van de lagen des vpants heeft bewaert. Ende nu mynen loop volbzocht hebbende / soo resteert my de kroone der rechtveerdichept. Maer ick en begeere niet dat ghy sozchvuldich zyt om uwe dochter Euphrosyna: want ick ben die selve; eñ ghy zyt mynen vader. Siet ghy hebt haer nu gesien/ eñ ghy syt voldaen; maer en laet dat niemant weten/ende en laet van niemant anders myn lichaem ontdeckt eñ gewasschen wozden / dan doet ghy dat selve. Ende dit seggende heeft sp haren Geest gegeven op den 1. dach van Januarius. Als Paphnutius sulcke woozden hadde gehoozt / is syn binnenste beroert; eñ hy is ter aerden geballen / eñ is als doot gewozden / etc. Agapitus sulcke wonderlycke sake bekennende / is verbaest geweest; ende loopende heeft hy alle dese dingen aen den Abt verkondicht. Ende den Abt komende/is op haer geballen; eñ kermende/riep hy: Euphrosyna/ Chzistus bzupt eñ dochter der H.en vergeet uwe mededienaers/ noch dit klooster niet; maer bidt vooz ons aen onsen Heere Jesus Chzistus/ dat hy ons vzomelyck strydende / doen komen tot de haven der salichept; op dat wy een deel moghen hebben met hem ende met alle syne Heyligben. Ende haren Vader gevende al dat hy hadde aen de kercken / Gast-hupsen/ ende kloosters/ is in 't selve klooster bekeert; ende gevende aen 't selve den meesten deel van zyn goet/heeft hy gewoont in de selve Celle; slapende op de selve matte daer Euphrosyna op-geslapen hadde. Ende Paphnutius heeft in syn Heylich vooz-nemen geleeft tien jaren ende is tot den Heere gerepst.

Euphrosyna heeft 38. jaren in de Celle alleen geleeft.

Sy veropenbaert haer aen haren Vader.

Sy geeft haren Geest.

SANCTA MARIA NEPTIS ABRAHÆ.

Het leven van de H. Maria Sonderſſe,

Nichte des Eremijts Abrahams,

Beſchreven door den H. Ephrem Archidiaken van Edeſſen.

Den Heyligen Vader Abraham hadde eenen broeder die van deſer werelt gheſchepden was / ende hadde achter gelaten eene Dochter van seven jaren geheeten Maria; deſe is gebrocht by haren oom/die haer heeft doen ſlupten in ſijne buptenſte Celle / ende een venſter daer tuſſchen / door welcke hy haer den Pſauter ende andere Schrifturen leerde; ende ſy waerkte met hem inden lof des Heeren/ ende arbeyde haren Oom in alle abſtinentie na te volgen. Sy was oock ſeer blijde/ende badt Godt neerſtelijck dat hy haer herte bewaerde van alle ſchadelijcke begeerten/ ende door des Duyvels stricken. Ende alſoo was ſy by hem twintich jaren in abſtinentie levende/ recht als een onnooſel lammeken/ ende als eene Duyve ſonder galle. Ende inder tijt doen ſy seven-en-twintich jaren out was/ begonſte den Duyvel meniger hande ſtrijden met haer aen te gaen; ende bedarhte hoe dat hy haer morht brengen van haer reyn leven; om ten minſten alſoo den ſaligen man droef hept ende ſwaerichept aen te brenghen. Daer was eenen die alleenlijck Monick was met den monde ende met het habijt / die onder 't derkſel van ſtichtinge dickwijls tot hem plach te komen. Ende beſiende deſe ſalige Dochter dickwijls door de venſter/ gedreven zijnde door het verwerken der onkuyſchept/begeerde hy met haer te ſpreken: want de wellusticheyt hadde ſijn herte (gheljck een vier) ontſteken. Hy lepde haer langen tijt lagen/'t welck een geheel jaer duerde / eer hy haer door-nemen met de ſoeticheyt ſijnder woorden konde omſtooten. Ende ten laetſten / ſy de venſter van hare Celle open doende / komt duyten by hem; beſmettende haer ſelven terſtont met de booſe ſonde der onkuyſchept. Maer na dat ſy ſulcke groote ſonde hadde ghedaen / is haer herte verſchrickt geworden: ende ſcheurende 't hayren kleet daer ſy mede gekleet was/ ſloech ſy haer aenſicht met hare handen/ begeerende van grooten rouwe te ſterben. Ende van benauthept overvallen zijnde / wiert ſy met veel verſchepden baren der ghedachten gedreven. Sy beweende dat ſy niet en was ſoo ſy geweeſt hadde ende met herminge riep ſy dickwijls / ende ſepde: O wee / waer

Abraham leert ſyne nichte Maria den Pſauter ende andere Schriften.

Maria heeft 20. jaren by haren Oom gewoont.

Sy wort van eenen Monick geſchent.

Sy beweent by haer ſelven hare ſonde.

is nu mijn aendachtich ende innich gebedt! ick ghevoele dat ick van nu af doot ben. O wee waer toe zijn nu mijne heete tranen gekomen / ick hebbe mijne dagen ende den arbeyt van mijne abſtinentie verloren: ick hebbe Godt verbittert/ende mp ſelven gedoot. O wee / nu ben ick des Duyvels beſpottinghe gheworden! O wee/ nu en heb ick niet alleen mijne eygene ſiele gedoot/ maer ic hebbe dat reyne onbevlecte herte mijns lieven Vaders ooc tot der doot toe gewondet! O wee mp! wat hebbe ick ghedaen? och wat is mp gheſchiet? van wat hoogen ſtaet ende hoe grooteliick ben ick gevallen? hoe is mijn herte verdupſtert? ick en wete niet hoe dat eene donckere wolcke mijn herte bedeckt heeft; hoe en hebbe ic niet konnen weten/ wat ick dede? waer ſal ic verborgen worden? oft waer ſal ick gaen? oft in wat gracht ſal ic mp ſelven mogen worpen? waer is de leeringe van mijnen alderlieffſte oom/ waer zijn de vermaningen van ſijnen mede-geſelle Ephrem / die mp leerden te volherden in mijnen maerhdom; vermanende dat ick de ziele onbevleckt voor den onſterffelijcken bruydegom ſoude bewaren. Sp ſeyden uwen Bruydegom is Heylich ende jaloers. Ep mp/ wat ſal ick doen? ick en derve den Hemel nu niet aenſchouwen. Hoe ſal ick ſonderſſe ende vol alder duplichept mp verbordere met mijnen Heyligen Oom te ſpreken? 'Tis mp beter in een ander landt te gaen / daer niemant en is die mp kan kennen. Opſtaende dan is ſp terſtont in eene andere ſtadt ghegaen/ ende heeft haer in een bordeel verhuert; veranderde haer eerſte habijt. Maer als den val van de voor-noemde vrouwe was geſchiet; ſoo is den ſaligen man Abraham in den ſlaep ſulcken viſioen vertoont / etc. Doen heeft hp ſeer geſucht/ ende bitterlijck geweent: ende tranen ſtortende / heeft hp gheſept: Ep mp/ eenen ſeer wreden wolf heeft mijn lammeken genomen: ende mijne Dochter is gevangen wech gelept. Ende ſijne ſtemme verheffende/heeft hp met tranen geſept: Chriſte ſalichmaker des werelts/keert mijn lammeken Maria weder tot mp/ende brengt haer weder inden ſchaep-ſtal des levens: op dat mijnen ouderdom met ghene droef hept van deſe werelt en ſchepde. Heere en verworpt mijn gebet niet; maer ſepnt haeſtelijck uwe gratie/dat ghp haer geſont trect upt dē mont des draecx. Maer na 2. jaren/ als hp vernomē hadde/waer ſp was/eñ hoe ſp haer droech; ſo is hem gebrocht een krijchſmans kleet/ende een peert om op te ſitten. Hp heeft dan op ſijn hooft gheſet eenen reps-hoet / die zijn aenſicht bedeckte/ ende eenich gelt me-dragende / ende te peerde ſittende/ repſde hp haeſtelijck wech/etc. Als hp nu tot die plaetſe gekomen was / is hp in 't bordeel gegaen / ende hp heeft gheſept: Vrient/ick hebbe gehoort/dat ghp eene ſeer ſchoone dienſt-

Sy leeft twee jaren in oncuyſheyt, in 't habijt van eenen krijchſman gaet Abraham ſyne nichte ſoecken.

bode

bode hebt: indien 't u belieft / ick ſoude haer geerne ſien. Den welcke heeft hem geantwoort: 'Tis alſoo ghelijck ghy gehoort hebt; ende zy is ſeer ſchoone: want de ſchoonheyt van deſe Maria was bykans alle natuerlijcke ſchoonheydt te boven gaende. Doen heeft hy met blijde gelaet geſept: Ick bidde u / laet haer eens in mijne teghenwoordicheyt komen; op dat ick heden met haer mach banckquetteren / ende berepdt ons eene koſtelijcke maeltijt / dat wy vrolijck met malkanderen mogen weſen; want ick ben van ſeer verre om haren wille hier ghereden / ende oock mede om hare liefde / die my daer toe heeft getogen. Want van hare ſchoonheyt ende lieflijckheyt hebbe ick veel vernomen. Als zy geroepen zijnde / nu daer tegen-woordich was / ende haren Heyligen oom haer in dat ſondich kleet hadde geſien: ſoo is ſijn lichaem bykans geheel dooz dzoefheyt beſweken: maer hy heeft de bittere pijnen des herten met een blijde gelaet bedeckt / ende de uytbozſtende tranen met mannelijcker herten wederhouden. Abzaham dan ſat by haer / ende hiet den weert wijn-halen / tot dat de ſpijſe berept ware: ende doen zy aldus by malkanderen ſaten / begonſte zy met hem vrolijck te zijn. Als zy dan gegeten hadden; ſoo verweckte de dochter hem om inde ſlaep-kamer te gaen. Ende hy heeft geſept: Laet ons gaen. Ende als hy binnen ghekomen was ende op 't bedde ſat; ſoo ſepde zy tot hem: Mijn Heere / laet u die ſchoenen upt-trecken. Doen ſpzack hy tot haer: Slupt de deure wel vaſt toe / ende dan ſuldy die upttrecken. Ende na dat zy de deuren hadde geſloten / is zy by hem ghekomen. Ende hy heeft haer vaſt met de hant ghenomen / dat zy hem niet en konde ontloopen; ende treckende den hoet van ſijnen hoofde / ende uytberſtende tot weenē / heeft hy tot haer geſept: mijne lieve dochter Maria / en kendy my niet? O Maria / en ben ick niet die u opgeboet hebbe? O mijn dochter wat is u geſchiet? Wie heeft u gedoot / o mijn dochter? Waer is nu uwe Engelſe kledinge? waer is uwe ſtrengicheyt van leven? waer ſijn uwe tranen? waer is u waecken? Waer is u ſlapen op der aerden? Hoe zijdy / mijne dochter / ghevallen van de hoogte des Hemels in deſen gracht? etc. Waerom hebdy my verlaten / ende my ghebzocht in deſe onverdzagelijcke dzoefheyt / dat ghy my verſwegen hebt uwe groote ſchade? Maer wie is ſonder ſonde dan Godt alleen? Ende doen zy veel ſulcke woozden van hem hoozde / is zy by hem blijven ſtaen; haer niet meer beroerende dan eenen ſteen / vervuldt zijnde van vreeſe ende ſchaemte. Doen ſpzack hy weder met bitterlijcke tranen tot haer. En ſpzeeckt ghy my niet aen / mijne dochter Maria. En ſpzeeckt ghy my niet aen / die een deel van mijn binnenſte zijt? En ben ick hier / mijne dochter / om uwen wille

Sy komt by Abraham in't habijt van eene lichte vrouwe.

niet

niet gekomen; Laet / O mijne dochter / deſe ſonden op mp zijn; ick ſal in den dach des oordeels vooz u rekeninge geven: ick ſal vooz deſe ſonde Godt voldoen! Ende doen hp tot de middernacht toe alſulcke trooſtelijcke woozden veel met haer geſpzoken hadde ſo kreech ſp wat betrouwens/ende ſpzack al ſchzepende tot hem: Och lieven Heere ende lieven Vader / ick en derf mijn onrepn aenſicht tegen u Heplich aenſicht niet keeren; ende hoe mach ick mp dan tot Godt keeren/ oft mijnen mont op doen / om ſijne genade te verwerven? Doen ſpzack den Hepligen Vader tot haer: Laet/ O mijne Dochter/ uwe booſhept op mp zijn. Laet Godt deſe ſonde upt mijne handen epſſchen; Hoozt mijn alleenlijck/ ende komt / laet ons op onſe woon-plaetſe gaen. Want ſiet den H. Vader Ephzem die bidt vooz u nacht ende dach met grooter blijt ende neerſtichept. O mijne hertelijcke lieve Dochter / O mijn epgen bloet/en wilt doch niet twijfelen ende miſhopen van Gods bermhertichept: ende al waren uwe ſonden ſoo groot als bergen; ſoo gaet doch ſijne barmhertichept alle creaturen te boven die niet en begeert/ dat de ſondaers ſterven/ maer dat ſp geneſen wozden ende leven. Ende ſp heeft tot hem geſept: O getrouwen / lieven Vader / is 't dat ghp ſeker zijt / dat ick mijne mijne ſonden vooz Godt beteren mach / ende dat hp mp weder ontfanghen wil: al wat ghp dan wilt dat wil ick geerne doen/ ende wilt met u weder komen. Doen wiert den Hepligben man ſeer blijde / ende ſepde tot haer doen wederom veel trooſtelijcker woozden. Doen lepde ſp haer aenſicht op ſijne voeten/ eñ ſchzepde heel den nacht/ſeggende: Mijnen Heere / mijnen Godt / wat ſal ick u vooz alle deſe dingen weder geben. Als 't dach gewozden was/ heeft hp tot haer geſept: Staet op Dochter / laet ons van hier gaen na ons Celleken. Ende alſoo nam den Hepligen man ſijne dochter/ſettede die op ſijn peert/eñ voerde haer blijdelic weder t' huys in ſijnder Celle / recht als eenen goeden herder die ſijn ſchaep verlooren heeft ende weder ghevonden heeft. Doen tooch ſp eenen hapzen kleet aen/ ende volherde in ootmoedichept des herten ende weenen der oogen. Ende den Hepligben Vader Abzaham leefde daer na tien jaren / ende loofde Godt van gantſcher herten om haer Heplich leven. Ende doen hp tſeventich jaren in volkomenhept ſijn leven hadde overgebzocht/ is hp geſſchepden van deſe werelt. Ende als Maria vijf jaren in penitentie hadde geleeft ſterf ſp Heplichlijck.

Maria komt met Abraham na hare Celle.

Abraham ſterft in 't jaer 70. ſyns levens.

SANCTA THAISIS.

Het leven van de Heylighe Thaisis Sonderſſe.

Thaisis verderft veel jongmans.

Aer heeft eene oneerlijcke vrouwe gheweest ghenaemt Thaisis / van soo groote lichamelijcke schoonheydt dat daer veel jonghmans om haren wille hun goet verkoopende / quamen tot de upterſte armoede; ende dat het oock gebeurde / dat hare vryers twist onder malkanderen hadden / ende dat den dorpel van de dochter met het bloet van de jonghmans seer dickwijls bebloet was. Als den Abt Paphnutius dit hadde gehoort: soo heeft hy een wereltlijck habijt genomen / ende is tot haer gerepst in eene stadt van Egypten. Paphnutius is neerstieh om haer te bekeeren.

Ende als hy ingegaen was / heeft hy tot haer gesept: En is hier gene hepmelijcker kamer / daer wy mogen ingaen? Ende sy heeft gheseyt: Daer is wel eene: Maer indien ghy de menschen vreest daer en komt oock niemant in dese kamer. Ons en siet hier niemant dan Godt. Den Out-Vader sepde tot haer. Weet ghy dat daer eenen Godt is? Sy heeft hem geantwoort: Ick wete dat daer is eenen Godt / ende een rijck van den toekomenden tijt / ende tormenten der sondaren berept. Hy sepde tot haer: Indien ghy dit weet / waerom hebdy soo veel zielen tot verdoemenisse gebracht; dat ghy niet alleen voor uwe / maer oock voor hun-lieder boos leyden rekeninghe gegeven hebbende / sult verdoemt worden? Als Thaisis dit hadde gehoort / haer voor de voeten van den Monick Paphnutius worpende / badt sy met tranen / seggende: Vader / stelt my penitentie: want ick hoope door u bidden vergiffenisse te krijgen; ick en begeere maer uptstel van dry uren / ende dan sal ick komen waer dat u believen sal; ende ick sal doen al dat ghy my sult bevelen. Ende als Paphnutius haer eene plaetse hadde gheſtelt / daer sy sonde moeten komen; soo heeft sy wech gaende vergadert al dat sy door de sonde hadde gewonnen: ende 't selve in't midden der stadt gebracht zijnde / heeft sy voor allen 't volck het vier daer onder gesteken / roepende: Komt alle die met my gesondicht hebt / ende siet / hoe ick sal verbranden het gene ghy my gegeven hebt 't welck veertich ponden weert was. Sy verbrant den loon der sonde in't midden der stadt.

Daer na besloot hy haer in eene Celle / ende besegelde de deure met loot seer vast / en liet haer een klepn vensterken / daer men haer water ende broodt door brachte van een vrouwen klooster daer na by. Als hy nu van de toegesegelde deure gingh / heeft Thaisis tot hem gesept: Waer wildy / Vader /

dat

dat ick mijn water gier? ende hy heeft geantwoort: In uwe Celle / gelijck ghy weerdich zijt. Dit spraek sy: Hoe sal ick Godt bidden? Hy sepde haer: Ghy en zijt niet weerdich Godt te noemen/noch den naem van sijne Godheyt over uwe lippen te laten gaen/noch oock uwe handen upt te strecken naer den Hemel: ligt maer alleenlijck op de aerde/ende siet tegens der sonnen opgant/ ende spreeckt ende herspreeckt alleen dit woort: Ghy die my geschapen hebt ontfermt u over my. Als sy nu dry jaren besloten hadde geweest; soo heeft den Abt Paphnutius mede-lijden met haer gehadt/ ende is terstont gerepst tot den Abt Antonius/om van hem te vragen / oft den Heere hare sonden hadde vergeven/ oft niet. Doen badt Antonius alle de Broederen dat sy waken souden/ende Godt neerstelijck bidden/dat hy 't selve aen pemant openbaren soude. Ende in den nacht heeft den Abt Paulus den outsten Discipel van den Heyligen Antonius in den Hemel gesien een kostelijck verciert bedde / 't welck dry maeghden bewaerden. Doen sepde Paulus: Desen loon ende dese genade is voor onsen Vader Antonius bewaert. Doen antwoorde hem de stemme: 'Ten is uwes Vaders Antonij niet; maer dese genade is voor Thaisis de sonderſſe de Clupserinne. Ende als de Abt Paulus dit in't openbaer hadde vertelt: soo is den Abt Paphnutius/ bekennende Godts wille/ vertrocken/ende gekomen daer Thaisis besloten was/ ende brack de deure op: maer sy badt hem dat hy die langer besloten wilde laten/ doen sepde hy tot haer: Gaet upt; want Godt heeft u uwe sonden vergeven. Sy heeft gesept: Ick belijde u / na dat ick hier in ben gegaen / soo hebbe ick alle mijne sonden voor mijne oogen gestelt; ende ick schrepde altoos als ick die sach. Ende na dat hy haer daer upt hadde ghelept/ heeft Thaisis maer vijfthien dagen geleeft / ende sy is gherust in vrede.

't gebedt van Thaisis.

Paphnutius vraecht den Abt Antonius raet van Thaisis.

Thaisis sterft.

Het

SANCTA PELAGIA.

Het leven van de Heylighe Pelagia Sonderſſe,

Beſchreven door Iacobus Diaken.

DE H. Pelagia was eerſt eene openbare ſonderſſe van Antiochien/ die met hare ſchoonheyt/ koſtelijcke kleederen / ende uptwendige blancketſelen ende verrierſelen menigen menſch tot ſonde lockte. Sy ginghſoo verciert met koſtelijcke ghe-ſteenten/ dat ſy daerom Margarita (dat is ghe-ſept eene Peerle) toe genaemt was. Het gebeurde dat ſy dus verciert zijnde met kamenieren ende pagien voor by reet het kerck-hof van den Heyligen Iuliaen / op den ſelven tijt als daer acht Biſſchoppen vergadert waren met meer andere Geeſtelijcke perſoonen. Deſe ſloegen alle gader hunne oogen neder ter aerden/ doen ſy deſe vrouwe ſagen komen / upt-genomen/ Nonnus den Biſſchop van Heliopolis/ die haer ſter-ooghs aenſach / tot dat ſy voor by was. Deſen ſeyde daer naer aldus tot ſijne mede-geſellen/ beklagende ſijne flauwicheyt in Godt te dienen: Die vrouwe ſal ons noch beſchaemt maecken in den dach des oordeels ghemerckt dat ſy neerſtelijcker de werelt dient/dan wy Godt doen : want ſy verſlijt dagheliicks veel uren om haer lichaem te vercieren / ende ſoo hare ſterffelijcke liefhebbers te behaghen; daer wy nauweliicx eene ure oft twee en peynſen om onſe ziele te vercieren / ende ſoo te behaghen onſen ouſterſlijcken Bruydegom. Met dien ginghNonnus naer ſijn logijs daer hy met tranen den Heere vergiffeniſſe badt van ſijne ſlappicheyt;be-kennende dat die vrouwe haer lichaem ſchoonder gemaect hadde op eenen dach / dan hy binnen al ſijne leven zijn ſiele verciert hadde. Des ſondaechs daer naer predichte Nonnus ter begeerte van den Biſſchop van der ſtadt onder den dienſt der Miſſen: het welck hy met ſulcke vierichept dede / dat hy veel volcx tot tranen beweechde. Onder al wiert Pelagia (de welcke op den ſelven tijt daer tegen-woordich was) ſoo beweecht / dat ſy bit-terlijck weende / ende bykans klepmoedich was / upt oorſake van hare voorgaende groote ſonden. Ende ſy heeft terſtont twee van hare knechten belaſt/ ſeggende: Als den Heyligen Biſſchop Nonnus upt ſal gegaen zijn; volcht hem / ende onderſoeckt waer hy woont; ende bootſchapt my dat. Ende alſoo heeft ſy hem eenen brief geſonden van deſen inhout. Aen den Heyligen Diſcipel

Pelagia verciert met koſtelijcke geſteenten.

Door 't lichamelijck cieraet van Pelagia verweckt den Biſſchop ſy ſelven tot het cieraet der ſielen.

Pelagia wort beweecht door predicatie.

Den brief van Pelagia aen Nonnus.

Chriſti/de ſonderſſe ende Diſcipelerſſe des Duyvels. Ick hebbe van uwen Godt gehoort/ dat hy den Hemel heeft geboocht / ende is ter aerden gedaelt ; niet om de rechtveerdige / maer om de ſondaers ſalich te maecken: hem ſoo verootmoedigende/ dat hy by de publicanen de openbare ſondaren is ghekomen ; ende dat hy / op wien de Cherubinnen niet en derren ſien / met de ſondaren verkeert heeft. Ende ghy mijn Heere/ die ſeer Heylich zijt/ al en hebdy den Heere Jeſus Chriſtus met uwe vleeſchelijcke oogen niet geſien/die hem aen de ſondige Samaritaenſche vrouwe by den put heeft gheopenbaert ; nochtans zijdy eenen waerachtigen navolger van den ſelven/ gelijck ick van de Chriſtenen hebbe hooren ſeggen. Zijdy dan ſijnen oprechten Diſcipel ; en wilt my niet verwerpen / die door u begeere den Salichmaker te ſien : op dat ick door u mach weerdich worden ſijn Heylich aenſchijn te aenſchouwen. Als den Heyligen Nonnus dit heeft verſtaen / ſoo heeft hy by hem geroepen alle de Biſſchoppen die daer waren; ende heeft haer by hem doen komen. Als ſy ghekomen was daer de Biſſchoppen vergadert waren ; heeft ſy haer neder op den vloer geworpen ; ende heeft de voeten van den ſaligen Biſſchop Nonnus omhelſt/ ſeggende: Mijn Heere/ ick bidde u/ volght uwen meeſter den Heere Jeſus Chriſtus; ende ſtort uwe goethept op my / ende maeckt my Chriſtene. Want/ mijn Heere/ ick ben eene diepe zee der ſonden / ende eenen afgront der booſheden. Ick begeere gedoopt te worden. Sy en ruſtede niet voor dat ſy weeder in 't geloove geleert / ende gedoopt was in de tegen-woordicheyt van de voor-ſchreven Biſſchoppen. Men wornde haer op den ſelven tijt / ende men gaf haer het Heylich lichaem des Heeren: van welcken tijt ſy haer t'eenemael tot God begaf. Den Duyvel ſocht haer te bedriegen / ende wederom tot ſonden te trecken: Maer ſy weder-ſtont hem/ ende verdreef hem van haer met het teecken des Cruyces. Sy ontſloech hare kamenieren ende dienſt-boden / ende trock eenen hayzen kleet aen na dat ſy acht dagen gedoopt was. Sy ſtelde alle haer goet in de handen van den Biſſchop Nonnus ; begheerende datmen dat upt-deylen ſoude niet aen de Kercken (overmits dat ſy 't met ſonden gewonnen ende verkregen hadde) maer aen ſchamele weduwen/ weeſen ende armen; op dat het wel mocht verdeylt worden / dat qualijck vergadert is : ende dat den rijckdom van de ſonderſſe ſoude worden ſchatten der rechtdeerdicheydt. Daer naer ginghy Pelagia heymelijck in mans-habijten naer Jeruſalem; daer ſy op den berch van Olibeten in eene kluyſe penitentie ginghy doen tot der doot toe. Men hiet haer Pelagius; ende men meynde dat het eenen man was : maer alſmen verſtont naer ha-

Matt. 9.

Joan. 4.

Pelagia omhelſt de voeten van den H. Nonnus.

Sy gheeft haer goet den armen.

Sy woont als een man op den berch van Olivet-ten.

re

re doot dat het eene Vrouwe was; ſoo waren daer veel menſchen af verwondert. Haer lichaem was van veel maechden met proceſſien gehaelt met toorſen ende kerckelijcke loſſangen/ ende eerlijck begraven in de ſtadt van Jeruſalem / ontrent het jaer vierhondert tſeſtich.

Pelagia van Antiochien op den berch van Oliveten in mans habijt,
'T jock des Heeren hebdy geerne gedragen, Heylich ghy nu zijt,
Verſmadende rijckdommen, hoverdye, met overvloedicheden
Geniet nu die ſoete blijtſchap met die Hemelſche leden.

S. MARIA ÆGYPTIACA.

Het leven van de Heylige Maria van Egypten Sonderſſe,

Beſchreven door Sophronius Biſſchop van Ieruſalem.

E H. Maria diemen noemt de ſonderſſe van Egypten / was in Egypten geboozen / ende van joncx af tot alle vuylicheyt uyt-geſtozt : want ſy liep wech van hare Ouders als ſy twaelf jaren oudt was naer Alexandrien / daer ſy oneerlijck leefde ſeventien jaren lanck / gemeyne voor alle menſchen / ja liep de mans dickwijls ſelver na; noch goet noch gelt ſoeckende ; maer alleen hare welluſticheyt. Hier naer gingh ſy te ſchepe met ſommighe die naer Ieruſalem reyſden tegen den feeſt-dach van de verheffinge van't H. Kruyce/ daer ſy de jongers ſelve tot onkuyſheyt verweckte. Maer als ſy tot Ieruſalem gekomen was/ende met d'andere op den feeſtdach meynde in de kercke te gaen om haer gebedt te doen; ſoo en konde ſy niet binnen geraecken wat ſy dede : want ſy wiert weder-houden / ja ſeer wonderlijck achter-waert gheſtoten / alſoo dickwijls als ſy met d'andere wilde in gaen/ die ſonder eenich belet binnen gingen. Met dien gingen haer inwendighe ooghen open : ſoo dat ſy op haer voor-gaende leven denckende / bitterlijck begonſt te weenen. Sy hief hare oogen op-waerts : ende/ ſiet / ſy ſach daer een beelt van onſe lieve Vrouwe ſtaen in 't portael. Doen badt ſy Mariam de Moeder Gods met tranen ootmoedichlijck ; begeerende te hebben inganck in de kercke / belovende beteringhe van haer ſondich leven. Daer naer gingh ſy ſonder eenighe moeyte oft beletſel in de kercke / daer ſy hare devotie voor 't Heylich Kruys / ende alle de myſterien des Heeren aenſach. Dit gedaen hebbende / keerde ſy naer het portael / daer ſy Maria de Moeder Godts danckte van de voor-gaende gratie die ſy ontfangen hadde/ ſeggende: O alder-goedertierenſte vrouwe/ghy en hebt niet verworpen mijn onweerdich gebet/ 't is nu tijt te volbrengen het gene ick belooft hebbe. Stiert my nu daer 't u belieft. Zijt my eene leytſter ter ſalicheyt/ende eene meeſterſſe der waerheydt ; my voorgaende in den wech die tot penitentie leyt. Ende dit ſegghende / heeft ſy gehoort eene ſtemme als van eenen die van verre roept : Indien ghy over de Iordane gaet ; ſoo ſuldy goede ruſte vinden. Ende ſy deſe ſtemme

Maria leefde oneerlijck 17. jaren lanck.

Sy en kan inde kercke niet gaen van Godt wederſtooten zijnde

Sy aenroept voorſprake van de alderſalichſte Maget Maria.

hoorende / ende geloovende dat sy om haren wille geschiet was / heeft al weenende geroepen / ende gesept tot onse lieve Vrouwe: O weerdige Vrouwe / Me-Vrouwe / en verlaet my doch niet; maer bewaert my altijts op alle plaetsen. Ende dit seggende / ginghy sp naer de Jordane. Maer als sp upt ginghy soo heeft haer eenen gesien / ende heeft haer dry penningen gegeven; seggende: Vrouwe / neemt dit. Ende sp dat nemende / heeft daer mede dry brooden ghekocht / ende heeft dese ghenomen als bequam zynde tot hare repse. Ende ontrent der Sonnen onder-gank heeft sp gesien de Kercke van den saligen Joannes Baptista / die by de Jordane ghelegen is: in de welcke sp heeft ghenut de levendichmakende ende onbevleckte Sacramenten van Chzistus den Heere. Als 't nu des ander-daechs licht was gewozden / is sp over de Jordane ghegaen / ende is in de wildernisse ghekomen; in de welcke sp seven-en-veertich jaren lanck leefde in groote abstinentie / van alle menschen onbekent. Sy leefde seven-tien jaren by die dry brophens die sp mede gebzocht hadde. Daer na wiert sp geboet van de krupden die in de wildernisse wassen. Hare klederen waren by lanckheyt van tijde teenemael versleten; soo dat sp naeckt was / ende geheel van de Sonne verbrant. Als sp dan seven-en-veertich jaren penitentie ghedaen hadde; soo wiert sp gesien ende aengheszoken van eenen weerdighen Pziester ende Monick Sosimas ghenoemt den welcken op de Jozdane in een klooster woonde / ende in 't beginsel van den vasten van veertich dagen in de selve woestijne gekomen was / om daer den geheelen vasten te contempleren. Vooz desen weerdigen Pziester verhaelde Maria gheheel haer leven. Sy begheerde van hem het naeste jaer op den witten-donder-dach het H. Sacrament t'ontfangen: het welcke Sosimas dede naer sijne belofte. Ende hy sat op den kant van de Jozdane / verwachtende hare komste eñ hy dachte in hem selvē; hoe sal sp over de Jozdane komē / want daer en is geen schipken. Ende als den Out-Vader dit dachte / soo is sp gekomen ende heeft gestaen op d'andere sijde van de riviere. Sosimas dan haer siende / is blijdelijck opgestaen; ende hy heeft gesien dat sp de wateren der Jozdanen seghende: ende soo haest als sp het teecken des Krups hadde gemaeckt / is sp op 't water ghegaen / al oft sp op eenen vasten wech hadde gegaen. Ende ontfangende het alder-Heylichste Sacrament / hare handen ten Hemel strecckende ende versuchtende met tranen heeft sp gesept: Nu laet uwe dienst-maget naer u woozt in vzede; want mijne oogen hebben onsen Salichmaecker gesien. Maria gaf op den selven dach haren Geest / doen sp 't lichaem des Heeren ontfanghen hadde / naer dat Sosimas wech gegaen was. Als 't jaer vooz by was /

Sy wort door eene stemme van Godt gesonden geleert wat sy doen moet.

Sy gaet in de kercke van S. Ian Baptista.

Sy en heeft gene menschen gesien in 7. jaren.

Sy leeft by kruyden.

Maria gaet op de wateren.

Voor hare doot ontfanght sy het alderheylichste Sacrament.

is hy weder in de groote wilderniſſe ghegaen; maer hy vont haer doodt; ende daer was op d'aerde gheſchreven: Abt Soſima / begraeft het lichaem van d'ellendighe Maria. Gheeft de aerde weder dat haer toe behoort / ende wort het ſtof by 't ſtof. Bidt alleenlijck voor my den Heere / die overleden ben in 't laetſte der maent Parmothi naer de Egyptenaers; den welcken na de Romeynen is den neghenſten dach van April / als onſen Salichmaecker ghekrupſt is / naer de nuttinghe van 't Goddelijck ende Heplich avontmael. Obijt Anno 522.

SANCTA MARINA.

Het leven van de H. Marina Maget,

Aer was eenen man hebbende eene eenighe jonge Dochter: den welcken hem willende van de werelt sijden/ heeft die bevolen aen eenen van sijne Magen/ ende is na 't klooster gegaen/ dat van de stadt twee-en-dertich mijlen gelegen was. Ende daer in gegaen zijnde/ dede hy allen 't werck dat het klooster aen ging; alsoo dat den Abt hem meer dan d'andere beminde / om dat hy ghetrouw ende gehoorsaem was. 'T is naer eenighen tijt geschiet / dat hem te voren quam de liefde van sijne Dochter / ende hy begonste broevich ende benaut in sy selven te worden. Ende sijnen Abt heeft hem benaut gesien/ ende heeft tot hem gesept: Wat is u broeder/ dat ghy soo broevich gaet? seght het my. Hy alsdan den Abt te voet vallende / heeft hem met tranen gesept: Ick hebbe eene Soone in de stadt/ dien ick daer ghelaten hebbe seer jonck: ende op hem denckende / ben ick om hem benaut: ende hy en wilde hem niet te kennen geven/ dat het eene Dochter was. Den Abt sepde tot hem: Hebdy hem lief; gaet / ende brenght hem hier; ende laet hem by u woné. Ende uytgaende heeft hy haer mede gebracht; eñ sy was Marina genaemt maer hy heeft haré naem Marinus genoemt / ende heeft haer in 't klooster gestelt om te leeren lesen; ende hy was met haer sonder dat pemant van de Broeders gheweten heeft dat het eene Dochter was: maer sy hieten haer alle Marinus. Ende als sy nu veertien jaren out was/ soo heeft haren Vader haer begonst te leeren den weeh des Heeren: ende hy sepde tot haer: Siet voor u dochter / dat niemant u sekreet en wete tot het eynde uwes levens toe / etc. Als sy nu seventien jaren out was/ is haren vader gestorven: ende sy is alleen in haers vaders Celle gebleven zijnde onderdanich aen alle die in 't kloosster waren: alsoo dat sy van haren Abt ende van alle gader beminnt wiert. Op eenen dach sepde haren Abt: Broeder Marine/ waerom en gaet ghy ook niet met de broeders en helpt hen? de welcke heeft geantwort: als 't u belieft vader. Den broeder Marinus dan heeft dichwijls met de herre gegaen ende als 't te laet wiert om wederom te komen / dan bleef hy met de andere Monicken in de herberge. Eñ door de lagen des vpants is't geschiet dat den weert hadde eene dochter die maget was: eñ eene krijschman tot haer ingekomen sijnde/ heeft met haer te doen gehadt: eñ de dochter is van dē krijschsman bevrucht gebleven. Eñ als hare ouders dit hadden bekent: so hebben sy hare dochter beginnen te quellē/ seggēde: segt ons/ van wien sijdy bevrucht! sy heeft geant-

Den Vader is sorchvuldich van de salicheyt synder Dochter.

Om dat sy in eens mans kloosster ontfangen soude worden verandert haer habijt ende noemt haer Marinus.

Den Vader van Marinus sterft.

Marinns wort met onkuyscheyt beschuldicht.

wooꝛt: Van dien Monick die Marinus hiet/ die hier dickwijls met de heꝛre ghelogheert is: hy heeft my verkracht/ ende ick hebbe ontfanghen. Ende terstont zijn hare Ouders naer 't klooster ghegaen/ ende sepden tot den Abt: Siet/ Heer Abt/ wat uwe Monick Marinus heeft ghedaen? hoe hy onse Dochter bedꝛoghen heeft. Den Abt sepde tot haer: Wel aen/ laet ons sien oft het oock waer is/ dat ghy seght: Ende als hy quam; soo sepde sijnen Abt tot hem: Bꝛoeder Marinus/ hebt ghy dit quaet sept aen hunne Dochter ghedaen? Hy heeft langhe stil-staende gepeyst; in sy selven suchtende/ heeft hy ghesept: Vader ick hebbe ghesondicht; ick doen vooꝛ dese sonde penitentie; Bidt vooꝛ my. Ende den Abt tot gramschap beroert zijnde/ heeft hem doen slaen ende straffen/ ende bupten het klooster stooten. Nochtans en heeft sy niemant opt haer sekreet bekent: maer gaende heeft sy haer vooꝛ de pooꝛte van 't klooster ghewoꝛpen: ende sy lach op der aerden/ doende penitentie. Ende dit doende dꝛy jaren langh/ en gingh sy van 't klooster niet. Ende des weerts Dochter heeft een knechtken gebaert/ ende heeft hem gespeent/ ende gebꝛacht by Marinus/ segghende tot hem: Siet Bꝛoeder Marinus/ voet uwen Soone. De Heylige Maget hem aenbeerdende/ als haren eyghen Soone/ voede een vꝛeemt kint met de bꝛocken bꝛoots die sy ontsingh van de gene die in 't klooster gingen. Ende dit is noch andere twee jaren geschiet. Daer nae de Bꝛoeders met barmhertichept beroert zijnde/ gaende by den Abt/ hebben sy hem begonst te bidden/ dat hy hem in 't klooster soude aenbeerden/ seggende: Siet/ het is vijf jaren geleden/ dat hy in penitentie vooꝛ de deure van 't klooster heeft gelegen. Hy heeft hem doen in komen; ende tot hem gesept. Ghy hebt eene groote sonde ghedaen. Dit belaste ick u dat ghy alleen alle dingen in 't klooster alle daghen kupsschet/ ende water dꝛaecht dat daer van doen is/ ende alle gader dient. De Heylige Maget/ dit met een gewillich herte aenbeerdende/ volbꝛacht alleen 't werck dat haer belast was. Ende 't is gebeurt/ dat sy na koꝛte daghen in den Heere overleet: ende de Bꝛoeders hebben 't den Abt ghebootschapt/ seggende: Bꝛoeder Marinus is gestoꝛben: Den Abt sepde tot hen: Siet Bꝛoeders/ hoe groote sonde het is ghe-weest/ dat hy niet weerdich en is d'upterste penitentie ende kerckelijcke rechten te ontfangen. Maer nochtans gaet/ wasschet hem/ ende begraeft hem verre van 't klooster. Ende als sy hem wiesschen; soo hebben sy bekent dat het eene Vꝛouwe was. Oversulex hebben sy begonst te roepen: ende op hunne boꝛst slaende/ sepden sy: Hoedanige conversatie ende Heylige verduldichept is in haer gevonden; wiens sekreet niemant en heeft ghe-weten/

Sy wort uyt het klooster gejaecht, doet penitentie voor de poorte.

Sy doet den verworpensten dienst binnen 't klooster.

Marina sterft ende hare nature wort bekent.

ende

ende is van ons soo gequelt geweest. Ende komende met tranen/ seggben sy tot den Abt: Abt/ komt ende siet broeder Marinus. Hy sepde tot hen: Wat is dat? De broeders seggen hem wederom: Komt ende siet Gods wonderlycke wercken: ende siet wat ghy met u selven moocht doen. Hy vervaert synde is ghekomen tot het lichaem. Ende het kleet opheffende/ daer 't mede gedeckt was sach hy dat het eene dochter was: ende hy is terstont nedergevallen/ ende sloech zyn hooft tegen d'aerde/ ende riep seggende: Ick beswere u door den Heere Jesus Christus/ en verdoemt my niet voor Gods aenschyn/ om dat ick u gestraft hebbe: want ick hebbe het onwetende gedaen. Ghy My-Vrouwe/ en hebt u selven niet gesept/ ende ick in der waerheyt en hebbe niet geweten uwe Heylige conversatie. Hy heeft dan dat Heylich lichaem doen binnen het klooster in de kercke leggen. Ende op den selven dach de dochter van den duyvel beseten zynde/ is int klooster gekomen/ ende beleet hare boosheyt die sy gedaen hadde; als oock van wien sy hadde ontfangen. Ende op den sevensten dach is sy in de kercke van den Duyvel verlost. Ende de omliggende kloosters dit hoorende/ nemende krupten ende waslichten/ met Lofsanghen ende Psalmen Godt ghebenedydende/ zyn sy in 't selve klooster gekomen; ende in kercke gaende/ daer het lichaem rustede/ hebben sy Godt gebenedyt ende hare Heylicheyt wort met mirakelen bevesticht.

Den Abt is benaut om dat hy Marina gestraft hadde.

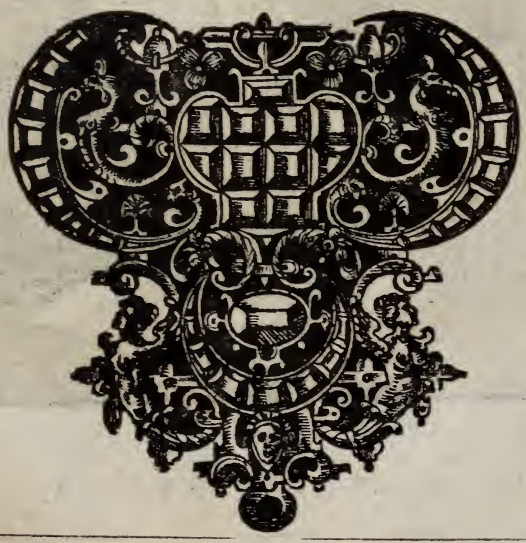

SANCTA FABIOLA.

Het leven van de Heylighe Fabiola,

Beschrijft den H. Hieronimus. Epist. 30. ad Oceanum.

W/ mijnen Sone/ lebert ghy my Fabiolam / eenen lof der Chrijstenen / een mirakel der Heydenen / eene droefheyt der armen/ eenen troost der Monicken. Al wat ick eerst aenbeerde/ dat wort slecht in't vergelijcken van't gene dat naer volgt. Sal ick het vasten verheffen? maer die aelmoessen willen d'overhant houden. Sal ick de ootmoedichept prijsen? maer meerder is de vierichept des geloofs. Sal ick seggen / dat sy verworpen heeft zijde ende sluweele kleederen/ ende gebruyckte een slecht ende slavelijck habijt? meerder is't den moet afgelept te hebben / dan het habijt. 't Is swaerder de hoochmoedichept te ontberen dan Gout ende Peerlen: want als wy dit verworpen hebben/soo sijn wy somtijts met glorieuse ommuttichcheden opgeblasen; ende wy stellen de armoede wepl ende te hoop/ om de jonste des volcx te krijgen. De deucht verborgen ende gehouden zijnde/ in't sekreet der conscientien/ siet op Godt alleen als slechter. Daerom moet ick die met nieuwe loven verheffen / etc. Ick eenen beminner van't hupsken van Bethlehem ende van de kribbe ons Heeren/in welcke de maget Godt heeft gebaert / sal de dienst-maecht Christi Fabiolam voort brengen; niet haer prijsende van den Edeldom; maer van de ootmoedichept die sy in de Heylige Kercke betoont heeft. Wie soude konnen ghelooven dat sy den sack soude aentrecken / om dat sy hare sonden openbaerlijck soude belijden: ende dat sy/ daer't de geheele stadt van Romen sach voor den Paesch-dach in de kercke van Lateranen stont onder de penitenten/ den Bisschop/de Priesters ende alle't volck met haer schrepende; liet haer ghespreyt hayr hangen; boochde in ootmoedichept haren verbuylden hals door penitentie/ haer bleech aensicht/ ende hare mismaeckte handen? wat sonden en soude dat weenen niet suyveren? Wat verouderde smetten en soude dit kermen niet afwasschen? etc. Sy en heeft haer des Heeren op der aerden niet gheschaemt / ende hy en sal hem haers ock in den Hemel niet schamen / etc. Sy sloech haer aensicht / door't welck sy den tweeden man behaecht hadde; sy haetede de peerlen/ het lijnwaet ende de witte doecken en konde sy niet sien: sy schoude alle't cieraet. Sy was soo droeve / al oft sy overspel hadde gedaen/ etc. Sy besocht de vergaderingen der Monicken.

Fabiola lof der Christenē mirakel der Heydenen.

Verborgen deucht verblijt haer in Godt als haren rechter.

Sy besocht de vergaderinge der Monicken.

Sy gaet na Ierusalem.

Monicken. Sy is na Jerusalem gheuaren: al waer sy van verschepden onthaelt zijnde / heeft een wepnich tijts by ons gebleuen: wiens geselschap gedachtich zijnde / duncht my noch dat ick sien die ick gesien hebbe. O goeden Jesu / met wat vierichepdt/met wat neerstichepdt was sy besich in de Goddelijcke boecken; ende als willende eenen dorst verslaen / liep sy door de Prophceten / Euangelien ende Psalmen oock draegen door leggende/ ende als die upt gelept waren / op sluptende in haer herte. Sy en wiert niet versaet door de begeerte om te hooren / etc. Ende als oft sy olie by 't vier ghewozpen hadde / nam sy voetsel van meerderen brant/ etc. Laet andere prijsen hare vermhertichepdt/ ootmoedichepdt/ geloove; ick sal meer prijsen de vierichepdt haers herten.

Sy is besich in 't lesen.

Sy bemint eenicheyt.

Sy wist van dupten den boeck / met welcken ick Heliodorum hadde vermaent tot de wilderuisse. Vergetende hare nature / niet gedachtich zijnde der kranckhepdt / alleenlijck begeerende de eenichepdt: sy was daer/ daer sy met der herten woonde: alsoo begheerde sy upt de stadt / als upt banden te breken. Sy haestede haer soo seer / soo qualijck konde sy vertoeven; dat ghy gemeynt sout hebben / dat sy soude terstont naer het ander leven repsen. Als sy haer aldus altijt bereet maeckte / en heeft de doot haer niet ongereet konnen vinden / etc. Sy dan / als hare aenstaende doot voor-siende/ schreef aen verschepden Monicken/ dat sy souden komen / op dat sy voor haer selven vrienden soude maken van haer goet / die haer in de eeuwige tabernakelen souden ontsanghen: ende sy heeft in den Heere gheslapen: ende afgelept hebbende 't pack/ is sy lichter na den Hemel geblogen.

Fabiola, sterft.

SANCTA PAULA ROMANA.

Het leven van de Heylige Paula Romana Weduwe,

Beschreven door den Heylighen Hieronimus Priester.

DE Heylige Paula geboren upt een van de Edelste ende machtichste geslachten van Romen/heeft naer de doot van haren man de werelt verlaten; verkiesende tot Bethlehem dē Heere in armoede te dienen. Sy heeft Bethlehem meer geacht dan Romen; ende heeft de hupsen van Gout blinckende/ verandert met de verwoxpenthept van een leemen hupsken. Sy heeft alle hare Geestelijcke hupsgenooten arm gelaten; sy selve noch armer zynde. Ten is gene groote sake voox Godt van groot ende rijck geslacht geboozen te wesen; maer het is seer loffelijck / ja oock verdienstich sulcke saken om de liefde Gods te versmaden. Als sy de glozie schoude/verdiende sy de glozie / welcke de deucht als eene schaduwe volght: ende verlatende de gene die de selve begeeren / loopt sy na die de selve versmaden. Sy hadde vijf kinderen: onder welcke Eustochium eene was/ die met haer naer Bethlehem gingh/ende den maechdelijcken staet tot de doot toe onderhielt. Sy besochte onder wegen den Heyligen Epiphanius; dooz loopende ter wijle ende begiftende alle de kloosters van Cypzen;de welcke op dien tijt dooz de liefde van den Heyligheu Epiphanius wel bewoont waren. Ende als den regeerder van Palestina(die haer geslacht wel kende) hooxde dat sy derwaerts quam; dede hy het Stadthups gereet maken/ om haer eerlijck te ontfangen. Maer sy schouwende alle hoochept / heeft een kleyn Celleken verkosen: ende heeft alle plaetsen met soo groote vierichept ende neerstichept omgegaen/ dat sy van de eerste niet en soude konnen getrocken woxden / ten ware sy na d'andere haer spoede. Sy viel ter aerden voox het kruys;den Heere aenbiddende/met sulcke devotien al oft sy hem voox hare oogen noch hadde sien hangen. Diergelijcken besocht sy het graf/ ende alle de Heylige plaetsen; vertreckende van daer naer Bethlehem / daer sy voox de kribbe hare devotie dede. Sy repsde oock in Egypten om te besien de kloosters ende de klupse van de Monicken ende Eremyten / keerende daer naer tot Bethlehem daer sy hare woon-stede nam. Sy woonde dzy jaren met hare dochter ende veel andere maechden in seer nauwe hupsken

Paula geboren van edel geslachte.

Hare groote ootmoedicheyt.

Sy maeckt kloosters te Bethlehem.

kens / tot dat sy Kloosters souden maecken voor vrouwen ende mans. Sy bedeylde de geestelijcke dochters die sy van alle hanten vergaderde in dry Kloosters; behalven het mans Klooster / dat sy van de mans liet regeren. Sy dede groote penitentie / gheen vleesch etende / noch ghenen wijn proevende. Sy rustede op de harde aerde met hayren klederen bespreyt. Sy overlas neerstelijck de Heylighe Schrifturen / de welcke sy bykans van buyten konde; soo dat sy de Psalmen van David in Hebreeusch sanck / ende den boosen vyandt upt der Schrifturen neerstelijck wederstont. Ten laetsten viel Paula in eene groote sieckte / daer sy af stierf / ontrent het jaer vier-hondert / seven. Sy heeft ghe-leeft ses-en-vyftich jaren.

SANCTA EUSTOCHIUM.

SANC-

SANCTA EUSTOCHIUM Maget.

28. Sept.

EX Divo Hieron.

EUstochium was de Dochter van de H. Paula; sy was eene kostelijcke Peerle der maechdelijckheyt/ ende der H. Kercken. Sy is geboozen tot Romen/ ende in de kamer van de H. Marcella in maechdelijcke manieren geoffent; daer naer is sy gaen wonen ten hupse van Himetius haren Oom: wiens hupsvzouwe Pzetertata/ die seer edele was/ haer heeft cierlijck gekleet/ ende het hayz slechtelijck hangende/ heeft sy op de wereltsche maniere gevlochten: hopende soo de dochter als de moeder van haer-lieder goet voornemen te krijgen. Wat is daer geschiet des nachts komt tot haer eenen Enghel/ haer vzepgende met straffer stemmen/dese woozden gebzupckende. Hoe derft ghy meer uwe mans dan Gods gebodt volgen? Hoe bestaet ghy met uwe oneerlijcke handen dat maechdelijck hooft aen te roeren? Siet van nu af sullen uwe handen verdoxren; ende aldus gestraft zijnde/sult ghy sien wat ghy bedzeven hebt: ende naer vijf maenden zuldy ter Hellen varen. Ende is het dat ghy u quaet voornemen niet af en gaet/ soo sal uwen man ende uwe kinderen sterven. Ende alsoo dit den Engel gesept hadde/ soo is 't selve oock ozdentlijck geschiet: ende tot een teken dat sy te laet berouw hadde/ was genoech de doot die haer terstont gevolgt is. In deser manieren straft Godt die sijnen Tempel ont-eeren: aldus beschermt hy sijne kostelijcke baggen ende gesteenten. Aldus heeft hy Eustochium wederom na hem genomen: sy die Godt verkoren hadde; ja van Godt den Heere te vozen uptverkozen was: op dat sy soude in gaen in de selve herberge daer Maria den Soone Gods gebaert hadde. Sy achtede veel hoogher Bethlehem als Romen; ende hadde lieber in eenen beslijchten stal gewoont/ dan tot Romen daer de balcken ende dacken van den goude bloncken. Oversulcx is sy van Romen na Palestinen gherepst. Alwaer sy met Paula hare Moeder (die Bethlehem vooz eene ghedurighe woon-plaetse gekosen hadde) dzy jaren lanck in eene kleyn hupsken gewoont heeft/alsoo dat sy nopt van haer en sliep/sonder haer niet en at nergens en ginck. Sy en hadde niet eene mpte die haer eyghen was: Maer verblijde haer als sy haer Vaderlijck ende Moederlijck goet den armen sach uptdeylen: hopende hier naermaels ongheltjck meer te be-erven. Na het overlijden van hare Moeder/ so heeft sy in haer H. voornemen met andere Heylige maechden dagelijcx toe genomen/ ende daer naer geluckelijck in den Heere gerust.

SANCTA MARCELLA.

SANC-

SANCTA MARCELLA Weduwe.

Ianua. 31.

Ex Divo Hieron.

ALsoo den Vader van Marcella overleden was/soo is oock seven maenden na hare Bruyloft haren man gestorven. Dese van den Burgheemeester Cerealis moetwillichlijck aengesocht sijnde/ende gemerckt hy out was/alle zijn goet haer achterlaten wilde;soo heeft sy geantwoort:Waer 't sake dat ick wilde herhouwen / ende niet veel eer kiesen de eeuwighe suyverheyt;soude ick meer den man dan't goet soecken. Sy was d'eerste die binnen Romen den Christelijcken weduwen staet beleefde;het welck sy so inwendich als uptwendich genoech liet blijcken. De kleederen gebruyckte sy alleen voor de koude / ende om haer lichaem te bedecken. Ja was so vervreemt van eenich gout te dragen/ dat sy oock haren merck-rinck aflepde; soeckende veel liever den armen menschen Maghen te versaden / als haer koffers met gout oft jüweelen. Nergens en ginck sy sonder hare moeder. Alleen en spraek sy noch Priesters noch religieusen. Altijt hadde sy benesſens haer maechden ende degelijcke weduwen/ende die van de treffelijckste. Sy vermaeckte haer soo in't lesen der H. Schrifture/ dat het wonder was. Sy was matelijck in 't vasten / ende en at geen vleesch. Den wijn roock sy meer dan sy die proefde/ ende ghebruyckte die alleen om hare sieckte ende quade Maghe. Selden ginck sy upt / ende sy schoude altijt seer de hupsen der edelder vrouwen;op dat haer niet en soude te voorn komen/ 't gene dat sy verlaten hadde. In de Kercken der Heylige Apostelen ende Martelaers stortede sy hepmelijck haer gebet / zijnde in alles hare moeder gehoorsaem. Tot dier tijt en was daer gene van den vrouwen die eenich verstant hadde wat eens Monicx voornemen/ oft kloosterlijck leven te seggen was: ende oversulcx / en derfde sy den naem van een religieus niet aennemen / om dat het schande scheen te wesen ende onghehoort: nochtans sy en schaemde haer niet te volbrengen 't gene dat sy Godt aengenaem wist te wesen. Sophronia ende andere hebben veel jaren hare maniere van leven nagevolcht. Met dese hielt de H. Paula groote gemeynschap. In desen hupse is opgeboet Eustochium / die bloem der maechden: ende aen alsulcken school-kint kanmen wel speuren hoedanich den school-meester is geweest. Den naest geleghen acker diende haer tot een klooster; ende op 't velt te zijn was haer eene wilderniſſe. In deser manieren volherde sy soo langhe dat het scheen dat Romen verkeert was in Jerusalem/ door de menichte die haer leven navolgden. Daer na is sy gesont kloeck/ende wel te passe sijnde in den Heere gerust.

SANCTA MELANIA SENIOR.

SANCTA MELANIA De oude weduwe.

DE seer salige Melania van Romen/was de dochter van den wet-houder Marcellinus. Dese also haren man overleden eñ sijn lichaem noch werm was / zijn hare twee sonen gelijckelijck op eenen tijt afgheslozven. Waer over sy niet eenen traen latende/lach aen de voeten des Heeren seggende: Ick sal u/ O Heere/ te regeerder dienen/ nu ghy my van desen last verlost hebt. Alsoo sy nu dan weduwe zijnde/ ont ontrent twintich jaren / heeft sy verdient met der herten Chzistum ten houwelijck te hebben. Ende nademael dat over haren eenigen sone eenen mom-booz gestelt was / is sy getrocken na Alexandzien ; ende verkoopende alle hare goeden / heeft daer van gelt ghemaeckt : ende is gearriveert ontrent den berch van Nitrien: blijvende al daer ses maenden/ besocht ende sach sy alle de Heyligen der selver plaetsen. Hier na stichtede sy een klooster tot Hierusalem ; overbzengende al daer seven-en-twintich jaren met eenige maechden. Alle de werelt weet genoech wat schat sy onder de arme menschen upt-repckte. Want seven-en-dertich jaren gedurende/bzocht sy over in alle vzemdelingen te ontfangen/ booz haer selfs als niet behoudende. Naer dat sy vernomen hadde dat hare Nichte de werelt verlaten wilde ; soo is sy nu ont zijnde sestich jaren / in twintich dagen van Cesarea tot Romen gekomen / ende heeft Pinianum haer der Nichte man in 't Heylich Catholijck geloove begonst te onderwijsen;radende hem met sijne hupsvzouwe in supverheyt te leven : naer wiens exempel oock veel menschen hen in 't selve leven (verlaten de werelt) gevolght zijn. Sy stelde haer teghen de Roomsche mannen ende vzouwen gelijck tegen wilde dieren. Sy schouden haer/ verbiedende dat sy niemant booz de kracht van hare leere tot haer leven trecken en soude: welck al niet tegen-staende/ so bzocht sy de menschen tot eenelijck leven: sy insozmeerde oock haren soone in alles. Gepsende voozts naer Sicilien/ ende allen haer goet verkocht hebbende / is sy wederom na Jerusalem gekeert : alwaer sy haer goet upt-gedeylt hebbende/ is dese goede ende sachtmoedige vzouwe ten epnde van veertich dagen salichlijck gestozven.

Ex Hieronimo & Palladio.

SANCTA MELANIA IUNIOR.

SANC-

SANCTA MELANIA De jonge weduwe.

31. Dec.

Ex Palladij Lausaca.

Niet tegen-staende dat Melania jonck van jaren was/ soo is sy nochtans rijp van verstant. Dese alsoo sy teghen haren danck aen Pinianus / een seer treffelijck Houtepn / ten houwelijck gegeven wiert; soo is sy door de onderrechtinge van hare groot-moeder soo verre gebracht / dat sy haer in den houwelijck seer qualijck konde ghehoeghen. Dese / alsoo sy nu twee soonkens hadde de welcke overleden waren ; is haer het houwelijck soo tegen gheworden / dat sy haren man tot alle voordere suyverheyt ende onthoudinge des houwelijck rade/ seggende : Ingevalle ghy met my wilt huys houden/ ende mijn leven in uwe macht hebben soo kenne ick u als mijnen Heere / by al dien ghy u naer alle matichept reguleert : laet my alleenlijck toe/dat ick my na Gods begeerte mach voegen op dat ick be-erven mach de deughden mijnder groot-moeder / wiens naem ick voere/ want waer 't dat het God ghelieft den dat wy de werelt gebruychten/ hy en hadde my mijne twee onbejaerde kinderen niet afgehaelt. Ten lesten Godt met haer medelijden krijgende/heeft haren man ingestort/dat hy nu voortaen suyverlijck soude leven / ende alle wereltsche dinghen als dreck verachten. Melania dan out ontrent twintich jaren / versaecht de werelt/ opofferende al haer sijde-werck tot cieraet van den tempel Gods: haer gout ende silver heeft sy uptgedeylt aen de Heylige mannen in den Oosten; ende de kercken/ kloosters/ gast-huysen/ ende arme menschen in den Westen heeft sy selfs in persoone gedient in alle vlijtichept. Naer elcks noot soo deelde sy elck haer gelt;niet tot over daet dan ter noot : nopt arm mensch ginck met ydelder hant van haer slaven oft knechten / mans oft vrouwen die naer vrydom verlangden/ verloste sy tot acht-duysent toe. Over ander dach en nam sy maer eens spijse / ende in't beginsel eens ten vijfften daghe : met hare dienst-maechden hielt sy hare behoorte in den dienst van haren huyse;de welcke sy so goet hielt als hare susters kloosters gewijse. Haer maechschap trock sy tot een Geestelijck leven: op dat sy haer Godt den Heere mochten dienen.

SS. CANDIDA & GELASIA.

SANCTA CANDIDA ende GELASIA.

De saligue Candida hupsvrouwe van den Prince Trajanus / droech seer groote eere ende affectie tot den naem Christi; sp was ock seer vermaert in supverhept / ock in 't vereeren van den tempel Gods (als upt-repckers der Sacramenten ende des woorts Gods) eerde sp hunne weerdichept. Dese na dat sp hare Dochter tot alle supverhept gebracht / ende als eene Peerln boven alle hare schatten tot Christum voor gesonden hadde; so is sp ock hare dochter in alle supverhept ende milthept na-gevolcht. Dese gebraecht zijnde / waerom dat sp alle den nacht so wrocht / ende met malen ende backen haer bekommerde; so antwoorde sp: Dat doen ick om de krachten mijns lichaems te verdrucken / want nademael / 'tselve met vasten niet ghenoech ghetemt en wort / so voege ick daer toe / als eene gesellinne / het lastich waken om Esau te vernielen / ende upt alle dertelhept upt te ropen. Sp en at nopt vleesch; dan op feest-dagen at sp alleenlijck visch / krupt met olie: ende op andere dagen sp at voorts droogh ende verkorst brood. Also nu dese weerdige vrouwe in dit Heplige leven gestorven is / so geniet sp nu / de goederen de welcke berept zijn de gene / die de waerhept ende rechtveerdichept beminnen / ende in goede wercken hen oeffenen.

Ex Palladij Lausiaca.

De vrucht van haer Hepligh leven heeft sp ghelaten aen de weerdige Gelasia; de welcke door het exempel van dese Heplige Vrouwe ock den wech der waerhept ende der supverhept ingegaen is: dit waren hare deuchden: nopt en ginck de sonne onder dat sp eenige gramschappe in 't herte hadde / noch teghen knape noch tegen maerte / noch ock tegens pemanden anders. Dese vloot altijts de wegen die lepden tot der doot; te weten / der gener die eenich ongelijck gedencken ende ontginck also desen aenstoot des dupvels. Ende als sp seer badt om eeuwelijcke vergiffenisse haerder sonden / so heeft sp klepne sonden geerne vergeven om vergiffenisse te hebben van meerdere sonden.

SANCTA SYNCLETICA.

SANCTA SYNCLETICA.

Syncletica was eē vrouwe van groote heylichept; den reghel van haer leven hadde sy met andere vrouwen van den H. Athanasius ontfangen: den welcken het leven van dē H. Antonius alle mans persoonen oock voorgestelt hadde. Maer gemerct wy het leven van Syncletica niet beschreven en vinden; so sullen wy eenige hare woorden upt het ouder Vaderen leven te voorschijn brengen; hoe sy met dese navolgende gelijckenisse versterckte de gene die in hun kloosterlick leven eenich verdriet kregen / ende van den Dupvel bevochten wierden.

De gene die ter Zee vaert, eerst uytstreckende hunne seylen vinden sy den wint goet. Daer na ghebeurt het dat daer oprijst eenen contrarien wint; maer daerom en verlaten de Schippers terstont het schip niet, noch en worpen oock 't goet over boort niet; maer nu ontwijckenden den wint, dan wat verdragende oft daer tegen stellende, komen sy wederom op den rechten wech. Alsoo als ons oock den contrarien geest bestrijt, so laet ons in plaetse van een seyl, den standaert des Cruycen oprechten, ende wy sullen door hulpe des selfs, onse reyse tot een goet eynde brengen. **Als haer ghevraeght wiert / oft het een volkomen deucht is** niet te hebben; **soo antwoorde sy:**

Gelijkerwijs stercke lakenen als die dickmael betreden ende gekeert zijn schoonder ende witter worden; van gelijcken eene stercke siele neemt door gewillige armoede in alle sterckheyt toe. **Sy plach te seggben tot den genen die tot een quaet leven hen tot een beter begaven.** Het is eene groote moeyte hem tot Godt te keeren, maer daer teghen volght daer na eene onuytsprekelijcke blijtschap. Want eenen mensch die vier stoken wilt; heeft veel moeyten met blasen ende roocken, ja dat hem dickmael de oogen loopen, dan ten lesten brant het (want daer staet geschreven Godt is een verslindende vier) alsoo moeten wy oock met tranen ende moeyte in ons herte het Goddelijck vier ontsteken, **Tegen quade gepeysen gaf sy desen raedt.** Ghelijck het venijnich gedierte alle contrarie medecijnen van hem jaecht, alsoo worden door vasten ende bidden de quade gedachten uyt onse sielen geworpen.

SANCTA OLYMPIAS.

S. OLYMPIAS Maget ende Weduwe.

17. Dec.

Olympias / wesende een uyt-gheleesen vat van den Heyligen Geest / was de Dochter van den Grave Anysius Secundus / en de Nichte van den Lantvooght Ablavius / daer-en-boven oock de bruyt van Nebridius: den welcken als sy na haer Ouders doot ten houwelijck gegeven was; so heeft sy met hem twintich maenden in suyverheyt gheleeft: na haers mans doot en is sy niet herhout: maer sy bleef Maget ende Weduwe; brengende haren tijt over met vasten / bidden / ende dienst der armen: ende also sy sorge droech voor de dienaren des Heeren / soo heeft sy allen haer gelt daer toe geemployeert / ende besonderlijck aen Joannes Chrysostomus den welcken sy merckelijcken eerde. Daer en was stadt noch dorp / oft eenige plaetse / men wist van hare milthept te spreken. Sy en was niet alleen in het uptrecken van aelmissen aen kercken / kloosters / ende Godts-huysen vermaert; maer was oock seer liberael van gevangenen ende gebannen menschen te verlossen: also dat sy door aelmoessen alle de werelt bekent was. Sy ginck elck een in ootmoedicheyt te boven; sy en socht gene ydele glorie; sy en scheen niet alleen / maer was met der daet deughdelijck: sy schout alle opgeblasenthept; Sy sliep luttel sy hadde lief haren naesten: en boven maté was sy eerbaer; stellende hare eenwige hoope op Godt. Het was groote schande sulcke slechte ende ghelapte kleederen als sy droech. Sy was so sachtmoedich van herten / dat sy de kinderen in eenvoudicheyt te boven ginck. De fonteynen souden eer water gebreck gehadt hebben / als hare oogen tranen / die sy tot Godt gestadich weende. Sy en bekommerde haer niet meer met vleeschelijcke oft wereltsche dingen; maer socht alleen 't gene Godt aenginck: voor wiens naem sy alle versmaethept gheerne verdroech: waer door sy weerdich was in 't ghetal der saliger gherekent te worden dit was haer eynde. Sy stelde haer tegen alle perijckelen ende dese door komen zijnde / heeft sy ontfanghen de kroone der glorien; ende nu ontlast zijnde van dese verganckelijcke woninge / ontfangt also de eenwige vergeldinge; de welcke sy door hare goede wercken bearbeyt heeft.

Ex Palladij Lausiaca,

SANCTA ALEXANDRA.

SANCTA ALEXANDRA Maget.

ALsoo daer een jonckman op de H. Alexandra door hare uptgelesen schoonheyt seer verlieft was ende sy/als Christum veel meer beminnende/ hem altijt voor 't hooft stiet; hadde veel lieber haer selber al levende in een graf te beslupten / dan des jonckmans siele (die nae Godts beelt gheschapen was) eene voordere oorsaecke van liefde te geven. Over sulcx bupten der stadt gaende / heeft sy haer in een graf beslooten; latende alleenlijck een gat om daer haren noot-druft door te nemen. Ghedraeght wesende (hoe sy verdragen mochte van elck een soo afgheesneden te zijn/ ende hoe sy alleen zijnde/ soo teghen de traeghepdt ende quade ghedachten konde worstelen? heeft sy gheantwoort: van den morgen tot den neghen uren soo bidde ick / daer nae spinne ick eene ure lanck; den anderen tijdt brenghe ick over in 't overpepsen het leven der H. Vaderen ende Patriarchen; mitsgaders strijt der Apostelen/ Propheten/ ende Martelaren; ende worde ontsteken ende arbepde om de selve nae te volgen. Aen den avont nae dat ick den Heere gedanckt hebbe/ ete ick een luttel; ende brenge den meesten tijdt van den nacht met bidden over. Ten lesten als sy nu twaelf jaren in 't graf gewoont / ende noch man noch brouwe beschout en hadde: daer toe oock haer lichaem in arbept ende sweet wel geoeffent hadde/ trachtende upt heelder herten na het Hemelrijck te spoepen: ende soeckende ontbonden ende met Christo te zijn: eensamentlijck haer stellende tot allen deught ende hepligheyt / is sy alsoo ten eeuwigen leven gherepst. Want alsoo de dochter die haer gerief dede na haer quam sien; ende Alexandra niet en antwoorde: soo dede sy open de deure des grafs / ende vont haer doot ligghen. Somtijden besocht haer Melania Romana de oude: maer (alsoo sy verklaerde) en konde sy haer aensichjn nopt aenschouwen; dan siende door het gat/ konde sy alleenlijck aensien de maniere van leven alsoo wp nu beschreven hebben.

Ex Palladij Lausiaca.

S A N C T A M A G N A.

SANC-

SANCTA MAGNA Maget ende weduwe.

In de stadt Ancyra waren seer veel maeghden / te weten ontrent thien duysent: waer van de twee duysendt oft meer haer selven in allen deughden oeffenden; dese waren vermaert door hare maticheyt / en sochten malkanderen in deughden te boven te gaen. Onder dese was uytschijnende boven d'andere in Godvruchtigheyt / de eerbare ende deghelijcke vrouwe Magna: van de welcke ick twijfel hoe dat ick haer noemen wil / oft maget oft weduwe. Nademael dat sy huysten haren danck van hare moeder ten houwelijck ghedwonghen is. Sy heeft haren man soo door schoone beloften / als door eenighe sieckten soo langhe uytgheselt / dat sy immers in hare suyverheydt onbevleckt ghebleven is. Ende alsoo haren man luttel tijdts daer na quam aflijvigh te zijn / soo be-erfde sy allen 't goet: ende verkeerende 't gene dat verganckelijck was in Goddelijcke dingen / heeft sy haer selven den Heere gheheel opgedragen; soeckende het leven 't welck onverganckelijck is: houdende hare dienstboden in alle eerbaerheyt; leydende een pijnlijck ende een straf leven; gheljck al oft sy in een Klooster met belofte geleeft hadde. Sy regeerde haer huys in alle eerbaerheyt. Ende alst noot was / haren naesten te spyeken oft te sien; soo waren hare woorden altijdt eerbaer ende ghestichtigh. In hare conversatie droegh sy haer soo rijpelijck / dat de treffelijckste Bisschoppen haer in alder weerden hielden / om hare sonderlinge Godvruchtigheyt. Den rijckdom die haer boven den noot overschoot / gaf sy mildelijck weg; haer van alle erven ontslaende: de reste bestede sy aen Kercken / Kloosters; Godts-huysen / ende arme te onderhouden.

Ex Palladij Lausiaca.

Sy dede seer groot onderstant alle passanten / Bisschoppen / weduwen ende weesen. Al dit selve dede sy blijdelijck / ende soo heymelijck als sy konde / soo door haer in persoone / als door hare dienaers: sy quam te hulpe eenen pegelijcken: bleef dickwijls in der Kercken / en den meesten deel des 'snachts: oeffenende haer selven in alle deught op de hope van het eeuwigh leven.

SANCTA DOMNINA.

SANCTA DOMNINA.

De wonderlijcke Domnina navolgende Godlijckē Maro/heeft in haer moeders Hof eē hutteken getimmert van riet;niet alleen en waren hare wanghen nat van tranen/ maer oock de hayren klederen die sy aen hadde. ExTheod. Philotheo.

Des nachts omtrent den hanen gekraey/ging sy met meer mans ende vrouwen na der kercken/ die niet verre van daer en was/om Godt te loven. Dit en dede sy niet alleen des morgens/ maer oock des avonts; seggende dat Godt in gheheylichde plaetsen veel beter geviert wort. Daerom droegh sy groote sorghe/ ende rade hare moeder ende broeder om sorghe te dragen voor het cieraet van het huys des Heeren.

Geweyckte vitsen waren hare spijse/ ende sy leet grooten last/ niet teghenstaende sy gheheel dorre ende half doot was. Hare huyt was heel dun ende als franchijn om hare beenen geworpen. Sy liet haer van elck een sien; maer sy en aensach niemant/noch en vertoonde niemant haer aensicht;gemerckt haer gheheel lichhaem met een kleet bedeckt was/ ende haer hooft tot hare knien gekromt was. Sy sprac met eene kleyne stemme/noch en bracht hare woorden niet volkomentlick uyt/ende oock niet sonder tranen. Want de liefde Godts verweckt tranen/sy steeckt als puncten: drijvende tot den ghenen die haer ghesonden heeft. Also den Bisschop Theodoretus haer eens besocht;soo nam sy sijne rechte hant/ legghende de selve op hare ooghen; ende liet de selve so nat afgaen / dat sy van tranen leeckte. Ende hoe-wel sy haer nacht ende dach hier in soo oeffende;soo en heeft sy de andere deughden niet min waer ghenomen: maer na haer vermoghen heeft sy den religieusen / ende Christi Campioenen van alle nootdruft versien: om door hunne ghebeden salich te moghen worden. Also dat sy niet alleen door haer eygen gebedt den Hemel en verkreegh; maer daer-en-boven rechtede sy eene ledere met hare rijckdommen/ om des te ghereder ter saligheydt te gheraecken.

SS. MARANA & CYRA.

SANC-

SS. MARANA Ende CYRA.

Ex Theod. Philotheo.

Ese twee dienst-maechden Christi geboozen in 't lant Berhoea waren van treffelijcke ouders / ende degelijcke opghebzocht; de welcke sy versmadende / hebben by de stadt eene plaetse gevonden; alwaer sy ingaende bolwerckten de deure met slijck ende steenen vast toe. Hare dienst-maerten de welcke haer geerne na gevolcht hadden in haer leven stichteden huyskens ront-om hunder vrouwen wooningen; al waer sy haer-lieden bevalen te blijven. Sy-lieden dan/ alsoo sy noch huys noch dack en hadden / woonden onder den blauwen Hemel. In plaetse van eene deure was daer een venster daer men haer-lieden den noot-druft door gaf/ende eenich vrouwen volck door aensprack: het welck geschiede alleenlijck ontrent Sinxen / andersints leefde sy in stilte. Haer-lieder lichaem pijnichden sy soo dat Cyra so swaer met yser over-laden was / dat sy krom daer na ginck/ sonder haer te konnen rechten. De doecken die sy op 't hooft droegen hinghen tot op hare voeten: ende van voor quamen sy tot hare middel toe; in sulcker voegen dat sy aensicht/hals/ ende handen bedeckten. Aldus en leefden sy niet alleen vijf ofte tien maer gedurige twee-en-veertich jaren. Also sy nu al desen tijt so gestreden hadden / sowaren sy so vlijtich / al oft sy eerst begonst hadden: verheuchden haer in de hitte / ende allen onweder verdroegen sy gewillich. In vasten volchden sy Moyses.

Dry heele weken vasteden sy: ende also sy na Jerusalem trocken soo namen sy gene teer-spijse mede; maer door het aenbidden van God den Heere/zijn sy versaet. Ende haer-lieden reyse volbracht hebbende/ sijn sy weder 't huys gekeert: ende soo sy bedewech gingen na de Heylige Tecla / soo gingen ende keerden sy nuchteren. Met dese maniere van leven hebben sy alle vrouwen ver-eert; ende gelijck sy een ander tot eenen spiegel geweest zijn/ so worden sy nu oock van Godt gekroont.

S A N C T A S Y L V I A.

SANCTA SYLVIA Maget.

DE Heylige Maget Silvia was de dochter van Ex Palladii Lausiaca. Rufinus die Landvooght had gheweest: ende alſo ſy repſde van Jeruſalem na Egypten/ hadde ſy in haer gheſelſchap Jubinus den Diaken/ die een Godtvruchtigh ende gheleert man was. Als ſy nu ghekomen waren tot Peluſien/ ſoo quam hen eene gheweldighe hitte over; alſoo dat Jubinus kout water nam/ ende wiesch ſijne voeten ende handen: ende dat ghedaen zijnde/ ſoo ginck hy op een hupt ter aerden ligghen om te ruſten. De H. Sylvia ſiende als eene wijſe moeder haers neefs gemackelijckheyt/ verſpte hem/ ende ſepde: Wat laet ghy u voorſtaen dat ghy nu in uwe bloeyende jeucht zijnde/ u lichaem dit te ghevalle doet? Wacht u/ wacht u: ſiet ick ben nu over de ſeſtich jaren/ ende nopt en quam daer water aen mijn lichaem/ handen oft voeten. Ja al waſt my oock van de Medecijns belaſt in mijne ſieckte/ ſoo en heb ick my ſelven ſoo veel ghemacks niet willen aen doen/ noch op bedde willen ruſten/ noch in coetſe willen rijden. Alſoo ſy gheleert was/ beminde ſy de geleerthept; ſy maeckte van den nacht haren dach/ dooyleſende de oude Schriften van Gregorius: Stephanius/ Pierius/ Baſilius/ ende ſeer veel Boecken van andere gheleerde mannen/ ende deſe Schriften en overliep ſy niet lichtveerdighlijck; maer ſy dooy-las elcken Boeck ſeven oft acht mael; op dat ſy dooy het inhout der ſelver/ haer ſoude mogen dooy eene vaſte hope opheffen/ om ghelijck als eenen geeſtelijcken voghel tot Godt te vlieghen/ van wien ſy verwachtede de eeuwighe vergeldinghe.

S A N C T A S A R A.

SANCTA SARA Maghet.

Ex vitis Patrum.

TEn tij den van Theodosius den ouden / soo leefde de Heylige maget ende Abdisse Sara (Godt ende sijne Enghelen bekent) in Egypten / in de seer diepe wildernisse Scete eens Klupsenerssen leven: Oversulck dat daer seer luttel van haer leven in 't licht gekomen is. Ende 't gene hier volcht / hebben wy upt de levens der Out-Vaders. Men seght dat sy haer gesicht so nauwe bewaerde / dat al was het dat sy sestich jaren lanck by eene riviere woonde; nochtans nopt hare oogen sloech om de selve riviere te aenschouwen. Als sy dertien jaren lanck met diverschе aenvechtinge bestreden wiert; soo en badt sy daerom Godt den Heere niet om dat sy haer de selve wilde afnemen: maer seyde alleenlijck dese woorden: Heere geeft my sterckheyt. Het is eens gebeurt dat haer den Duyvel geweldich bestreet / soo met on-eer / als met de ydelheyt deser werelt; maer sy volherdende soo in de vreese Gods als in haer gewoonlijck vasten / begaf haer tot bidden. Ende siet / den Geest der onsuyverheyt heeft hem aen haer lichamelijck vertoont / seggende: Sara: ghy hebt my verwonnen: daer op sy antwoorde: Ick niet, maer mijnen Heere Iesus Christus. Daer quamen eens twee Out-Vaders upt het gheweste van Pelusien tot de Heylighe Abdisse Sara; de welcke tot malkanderen seyden: laet ons dit out wijf wat quellen: ende seyden tot haer: En verhooveerdicht u niet / peysende siet de oude Clupsenaers komen my besoecken / daer ick nochtans maer eene vrouwe ben. Daer op hem Sara antwoordende seyde. Het is waer. Ick ben eene vrouwe van geboorte, maer niet van gemoet. Noch seyde Sara. By aldien dat ick Godt den Heere bidde / dat alle menschen in my mogen gesticht worden; so sal ick voor de deure van een peghelijck ghebonden worden penitentie doende: Maer ick bidde God dat mijn herte met alle herten voor sijne Goddelijcke oogen suyver mogen zijn.

Het leven van eene vrouvve in mans habijt,

Beschreven door Ioannes Subdiaken Cardinael.

DEn Abt Dulas heeft verhaelt/seggende: Ick ende mijnen Abt Bessarion / als wy repsden op eenen tijt in de wilderniſſe/ sijn gekomen by eene speloncke;in de welcke gaende / hebben wy gevonden eenen broeder sitten/ vlechtende mandekens van palmen ; die op ons niet en heeft willen sien;noch ons groetē/ noch eenichsins met ons spreken. Ende den out-vader heeft tot my gesept: Laet ons van hier gaen ; want misschien en is desen Broeder niet ghesint om met ons te spreken. Van daer ghegaen zijnde / zijn wy ghegaen om te besoecken den Abt Johannes. Ende wederom komende/ zijn wy wederom voor by de speloncke ghekomen / daer wy dien broeder hadden gesien. Ende den Out-Vader heeft tot my gesept: Laet ons tot dien broeder ingaen / oft misschien God hem hadde geopenbaert met ons te spreken. Ende ingaende hebben wy bevonden dat hy in vrede gherust was. Maer den Out-Vader heeft tot my gesept ; Komt / broeder / laet ons sijn lichaem begraven ; want Godt heeft ons hier toe ghesonden om hem te begraven. Ende als wy hem begroeven ; soo hebben wy bevonden / dat hy upt der naturen eene vrouwe was. Waer van den Out-Vader hem verwondert heeft/ seggende: Siet hoe dat oock de vrouwen teghen den Duyvel in de wilderniſſe strijden : ende wy in de steden woonende en betreffen onse eere niet. Ende wy zijn daer gegaen/ glorificerende Godt/die beschermt de gene die hem beminnen.

Een Monic onderhout het stilswijgen.

Doot sijnde wort hy bevonden eene vrouwe te zijn.

Het leven van eene oude Maget acht-en-dertich jaren in de wilderniſſe woonende.

Een oude Maecht 38. jaren besloten, en heeft genen menſch gesien.

TWee treffelycke Out-Vaders wandelden in de wilderniſſe ontrent Scithi;ende hoorende 't gerucht van eene stemme upt der aerden/ hebben sy gesocht den inganck van eene speloncke: in de welcke zijnde ingegaen/ hebben sy daer gevonden een out Vrouken / wesende eene Heylige Maget / sieck leggende. Ende sy seyde tot haer : Vrouken/ wanneer zijdy hier gekomen; oft wie is 't die u dient ? ende

sy

sp en hebben anders in de spelonche niet gevonden dan alleenlijc haer sieck liggende. Sp heeft gesept: Dit is het achtendertichste jaer dat ick in dese spelonche van de wildernisse woone; met seer grooten lust Chzistus dienende/ ende ick en hebbe genen mensch gesien dan heden: Godt heeft nu gesonden/ om dat ghy mijn lichaem sout begraven. Ende als sp dit hadde gesept/ is sp in vzede overleden. De Vaders dan hebbé God geglozificeert ende na dat sp haer lichaem begraven hadden/ zijn sp gegaen in hare plaetse.

Het leven van eene Maget die haer sot geliet ende van den Heylige Pityrion,

Beschreven door Palladius Bisschop.

IN het klooster van Tabennen daer vier-hondert Maechden in woonden / was eene Maget / die om Chzisti wille haer sot geliet: ende haer houdende al oft sp berooft van sinnen geweest hadde / heeft sp haer dooz de deucht seer wel geoefsent: haer selven daer seer fraey in dzagende/ ende haer selven verwozpen ende ootmoedich makende. D'andere verachteden dese so seer / dat sp oock met haer niet en wilden eten: ende dit verdzoetch sp alle met blijtschappe. Sp liep dooz de keucken/ ende dede vooz de andere allen dienst / vervullende 't ghene dat daer geschzeven is: Die onder u-lieden wilt groot zijn/ zp uwer aller dienaer. Ende wederom: Is 't dat pemant onder u-lieden schijnt wijs te zijn in dese werelt/ die sp sot; op dat hp wijs wozde. De kledinge van d'andere Maechden was aldus / dat sp geschoozen waren / ende kovels op 't hooft hadden: maer sp hadde 't hooft slechts bewonden met vodden/ ende was alle d'andere seer gedienstich. Sp en dede oock nopt schoenen aen / oft sp en murmureerde niet / al dede men haer spijt: ende al sloegen haer met vupsten/ende al vermaledijde men haer/ende al hadden haer veel tot eenen grouwel; sp sweegh al stille. Van dese Hepligh Maget openbaerde den Engel aen den Hepligen Pitpzion woonende op den berch Pozphpzites / eenen seer bepzoefden man in de oeffeninge der deucht: den welcken hp hem heeft gestaen / ende heeft tot hem ghesept: Waerom hebdp behaghen in u selven/ ende waerom acht ghp u selven groot om de dingen / die van u wel ende deughdelijck ghedaen wozden; als die Godtvzuchtich ende Religieus sijt/ eñ hier sit in dese plaetse? wildp eene vzouwe sien die Godtvzuchtiger ende religieuser is dan ghp? Gaet in 't

Klooster van 400. maechden

Eene Maget uyt ootmoedigheyt.

Marc. 10. 1. *Cor.* 3.

Sy hadde haer hooft bewonden met vodden Alsmen haer spijt dede so sweech sy.

Den H. Pityrion wort gesonden van den Engel tot eene Maget die Heyliger was dan hy.

vzouwen

vrouwen-klooster van Tabbennesis; ende ghy sult daer vinden eene die 't hooft bewonden heeft met vodden / die is beter dan ghy: de welcke met eene soo groote menichte strijdende / ende haer allen sonder onderschept dienende / haer herte nopt van God afgekeert en heeft: al is 't dat sy van alle seer veracht wiert. Maer ghy / al is 't dat ghy hier sit: nochtans gaet ghy lantx der steden met uwe gedachten / die de bewoonde werelt nopt onder de voeten getreden en hebt. Den grooten Pityrion opstaende / is gekomen tot het klooster van Tabennesis: ende hy badt d'Overste / dat hy soude mogen voortgaen tot het klooster der vrouwen: ende om dat hy onder de Vaders seer geacht was / ende out geworden was in de oeffeninge; soo hebben sy hem met eenen goeden ende getrouwen moet over den vloet gebrocht / ende daer in gelept. Ende als sy te samen gebeden hadden; so heeft den grooten Pityrion begeert / dat hy alle de maechden voor hem in haer aensicht soude mogen sien. Als sy dan alle daer gekomen waren; so en was sy daer niet. Ten laetsten sepde tot haer den Hepligen Pityrion: Brenght haer-lieden alle tot my. Ende als sy sepden: Wy zijn hier alle. Hy sepde haer-lieden: Daer gebreeckt eene die my den Engel getoont heeft. Sy sepden tot hem: Wy hebben eene sottinne die in de keucken is. Hy sepde tot haer: Brengt die oock hier: laet my haer sien. Doen gingen sy om haer te roepen. Maer sy en wilde niet komen; want sy d'oorsake gewaer wiert: want het was haer mogelijck oock geopenbaert. Doen trocken sy haer met gewelt tot haer seggende: Den Hepligen Pityrion wil u sien: want hy was van grooten naem. Als sy dan daer gebrocht was / heeft Pityrion haer aensicht gesien / ende haer hooft ende voor-hooft met lappen bewonden: ende vallende aen hare voeten / sepde hy tot haer: Geeft my de benedictie / O Abdisse. Maer sy oock vallende aen sijne voeten / sepde: Gebenedijt ghy my / mijn Heere. Als sy dat alle sagen / verschrickten sy; ende sepden tot hem: dat u doch gene schande oft laster en geschiede; want het is eene sottinne. Den Hepligen Pityrion sepde tot haer-lieden: Ghy-lieden zijt sottinnen; want dese is beter dan ick / oft ghy-lieden; het is eene Amma (want alsoo hieten sy de Geestelijcke Moeders:) ende ick bidde / dat ick haers weerdich gevonden worden in de ure des oordeels. Maer als sy-lieden dat hoorden / vielen sy aen sijne voeten schrepende / ende belijden alle-gader dat sy die salige maghet in menigerley manieren versmaethept aengedaen hadden. D'eene sepde: Ick hebbe dese altoos bespot / ick begeckte haer slecht habijt. D'andere sepde: Ick dede haer spijdt daer sy sweech: ick hebbe haer dickwijls met schotel-water overgoten. Eene andere. Ick hebbe haer geslagen:

Hy gaet tot het klooster der maechden.

De maget die van de susters onwys geacht wiert was nochtans de Heylichste van allen.

ick

ick ben de gene die haer met vuysten geslagen hebbe. Eene andere seyde: Ick hebbe haer mostaert onder haren neuse gestreken. Ende sy gaven alle gader te kennen dat sy haer in menigherley manieren gequelt hadden. Als dan den Heyligen Pityrion haerlieder belijdinge gehoort hadde / ende met haer voor haer-lieden ghebeden hadde / na dat hy de weerdige dienst-maeght Christi lange vertroost hadde / soo is hy wech gegaen. Maer weynich dagen daer naer / als sy van allen seer ge-eert ende geacht wiert; dese salighe siele niet konnende verdragen de glorie ende eere die haer aengedaen wiert van alle de gemeente; ende achtende voor eenen last te zijn dat de susters om vergiffenisse baden; soo is sy heymelijck gegaen upt het klooster; ende waer sy henen gegaen is / oft tot wat plaetse sy gekomen is / oft waer sy overleden is / en weet niemant tot op den dach van heden.

Het leven van Amma, dat is Abdisse, Piamun,

Beschreven door Palladius Bisschop.

DAer was eene Maget Piamun / die alle de dagen haers levens by haer eygen moeder woonende / was spinnende ende over anderen dagh savonts etende. Dese is weerdich gheweest t'ontfanghen de gratie van de voorseggynghe der toekomender dingen onder de menschen. Het gebeurde eens in Egypten / als de riviere Nilus over 't lant liep / dat d'inwoonders van het een dorp tegen het ander waren strijdende / ende dat om het deplen van de wateren; soo dat daer doot-slagen ende wonden naer volgen. Soo viel daer een machtigher dorp in des maerhden dorp; ende daer is ghekomen eene groote menichte van mannen met lancien ende kolven om haer dorp te vernielen. Doen heeft den Engel by haer gestaen / ende heeft haer gheopenbaert hunne komste. Daerom heeft sy ontboden de Priesters van den dorpe / en heeft tot hen gesept: Gaet upt dit dorp / ende gaet te gemoet de gene die tegen u-lieden komen op dat ghy-lieden oock met den dorpe niet te samen en vergaet; ende bidt hen-lieden dat sy afhouden van den gevechte. Maer de Priesters vervaert zijnde / vielen haer te voet; haer biddende / ende seggende: Wy en dorven hen niet te gemoete gaen; want wy kennen hunne moet-willichept ende dertelhept wel; maer ist dat ghy vermhertichept wilt doen over het geheel dorp / ende over u huys / soo gaet ghy selve upt hen te gemoet. Maer als sy

De Maget Piamun wort begaef met de gratie der Prophetien.

Eenen Engel vertoont hem aen haer.

dat

dat niet en wilde doen / komende in haer hupsken/heeft sy den geheelen nacht ghedurich ghebeden; hare knien bupgende; ende sy badt Godt/seggbende: Heere die de aerde oordeelt/ wien niet en behaecht dat onrechtveerdigh is/ als dit ghebedt tot u sal gekomen zijn; soo laet uwe macht hen onberoerlijck maken/ gelijck eenen pilaer/ alwaer sy hen sullen binden. Hier mede bleef den vyandt die noch dzp mijlen van haer Dozp was/ ontrent de eerste ure van den dach in sijne plaetse vast staen / gheljck eenen pilaer / ende en konde sy selven niet verroeren. Doen wiert haer oock gheopenbaert dat hen dooz haer ghebedt dit belet gheschiet was; dus hebben sy gesonden aen het Dozp / ende vzede begeert; seggbende: Danckt Godt / ende de ghebeden van Piamun/ die ons belet hebben.

Door het gebedt maeckt sy de vyandē onberoerlijck.

Het leven van eene Maghet die altoos sweegh.

Beschreven door Palladius Bisschop.

Een kluysinnersse beswaert het stilswijgen 25 jaren.

ALs Serapion Sindonita tot Komen ghekomen was/ heeft hy verstaen dat daer eene maget was die stilswijgenthept onderhielt / ende niet upt en gingh ; de welcke nu vijf-en-twintigh jaren lanck in eene Celle hadde gesloten gheweest/ ende en hadde teghen niemant opt gespzoocken. Als hy dan ghehoozt hadde van hare Celle / is daer ghekomen ; ende heeft ghesept : Wat sit ghy hier? Sy sepde tot hem: Ick en sitte niet; maer ick wandele. Maer hy sepde: Waer henen wandelt ghy? Sy sepde tot Godt. Maer hy sepde : Leeft ghy/ oft zijdy doot? Sy sepde tot hem: Ick gheloove in Godt/ dat ick doot ben. Want die in den vleesch leeft/ en kan niet zijn oft hy moet wandelen. Hy sepde dan tot haer : Op dat ghy my dan vooz-seecker doet weten dat ghy doot zijt / soo doet dat ick u vooz sal doen. Sy heeft tot hem ghesept: Heet my 't gene dat kan gheschieden/ ende ick sal 't doen? Hy sepde tot haer: Daer en is niet dat eenen dooden niet en kan doen / behalven dat hy niet boos en kan zijn. Doen sepde hy tot haer : Komt af/ ende gaet upt. Maer sy heeft geantwoozt: 't Is nu vijf-en-twintich jaren dat ick niet uptghegaen en hebbe/ ende waerom soude ick uptgaen? Ende hy sepde haer : Zijdy der Weerelt ghestozven/ ende de Wereldt ws; soo ist u al even eens / oft ghy upt gaet/ oft dat ghy niet upt en gaet : soo gaet dan upt dooz het midden van de

Wat het is de wereldt verstorven te zijn.

stadt/

stadt/gelijck ick u oock so voor-gaen sal. Maer hy seyde tot hem: Ick sal door dit dinck veel menschen ontstichten; ende sy sullen mogen seggen/ dat ick berooft ben van sinne. Maer hy seyde tot haer: Wat lept u daer aen/ oft sy seggen dat ghy berooft zijt van sinne? want ghy zijt hen-lieden afgestorven. Doen seyde sy tot hem: Seght pet anders / dat ghy wilt / etc. Doen seyde hy tot haer: Siet dan / en beroemt u niet meer/ ende en hebt niet meer behagen in u selven / gelijck oft ghy beter waert dan alle andere menschen/ ende der werelt verstorven. Doen is hy weck gegaen; naer dat hy haer tot d'ootmoedichept onder-wesen hadde/ etc.

Het leven van Asella de H. Maget,

Beschreven door Palladius.

Asella heeft ghesticht conventen van mannen ende vrouwen.

Ick hebbe tot Romen ghesien Asella / eene eerbare Maghet Godts / de welcke goet outs was in het klooster; eene seer sachtmoedige vrouwe/ ende die conventen hout: in de welcke ick gesien hebbe mannen ende vrouwen / die nu eerst in't geloove onderwesen waren.

Het leven van de Abdisse oft Moeder Talida,

Beschreven door Palladius Bisschop.

12. Kloosteren in de stadt Antinous.

Talida leeft in Geestelijcke oefeninge 80. jaren lanck.

In de stadt van Antinous zijn twaelf kloosteren van vrouwen: in de welcke ick oock gekomen ben by de Abdisse Talida / die tachentich jaren lanck hadde gheweest in de oeffeninghe/ soo sy selve ende haren geburinnen seyden. By haer woonden tsestich jonge dochterkens: de welcke haer soo seer beminden/ dat daer oock niet eenen sleutel en was van de sale der kloosters / gelijck in andere; maer dat sy van hare liefde / daer gehouden wierden / etc. In dit klooster was eene Maget die de Discipelersse was van de voorseyde Talida/ met namen Taor/ die dertich jaren lanck in het klooster gheweest hadde. Dese en wilde geen nieuw kleet hebben/ seggende: Ick en hebbe het niet van doen op datmen my niet upt en doe gaen. Sy was so schoon van aensicht/ dat by na de stantvastichste bedrogen wierden door hare schoonhept / en hadde sy de eerbaerhepdt niet tot haer beschermsel gehadt / de welcke de onsuyvere oogen tot vreese ende tot schaemte brochten.

Taor en begeert genen nieu kleet om dat sy niet en soude moeten uytgaen.

Het leven van de H. Digna Maghet.

De H. Digna treckt uyt Yrlant ende nam hare woon stede in een Bosch.

DE Heylighe Digna was eene Koninck Dochter van Yrlant in 't Chriſten geloove geleert ende ghedoopt van Gerebernus Prieſter. Sy quam naer Brabandt/ende repſde van Hantwerpen naer Gele; het welck op dien tijdt eene ſeer onbewoonde plaetſe was; ende nam daer hare woon-ſtede in eenen Boſch; levende een Engelſch leven / in vaſten ende bidden. Korts daer naer wiert Digna van haren eygen Vader gedoot/ als hy hoorde dat ſy Chriſtus liever hadde dan hem. Men gelooft dat ſy gedoot wiert ontrent het jaer ſeshondert/ op den dertichſte dach van Meye. Daer geſchieden dagelijck veel mirakelen door hare verdienſten.

Het leven van de Heylige Oda Maget.

DE Heylighe Oda eene Edele Maget geboozen van Koninckl̄yken geslachte van Schotlant/ quam na Lupck naer de doot van den Heylige Lambertus/ doen sp veel hoozde van sijne mirakelen; om daer haer ghesichte te verkr̄ygen/ het welck sp verloozen hadde: maer als sp haer gesichte daer ontfangen hadde/ (haren Vader willende dat sp naer Schotlant soude keeren ende haer tot den houwel̄yckten staet begeven) soo ginck sp dooz Gods ingeven naer Tarandzien ende Pe-elant/ ende verzierde de plaetsen van Rhoden met haer Heylich leven/ daer sp inder stillichept ende eenichept met Godt was levende. Sp sterf daer in't jaer seven-hondert ende dertien/ naer wiens doot daer sulcke mirakelen geschieden/ dat daer eene edele vzouwe de geheele plaetse van Rhoden aen de kercke schonc ter eeren van de Heylige Oda/ so dat sp Patroneſſe van de kercke daer is.

De H. Oda leefde in eenicheyt.

Het leven van de Heylighe Aldegonde Maget van Malbeusen.

De H. Aldegonde ginghnae de woestijne en maeckte een klooster.

Sy hadde veel Engelsche visioenen.

Sy wist dē sterfdagh van dē H. Amant.

DE H. Aldegonde Maget / geboozen van Koninclijcken geslachte upt Vzanckrijck / verhoos van jonck op den maeghdelijcken staet / sonder de wete van hare Ouders / de welcke haer naermaels tot den houwelicke staet wilden beschicken met eenen Edelman van Henegouwe: maer sy antwoozde dat sy genen sterffelicken Bzupdegom en begeerde. Maer Aldegonde ging naer eene Woestijne naer de doot van hare moeder; in de welcke sy begonst het Klooster van Maulbeusen te maken. Sy verkochte alle de juweelen van hare Ouders; het gelt onder de armen uptdeplende / so dat sy niet booz haer en behielt. Sy vergaderde veel geestelijcke dochters. Sy hadde dickwijls veel schoone Engelsche visioenen / dooz de welcke sy in haer ptopoost wiert versterckt / teghen den boosen vpandt gewapent / ende tot de deught vermaent. Aldus wiste sy den sterfdagh van den H. Amandus / wiens siele sy ten Hemel sach varen. Daer openbaerde een groot licht over de plaetse daer sy sieck lach / recht eer sy stierf; in de welcke sy devotelijck het H. Sacrament ontfinck ende haren geest gaf. Anno 731.

Het

Het leven van de Heylighe Walburgis Maget.

DE H. Walburgis was de dochter van Richardus Coning van Engelant; sy verliet de werelt ende quam naer Duytschlant tot hare broeders namentlijc Wilibaldus/ die op dien tydt Bisschop in Thuringen was: ende Winiboldus den Abt van't Clooster van Heydenhem. Walburgis vergaderde daer veel geestelijcke maeghden die sy regeerde/ Abdisse wesende. Sy was eenen spiegel der ootmoedigheydt voor alle hare ondersaten/ seer devotich in bedingen/ ende suyver in al haer leven. Men leest oock van haer dat sy op eenen nacht terwijlen sy in haer bedingen was/ met sulck een Goddelijc licht beschenen wiert/ dat geheel hare kamer so blincte dat het alle de susters gewaer wierden. Sy dancte God met tranen alsmé haer dat vertroot; seggende dat het geschiet was niet om hare verdiensten; maer tot versterckinge van alle hare ondersaten. Sy was na hare doot begraven in't Klooster van Heydenhem. Anno 740.

De heylige Walburgis eenen spiegel der ootmoedigheydt. in haer gebed wesende wort met een godlijck licht omschenen.

Het levẽ vã de H. Geetruyt Maget, Abdisse vã Nyvelle.

DE Hepige Geertrupt / Dochter van Pepijn den eersten Hertoch van Brabant was te Landen ghebooren ende van jonex van hare Moeder Iduberga in de vreese Gods opgehouden. Dagobertus den Koninck begeerde haer ten houwelijck te beschicken met den soone van den Hertoch van Austrasien: maer Geertrupt daer op gebraecht wesende/antwoorde kloeckelijck in de tegenwoordicheyt van haren Vader ende al den edeldom/ in dese maniere. Ick en begeere noch desen/noch genen anderen sterffelijcken mensch; maer alleen Jesum Christum mijnen Godt mijnen Heere te hebben voor mijnen bruydegom. Van welcke antwoorde den Koninck met al den edeldom seer verwondert was. Na de doot van den Hertoch Pepijn / veranderde Iduberga haer huys van Nyvelle in een kloosster/door den raet van den H. Amandus/in't welcke sy met hare dochter de wiele ontfing van den voornoemden H. Bisschop. Sy regeerde het klooster by laste hare Moeder wesende wijs eñ verstandich/suyver eñ gemaniert van woorden. Sy was ontsteken met de liefde van haren bruydegom Christus / liberael tot den armen/ devoot in 't bidden ende vasten. Sy oeffende haer geerne in de H. Schrifture; een seer strengh leven leydende: soo dat sy een hayren kleedt op haer bloodt lichaem droeg. Sy sterften laetsten aldus in alle deughden seer wel geoeffent / in't jaer 600 64. doen sy 35. jaren out was/ naer dat sy het H. Sacrament des Autaers devotelijck ontfangen hadde.

Geertruyt die verkiest Iesus Christus tot haren bruydegom.

Sy regeert het klooster by laste van hare Moeder.

Het

Het leven van de Heylige Geertruyt Abdisse tot Eilleben.

DEse Maghet Geertrupt is op-ghevoet gheweest in het klooster van Elssede van de Orden des H. Benedicti; het welck is in Eisleben / welcke stadt is in 't Graefschap van Mans-velt daer oock de H. Maget Mechtildis eens Graven Dochter hare mede-suster is geweest van professie ende t'samen-wooninge. Dese twee maechden zijn op-geoeffent gheweest aen Godt ende sijne ghebenedijde Moeder Maria van hare jonge jaren af in 't klooster van Elssede / onder het Bisschdom van Halverstadt. In't welck sy met noch andere Heylige maechdekens / die Godt toege-eygent waren / sulck een wonderlijck / Heylich ende beschouwende leven ghelept hebben / dat alle het lant verwondert was over die overvloedighe gratie die haer-lieden door Godt ingestort was. Ende hoe wel dat de H. Geertrupt jonck was van jaren ende teeder na den lichaem; soo was sy nochtans rijp van manieren / ende wijs van verstant / overvloedelijck begracyt; soo dat den Geest der wijsheyt in haer

De heylige Geertruyt ende Mechtildis woonen t'samen.

Rypicheyt van manieren.

Onuytsprekelijcke soeticheyt in 't ondersoecken van de Heylige Schrifture.

scheen. Sy en konde haer niet versaden van de wonderlijcke soeticheyt/van de gedurige beschouwinge ende ondervindinge des verborgen lichts / dat sy vont in de Heylige Schrifture die haer nu boven honich soeter/ende boven orgelen liefselijcker geworden was. Den Geest der Prophetien heeft oock geweest in de Heylige Geertruyt. Sy hadde in haer eene puerheyt/ door den gedurigen invloet der Goddelijcker gratien. Ende hoe Godt grooter dingen in haer werckte / hoe sy haer meer neder-druckte door de kennisse van hare eygen kranckheyt. Sy dede alle hare neersticheyt/ende gebruycte alle haer verstant/om wijselic te ondersoecken den Goddelijcken wille; om wien sy hare eygen eere veracht heeft. Sy was genietende soo dickwijls ende soo gedurichlijck de t'samensprekinge Gods/ als yemant anders in haren tijt. Ic hebbe gevoelt (seyt sy) een soet-smakende licht / het welck alle mijn binnenste door-gaende / scheen boven maten eene wonderlijcke kracht in alle mijne litmaten te wercken; so dat in my niet anders en wort gevoelt te sijn als de Goddelijcke klaerheyt. Och wat sal ick meer seggen van dat alder-soetste visioen ? want om eene sake te belijden/ na mijn dunckē alle de welsprekentheyt van alle tongen en souden my alle mijn leven lanck niet konnen wijs maken hebben dese uytnemende maniere van u te beschouwen/ja oock in de Hemelsche Glorie / 't hadde gheweest dat uwe mede weerdicheyt / O mijnen God / ende eenige salicheyt mijnder siele my door 't beproeven daer toe ghebracht hadde. Ick segghe waerachtelijck het en waer dat uwe Goddelijcke kracht den mensch wederhielt/ het soude onmogelijck zijn / dat sijne ziele in 't lichaem soude blijven / dien sulcx gegont wiert maer den tijdt van eē oogenblic lange te smaken. Hoe wel dat my niet onbekent en is dat uwe onbespoorlijcke almoghentheyt door de overvloedicheyt van uwe goedertierentheyt/ dit beschouwen / omhelsingen / kussingen / ende andere minnelijcke vertooningen tempert seer bequamelijck naer gelegentheyt der plaetsen / tijt/ ende persoonen/ dit sijn hare woorden.

Ondersoeckinge van den wille Gods.

Lib. 2. c. 22.

Wat soeticheyt sy heeft in eenen visioen.

Dese Heylighe Geertruyt verlanghde met grooter begeerten dat sy soude ontbonden worden van den last des lichaems. Als dan dien dach gekomen was/dat sy begonste den strijt des doots soo scheen den Heere haer te gemoeten / ende haer met soeten gelaet feest aen te doen / dat de bitterheyt des doots daer door versacht wiert : ende tot elcken oogenblick quamen daer eenige Hemelsche Geesten van den Hemel op 't Aertrijck; de welcke al singende seyden met de soetste melodye: Komt / komt/ komt/ want de Hemelsche wellusticheden verwachten u. Allelupa/ Allelupa. Ende alsoo is sy van den Hemelschen Bruydegom ontfangen in

de Heylige Geertruyt hoe soetelijck sy sterft.

de ruſt-plaetſe zynder lieſde haer ontbindende van het vleeſch/ ende haer geheel tot hem inbrengende. Vixit Anno 1273.

Het leven van de Heylighe Mechtildis Maghet.

DE Heylige Mechtildis eene Maghet door de Goddelijcken gratien boven maté verheven (wiens woorden waren in der waerheyt boven honich ſoeter / eñ wiens Geeſt brandigher als vier) is geweeſt de mede-ſuſter van de Heylighe Geertrupt van de Oyden des H. Benedicti/ eens gravé dochter. De welcke oock ſeer vermaert is door de veropenbaringhen die over langen tijdt tot Paryſs ende tot Venegien in druck uptgegaen ſijn. Den eerweerdigen Vader Franciſcus Ribadineira eenē vermaerden Doctor in der godheyt/van de Societeyt Jeſu in ſijnē boeck die hy gemaeckt heeft in 't Spaenſch van de eerweerdige Moeder Tereſa Jeſus ghedruckt tot Madryd / in 't twee-en-twintichſte ende dry-en-twintichſte bladt vermaent ſeer treffelijck van deſe Heylighe Geertrupt ende Heylighe Mechtildis: wonderlijck haer-lieder veropenbaringhen verheffende. Als Mechtildis ontfanghen hadde het Heylichſte lichaem ende bloet Chriſti / heeft den Heere hare ziele geheel tot hem in-getrocken door zijne Goddelijcke kracht/ ende in ſijne omhelſinge ontfangen. Indien genoechlijckſten tijt van haren ſalichſten door-ganck / ende in den doot-ſtrijt liggende/en ſeyde zy niet/dan: goeden Jeſu/goeden Jeſu opentlijck betuyghende wie dat in 't binnenſte haer-der herten was/ wiens naem ſy ſoo gedurichlijck met ſulcke ſoetichheyt verhaelde in haren mont.

In vita S. Geertrud. lib. 5. cap. 6.

Mechtildis Geeſt brandende als een vier.

Mechtildis hoe ſoetelyck ſy geſtorven is.

Het leven van de Heylige Hildegardis Maget.

De H. Hildegardis vercierde haer Vaderlant.

DE H. Hildegardis eene geestelijcke maget van Duytschlant vercierde in dien tyt haer Vader-lant/ soo wel met hare geleerthept als door haer Heylich leven. Sy was van jonex af van hare ouders overgegeven aen het klooster van den H. Disibodus/daer sy naermaels hare professie in dede. Sy was so geleert (meer door eene ingestorte wijsheyt van door grooten arbeyt/ dat sy veel saken geleerdelijck geschreven heeft. Naer veel jaren ginghy met achtien Geestelijcke maegden woonen (by consente van hare Overste) te Bingen/ onder het Bisschdom van Mens/in een klooster dat Graef Robrecht eenen goeden H. man daer gemaeckt hadde. Daer hadde sy veel schoone revelatien, de welcke van de Paus Eugenius en van den H. Bernardus onderscht wierden ende voor goet gevonden. Sy heeft gehadt den geest der Prophetien; voorseggende veel toecomende saken/ die alsa geschiet sijn/ende die noch geschieden sullen tot den eynde des werelts. Sy was geboozen in den tijt van den Keyser Henricus den vierden / en sterf onder den Keyser Fredericus den eersten / te weten in't jaer 1180. out wesende 82. jaren ende wiert tot Bingen begraven.

De H. Hildegardis Hadde veel

Het leven van de Heylige Clara Maget,

De Heylige Clara verliet de werelt door raet van den Heyligen Franciscus.

DE Heylighe Clara eene Edele Dochter van Assysien verliet de werelt door den raet van den Heyligen Franciscus / ende begonst te stichten een klooster van Maechden/ende Vrouwen naer den reghel van den selven Heylighen Franciscus; ende diende met haer Godt in eenichheyt / in vasten ende bidden. Clara droegh een harden kleet / en sliep op geen bedde; maer seer dickwijls op de aerde oft op eenen kaf-sack. Sy was seer vierich in hare bedingen. Sy hadde sonderlinge groote devotie tot het Hoochweerdich Sacrament des Autaers/ 't welck sy met groote vierichheyt ontfinck. Sy oeffende haer dagelijcx in die Passie des Heeren. Sy is alsoo door het overdencken van het bitter lijden ons Salichmakers overgeset / dat sy eenen geheelen dach ende nacht in 't selve op-getrocken gebleven is: alsoo dat sy scheen een ongevoelijck lichaem te hebben. Sy dede veel mirakelen / sonderlinghe door het teken des Kruyces; ende sy verkreech veel saken van Godt / door haer ghebedt. Sy queelde lange voor hare doot; binnen welcken tijt sy van veel Prelaten besocht wiert / ja selve van Innocentius den vierden / die haer generael pardon gaf recht voor hare doot. Clara seyde: Na dat ick bekent hebbe de gratie mijns Heeren Jesu Christi / door synen dienaer Franciscum/en is my gene pijne moeyelijc geweest gene penitentie swaer/ noch sieckte lastich. Ende sy spraeck tot hare ziele: Gaet gerustelijck/ want ghy hebt eenen goeden leytsman. Sy sterf des sondaechs na des Heyligen Laurentij dach/ doen sy twee-en-veertich jaren lanck in 't klooster den Heere gedient hadde/in't jaer 1253.

De heylige Clara wort op-getoghen in den Geest.

Eene klare sterre is de schoone blinckende maecht,
Clara klaer, die door hare klaerheyt Iesus heeft behaecht.

Het leven van Maria de Oignes,

Beschreven door Iacobus Vitriacus Cardinael, ende Thomas Cantipratensis.

Maria komt van Nivelle tot Oignes in eene kluyse.

TE Oegnes in 't lant van Namen was eene Heylige ende seer vermaerde vrouwe die ghenoemt wiert Maria van Oignes. Sy was tot Nivelle geboorn: die vã joncx af God almachtigh seer devotelijck gedient hadde/begaf haer selven alsdoen aen Godt t'eenemael over. Sy diende tot Willebroeck wat tijdts de besiecte ende melaetsche menschen alleene door de liefde Godts. Sy vastede seer dickwijls te water ende te broode: biddende terwijlen ja dagelijcx persevererende met grooter devotien in haer gebedt. Sy is komen woonen tot Oignes in eene celle oft cluyse; ende sy heeft gehadt den geest der Prophetien; also dat sy veel dinghen voorseyde. Sy heeft dickmaels in de Goddelijcke contemplatie wesende/hemelsche dingen beschout. Oock was sy op eenen tijdt dry daghen lanck in opgetogentheyt met den onsterffelijcken Bruydegom inden geest vereenicht: ende overmits de groote blijdschap ende geestelijcke soetigheydt heeft haer gedocht dat het maer een ooghenblick en was gheweest. Als haren sterfdach nu ghekomen was (die haer te vooren veropenbaert was) soo en konde sy haer selven in haer selven niet ont-

Sy heeft gehadt dẽ geest der Prophetien.

houden;

houden; ende sy was gestelt als eene die met gewelt upt den lichaem wilde breken. Sy verlanghde / sy suchtede / ende riep met begeerten: Heere / ick en wille niet dat ghy sonder my wech gaet: neemt my met u; ick en begheere hier niet langher te blijven; ick heb wille om thuys te komen. Ende overmits de dyonckenschap des Geests heeft sy beginnen te singhen eenen seer soeten sanck / ten love ende ter eeren Gods; hem danckende ende lovende / den tijt van dry dagen ende nachten. Ende als sy het Heylich Sacrament hadde ontfangen; soo schenen vierige stralen upt haer aenschijn te lichten. Ende hare ooghen hadde sy stadelijck opwaerts ten Hemel (want sy lach nu bupten hare klupse onder den Hemel) ende haer aensicht begonste nu gheheel vrolijck ende blijdelijck te vertoonen / als soetelijck lachende / ende binnens monts pet te seggen / 't welck men qualijck verstaen konde / daer ick mijne ooren na boochde om te mogen hooren; ende ick hebbe verstaen dat sy sepde: Hoe schoon zijdy Heere onsen Koninck. Ende in dese blijtschappe zijnde / hebben wy haer gevraecht / wat sy hadde gesien? Sy antwoorde: Ick soude wonderlijcke dinghen segghen / waer 't my geoorloft. Dese dienst-maget Christi en hadde nu in twee-en-vijftich dagen niet gegeten / ende sy heeft gesongen met soeter stemme: Alleluja. Ende dien geheelen nacht was sy in jubileringe ende verheuginge met haren Geest / al oft sy hadde geweest op eene vruploft; ende is also verschepden ende in den Heere gerust. Haer aensicht bleef blijdelick ende supverlick seer weselijck / dat pegelijck daer door gesticht wiert / die haer quamen sien Anno 1213. out wesende 36. jaren.

Sy heeft groot verlangen om ontbonden te sijn.

Sy singht vijf dagen lanck eer sy sterft.

Sy en heeft in 52. dagen niet gegeten.

Maria de Oegnes te Willebroeck by Nijvel sy haer tot God begaf
Stichtbaer voor de menschen, dienden Godt den Heere niet laf.
Door Gods ingeven sy verhuysde om te woonen alleene
Te Oegnes sy sterf, Godt ons oock sijn glorie verleene.

't Leven van de vvonderlicke Christina.

Beschreven door Iacobus Vitriacus Cardinael, ende Thomas Cantipratensis.

IAcobus Vitriacus schrijft van veel Heylige Maechden / die in sijnen tijt hebben geweest; die haer alsoo in de deucht oefenden / ende inwendich met de liefden Gods soo ontsteken waren / dat sy dickmaels wierden op-getogen in de salighe stillichept; rustende by naer eenen gehelen dach. Ick hebbe gheseen (sept hy) eene devote inghekeerde Maghet / die seer dick-

Een e maget opgetogen 21. dagen lanck.

dickmaels was in opgetogenthept/somtijts eenen-twintich dagen lanck/de welcke ock/daer ick bp was/meer dan seven-mael is opgetrocken gheweest / ende bleef onberoerlijck tot dat sp tot haer selven quam. Ick hebbe gesien eene andere Maghet daer Godt den Heere wonderlijck in gewrocht heeft. Dese was Christina die booz de menschen onbekent was; want sp daghelijcx in 't velt de beesten bewaerde / ende verkreegh aldaer Hemelsche vertroostingen ende revelatien. Ende obermits het lichaem niet wel verdragen en konde de inwendige kracht der contemplatien soo is sp kozts daer na gestozben / ende hare ziele heeft alsdoen seer wonderlijcke ende verborgen saken beschout; ende 't lichaem gebracht synde in de kercke om haer de Misse te doen/ is de siele wederom in het lichaem ghekomen / ende is aldaer van de bare opgheresen.

Christina komt weder in 't lichaem na dat sy doot was.

Ende met hare susters wederom t'hups ghekomen zynde / heeft sp hare vlucht genomen in afgheschepden plaetsen bupten in 't velt om aldaer te doen penitentie booz de zielen die sp beschout hadde in het Vagevier. Sp heeft wonderlijcke groote strengicheyt over haer selven gebzupckt: daerom wozt sp genoemt de wonderlijcke Christina. Haer lichaem was alsoo versubtijlt/ snel ende licht gewozden/dat het mochte wandelen ende gaen op seer hooghe stepghe plaetse/wiert seer hooch in de locht verheben / als sp was in de contemplatie / dat men mepnde dat sp was eenen vierigen ronden kloot/daer upt gehoozt wiert een seer sonderlinge gelupt van Melodye/die men niet en soude hebben konnen upt-spreken.

Sy wiert hooch in de locht geheven.

Op eenen tijt was sp gekomen in eene kercke daer niemant en was / daer sloot sp de kercke toe / ende bleef alleen; ende al wandelende heeft sp daer in groote jolijt ende melodye gemaeckt met sulcke sonderlinge soetichept / dat het te boben gingh alle instrumenten ende alle ghesangen van soeter stemmen. Sp plach te kermen/te suchten ende met grooter smerte des herten te klagen ende te seggen: O ellendige en miserabele werelt/ die niet en wilt kennen uwen Schepper? Waerom vergeet ghp hem / die u hebt afgekeert van hem? die uwe oogen toe slupt ende niet en wilt sien noch verstaen? O ellendige/ waerom en dient ghp hem niet? etc.

Sy beklaechde de werelt.

Dese wonderlijcke Christina heeft geleeft in sulcker penitentie naer dat sp weder gekomen was in den lichaem twee jaren ende veertich dagen ende is gheston ben. Anno 1224.

Het

Het leven van de H. Catharina van Senen Maget.

DE H. Catharina eene weerdige maget van des H. Dominici Orden/ was geboorn tot Senen in Italien van goede eñ deugdelijcke Ouders. Sy dede belofte van reynigheyt van dat sy seven jaren oudt was: de welcke sy tot de doot toe sorgvuldichlijck bewaerde. Daer na ging sy by consent van hare ouders in't Klooster van des H. Dominici Orden/ na dat sy haer selven by hare ouders eerst wel beproeft hadde / met vleesch ende wijn te derven/ sonder bedde te slapen/ ende dickwijls te vasten. Sy vereenight haer t'eenemael met den Heere/ dien sy voor haren Bruydegom verkooren hadde; van den welcke sy somtijdts besocht wiert ende schoone openbaringen ontfingh. Genen tijdt en was haer te lanck als sy van God oft van eenige Goddelijcke saken spreken oft hooren mochte; sulcke genoechte hadde sy daer in. Als sy in't beginsel was vresende oft den vyandt haer mocht bedrieghen door eenighe revelatien; soo heeft den Heere haer gheleert hoe dat sy sijne verthooninghe ende openbaringhe soude moghen onderkennen uyt de openbaringhe van den boosen Gheest; segghende tot haer: Hout voorseecker dat/ want ick die waerheydt beñ / uyt mijne openbaringhe de siele altijdt meer-

Catharina van Senen dede belofte van reynigheyt doen sy 7. jaren out was.

Sy wort geleert te onderkennen de openbaringen.

dere

dere kennisse van de waerheyt krijcht; ende uyt de kennisse van de waerheyt / geschiet der ziele dat sy my ende haer selven oock te beter kent. Waer uyt volgt dat sy haer selven uyt der herten versmaet / ende my ter contrarien eert ende weerdich hout. Ende alsoo gebeurt het dat door myne visioenen de ziele klaerlijcker haer selven ende hare onweerdichheyt kennende / ende daer door haer versmadende ende verachtende / dies te ootmoedigher wort. Aldus hebben die Hemelsche visioenen ende openbaringen begonst te vermenichvuldighen: ende seer dickwijls heeft haer den Heere Jesus Christus hem vertoont / 't zy oft sy badt / las / mediteerde oft contempleerde / altijdt wiert sy verheucht door Godts visioenen in d'eene oft d'andere maniere. Eens op den feest-dach der bekeeringe des Heyligen Pauli / is haren Gheest soo hooch op-getrocken geweest in Godt / dat sy dry geheele dagen ende nachten onberoerlijck is gebleven / sonder eenich ghebruyck van de krachten des lichaems. In dese optreckinge des Geests van dry dagen hadde sy sulcke dingen in den Geest ghesien dat sy die met gene woorden en konde verklaren. Ontrent desen tijt (door die groote overvloedicheyt der gratien) is dat herte van de Maget met de Goddelijcke liefde soo ontsteken geworden / dat sy bleef ligghen; ende dat de kracht van de liefde Christi soo groot is geworden / dat sy haren Geest heeft ghegeven. Ende sy heeft oock betuycht dat hare ziele uyt den lichaem was geweest / ende dat sy gesien hadde het wesen Gods ende sijne verborgentheden / die niet en waren met eenige woorden uyt te spreken: dat sy oock gesien hadde de glorie der Heyligen; ende dese schepdinge der zielen uyt den lichaem duerde vier uren lanc ende daer na heeft den Heere gewilt dat sy soude weder in 't lichaem keeren.

Sy bleef dry dagen opgetogen in Godt.

De liefde Christi de de hare siele uyt den lichaem gaen.

Als dan de Heylighe Maghet Catharina soo nauwelijck ende sterckelijck vereenicht was met haren alder-liefsten bruydegom Christus Jesus / dat haer woorden ende gedachten anders niet en waren dan van Godt; soo is sy / verrijckt zijnde met alderhande deughden ende boven naturelijcke gratien / van haren alderliefsten geroepen om sijne soete tegen-woordich te ghenieten / ende t'ontfangen de kroone der onsterffelijcker vreughden in sijn wensch-baer Hemelsch rijck. Sy sterf tot Romen in 't jaer onses Salichmakers der-tien-hondert ende tachtentich / op den negenen-twintichsten Aprijl / naer dat sy met groote devotie het Heylich Sacrament ontfangen hadde; out wesende ontrent dry-en-dertich jaren. Sy was op dien tijt soo vermaert door haer goet leven / dat sy na hare doot weerdich ghevonden wiert gheschelt te worden in't getal der Heyligen.

TAFEL.

IEsus is geleyt in de Woestijne. 1
Het leven van den Heyligen Apostel Ioannes. 5
Het leven van den H. Paulus eersten Eremijt. 7
Het leven van den heyligen Antonius Abt. 15
Het leven van den Heyligen Hilarion Abt. 19
Het leven van den H. Malchus. 22
Het leven van den H. Onuphrios Heremijt. 27
Het leven van den Heyligen Pachomius Abt. 31
Het leven van den H. Abraham Eremijt. 32
Het leven van den H. Basilius Artsbisschop. 38
Het leven van den Heylighen Ephrem. 43
Het leven van den H. Simeon Stylita. 47
Het leven van den Heyligen Posthumius. 52
Het leven van den H. Frontonius Abt. 55
Het leven van de H.H. Barlaam Eremijt, ende Iosaphat. 57
Het leven van den H. Ioannes Eremijt. 69
Het leven van den H. Hor, Abt. 74
Het leven van den Heyligen Ammon Abt. 75
Het leven van den Heylighen Benon Abt. 76
Het leven van den H. Theona Abt ende Eremijt. 78
Het leven van den H. Macarius Romanus. 80
Het leven van den H. Paulus Simplex. 82
Het leven van den H. Bonosus. 84
Het leven van den H. Vader Apollonius. 86
Het leven van den H. Vader Copres Priester, ende van de H. Vader Mutius. 89
Het leven van den H. Abt Syrus, Isaias, Paulus, ende Anuph. 90
Het leven van den Heylighen Helenus Abt. 92
Het leven van den H. Elias. 94
Het leven van den H. Vader Pytirion. 96
Het leven van den H. Vader Paphnutius Eremijt. 98
't Leven van den heyligen Isidorus Abt. 102
Het leven van den heyligen Serapion Priester. 103
Het leven der heyliger Eremijten van den Bergh Nitria. 95
Het levē van Cronius Priester. 106
't Levē van Piammon Priester. 107
't Leven van den Abt Serenus. 109
't Leven van den Abt Daniel. 112

't Leven van den Abt Moyses in Scithi, ende van den Abt Moyses van Libien. 116
Het leven van den Abt Theodorus. 121
Het leven van den Abt Cheremon. 125
't Leven van den Abt Nesteros. 127
Het leven van den Abt Ioseph. 130
Het leven van den Abt Pambo 131
Het leven van den Abt Ammonius. 132
Het leven van Macarius den Egyptenaer, oft den ouden. 134
Het leven van Macarius van Alexandrien, den jongen. 142
Het leven van den Abt Marcus 143
Het leven van eenen anderen Ioannes.
Het leven van den Abt Arsisius, ende van de ghene die met hem waren. 145
Het leven van den Abt Benjamin. 146
't Leven van Paesius ende Isaias. 147
Het leven van den Heylighen Macarius. 149
Het leven van den Abt Stephanus. 151
Het leven van den Abt Pior.
't Leven van den Abt Solomon. 153
't Leven van den Abt Diocles.
't Leven van Philoromus Priester.
Het leven van den Abt Bessarion. 158
Het levē van Iacobus Nisibita. 156
Het leven van Iulianns Sabas. 159
Het leven van Marcianus. 162
Het leven van Eusebius. 165
Het leven van Publius. 166
Het leven vāSimeones Priscus. 167
Het leven van Aphraates. 169
't Leven van Petrus. 171
't Leven van Theodosius.
Het leven van Seno. 173
Het leven van Macedonius. 174
Het leven van Mæsimas, 175
Het leven van Acepsimas. 176
Van Thalassius ende Lunnæus. 178
Het leven van den Abt Conon. 179
Het leven des Priesters van Mardandos. 180
Het leven van eenen Bisschop, die sijnen stoel verlatende, quam in de Heylige stadt; ende diende de bouw-meesters. 181
Het leven van den Abt Paulus Nazarbensis. 182
Het leven van Iulianus Out-Vader des Kloosters der Egyptenaren.
Het leven van den Abt Palladius, ende David den Kluysenaer. 183
Een schoon spreeck-woort van eenen doot-slager tot eenen Monick die hem volchde als hy ter doot-waerts gingh. 184
Het leven van den Abt Susinnius die 't Bischdom verliet, ende van sijnen Discipel. 185
Het Leven van den Abt Nonnus Priester. 186
Voorsegginghe des Abts Sergius van Gregorius Oversten des Kloosters Pharan.

Het leven van den Abt Sophronius. 187
Hoe dat eenen jongelinck Goutsmit zijnde, van eenen Edelman tot eenen Sone is aengenomen geweest.
Het leven van den heyligen Abt Agathon. 188
't Leven van den Abt Iohannes. 190
Het leven van den Abt Pastor.
Het leven van den Abt Sisois. 191
't Leven van dē Abt Antonius. 192
't Leven van dē Abt Arsenius. 194
't Leven van den Abt Nathyra. 197
Het leven van den H. Epiphanius Bisschop van Salmina in 't Eylant Cypren. 198
't Leven van dē H. Gregorius. 199
't Leven van den Heyligen Ambrosius. 204
't Leven van den H. Augustinus. 206
't Leven van den Heyligen Hieronimus. 209
Het leven van den Heyligen Iustus Bisschop van Lyons. 211
Het leven van den Heyligen Geleyn Abt. 212
Het leven van den Heyligen Gillis Abt.
Het leven van den H. Fulgentius Bisschop van Ruspen. 213
Het leven van den heylighen Albijn, Bisschop van Angiers. 214
Het leven van den Heyligen Sabas Abt. 215
Het leven van den H. Benedictus Abt. 217
't Leven van dē H. Maurus Abt. 219
Het leven van den H. Remaclus, Bisschop. 220
Het leven van den H. Bavo, Confesseur. 221
Het leven van den H. Vulmarus, Abt. 222
Het leven van den Heyligen Philibrecht Abt.
Het leven van den Heyligen Bruno Fondateur van de Chatreusen. 223
Het leven van den heylighen Willem, Eremijt. 224
Het leven des heyligen Regniers, Kluysenaers.
Het leven van den heylighen Bernardus Abt. 225
't Leven van den heyligen Dominicus, Confesseur. 227
Het leven van den heyligen Franciscus Minrebroeder. 228
't Leven van den heylighen Ægidius, mede-gesel van den heyligen Franciscus. 230

Cort begrijp van 't leven der H. Eremitinnen ende Vrouwen.

Het leven van de Heylighe Maria de Moeder Godts. 253
Het leven van de heylighe Maria Magdalena. 254

't Leven van de Heylighe Martha Maghet. 260
Het leven van de Heylighe Tecla Maget. 262
't Leven van de heylige Eugenia Maget ende Martelereſſe. 264
't Leven van de heylige Euphraxia Maget. 269
't Leven van de heylighe Euphroſyna Maget. 273
't Leven van de heylige Maria ſonderſſe, nichte des Eremijts Abrahams. 278
't Leven van de heylighe Thaiſis Sonderſſe. 283
't Leven van de heylighe Pelagia Sonderſſe. 286
't Leven van de heylige Maria van Egypten Sonderſſe. 290
't Leven van de heylighe Marina Maget. 294
Het leven van de Heylighe Fabiola. 298
Het leven van de H. Paula Romana Weduwe. 301
't Leven van de heylighe Euſtochium Maget. 304
't Leven van de heylighe Marcella Weduwe. 306
't Leven van de heylige Melania Senior. 308
'tLeven van de heylige Melania de Ionge Weduwe. 310
't Leven van de H. SS. Candida ende Gelaſia. 312
't Leven van de heylighe Synclectica. 314
't Leven van de heylige Olympias maeght ende Weduwe. 316
Het leven van de heylighe Alexandra. 318
't Leven van de heylighe Magna Maget ende Weduwe. 320
't Leven van de heylighe Domnina. 322
't Leven van de heylighe Marana ende Cyra. 324
't Leven van de heylige Silvia. 326
't Leven van de heylighe Sara Maget. 328
't Leven van eene vrouwe in mans habijt. 330
't Leven van eene oude Maghet acht-en-dertigh jaren in de wilderniſſe woonende.
't Leven van eene Maget die haer ſot gheliet ende van den heyligen Pityrion. 331
't Leven van Amma, dat is Abdiſſe Piamun. 333
't Leven van eene maget die altoos ſweegh, 334
Het leven van Aſtella de heylighe Maget. 335
't Leven van de Abdiſſe oft moeder Talida.
't Leven van de heylighe Digna Maget. 336
't Leven van de heylighe Oda Maget. 337
't Leven van de heylige Aldegonde Maget van Maulbeuſen. 338
't Leven van de heylighe Walburg is Maget. 339

't Leven van de heylige Geertruyt Maget, Abdiſſe vā Nyvelle. 340
't Leven van de heylige Geertruyt, Abdiſſe tot Eiſleben. 341
't Leven van de heylige Mechtildis Maget. 343
't Leven vae de heylige Hildegardis Maget. 344
't Leven van de heylige Clara Maget. 345
't Leven van Maria de Oignes. 346
't Leven van de wonderlicke Chriſtina. 347
't Leven van de H. Catharina van Senen Maget. 339

LANSPERGIUS SEYT:

Dat afgheſcheyden leven is te ſoecken om dat Godlijck bewegen ende die heylige inſpiratie te vrylijcker te moghen ontfangen.

Inſtar fulguris volat irrevocabile tempus.

Met gratie ende Privilegie.

APPROBATIE.

DIt kort begrijp van het leven der Heyligher Eremijten ende Eremijtinnen / by een vergadert door den weerdigen Heere Jan van Gorcum/ is nut om van alle menschen gelesen te worden door veel schoone leeringhen ende saligher spreucken daer in verhaelt. Dit hebbe ick ghescheven den derthiensten van October in 't jaer onses Heeren/ 1618.

Egbertus Spithold Plebanus Antverp.
librorum Censor.